ANTIQVI CHRONOLOGI QVATVOR

HEREMPERTVS LANGOBARDVS
LVPVS PROTOSPATA
ANONYMVS CASSINENSIS
FALCO BENEVENTANVS

Cum Appendicibus Hiſtoricis.

Ab his variæ exterarum gentium in Neapolitanum Regnum irruptiones, prçlia, & illatç, aut exceptç clades, breuiùs, fuſiùs, inculto quidem, ſed veridico ſtylo deſcribuntur.

Nunc primùm è MM. SS. Codicibus aſpiciunt lucem, opera, ac ſtudio

ANTONII CARACCIOLI
ex Ordine Cleric. Regul. Presbyteri:

Qui Nomenclatorem & Propylæa, vt vicem Commentarij ſubeant, præfixit Operi.

S.Gregorius Nazianz. in Carm. Nicob. pat.

Hiſtoria pater eſt tempus: materque viciſſim
Hiſtoria eſt Sophia, leuibus quæ peruolat alis.

NEAPOLI, Typis Scorigianis, MDCXXVI.

D. VINCENTIVS GILIBERTVS Præpositus Generalis Congregationis Clericorum Regularium.

ANtiqui Chronographi quatuor, *Herempertus Langobardus. Lupus Protospata, Anonymus Cassinensis, Falco Beneuentanus* Opera P.D. Antonij Caraccioli nostræ Congregationis Presbyteri, ac Theologi, è vetustis Codicibus exscripti, & Propylæis aucti, excusi typis in lucem prodeant, si ijs ad quos spectat videbitur, cum duo nostri Theologi, quibus id commisimus, viderint, & approbauerint. Romæ vij. Martij. 1626.

D. Vincentius Gilibertus Præpos. Gen.

D. Angelus Maria Secretarius.

Imprimatur

Aloysius Riccius Vicarius Gener.

Andreas Letteresius Can. Dep. vidit.

Illustriss. & Excellentiss. Domino

M. ANTONIO DE LOFFREDO MAIDÆ PRINCIPI.

ANTONIVS CARACCIOLVS Cler. Regularis, Veram Felicitatem.

EX omnibus Historiæ Elogijs ab Oratore sũmo, breuiter quidem, sed, vt omnia ille solet, disertè, ornatèque prolatis, nulla profectò, Illustrissime Princeps, me magis mouit, vt Chronica hæc è veterum Bibliothecarum tenebris in ora hominum edere maturarem, quàm quod, eo monente, didici, *Historiam lucem esse Veritatis, & vitæ magistram.* Cùm enim Clericorum partes sint, vt B. Hieronymus ad Heliodorum scribit, docere populos, & salutari pastione animos

reficere Christianos; meritò equidem eundem Hieronymum, Prosperum, Gregorium Turonensem, Adonem Viennensem, Antoninum, aliosque pęne innumeros, Sanctos, & religiosos viros imitatus, censui huic muneri, ac scopo non esse prorsus ineptam Chronicorum editionẽ, per quæ quisque possit *sedendo & legendo*, vt Diodorus Siculus ait, *alieno periculo euadere sapiens: atque in humanæ vitæ theatro, quod Historia repræsentat, exempla omnigena capere, eaque ad vsum in re qualibet cum vtilitate traducere.* Quos quidem fructus ex his etiã Chronicis à cordatis Lectoribus spero perceptum iri. Existimo enim haudfacilè alibi occurrere tantam humanorum casuum varietatem, tam densas vbique turbas, tot excidia oppidorum, & Vrbium, tantum barbarorum gladio effusum cruorem, tam crebras denique atque immanes rerum profanarum & sacrarum clades, quot, quantæq; paruo hoc libro, non dico, narrantur, sed quasi in aceruum accumulatæ,

tæ,lectoribus,vt oculos, & mentem intẽdere velint,obiectantur. Hæc verò quis non videat habere linguam suam, & pleno ore clamare; *Specta homo quisquis es,& ad turbida,si irgruerint, tempora animum firma constantibus exemplis?* Infanda hic legis facinora, & quæ vix audeas picta,aut scripta aspicere? At ipsa etiam immania scelera magno esse possunt emolumento,si scelestorum extrema considerentur. Exempla ex hoc libro seligamus illustriora. Cernis hic quidem Landulphum, & Pandulphum Capuanos, Sergium, & Athanasium Neapolitanos, Docibilem Caietanum, Sicardum, & Adelgisium Beneuentanos Duces, Rogerium item, & Gulielmum filiũ, Siciliæ Reges nefarijs artibus aggregare opes, dilatare ditionis terminos per finitimorum exitium,iuris nomine depauperare subiectos, Religionem habere quæstui,atque,vt dicam breuiter,terræ miscere cœlum,verùm his ipsis artibus, miseri, perniciem sibi, posterisque, & magnam

& cer-

& certam comparabant:

——— nam constructa per impios
Fundamenta dolos, quo magis editum
Culmen sustulerint, magis
Improuisa ruunt præcipiti malo.

Enimuerò, si alijs, ne lõgiores simus, omissis, vnum solummodò Docibilem, Caietæ Ducem, proferamus in medium, conspicuum sanè in eo posterisque eius diuinæ vltionis exemplum apparebit. Is quippe inconstans, & vafer, impijs Sarracęnis, quos aduersus Capuę Comitem, & Ioannem VIII. Pont. Max. aduocauerat, modò fœderatus, modò vt Catholici speciem præseferret, aduersarius, deniq; detracta sibi larua, totum se illis dedidit, loco ijs ad Lirim fluuium tutissimo, quò iurati Christianorum hostes Campaniam, Latium, & ipsam Vrbem Romam ex insidijs subinde inuaderent, ac populabundi diriperent, assignato. Putabat verò Docibilis, se Sarracęnorum præsidio communitum, rebus suis, ac posterorũ egregiè prospexisse:

xiſſe: ſed breui, vltore Deo, factum eſt, vt Caiera à Loffrido Nortmmano Duce obtenta, tota eius poſteritas de loco, ac dignitate ceſſerit. Quo vel vnico exemplo ſatis apparet, veriſsimè ſcripſiſſe Liuium, *Conſilia callida, & audacia, prima ſpecie læta, ſucceſſu dura, euentu triſtia eſſe.* Sed hoc argumentum latiorem multò campum, quàm huius vnius epiſtolæ poſtulat. Itaque eo omiſſo, ad Te accedo propius, Illuſtriſsime Princeps, & quia Loffridum Caieræ Ducem nominaui, quo Gentili ſuo longè clariſsimo Loffredorum proſapia meritò gloriatur, arbitror, librum hunc, quem Tibi libens nuncupo, Tu & grato animo accipies, & identidem haud illibēter euolues. Poteris quippe complures Loffridos Normannorum Proceres, hic memoratos, veluti ſplendidiſsima Stirpis tuæ ſidera recognoſcere. Quamquā enim ij indicati potius à Protoſpata ſunt, quàm deſcripti, elucent tamen in paucis verbis, eorum geſta aliquot adeò clara, vt obſcurari

rari

rari prorſus vetuſtate temporis non po- tuerint. Itaq; erit Tibi nonnunquam oblectamento, tuam in illis pietatem; religionem, munificentiam, virtuteſque alias, Principe Viro dignas, recognoſcere. Quas mihi tamen nunc exornare verbis non eſt locus, neque animus, tum, ne Tibi aſſentari aliquo modo videar, tum etiam quia laudum tuarum narrationem ægrè tua modeſtia pateretur. Vale. Neapoli iij. Id. Auguſti MDCXXVI.

NO-

NOMENCLATOR
propriorum nominum,
Quæ in his Chronicis memorantur.

ABalautius Patritius, *pag.* 103. *Patritiatus, antiquissima, & præstãtissima in Romana Rep. atque Imperio dignitas, vsq; ad postremos ferè Augustos (quamquã ea haud tantæ vt olim existimationis) ab Imperatoribus maxime Orientis præclaris quibusdam viris collata fuisse legitur. Itaque, vt domestica proferamus exempla, Guaimarius Salerni Princeps, apud Herempertum pag.* 74. *& Ioannes Dux Caietæ, atque Gregorius Dux Neapolis apud Leonẽ; Leone Ost. lib.* 1. *cap.* 51. *Patritij renuntiati sunt. Sed liberaliores in suos Græcos, Imperatores Constantinopolis extiterunt. Quo factum, vt Patritiorum numerus excreuerit adeò, vt proinde complures Patritij, in Italiam ab Oriente missi cum potestate, legantur. In his Abalautius Alphabeti serie primus occurrit, anno* 1018. *in Apuliam ablegatus, vnà cum Basilio Catapano. Horum ego occasione, omnes eiusmodi Apuliæ, Calabriæque Præfectos, quocunque ij titulo insigniti fuerint, è varijs scriptoribus, atque ex his præcipuè, quæ nunc ædimus, Chronicis, colligam, & hoc loco, studiosorum cõmodo consulens, repræsentabo breuiter.*

Ex Heremperto.

Chasanus, siue Chassanus, Dux Græcorũ militũ. pa. 68. 69

Ex Lupo Protospata.

Nicus

Abel-

cana, vt testatur Baronius Tom. 12. ad an. 1111. *Diuersus est ab Alphano illo seniori, qui consecratus est Archiepiscopus anno* 1058. *de quo L. Ost. lib. 2. cap.* 99. 100. Hic senior scripsit poemata etc et fuit monachus Cass

Alzopardus Consul Pisanus. 293. *cum mille Pisanis militibus fert suppetias Roberto Capuæ Principi ann.* 1134. lib. 3 cap. 35. Chron. Cassin.

Amalphia, Ciuitas Picentinorum. 88. *à Langobardis, Sicardo Principe capitur, & diripitur, ablato etiam S. Tryphomenes corpore.* 89.

Amantheum Calabriæ Ciuitas à Græcis capitur an. 884. *Heremp. pag.* 63. *olim, Strabone teste, dicta est Nepetia, à qua, mare Nepetinum tractus ille appellatus est.*

Ambrosius Episcopus Tarracinensis interfuit Ecclesiæ Cassin. consecrationi ab Alexandro II. celebratæ. 170.

Amira an. 1020. *obijt.* 103. *Conijcio ex vocabulo, hunc fuisse Ducem siue Regulum Sarracenorum: nam ij Ammiratos vocant suos Duces. Vid. pag.* 166.

Ammiratus magnus, siue maior. 142. 166. *Sarraceni quatuor magnos Ammiratos sibi præfecisse leguntur apud Fazellum de reb. Sicul. Dec. 2. lib. 6. pag.* 374. *Recenset aliquot Ammiratos L. Ost. lib. 3. cap.* 44.

Ammiropolus, qui est Ioannes Patritius anno 989. *in Apuliam missus, primarios aliquot viros occidit.* 100.

Anacletus Antipapa. 135. 250. *& deinceps. De eo Pet. Cluniac. lib. 3. ep.* 64. *S. Bernardus ep.* 127. 242. *& sapè alias.*

Andreas Episcopus Oretanus occiditur à Porphyrio Protospata an. 979. *mense Augusto.* 99.

Angelarius Abb. Cassinen. 71. 75. *reparator Monasterij Cassinensis à Sarracenis diruti an.* 884. *ibid.*

Anglenum Opp. 71. *Videtur fuisse inter Theanum, &*

Ca-

ærumnis miser obijt.Gul.Apul.lib.2.L.Ost.vocat Candidatum Apuliæ.Fuit & Romano Imperatori Orientis cognomen Argyrus.

Arianum in Samnio Ciuitas,olim Ara Iani dicta, teste Fl.Blondo.Vid.325.& alibi sæpè eius meminere hæc Chronica.

*Arnaldus Archiepiscopus Acherontinus:*112.*& Materanus.*114.119.

*Arranes Dux Sarracenorum.*80.

*Arsenius Nonantulæ Abbas,affinis Aistulpho Regi.*83.

Ascalon,Palæstinæ Ciuitas,proxima Gazæ. 140.

*Asclentinus Cancellarius.*140. *Alius est hic ab illo quem L.Ost.Asclittinum vocat lib.2.cap.* 37. *Ille enim longè est antiquior, & cum Giselberto fratre è Normanniæ in has regiones venit.*

Asculum Ciuitas. 112.

*Asto filius Transamundi Marchisij.*98.100.*Marchiseos multos habet Histor. Eccles. Orderici Vitalis ,nempe lib.8.Tancredum Marchisium,Odonem Marchisium: & lib.9.Gulielmũ Marchisium.Itaque existimo, non dignitatis hoc loco nomen esse.sed stirpis nobilis Nortmannorum.Gul.Apul.lib.2.de gest.Norm.Transmundi,& Atti Germanorum Comitum Leoni Papæ IX.aduersus Normannos militarium,meminit, ex eade , vt puto stirpe.*

*Atella ,Campaniæ , in Oscis , Ciuitas.*77. *Extabat anno Christi.* 880. *vt constat loc. cit. Sed iamdiu est , quòd abijt in vicos,vt Sanfelicius obseruat,nempe,vt puto,à constructa Vrbe Auersa. Lego tamen apud Onuphriũ Albertum Atellanum Antipapam tempore Paschalis II.an.*1101.

Athanasius Episcopus Neapolit. 60.63.67.*& deinceps.*

Fuit

Dixe-

ber Basilicus nuper editus à Petauio, Nicephori Episcopi Historiæ Græcolatinæ adiunctus.

Basilicus, & Mandatora filij Eustachij V.C. 104. Magnæ auctoritatis videtur hic fuisse Eustachius, qui Catapanum eligere, & Apuliæ præficere potuerit, vt Lupus Protospata eo loco narrat. Anne iste est Eustachius siue Eustachius ille, Calabriæ Præses sub Basilio Imperatore? Certè tempora congruunt. Vid. Cedreni Annales.

Beneuentum obsidetur à Carolo Magno. 29. 30. De ea Vrbe sæpè deinceps.

Beneuentana Synodus prouincialis. 206. celebrata est sub Callixto II. an. Domini 1119. Aliam Prouincialem Synodum m.s. sed non adeò antiquam, ostendit mihi aliquando Pompeius Card. Arrigonius, Illustriss. Præsul, & cum laude memorandus.

S. Bernardus Abbas Clareuallensis. 313. Quanta gesserit eximius iste Sanctus, vt Rogerium ab Anacleto Antipapa auerteret, & Innocentio II. legitimo Pontifici cōciliaret, narrat Vita eius.

Bernardus de Fraineta. 276. Subditus hic erat Rao de Fraineta potenti & bellicoso per ea tempora Viro, vt paulò post Falco significat. Ea stirps postea excidit.

Berrealis, siue Berelasis, locus prope Capuam. 57. Idem, vt puto, ac Virilassium, siue Amphiteatrum Capuanū: nā pag. 58. Herempertus ait, Berelesis, hoc est, ad Amphiteatrum, vulgus nunc vocat, Varlasci. *De eo memorabili opere eleganter Sanfelicius in sua Campania, vbi & de Cryptoporticu.*

Bertheraimus, filius Giberti Comitis, expulsus de Apuliæ Regno vnà cum patre in Palæstinam abijt, anno Sal. 1168.

Ber-

In

In Cod. Andr. vocatur Busichius.
Vid. superius in Bucobolo.

Buteria opp. 142. *Principatus titulo nunc gaudet hoc Oppidum.*

Byzantius Archiepiscopus Bariensis. 104, 105. *Sedit optimus iste Præsul an.* 7. *Fuitque primus Archiepiscopus Barij. Nam Ioannes eius prædeceßor à Protospata vocatur Episcopus: nisi sit librarij error.*

Byzantius Archiepiscopus Tranensis. 170. *Interfuit Dedicationi Ecclesiæ Cassin. an.* 1071.

C.

Caiacia. 48. 58. *Campaniæ Ciuitas, cuius descriptionem sanè luculentam habet Theatrum Ciuitatũ, auctore Georgio Brahun. Sed ibi vocatur Calatia. De ea item Leander, & Sanfelicius, vt antiquos prætereã, Cæsarem, Liuium, Silium, Frontinum.*

Calatabilotta, opp. Siciliæ. 154. *Vox est Sarracenica. Multa quidem habet Sicilia vocabula à Sarracenis indita, vt indigenis constat.*

Calenolum opp. 71. *puto illud esse, quod hodie vocamus, Caianello.*

Calenum, siue Calinium opp. 73. 202. *De hoc Vid. Orteliũ, qui tamen cum Cale, non rectè, confundit.*

Callistus Antipapa. 144. *Fuit hic natione Hungarus. Creatus est tertius Antipapa contra Alexandrũ III. Sedit in schismate an.* 7. *men.* 5. *Onuphr. in Chron.*

Calpho Rex Sarracenorum. 39. *fugatur à Siconolpho Sicardi Principis Beneu. fratre, profligato, & trucidato eius exercitu ad Cauam Picentinorum.*

Caluum Ciuitas in Campania. 61. *Ciceroni, Plinio, Liuio, dicta est Cales. Vid. Ferrarium, qui à Caleno doctè discriminat.*

Hoc loco,Lectoris gratia, subijcio seriem aliquot Imperatorũ Occidẽtis,quorũ his Chronicis fit mẽtio.

I. Carolus Magnus factus est Imperator anno Christi 800. Filios habuit Carolum qui obijt an. 811. Pipinum, qui obijt an. 810. & Ludouicũ Pium, qui obijt. 840. De eo Herempertus pag. 27.

II. Hic Ludouicus Pius inijt Imperium 814. De eo pag. 35. 55. Filij eius, Lotharius, Pipinus, Ludouicus, & Carolus Caluus.

III. Lotharius inijt Imperium an. 840. Filios habuit Ludouicum, Lotharium, & Carolum. De eo. pag. 35.

Ludouicus filius Ludouici Primi Imp. dictus est Rex Germaniæ, habuitque tres filios, Carolomannum, Ludouicum, & Carolum Crassum. Hic Ludouicus Rex Germaniæ à quibusdam vocatur Imperator, sed impropriè.

IV. Ludouicus II. Lotharij filius fit Imperator an. 855. De eo. pag. 41. 51.

V. Carolus Caluus an. 876.

VI. Ludouicus III. cognomento Balbus, Caroli Calui filius an. 877. Filij eius, Ludouicus, Carolomannus, & Carolus simplex posthumus.

VII. Carolus Crassus filius Ludouici Regis Germaniæ an. 881.

VIII. Ludouicus IV. Arnulphi Imp. filius inijt Germaniæ Imperium an. 900.

IX. Otho I. cognomento Magnus an. 936. Vide pag. 96. & 98.

X. Otho II. obijt Romæ, an. 983. Vid. pag. 99. & 166.

XI. Otho III. an. 984. obijt 1001. Vid. pag. 128.

XII. Otho IV. fit Imp. an. 1209. Vid. pag. 161.

XIII. S. Henricus II. Imp. an. 1014. pag. 102. 104. 129. 131. Hic primus à quibusdã numeratur. Vid. Baron. ad 14 Iulij.

XIV.

Cuccu-

Diopul-

Diopultus, Imperialis Castellanus, vixit & viguit Imp. Henrico VI. 150. 151. & deinceps. Fit demum ab eodem Dux Spoleti. 161. De eo Baronius etiam, ad ann. 1191. ex Chron M.S. Fossanouæ, & Richardus Sangerman. in Chron. an. 1196.

Docibilis Dux Caietæ 67. ab Heremperto profcinditur, vt Sarracenis fœderatus, atque amicus. Rem breuiter narrat Leo Ost. lib. 1. cap. 42. quem adi, vel si mauis Fl. Blondum in Descript. Campaniæ, & in Historijs, quas sanè diserto, & copiosè composuit. Laudat is Neapolitanos, Salernitanos, Amalphitanos, & Caietanos, qui hortatore & auspice Ioanne X. P. M. Sarracenos fugarunt, & egregiè profligarunt. Erat tunc hic ipse Docibilis Dux Caietæ. Sed inconstans is fuit in pietate tuenda. Porrò Docibilis nomen familiare extitit Caietæ Dynastis. Quin etiam S. Docibilem Episcopum, quem in lacero M.S. Cod. Monasterij S. Marcellini, Neapoli legi, Caietæ Episcopum, è stirpe eorundem Ducum existimo.

S. Dominicus cognomento Loricatus, Eremita, obijt ann. 1001. inquit noster Anonymus. At Baronius ex Petro Damiano, qui scripsit huius Diui vitam, figit obitum eius an. 1061. Alter verò Dominicus, qui Soranus dictus est, obijt an. 1031. Aut igitur de alio Dominico loquitur Anonymus, aut mendum irrepsit in nota numeri.

Dominicus Sabucinus Abbas Casinensis. 143. Vid. Laureti Catalogum, & Arnoldi Vuion. Lignum vitæ: vbi de Abbatibus Casinensibus fusè, & seriatim.

S. Dorus Episcopus Beneuentanus. 209. Meminit huius Diui Catalogus Beneuentanorum Præsulum, quem M.S. legi.

Drogo

Fume-

Fumone, munitissimũ Latij oppidum, Cœlestini V. carcere & morte clarum. De eo Blondus in Latio. Callistus II. Fumonem relegauit, Burdinum Antipapam. 134.

Furcæ Caudinæ, clade & ignominia Rom. exercitus celebres, in Hirpinis sunt, non autem in Apulia, vt malè Ortelius figit. hodie vocantur, Stretto d'Arpaia. Itaque Blondus etiam fallitur, qui Palenum ad Magellum montem existimat. 40. *Meminit L. Ost. lib.* 1. *cap.* 17. *Caudi, & Forclæ. Vallis autem Caudina longè, lateq; protensa, multaque oppida comprehendens, dos fuit Mathildæ sororis Rogerij Siciliæ Comitis, & vxoris Rainulphi Comitis, vt tradit Alex. Abb. Celes. lib.* 2.

G.

GAideris Beneuenti Princeps, incautè Pandenolpho Capuæ Comiti, (qui fratrem Landenolphum Capuæ Episcopum à Ioanne VIII. Papa ordinandum curauerat) fœderatus, & filij affinitate cõiunctus, à Lãdonis, Landolphi Episcopi patris, tribulibus captus, carceri mancipatur, & in eius locum Adelgisius Beneuẽti Princeps constituitur circa an. sal. 87.. *Gaideris autem Constantinopolim è carcere ereptus profugit, & inde rediens Oriam Apuliæ Ciuitatem secedit* 63.

Gallinarium opp. prope Cominum à Theutonicis capitur. 152. *alterum à Gallinaria, quæ in agro Cumano est, hoc oppidum esse non dubito; quippe Cominum in Caracenis à Sigonio ponitur.*

Gallucium oppidum, Innocentij II. P. M. captura, eiusque exercitus clade, satis notum. 137. 330. *Platina, & Gotfridus Viterb. qui in Apulia id ponunt, planè fallũtur. Rectè Leander in Campania, non admodum longè à Venafro collocauit. Annum quo Innocentius captus*

 est,

est, Anonymus tradit fuisse 1138. Sed Baronius Falconi adhaeret figenti ad annum 1139. & merito; nam Falcō suis viuebat, eaque gesta penè videbat.

Gammara, siue Gambara, vt emendati Codd. habent. 28. Iboris & Aionis Langobardorum Principum mater fuit, vt tradit Paul. Diac. lib. 1. de Gest. Langobard. cap. 7.

Gattus. 56. Videtur fuisse aliquis ex primoribus Bariensibus, quippe quem Gregorius Imperialis Baiulus Barij captiuum fecit.

Gentilis Archiepiscopus Neapolitanus. 165. Cassinas Monachus fuit. Plura de eo, alijsque Neap. Praesulibus, à Bartholomaeo Chiocarello I.C. narranda expectamus in Opere de Episcopis Neapolitanis propediem in lucem edendo.

S. Georgij Castrum. 325. propè Morconem oppidum in

Giffredus Materae Comes, Giffredi item Comitis filius, à Rogerio Siciliae Rege capitur an. 1133. capta prius Matera. 281. Inde patet non esse, vt Leandro visum, eandem Vrbem, Acherontiam, ac Materam. Haec quippe floruit, & suos Comites habuit diu, antequam Acherontia desirueretur. Vid. inf. in Matera. Meminit eiusdē Giffredi Robertus Cap. Pr. Orat. ad mil. pag. 263.

Gilbertus Comes, & Bertheraimus filius in Palestinam abeunt. 143. Meminit Fazellus lib. 7. Gilberti Grauinae Comitis, qui floruit circa an. 1190. Sed in Palestinā abijsse non tradit. De hoc igitur nihil certi habeo.

Girardus S.R.E. Cardin. Beneuenti Rector. 249. à Sum. Pont. Honorio II. Beneuentum mittitur an. 1128. Idē Innocentium II. comitatus, Beneuentum introducitur an. 1132. & Rector Beneuenti iterum creatur. 277.

tue-

tueturque deinceps Innocentij partes aduersus Anacletum Antipapam, & Rogerium Siciliæ Regem. Fuit is ex Cardinali S. Crucis in Hierusalem, electus in Sũmum Pontificem, Luciusque II. vocatus, post mortẽ Celestini II. an. 1144. Alij Gerardum vocant. Ego, vt iã initio Operis dixi, deprauata horum Chronicorum vocabula emendare neglexi. Libet aliquando πρὸς χάρα χαρίζειν.

Girardus, Abbas Cassinensis creatur an. 1110. & quarto post anno oppidum Suiuũ acquisiuit. 133. De eo Vid. Arnold. Vuion. Lign. Vit.

Girardus de-la-Marra an. 1114. vnà cum Roberto Comite, alijsque primarijs viris, pacem Beneuentanis iuramento firmat. 191. Eiusdem nobilis prosapiæ fuit Robertus de-la-Marra oppidi Pleschi Dominus, de quo infra suo loco. Viget etiamnum floretque ea generosa stirps Neapoli in illustri Porticu Capuana,

Girardus de Lanzolino, vir nobilis, priuilegia Beneuentanorum se non violaturum, vnà cum alijs nobilibus viris, iuramento promittit, corã Lothario Imp. an. 1136. pag. 311.

Girardus Archiepiscopus Sipontinus interfuit solemnissimæ Dedicationi Ecclesiæ Cassinensis an. 1071. ab Alexandro II. P. M. celebratæ. 171. De ea L. Ost. lib. 3. cap. 30.

Goffridus Episcopus Aduersanus eidem iam dictæ Dedicationi interfuit. 170.

Goffridus Comes obijt. 119 Fuit is Mõtis-Scabiosi Comes; Nam habetur ex Orderici Historia Eccles. lib. 9. Goffridum M. Scabiosi Comitem obijsse vnà cum Guillelmo Marchiso in celebri illo ad Nicæam prælio, quod cum insigni Christianorum victoria contigit an. 1097. Eius

for-

fortasse filius, aut nepos fuit iste Goffridus. Meminit etiam eo loco Ordericus Conani, Gaufredi, siue Goffridi Comitis filij. Sed de his infra in Loffredo, rursus sermo erit.

Goffridus Dux, qui ab Anonymo memoratur ad an. 1066 *pag.* 130. *mihi quidem prorsus obscurus est: cum ea ætate Ducis nomine simpliciter prolato, non alius, nisi Dux Apuliæ intelligeretur. Porrò ad illum annum, nō Gotfridus, sed Robertus Guiscardus Dux erat Apuliæ. Vid. infrà in Rob. Guisc.*

Goffridus Episcopus Perusinus interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassinensis. 171.

Gotofredus Rex Hierusalem occisus est ab Vrso, quem antea ipse ferierat. 119. *Huius Principis gloriosissima gesta adeò sunt, & prosa, & carmine celebrata, vt pigeat, vel sola scriptorum nomina hic recensere.*

*Grauina Ciuitas frustra à Sarracenis an.*976.*obsidetur* 98.*Grauinæ Comitatus, & Ioannis eius Domini, meminit Auctor Indicis rerum gestarum ab Arrag. Regibus Tomo 3. Hisp. illustr. pag.* 157.

Gregorius Archiepiscopus Beneuenti, iam antea electus, ab Innocentio II. P. M. consecratur an. 1137. *Dominica prima Septembris.* 309. *& an.* 1139. *expulso Rossemanno pseudoepiscopo, iterum Beneuentum adit.* 335.

Gregorius Antipapa, qui se Sutri abdiderat, à Callisto II. Pontif. Max. capta ea Ciuitate, captiuus Romam trahitur, & postea in Cauense Monasterium detruditur, 220.

*Grimoaldus Arechis B. Principis filius, obses Carolo Magno datur an.*786. *vnà cum Adelchisa sorore.* 29. *De eo in serie Principum Beneu. paulò post nonnulla dicemus.*

Guan-

Guandelbertus Castaldeus Bouiani, occumbit in acie, dum fortiter aduersus Sarracenos præliatur. 49. *De eo L.Ost.lib.*1.*cap* 34.

Guarangi Orbiliæ, vt puto populi, in Macedonia, Plinio Garesci, Scyram siue, vt legendum existimo, Scyllam in Brutijs capiunt, deinde Litium in Salentinis. 109. *Guaranos vocat L.Ost.lib.*2.*cap.*67.*& cap.*37.*Gualanos. Porrò Guarnorũ Regi scribit Theodericus apud Cassiodorum libr.* 3. *quo loco fortè Guaranorum reponi debet.*

*Guaiferius, Daiferij Balbi filius, præpotens Ciuis Beneuentanus, capto Aldemario Beneuenti Principe, ipse dominium capessit.*46.*Quapropter ob id Ludouico II. Imp. inuisus.*51.

*Guauferius Salerni Princeps, qui & Guaiferius vocatus legitur, Ludouicum Augustum Salerni excipit an.*872 *Heremper.*52.*Obsessus à Sarracenis Legatos Augusto mittit.*54.*Iungitur Sergio Neapol. Magistro militum aduersus Ioannem VIII. Papam, & Imp. Carolum Caluum.*57.*Resipiscit denique, & fit Monachus apud Theanum* 63.*De eo vid.L.Ost.lib.*1.*cap.* 41. *& lib.* 2. *cap.*50.

*Guibertus Antipapa, dictus Clemens III. ex Archiepiscopo Rauenn. studio Henrici III. Imp. creatus aduersus Gregorium VII. legitimum Pontificem sedit, siue potius occupatam tenuit schismaticam sedem an.*21. *Obijt* 1099. *vt* ~~*L. Protospata*~~ Anonymus Casinen. *scribit* 133. *Panuinius autem figit obitum eius ad an.*1101.*De eo latè Baronius, & Binius.*

*Guibertus Episcopus Rubesanus (aliàs Guillelmus) interfuit Dedicationi Ecclesiæ Cassinensis ab Alexandro II. magnificentissimè celebratæ.*171.

Guido

ta, Rogerij Siciliæ Comitis administri, insultus, & vasta menta. 239. *De eo Blondus in Aprutij descriptione. Iniquè à Beneuentanis occiditur an.* 1128. *id indignè ferente Honorio II. cui ille deuotus fuerat.* 248. 249.

Gulielmus *cognomento Malus Regis Rogerij filius, ab eo creatus ex Duce Rex Apuliæ, an.* 1150. *Adriano IIII. Papa.* 140. *anno* 1156. *paciscitur cum Adriano Papa, eiusque fit Ligius.* 141. *eiusdem Papæ interuentu, securè permisit exire Regnum suos rebelles aliquot.* 141. *Pacem firmat cũ Imp. Emanuele.* 142. *Obijt an.* 1166. *die* 15. *Maij.* 143. 165. *De eodem Duce Apuliæ.* 135. 138. 139.

Gulielmus, *Rogerij senioris Apuliæ Ducis filius: à Paschali II. fit Dux Apuliæ.* 194 *Cõqueritur cũ Rogerio Siciliæ Comite, qui postea Rex fuit, de Iordani Arianensis Comitis insolentia, & intolerabili arrogantia.* 223. *Multa oppida suæ ditioni adiungit.* 225. *Idem Apuliæ Dux, & Salerni Princeps, defunctus est Salerni an.* 1127. *& honorificè tumulatus.* 235. *sine liberis obijt, succedente Rogerio Comite Siciliæ.* 237. *De hoc laudatissimo Principe L. Ost. lib.* 2. *cap.* 67. 72. *&* 79. *Fazellus, Sigonius, Baronius denique ex Chronico Romualdi, ex Petro Diac. & ex Pandulpho S.R.E. Subdiacono To.* 12. *Annalium, multis locis.*

Gulielmus *Rex cognomento Bonus succedit Gulielmo Malo, capessitque Regnũ an.* 1166. *mense Iulio* 143. *Obijt an.* 1189. *die* 16. *Nouembris.* 166. *De eo fusè Baron. Tom.* 12.

Gulielmus *Tancredi spurij filius, Rex Siciliæ, moxque ex Rege, Tarenti Princeps per fraudem designatus ab Henrico Imp. in vincula conijcitur.* 155.

ficen-

Spo-

in dictione Ammira & Ammiratus.

Leo Presb. S.R.E. Card. interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassinensis. 171.

Leo Venafranus Episcopus, interfuit Dedicationi Altaris Ecclesiæ S. Martini in monte Cassino. 174.

Leopoldus Dux Austriæ moritur. 165. *Viuebat an.* 1213 *Subscripsitque vnà cum alijs Principibus viris Diplomati Federici II. Imp. apud Baronium Tom.* 11. *ad an.* 1097. *De hoc enim Leopoldo, nisi fallor, agitur in Emortuali Indiculo infra posito. pag.* 165.

Liburia, Campaniæ fœcundissima regio, à Campis Leborijs, qui circa Capuam, corrupta aliquantulum voce, nisi fallimur, appellata. 29 60. 69. *De hac ipsa L. Ost. lib.* 17. & 31. & *Sigonius lib.* 6. *de Regno Italiæ ad an.* 936. *Finiteos campos Plinius via ab vtroque latere Consulari, qua à Puteolis, & à Cumis Capuam ducebat. Vid. lib.* 3. *cap.* 5. & 17. & *disertissimum Sarfelicium in sua Campania. Quod autem pag.* 136. *corruptus Cod. Anonymi habet Liguriam, tu Lector, repone, Liburiam.*

Lirnus, siue Lernus riuus prope Salernum. 29. *Is & Salò dederunt vrbi nomen: quamquã Ortelius in dictione Quintus, fluuium hunc Salernum, non autem Lirnum vocat. Sed Heremperto magis credendum existimo.*

Litium, siue Aletium in Salentinis Ciuitas, diripitur à Guarangis Græciæ populis. 109. *Vid. supra, Guarangi.*

Loffredus Materæ Comes an. 1066. *pag.* 110. *Vndecimũ illud Christi sæculum multos protulit è Normannica gente, Loffredos, stirpis nobilitate, rebus gestis, amplæ ditione, & insigni dignitate clarissimos. Mihi verò, quia hoc loco se se offert occasio, licebit saltem in digressu, vt in Nomenclatore fit, primores quosdam so-*

lummo-

lummodo recensere, & per nobiliora capita raptim excurrere. Quod profectò satis, superque erit; quippe, quò præstantior, & firmior est nobilitas generis, eò minus scriptiunculis eget, & chartaceo fulcro.

Igitur primus se mihi offert Hugo Loffredius, cuius filiũ Octauianum ad an. 1062. figũt publicæ tabulæ, eumq; Campobasso, alijsque insignibus oppidis in Samnitium finibus proferunt dominantem. Apud Illustriss. Nucariæ Ducem extat iam dictum tabularum exemplum, testibus & tabellione firmatum. Hunc autem Hugonẽ primùm statuo, quia mihi hactenus non occurrit antiquior: nam quod scriptum quoddam recentius de Loffredino, Vmfredi Apuliæ Comitis filio prodit, id profectò fide vacillat. Constat siquidem ex Orderico Vitali, Gulielmo Gemmeticensi, alijsq; antiquis Normãnorum Historicis, Vmfredi filio fuisse nomen Abagelardo siue, vt alij vocant, Baialardo De Loffredino autem ipso summum est silentium in Historijs. Cæterùm diu ante hunc Hugonem extitisse Loffredorum stirpem equidem nullus dubito. Sed comperta res est, vt quò nobilior prosapia, eò difficiliùs primam eius originem & scaturiginem, sicùt & magno fluuio Nilo accidit, sit inuenire.

Eadem verò ætate, duo Loffredi Comites à Lupo Protospata memorantur, alter Petronij filius, quem an. 1066. cum numerosis militum turmis Achaiam, siue, vt vulgò Romaniam, inuadere parantem Abrica Græcorũ Ductor, infesta classe, repressit; Alter verò Roberto prognatus, qui an. 1080. post patris obitum, eiectis Materа ciuitate Normannis hostibus, ea potitus est. Inter Normannos enim Proceres, non diù postquam in Italiam venerunt, cupiditas dominandi seditionem, & discor-

diam seuit. Magna autem ditione ac dignitate iam dictos fuisse praeditos arguunt verba illa Protospatae, quibus Robertum eximium *vocat* Comitem, *& Loffredum*, Materae eo anno regnare coepisse. *Comitibus enim illius temporis, alijsque Dynastis, ampla admodū erat ditio.*

Loffredum item Suessae Comitem, Petrus Diac. Cassin. in Appendice ad librum tertium cap. 41. tradit circa haec tempora floruisse. Hic appellatus est Monius, quod non vniuersae stirpis, sed eius propriū cognomen existimo. Nam alij nonnulli Suessae Comites à L. Ostiensi sine hoc cognomine, memorantur.

Huic verò Loffredo Suessae Comiti iungendus est Loffredus alter Montis Scabiosi Comes, longe isto clarior, ac potentior; quippe qui, vt Ordericus lib. 7. & 9. Histor. Eccles. & Petrus Diac. lib. 4. Chron. Cassin. cap. 11. tradunt, in Sacra Palestina expeditione Ductor exercitus Apulorum, in statario illo, & celebri ad Niceam praelio, quo Sarracenorum, Turcorum, aliorumque infidelium maxima multitudo profligata & caesa est, vnà cum Gulielmo Marchisio, Tancredi Principis fratre viriliter pugnans sanguinem, & vitam ipsam pro Christo profudit. Id praelium, ad an. 1097. ab Orderico figitur: qui licet Godefredum, non autem Loffredum nominet, ea tamen vocabuli varietas non librarij vitio, sed aetatis illius vsui loquendi tribui debet, idē viri nomen aliter, atque aliter enuntiantis. Patet enim, quod eadem gesta, quae Ordericus de Godefredo narrat, Petrus Diacon. lib. 4. cap. 11. Ioffredo, & Archiui Cassin. M.S. Codex Loffredo attribuit. Vt pinde appareat, Normannis illius tpis nomen, Godefredus, Giffredus, Ioffredus, & Loffredus vnū, eundemque virum signi-

significasse: vti eadem pæne ætate (quod L. Ost. lib. 2. cap. 57. obseruat) idem nomen erat Conradus, & Conus, & apud veteres Historicos idem Oppidum intelligitur Mons Callosus, Mons Scabiosus, Mons Caueosus, &, nisi typographi error sit, apud Fazellum, Mons Canosus.

Duos præterea Loffredos Caietæ Duces reperio. Alterum Athenolphi, vltimi, è Lãgobardis Caietæ Ducis successorem, quem Gregorio VII. Rom. Pont. & Richardo II. Capuæ Principe, circa an. 1078. *Monasterio Cassinensi Ecclesias, & prædia aliquot donasse, tradit Petr. Diac. Append. ad Chron. Cassin. lib. 3. cap.* 41. *Alterum autẽ multò post, hoc est, Alexio Augusto, qui an.* 1195. *imperabat, floruisse testantur publicæ Tabulæ apud libellum de Regni Neapolitani Descriptione, qui Italica lingua editus circumfertur. Credibile itaque est aliquot etiam insequentes Caietæ Duces, ex eadem Loffredorum stirpe prodijsse. Loffredorum inquam stirpe: nam Loffredus, quod aliquibus olim proprium nomen fuit, cœpit deinceps totius stirpis cognomen esse. Idque ne lector miretur, multis alijs ostendam accidisse familijs. Siquidem stirps illa nobilissima Perleonum, è qua graues nonnulli Historici, Austriadum prosapiã prouenisse opinantur, è nomine proprio, Petri, & Leonis vocabulum sortita est. Vid. Baron. Tom.* 12. *ad an.* 1111. *Crescentiorum etiam nobilem, & antiquam Romanam stirpem, à Crescentio Consule nomen accepisse docet Baronius Tom.* 10. *an.* 996. *Et ne longius abeamus, à Melo Barij Principe, quem Protospata noster memorat, deriuata est Melorum familia. nam lego apud L. Ost. lib. 2. cap. 42. a Baronio citatum Tom.* 11. *an.* 1022. *Petrum Melum, eiusque fratrem ab Henri-*

co Imp. Comitis titulo decoratos. Hi siquidem à Patre Melo, Viro illo celeberrimo, & Imperatoribus Occidentis charissimo, cognomen sibi, & posteris condiderunt. Cum tot igitur extiterint Viri clarissimi, Loffredi proprio nomine nuncupati, quid mirum est, id postea vocabulum, cognomen stirpis euasisse, & ad hæc vsque tempora floruisse, hodieque florere?

Itaque Paulus de Loffredo Neapolitani Regni Vicarius Generalis, & multorum Oppidorũ dominus, an. 1125. excelluisse legitur in authenticis, publicisq; tabulis, quæ extant apud Nucariæ Ducem, & an. 1147. Ludouico VII. Galliæ Rege, Camillus de Loffredo, Franciæ Marescallus in Archiuo Cauensis Monasterij memoratur.

Fuerunt deinceps alij atque alij, qui ad hanc vsque ætatẽ Loffredorum prosapiam præclaris gestis, & varijs dignitatũ titulis magis, magisq; illustrarunt. Sed mihi de Loffredo Materæ Comite, quem Protospata habet, aliqua dicere instituenti, Normaunica illa antiqua tẽpora calamo excedere non est visum.

Lucaria, vti Herempertus describit pag. 29. in Picentinis videtur esse. Ponit quippe eam nõ longè à Nuceria, & Salerni Castro ab Arechi Principe circa an. 786. ædificato. Itaque alia proculdubio est à Luceria Dauniæ Apuliæ Ciuitate, quamquam & illa dicta est Lucaria à Stephano ex Polybio lib. 3.

Ludouicus VIII. Rex Francorum Eugenium III. Papam honorificè excipit. pag. 138.

Luitprãdus Beneuẽti Princeps S. Stephani ædem Capuanam vnà cum Arechi eius alumno init. 86. De eo in serie D. Beneuenti.

Luitprandus Rex Langobardorum per annos 32. feliciter regnat. pag. 25.

Ma-

abiens,

abiens, Federici II. pueri custos, nutriciusque factus, miserè obijt. ibid. De hoc impio tyranno, aduersus quem Picænum deuastantem, Innocentius III. P. M. misit Cardinalem Hugutionem Thienæum, nostri B. Caietani gentilem, lege Rubeum Hist. Rauen. lib. 5. pag. 361. Siluestrum Prieratem Epist. Dedic. libro suo Rosæ aureæ præfixa, Marzarium in Hist. Vicentina, Sigoniũ de Regno Ital. lib. 15. pag. 357. & seq. Geuoltum de Septemuiratu S.R.I. pag. 70. Campanam in Vita Philippi II. Hispan. Regis par. 4. pag. 63. & Vitam B. Caietani Thienæi à me scriptam, & Coloniæ editam. pag. 178.

Marepoltus, siue Maiepoltus Castaldeus Telesinus cum Guandalperto Bouianensi Lambertum Spoletanũ Ducem conducunt aduersus Sarracenos. 49. De eo L. Ost. lib. 1. cap. 34.

Maria Regina Turritanorum moritur. 165. Turritani in Sardinia sunt, à Turribus primaria eius Insulæ ciuitate nunc destructa. Inde Archiepiscopus Turritanus etiamnum appellatur. Puto igitur Reginam Sardiniæ hoc loco significari.

Marinus S. Agathæ Arcis Castaldeus, idest Præfectus, Aioni Beneuenti Principi aduersarius, abit cum Theophilacto Stratego Neapolim. 74.

Marinus à Conciolis, idem fortassis ac Marinus, siue Maurinus Amalphitanus, dolo capitur ab Aldemario Principe. 46. 47.

Marinus Neapolitanus Archiepiscopus vnà cum Rainulpho Comite, & Philippo de Acerra it obuiam Lothario Imperatori. 299. Regem Rogerium Neapolim primo ineuntem, vnà cum Clero excipit honorificè. 340.

Marracius de Cremero, & Fesulus quidam, Barij comburun-

Mons

S.Nicolaus Mirensis Episcopus an.1087.transfertur Barium. 116. Anno autem 1089. eiusdem Sanctissimi Episcopi Hypogaeum, siue Confessio ab Vrbano II.P.M. consecratur.117.Lege Baron. ad an.1087.

Nicolaus Episcopus Thermulensis interfuit Consecrationi Ecclesiae Cassinensis.170.

Nonantula, insigne Monasteriũ in Aemilia ab Aistulpho Langobardorum Rege fundatum.83.De eo fusè Sigonius De Regno Ital.lib. 3. & 6. Item Alexander Caprara in Appendice ad Sigonium lib.18.

Nortmanni.102.& saepè aliàs in his Chronicis memorãtur. Armorici olim Caesari in Commentarijs appellati. Dicti postea lingua Germanica Nortmanni, hoc est, Septentrionales viri. Ad Salerni littus, aliquot eorum, dum ea Vrbs absideretur aduenisse, tradit Leo Ostiensis lib.2.cap.38. & ex eo Baronius Annalium Eccles. Tom.11. Quod intellige de Roberti Guiscardi, & fratrum eius ad has regiones aduentu, non autem de primis simpliciter Nortmannis huc accedentibus. Constat enim ex antiquis Histricis, Orderico scilicet lib.3. Eccl.Hist.& Vuillelmo Gemmeticensi Hist. Norman. lib.7.aliquanto ante hos aduenisse Osmundum cum filijs & nepotibus. Primus Normannorum, *ait Ordericus*, Osmundus sedem in Apulia sibi delegit, & à Principe Beneuentanorum oppidum ad manendum sibi, suisque haeredibus accepit. *Ego verò breuitatis studio, his relictis, ad duodecim illos fratres, quorum Robertus Guiscardus celeberrimus fuit, hic seriatim recensendos accedo.*

Series

Series Normannorum Principum
ex Gaufredo Malaterra.

Tancredus Altauillæ in Normãnia Dominus, Virè nobilissima stirpe Ducum Normanniæ, si Martino Polono credimus, ortus, ex Moriella prima vxore genuit quinque filios. Hi fuere.	*I. Gulielmus Ferreabrachia primus Apuliæ Comes.* *II. Drogo, secundus Apuliæ Comes.* *III. Vmfridus, tertius Apuliæ Comes, Abagelardi pater, Montolii occiditur. L. Protospat. pag.* 110. *IV. Gaufredus Capitinatæ Comes Malater. lib.* 1. *V. Serlo, Huius nepos, Serlo item dictus, dimidia Siciliæ parte donatus est à* Roberto, *&* Rogerio *patruis. Malater. lib.* 3.
Ex secunda autem vxore Frensende geniti sunt septẽ filij, videlicet *Non me latet Gulielmũ Gemmeticensem, & Fazellum à Gaufredo Malaterra tum in vocabulis, tũ ẽt in coordinatione discrepare. Sed bis Malaterrã meritò prætuli.*	*VI. Robertus Guiscardus, quartus Comes, & deinde Dux Apuliæ, & Calabriæ.* *VII. Malgerius, Comes Capitinatæ. Malater. lib.* 1. *VIII. Gulielmus, II. Comes in Principatu. Malater. lib.* 1. *IX. Aluicredus.* *X. Humbertus.* *XI. Tancredus.* *XII. Rogerius primus Comes Calabriæ. Malater. lib.* 2. *c.* 1. *& postea Siciliæ. Idẽ lib.* 2. *c. vlt.*

Sciendum præterea est ex Falconis Chronico pag. 224. ex Gul. Gemmetic. lib. 7. cap. 30. Malaterra lib. 2. cap. 38. & 39. & Edinero in vita S. Anselmi Episcopi lib. 2. omnes Comites, aliosque Dynastas, vni Apuliæ Duci fuisse subditos; & vt Baronius Tom. 11. ad an. 1085. obseruat, ipsum etiam Siciliæ Comitem Rogerium Roberto Guiscardo Duci Apuliæ homagium fecisse, atque adeò ipsius Rogerii posteros, posteris Roberti homagiũ, & fidelitatem iurasse Romualdus Salernitanus in suo Chronico tradit; vt proinde mirum non sit, Regnum, quod nunc Neapolitanum dicimus, Regnum Apuliæ dictum fuisse. Vide quæ dixi supra in dictione, Barium. Distributionem verò Ciuitatum Apuliæ inter Normãnos proceres tradit L. Ost. lib. 2. cap. 67.

Nucerium (sic enim Falco vocat) Vrbs Campaniæ in Picentinis, propugnatur à Rogerio de Surrento: oppugnatur, & tandem capitur à Rogerio Rege Siciliæ. 195

O.

Obbianum Castrum obsessum est à Slauorum Ducibus Rayca & Sapphari. 104. *Videtur esse in Apulia non longe à Montepiloso.* 111.

Octauianus S.R.E. Subdiaconus, Rector Beneuenti ab Innocentio II. creatur. 305.

Oderisius Abbas Cassinensis an. 1097. *Succedit Desiderio qui factus est Papa.* 132. *Oppida multa acquirit Monasterio Cassin.* 133. *anno* 1104. *moritur, succedente sibi Othone.* 133. *De eo L. Ostien.*

S. Odilo Cluniacensis prid. Kal. Ian. moritur. 166. *De eo Martyrologium Rom. Kal. Ian. & ibi Baronij Notationes. vide etiam Glabrum lib. 2. cap. 8. & L. Ost. lib. 2. cap. 52.*

Ories,

obitum, & ad inferos damnationem narrant L.Ost. lib.2.cap.60.& Desiderius Abb.Cassin.lib. 1. Dialog. Nam hic illo fuit multo tempore posterior. Vixit enim vsque ad annum (vt L.Ostiensis figit) 1031.& de eodem loquitur Anonymus Cassin.ad an. 1014. 1022. 1025.& 1037. Alius his antiquior fuit.

Pandulphus Capuæ Comes, qui viuebat an. 879. de quo Herempertus pag.61.& 63.eius vitia sugillans.

Pandulphus Episcopus Marsicanus interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassin.170.

Pao, vt puto, Langobardus, Imolagaptum Strategum in mare demergit.96.

Pao, Archiepiscopus, for. Barensis, succedit Ioanni.99. Obijt.100. Vide quæ dixi supra in Chrysostomo Archiepiscopo.

Paschasius Antipapa, hoc est Guido Cremensis sedit aduersus Alexandrum III.Papam.143.

S.Paulinus Capuæ Episcopus sanctè obit.44.

Peschum solidum, oppidum non admodum distans ab vrbe Sora, quod occupauerat homo nequam Conradus de Marley, redditur Abbati Cassinensi.159. Sunt in eo tractu complura oppida eiusdem nominis, de quibus vide si lubet L.Ost.lib.1.cap.5.

Petronius Comes, Loffredi pater.110. Hunc ipsum Petronium (corruptè enim scriptum est Petronus) existimo esse illum, quem Protospata ad an.1079.pag.112. tradit, intrasse Vrbem Tranum, hoc est expugnasse, & victorem iniisse. Ita enim sonant eiusmodi verba apud L.Protospatam, quippe pag.sequ. ait. Robertus Dux intrauit Tricharim, *hoc est, comprehendit, occupauit. Et ad an. 1071. pag.111.* Robertus Dux intrauit Brundusiopolim, *hoc est, possidere cœpit. Et paulò post*

claris-

Petrus

vixit, octogesimo circiter anno post Rainulphum seniorem, & videtur etiam fuisse Comes Aduersæ. Certè multarum Campaniæ Ciuitatum, & amplissimæ ditionis dominus fuit. Hic Romanorum Pontificum aduersus Rogerium Siciliæ Comitem, tutatus est partes, Roberto Capuæ Principi, & alijs Regni Neapolitani Proceribus fœdere iunctus Quocirca vxore, filijs, & Ciuitate Abellina per fraudem spoliatur à Rogerio. 136. 260. *Vxorem Mathildem Rogerij sororem ipse dotauerat, traditis illi in dotem vniuersis Caudinæ vallis oppidis. Alex. Abb. Celes. Prolog. ad Hist. de Gest. Rog. Regis. Ab Innocentio autem II. fit Dux Apuliæ, & Calabriæ.* 136. 308 *Eius gesta latè describit Falco per totum ferè Chronicon. Obitum denique an.* 1139. *pag.* 327. *& cadaueris iussu Rogerij Regis infandam refossionem pag.* 333. *De eiusdem praterea pietate, & in Deum, Sanctosque eius religione, vide, si lubet, Abbatem Bonaeuallis lib.* 2. *de vita S. Bernardi Abbatis.*

Richardus de Aquila, vel eius filius, (ambigua quippe sunt Anonymi verba, pag. 135.) *occupat Castellum Sulu, quod, nisi fallor, videtur in Latij, siue Samnij confinibus situm. Occupat item anno* 1155. *Suessam, & Theanum.* 141. 157. *De eo Pādulphus S.R.E. Subdiac. lib. de gest. Rom. Pontif. apud Baronium Tom.* 12. *ad an.* 1118. *Ea stirps, olim nobilis valdè, atque armis, & ditione potens, excisa est. Hunc verò Richardum fuisse Comitem Fundanum latè dominantem, tradit Richar. Sangerm. in Chronico ad an.* 1199. *Ipsum ego puto filium, siue nepotem Richardi senioris. Alioquin qua ratione probetur, tandiù vnum, eundemque vixisse, vt qui interfuit anno* 1118. *Consecrationi Gelasij II. Caieta celebratæ, anno postmodum* 1199. *(quod R. San-*

 ger-

german.narrat) filiam suam Sifrido, Diopulti Comitis Acerrarum fratri, coniugem dederit? De Roberto de Aquila infra suo loco.

Richardus I. Capuae Princeps. 110.112.131. } *De his in suo Sãctuario fusè M.Monach.*
Richardus II. Capuae Princeps. 132.133.134.

Richardus Acerrarum Comes cum magno exercitu inuadit Campaniam, & Casinensem ditionem. 147. *Iungit se Neapolitanis, & occupat Capuam, & Terramlaboris. Venafrum item, & Sãgermanum, Rogerio Molisij Comite capto, & ad se redimendum coacto.* 149. *De eius infelici obitu, & cruciatu immani, Chronicon Fossanoua apud Baronium Tom.*12.*ad an.*1196. *Qui plura velit, adeat Rich. Sangerm. Chron. ad an.* 1190. *& deinceps. Erat de genere Norman. Nam, Ricciardus C. Acerrarum fuit Roberti Guiscardi filius.*

Richardus Caleni Comes, primò obsistit Regi Tancredo Campaniã inuadenti. 147. *mox verò se illi dedit.* 150. *De eo P. Diac. lib.*4.*Chron. Casin. cap.*82.*&* 84.

Richardus Fundanus Comes ab Innocẽtio II. Papa creatur Magnus Apuliae, & Campaniae Iustitiarius. 159. 160.

Richerius fit Abbas Cassinensis. 129. *De eo L. Ost. & Lauretus in Catalogo Abbatum Cassin.*

Riso Archiepiscopus Beneuentanus in schismate defensus à suis suffragatoribus magna Beneuenti seditione grassante. 179.

Robertus Apuliae Comes, vid. Robertus Vuiscardus, siue Guiscardus.

Robertus de Aquila concedit Monasterio Cassin. oppida aliquot, receptis Ecclesia S. Magni, & territorijs aliquot. 157.

Ro-

chus in suo Capuanæ Ecclesiæ Sanctuario propediem euulgando.

Robertus *Vuiscardus, siue Guiscardus. Hic est ille Christianissimus Heros, & omnium Normannorum procerum celeberrimus, à quamplurimis Historicis metro, & prosa meritò laudatus, qui Romani Pontificis Gregorj VII. aduersus Henricum III. schismatis atrocissimi auctorem, partes tutatus est. Egregia eius gesta narrant, siue potius breuiter indicant hæc Chronica, primò, vt Apuliæ Comitis: deinde, vt Ducis Apuliæ, & Calabriæ, postremò conquisita iam Campania, & Lucania, vt Salerni Principis. Itaque ea, quæ hoc loco breuiter indicabo, hunc ordinem habebunt. Succedit Vmfredo fratri.* 110. *Miror autem à Lupo Protospata vocari Ducem Apuliæ anno* 1056. *quo Vmfredi fratris obitum consignat. Certum enim est non solum Drogonem, sed etiam Vmfredum, cui Robertus immediatè successit, non fuisse Apuliæ Duces, sed Comites, vti ex Malaterra, ex Gul. Apulienſ. & ex alijs antiquis scriptoribus constat. Accedit, Robertum non ante annum* 1059. *Ducis titulo, Nicolai II. concessu, fuisse insignitũ. Itaque ea quæ per totum triennium à morte Vmfredi Robertus gessit, ipsi vt Apuliæ Comiti sunt tribuenda, vti Blondus, & Fazellus faciunt, scribentes Robertũ, mortuo fratre, sibi Apuliæ, & Calabriæ Comitatũ vendicasse. Vterque nihilominus errat, quòd inter Vmfridum & Robertum, Gotfridum Comitem interserit, cum apertè constet ex Malaterra lib.* 1. *& ex Protospata hoc loco, Robertum non Gotfrido, sed Vmfredo successisse. Gotfridus quippe, siue vt Malaterra appellitat, Gaufredus, non fuit Comes Apuliæ, sed Capitanatæ. Robertus dum adhuc Comes esset, duxit secundam vxorem,*

*rem, Sengregaitam Gisulphi Salerni Principis sororē. Fazel.lib. 6. Postea, vt dictum est an.*1059. *restitutis Beneuento,& Troia, cæterisque quæ vt Fazellus ibidem ait,iuris Pontificij erant,à Nicolao II. diris solutus,Dux Apuliæ,& Calabriæ renuntiatur,eique Pontifici iuramentum fidelitatis, cuius exemplum Baronius ad hunc annum profert,religiosè exequitur.L.Ost. lib.*3.*cap.*15.*Dux idem Robertus an.*1061.*Acheruntiam inuadit & capit. Protosp.pag.* 110. *Mox Oria, Brundusio,& Tarento potitus,abit in Siciliam,Sarracenos profligat,& magna eorum strage edita, Panormum obsidione soluit,ibid.Inde reuersus, Montempilosum,Obbianum,Brundusium,& Barium victricibus armis adeptus est.*111.*Iterum in Siciliam migrat, & an.*1072.*Panormum capit,atque solemni cum triumpho init.ibid.De qua re fusius Malaterra lib.*2.*& Fazellus lib.*7.*Deinde à Michaele Græcorum Imp.contra Botoniatam incitatus, coniunctis classibus, mox vbi Corcyram Insulam adeptus est,Dyrrachium Macedoniæ vrbem obsidione vallauit.*113. *Eaque capta euocatur Romam,vt Gregorio VII. Summo Pontifici aduersus Henricianos schismaticos opem ferret.* 114. *Coacto itaque magno Normannorum Langobardorũ. aliarumq; nationum exercitu,illico Romam adit, hostes fugat,cæditq;, & Vrbe aliqua parte incensa,atq; direpta,Pontificem Sanctissimum inde abstrahens secum Salernum honorificè ducit.*115.*Mox iterum in Græciam classe profectus,eoipso anno* 1085. *quo Beatissimus Gregorius Salerni mortalitatem exuit, Dux Robertus tot victorijs,tantaque Religione æternũ memorandus,in eo loco,qui à Venetis superatis,* Veneti victi,*dictus est,profluuio ventris extinguitur, Rogerio filio*

Aede

*Rogerius Comes Molisij obsidetur Venafri à Richardo Caleni Comite.*149.*Erat vir iste summa nobilitatis, & Henrici Alemanniæ Regis, vt Richardus Sangermanensis loquitur sororius, hoc est, consobrinus. Comitatu tamen deiectus est, tradito ab Henrico iam imperante, Conrado illi Moscanceruello, de quo supra mentio facta est, Ricb. Sangerm. ad an.*1196.

*Rogerius iunior Siciliæ Comes, mox Dux Apuliæ, & Siciliæ, & Rex denique vtriusque Siciliæ, Rogerij senioris Siciliæ Comitis filius, Roberti Guisc. ex fratre nepos.*135. 140. 166. 223. 237. 332. *& sæpe aliàs. Hic schisma Anacleti, siue Petrileonis pertinaci studio fouit; ab eoq; Regiæ dignitatis, quā vsurpauerat, diploma obtinuit. Pet. Diac. lib.*4. *cap.*49. *Ibid. à S. Bernardo Abb. Claraeuall. non Rex, sed Tyrannus Siculus appellatus. ep.*130. 139. 140. *Quicquid verò in laudem eius scripserit Alexander Celesinus Rogerij aulicus, atque adeò parasitus, impietatis, & immanis crudelitatis accusatur, atq; perstringitur à Falcone Beneuentano, Petro Diac. Cassin. lib.*4. *cap.*100. *& seq. à Romualdo item Salernitano, alijsq; eius ęui sinceris Historicis. Summa est; non recta perrexisse illum ad Regni gloriam, sed per religionis contemptum, perfidiam, cędes, incendia, rapinas, aliasq; eiusmodi pseudopoliticas artes. Quòd si eum aliquando laudauit vir ille Sanctus Petrus Cluniacensis, id non fecit, nisi postquā Innocentio II. Papæ colla submisit, verumq; Pontificem agnouit, schisma cui fauerat, detestatus.*

*Rogerius, Tancredi spurij Siciliæ Regis filius, Imperatoris Constantinopolitani filiā vxorem ducit an.*1193. *dudum à patre, Siciliæ Rex renūciatus.*153. *Rich. Sāgerm. refert id factū an.*1191. *& iam dictam Rogerij con-*

con-

coniugem tradit vocatam esse Vraniam. Ab vtroque dissidet Fazellus lib. 7. cap. 7. scribens non ante mortē Tancredi, quæ contigit, vt ipse ait an. 1195. Rogerium fuisse titulo Regis insignitum. Ego verò, antiquioribus, vti par est, malo credere.

Romani Pontifices, qui in his Chronicis memorantur, hi sunt.

De his lege Platinam, Panuinium, Baronium, Binium.

S.Ere-

Ve-

PROPY-

PROPYLAEA.

CVm in his Chronicis, & maximè in Heremperti Epitome, sæpe fiat mentio Beneuenti, Salerni, & Capuæ Principum, necessarium duxi, horum seriem, veluti Propylæa quædam, præfigere Operi: nimirum, vt Lectores, hac qualicumque luce præditi, liberiùs in Historiæ cognitione possint excurrere.

Series Ducum, & Principum Beneuenti, ex Paulo Diac. Heremperto, alijsque nonnullis.

GOthorum Regibus, qui per centum quadraginta circiter annos Italiam presserant, Bellisarij, & Narsetis virtute deuictis, extinctisque, Langobardorum examina è Scandinauia Insula ad Italas regiones, euocante Narsete, anno Christi 568. conuolarunt. Igitur Alboinus cum innumera barbarorum gentium multitudine Italiã prædabundus ingressus est, magnamq; eius partem armis occupauit, reliqua à Græcis vix retenta. Post tres verò Regni Langobardici annos, successit Alboino Clephon: quo post decimum octauum mensem à seruo necato, Lãgobardi, vt odiosum Regis nomen euitarent, triginta Duces, qui eam Italiæ partem, quam armis ceperant, per Dynastias moderarentur, summo omnium consensu creauerunt: tametsi post decem annos, rursus ad Regem sibi eligendum, constituendumque redierint. In ijs autem Dynastis, primus Beneuenti Dux.

I. Zoto fuit, qui Dynastiam tenuit an. 20. Paul. Diac. de Gest. Langob. lib. 3. cap. 34. Is viuebat Guntramno

a Rege

Rege Francorum, & Authari Rege Langobardorum, vti elicitur ex Cap. 35. quo Paulus tradit, Autharim nonnullas Prouincias Beneuentano Ducatui subiecisse.

II. *Aroges, siue vt alij vocant Arechis, ex nutricio Gisulphi Ducis Foroliuij, factus est Dux Beneuenti ab Agilulpho Rege Langobardorum. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 19. Præfuitque an. 50. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 46. & Herempertus in Catalogo Ducum Beneuenti. Meminit huius Ducis S. Gregorius lib. 2. Regesti Epist. 32. vocatq; Arogem.*

III. *Aio Arogis filius an. 1. mens. 5. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 46.*

IV. *Rodoaldus Gisulphi iam dicti filius an. 5. Paul. Diac. lib. 4. Cap. 47.*

V. *Grimoaldus frater Rodoaldi an. 25. Paul. Diac. lib. 4 Cap. 47. Quod intelligi debet de 15. annis Ducatus, & 10. Regni simul iunctis. Nam ex Duce Beneuenti factus est Rex Langobardorum post mortem Ariperti, dũ Bertaritus, & Godebertus filij stultè inter se de Regno dimicarent. Idem ibidem.*

VI. *Romoaldus Grimoaldi Regis filius, à Patre, ad Regni acquisitionem abeunte, relictus est Dux Beneuenti data ei vxore Theodorada Lupi Foroliuiensis Ducis filia, ex qua tres filios genuit, Grimoaldũ, Gisulphum, & Arechim. Idem lib. 4. Cap. 53. & lib. 5. Cap. 25. Ducatum Romoaldus tenuit an. 16. Idem lib. 6. cap. 2.*

VII. *Grimoaldus II. iam dicti Romoaldi primogenitus Ducatum rexit an. 3. Vxorem habuit Vvigilindam Cuniberti sororem, Bertbariti Regis filiam. Idem lib. 6. cap. 2.*

VIII. *Gisulphus Grimoaldo fratri successit, præfuitq; an. 17. Hic ex Vviniberta vxore genuit Romoaldum II. Idem ibidem. Cãpaniam dirè populatus, Ioannis VI. P. M.*

preci-

precibus vix placatur. Idem lib. 6. cap. 27. Platina in Ioanne VI. Colennut. Hist. Neap. lib. 2.

IX. Romoaldus II. Ducatum gessit an. 26. Paul. Diac. lib. 6. cap. 55. Hic ex priore coniuge Guntberga Luitprandi Regis sorore genuit Gisulphum II. eaque mortua duxit Rauigandam Gaidoaldi Brixiæ Ducis filiam. Idem lib. 6. cap. 50. Gisulpho autem ob pueritiam inepto regimini, Luitprandus Rex substituit nepotem suum, cui nomen

X. Gregorius, eique vxorem dedit Giselbergam. Hic Gisulphum puerum educauit, educatoque Contbergam coniugem iunxit. Idem lib. 6. cap. 55. Vixit autem in Ducatu Gregorius an. 7. Idem cap. 56. eique, nondum adulto Gisulpho, successit

XI. Godescalcus, qui post tres Ducatus annos occiditur à Gisulphi sequacibus, eiusque vxor Anna Constantinopolim, vnde venerat, rediit. Idem lib. 6. cap. 57. Itaque

XII. Gisulphus II. iam ætate idoneus rectioni, Luitprandi patrui opera Ducatum capessit. Idem lib. 6. cap. 58 tenuitque per an. 14. vt tradit Herempertus: qui & sequentium Beneuenti Principem seriem sic habet.

XIII. Luitprandus an. 8. men. 3. Hunc puto Gisulphi filium.

XIV. Arechis an. 28. men. 6.

XV. Grimoaldus Arechis filius, an. 18.

XVI. Grimoaldus alter, cognomento Storesayg, an. 11. men. 1.

XVII. Sico exul de Ciuitate Spoletana, an. 12. mēs. 2.

XVIII. Sicardus Siconis filius, an. 6. men. 10.

XIX. Radelchis an. 11. Iste Radelchis (verba sunt Heremperti in Cod. Boluit.) *incepit principari anno Domini 840. & tunc Ciuitas Capuana de nouo constructa est, iuxta pontem in quo nunc est. Et tertio anno Principatus*

patus diuisit Principatum Beneuentanum à Principatu Salerni cum Sichinolfo filio Siconis Principis, & fratris Sicardi prædicti.

XX.Radelgarius filius eius sedit an.3.men.3.dies . .

XXI.Adelchis frater eius sedit an.24.men.6. Hic à quibusdam vocatur Adelgisius.

XXII.Gaideris filius prædicti Radelgarij an.2.men.6.dies 19.

XXIII. Radelchis filius supradicti Adelchis an. 3. men.8.dies 21.

XXIV.Aio,Radelchis frater an.6.

XXV.Vrsus Aionis filius an.1. Postea dominati sunt in Principatu Beneuenti per annos quatuor.

*XXVI.Sabbaticus,*siue,vt alij appellãt,Symbaticius, *Stratigò,&*

XXVII.Georgius Patritius, Græci, qui tunc temporis præerant in Apulia pro parte Imperat.Cõstãtinopolitani.

XXVIII. Guido Marchesius postea tenuit Principatũ an.1.men.8.

XXIX.Radelchis Princeps sedit an.1.

Hactenus Heremperti verbis. Reliquos Principes ex Platina,Colennutio,Sigonio,& Ammirato collegi.

XXX. Athenolphus Beneuenti, & Capuæ Princeps, an.15. Cuius successores Capuæ similiter Principes extiterunt.

XXXI. Athenolphus,& Landolphus filij an.32.

XXXII. Landolphus solus,mortuo patre Athenolpho, an. 4.

XXXIII. Pandolphus cognomento Capoferreus circa annos 15.

XXXIV.Landolphus II.Pandolphi filius,an.17.

XXXV.Landenolphus an.9. Hic in Ecclesia S.Mar-

celli

celli à Capuanis occiditur.

XXXVI. Laidolphus Lãdenolphi frater an. 2. Eiq; ab Othone III. Imp. deiecto, sufficitur quidam

XXXVII. Ademarius: quo ob generis vilitatem à Capuanis pulso.

XXXVIII. Pandulphus II. à S. Agatha dictus, Landolphi II. filius capessit Dynastiam, tenuitq; an. 28. Eoq; ab Henrico I. Imp. quòd ad Græcos defecisset, in Germaniam relegato, sufficitur

XXXIX. Pandolphus III. Theani Comes, qui Princeps fuit an. 3. donec videlicet

XL. Pandolphus à S. Agatha è Germania reuersus, Dynastiã recuperauit, quam scelerate pressit per annos circiter 12. Tandem à Conrado Imp. deiectus est, eique successit Salerni Princeps

XLI. Guaimarius. Hic Principatum Beneuentanum, & Capuanum tenuit an. 9.

XLII. Pandolphus III. iã dictus ab Henrico II. Principatui restitutus. Sed non diu post Pandolphus iste obijt.

XLIII. Pandolphus Pandolphi III. filius. Huius Principis tẽpore Leo IX. P. M. Beneuentum Rodulpho concedit.

XLIV. Rodulphus igitur iste inter Beneuẽti Principes numeretur, donec certiora comperiam. Post hunc

XLV. Humfridus Apuliæ Comes Beneuentum occupat, cui successisse videtur

XLVI. Landolphus, Rodulphi iam dicti fortasse filius, aut frater. Hic cum alijs Ducibus, & Dynastis interfuit celeberrimæ illi Cassinensis Ecclesiæ Consecrationi, quam Alexander II. P. M. magnificentissimè exequutus est an. Sal. 1071. vti Acta ipsa Consecrationis, à nobis inferius ponenda, disertè tradunt.

Pri-

Primordia Ducum Beneuenti.

E*Numeratis iam, quotquot reperire potui, Beneuenti Dynastis, expedienda mihi, Lector, hoc loco est, haud sanè leuis difficultas de illorum Epoche; quo scilicet anno Dux primus Zoto regere cœperit Beneuenti Dynastiam. Video enim varias de hac re Chronologorum, Historicorumq; sententias. Herempertus in Catalogo Ducum Beneuenti, quem Historiæ suæ præfixit, apertè tradit, ab ipso anno 568. quo Langobardi, teste Paulo Diacono lib. 2. de Gest. Langob. c. 7. Italiam cum Alboino Rege ingressi sunt, Zotonis Ducatum initium habuisse. Leo autē Ostiensis lib. 1. Chron. Cassin. c. 48. figit Beneuentani Ducatus primordia ad an. Christi 571. scribit. n. Ducatum Beneuentanū perdurasse annis 320. si numerentur anni à primo Duce Zotone vsq; ad 891. Christi annum, quo Vrbs Beneuenti capta est à Symbaticio Græcorū Patritio. Si itaq; ab annis 891. detrahātur anni iam dicti 320. reliqui erunt anni solidi 571. quo cæperit Zotonis Ducatus. Longè verò ab horum sententijs recedit Vvolphangus Lazius lib. 12. de Migrat. Gent. asserens ab Rege Anthario, quem alij vocāt Autharim, constitutum fuisse Zotonem Ducem Beneuēti: citatq; Paul. Diac. lib. 3. c. 16. Sed, vt mox ostendam, illi Paul. Diac. probè perceptus, minimè suffragatur. Sequi tñ voluit Lazium Sigonius, & hunc Lauretus, arbitrantes nō ante Autharis Regis ad Samnites, Lucanos, Calabrosq; accessum, atq; horum prouincias ab eo debellatas, & Zotoni Duci subiectas, Beneuentanā Dynastiā incepisse. Quocirca Lauretus statuit exordium Zotonis Ducis circa annū 587. secundo videlicet, aut tertio anno à Regni Autharis initio; quem cū Baronio, & Sigonio ait factū fuisse Regem Langobardorum an. 585. Deniq; Tursellinus in sua Histo*

riarum

riarum Epitome opinatur nō ab Authari, sed ab Agilulpho Rege creatum esse primum Beneuenti Ducem, idq; factum an. 591. videlicet anno primo Agilulphi Regis.

Ego verò post diligētem eius rei considerationē, Ostiēsis quidem tueri me posse sententiā confido, alias autē facilè mecum confutabit quisquis Historiam Lāgobardicam vel mediocriter nouerit. Quocirca statuamus hic theses aliquot certas, & exploratas, è quibus rei gestæ veritas innotescat. In primis cōpertū, certumq; est apud omnes, Zotonem viginti annis rexisse Ducatum. Ita habent Paul. Diac. lib. 3. de Gest. Langob. c. 34. Herempertus in Catalogo Ducum Beneuenti, Leo Ostien. Pandulphus Colenn. Sigonius, & alij recentiores. Præterea certū quoq; est, Arechim, siue, vt eū D. Gregorius vocat, Arogem, Zotonis successorem, an. Christi 592. creatum esse Ducem Beneuentanorum. Id constat auctoritate S. Greg. Papæ, qui Epist. 32. lib. 2. Regist. scribens Ioāni Episcopo Rauennati, dolet Arogem se iunxisse cum Arnulpho, hosq; duos Duces Langobardorū multas tetendisse insidias nostræ Neapoli. Scripta est autem ea Epist. Indict. 10. quæ proculdubio designat annum 592. vti rectè Illustriss. Baronius ad eū annum obseruat. Hoc ipsum solidissimè firmatur ex Paulo Diac. scribente lib. 3. c. vlt. Agilulphū designatum esse Lāgobardorum Regem mense Nouembri eiusdem anni, quo Autharis mortuus est; post Pascha verò sequētis anni eūdem in Regno solemniter confirmatum. Quæ certè verba, veluti digito, indicant annū Christi 591. quo etiā baptizatus est Agilulphus. Nam Autharim, quem constat factū esse Regem an. 585. sex solos annos regnasse, ex eodē Paul. Diac. lib. 3. c. pen. certum est. Porrò cùm etiā certum sit, Arechim, siue Arogem factum esse Beneuenti Ducem à Rege Agilulpho nō multo post quàm ille Regnum inijt, videlicet

delicet eodem an. 591.vel summum, anno seq. 592.tum quia Paulus Diaconus inter prima gesta Agilulphi Regis, Arogem Ducem creatũ narrat,tum etiã quia ex auctoritate S.Gregorij iam dicta,ad illum annũ Ducem Arogem Baronius collocat,liquidò ex his consequitur nõ posse dari. vti sanè dandi sunt,Duci Zotoni annos 20. nisi ab anno 592. retrocedendo deueniamus ad annũ 571. quo illum iniisse Beneuẽti Ducatũ Leo Ostiensis tradit. Atq; eadem ratiocinij,& argumenti vi necesse est omnes alias iã supra recitatas opiniones ,simul corruere. Quomodo.n.dabunt Zotoni viginti Ducatus annos ij, qui eum vel ab Authari Rege anno 587.vel ab Agilulpho anno 591.factũ esse Ducem arbitrantur,cum à 587.ad Arogem, non nisi quinq; anni,& à 591.ad eundem Arogem,siue Arechim, pauci tãtummodò menses,aut ad summũ,vix vnus annus interfiti

Herempertus similiter (si tñ Heremperti est ille Ducũ Catalogus,qui pagellis ante initiũ eius Historia scriptus habetur) aberrat à iam statuto numero 20. annorũ Zotonis Ducis. Nã ab anno Christi 568.quo eius Ducatum Herempertus exorditur, vsq; ad expletum annum 591. quo Arechis ab Agilulpho Rege factus est Dux, sunt anni solidi 23.vel fortasse 24.non autem 20.solummodò. Praeterea videtur prorsus incredibile Lãgobardos,eo ipso anno 568.quo Italiã ingressi sunt,tñ terrarum acquisiuisse,vt non solùm Insubria,Istria,Venetiaque Ciuitates,quas primas citra Alpes inuenerunt,sed ẽt Beneuentũ,quod in 14. Italia regione à Paul.Diac.collocatur, dictopenè citiùs occupauerint,quasi tunc Itali omnes fuissent.

-------- --------. imbelles lepores,timidiq; cunicli.

Quòd verò Herempertus in eo Catalogo asserit Radelchim,qui Sicardo successit, iniisse Beneuentanũ Principatum anno Christi 840.id aliud profectò non est,nisi errorẽ

errore

errore cumulare. Constat enim ex Annalibus Gestorum Caroli Magni, & Ludouici Pij, auctore Britanno quodã Anonymo Histor. German. Tom. IV. cui ꝙ magister Caroli Magni, & eorũ, quæ scripsit, fere omniũ oculatus testis extiterit, longè magis quàm Heremperto, aut cuiuis alij credere debemus; cõstat, inquã ex hoc tã certo, grauiq; Chronographo, Siconem creatũ esse Beneuenti Principem anno 818. *Huic verò, ipso Heremperto teste, post* 12. *annos, & menses duos, Sicardus filius hæres extitit Principatus, quẽ* 6. *annis, & mensib.* 10. *moderatus, Radelchim habuit successorem. Ini nunc mecũ Lector has ratiunculas, & porrò inuenies, à Zotone Duce vsq; ad Radelchim non* 840. *sed vix* 837. *annos intercurrisse. Sed eiusce Catalogi mendorum in notis arithmeticis, quis vnquã finis, si ea diligentiùs quis velit excutere? Quamobrem Catalogum Ducũ Beneuenti vsq; ad Gisulphũ II. non ex Heremperto, sed ex Paul. Diac. qui Herempertum plusquàm centum annis præcessit, hic ego posui: ratus antiquiorem illum scriptorẽ, eumq; nuper Lugduni Batauorum ex veterum collatione Codicum, quantum fieri potuit, emendatè procusum, nobis vtcumq; certiora suggerere. Et quidem, periculo facto, cõperi, optimè conuenire Pauli Diac. numeros cum numeris tum Leonis Ostiensis, qui statuit, vt videmus, Zotonem Ducem ad annũ Christi* 571. *tum etiã Codicis legum Lãgobardicarum, in quo legitur Cõstitutio quædã Grimoaldi, qui ex Duce Beneuenti factus est Rex Langobardorũ, lata ab eo anno sexto Regni eius, currente Indict. vndecima. Colligitur quippe illum cœpisse regnare Indict. prima, hoc est anno Christi* 663. *& anno præterito* 662. *reliquisse Ducatũ Beneuenti Romualdo filio. Si igitur ex annis* 662 *eximantur anni* 91. *quot videlicet ponit Paul. Diac. à Zotone Duce, ad Romoaldũ, qui Grimoaldo ad Regnũ abeũti*

ſucceſſit, reliqui erunt 571. *totidem nimirũ, quot ex Leone Oſtienſi colliguntur. Eodẽ igitur anno* 571. *ſtatuenda eſt Epoche Ducum Beneuenti. Huic autem ſñiæ Paul. Diac. quẽ Lazius pro ſe laudat, minimè refragatur. Nuſquã.n. Paul. Diac. aſſerit, vt Lazius putat, Zotonem non extitiſſe Ducem, niſi poſtquã Rex Autharis Beneuẽtũ veniſſet, & eũ Ducẽ conſtituiſſet. ſed id tm̃ Paul. Diac. ſcribit, Autharim, facta excurſione cum ſuo exercitu à Samnio vſq; ad Rhegiũ, hoc eſt ad extremã vſq; Calabriã, eas prouincias, quas debellauerat, & occupauerat, Zotoni tradidiſſe regẽdas. Quocirca cũ ſcribit Autharim Beneuentũ acceſſiſſe, nõ debet, aut poteſt inde elici, Beneuentũ ab Authari fuiſſe primò expugnatũ, & Zotoni traditũ, ſed poſtquã in eã vrbem receptus à Zotone eſt, reliquã Samnitiũ regionem, & Lucaniã, atq; Calabriã occupaſſe. Verùm Paul. ipſe Diac. audiatur, & ſatis erit. Is lib.* 3. *c.* 33. *ſic ait:* Circa hęc tẽpora *(profligati videlicet Francorũ exercitus à Childerico Rege in Italiã miſſi)* putatur eſſe factũ, quod de Authari Rege refertur. Fama eſt.n. tũc eũdẽ Regẽ per Spoletiũ Beneuentũ perueniſſe, eãdẽq; regionẽ cępiſſe, & vſq; ẽt Rhegiũ, extremã Italię Ciuitatẽ, vicinã Sicilię, perambulaſſe. *Nõ dicit cępiſſe Beneuentũ, ſed Beneuẽtanã Regionẽ: alioquin ſi ex eo, ꝙ Beneuentũ veniſſe dicitur, colligi debet, eã Ciuitatẽ expugnaſſe, & occupaſſe, profectò & Spoletiũ expugnaſſe, & cępiſſe intelligere oporteret, ꝗa Spoletiũ Autharis venit, & per Spoletiũ Beneuentũ. Atqui Spoletiũ diu antea à Langobardis fuerat occupatũ, & Ducis ſedes factũ. Lege Lazium de Migrat. Gent. lib.* 12. *Zotonẽ igitur ab Alboino Rege an.* 571. *creatum Ducẽ exiſtimo. Is quippe & alios quoſdã creaſſe legitur, videlicet Giſelbertum Veronæ, Brixiæ Vualrim, Tridenti Comum, & Forouli Giſulphũ, vti Paul. Diac. & ex eo Lazius tradunt.*

Series

Series Comitum & Principum Capuæ. ex m.s. Cod. 353. Bibliothecæ Casinensis.

I. LAndolphus *senior tenuit Capuam veterẽ annis* 25.*mens.*4.*& fecit Ciuitatem nouam in monte Trifisco, quam dominatus est anno* 1.*mensibus* 8.*Quo deficiente successit*

II. Lando *filius eius; & dominauit iam dictam Ciuitatem an.*13.*men.*9.*qui nono mense, antequàm moreretur, ad Pontem Theudæ multos virili certamine Neapolites interfecit, cępitq; nongentos. Cum autem cremata esset Ciuitas Capuæ ab igne, venit cum fratribus suis, idest Landone, Pandone, Landolpho Episcopo, & Landenolpho ad pontem Casulini, & condiderunt ibi Ciuitatem, quæ nunc est Capua: in qua iam dictus Lãdo vixit an.*4.*men.* 9.*& defunctus est: cui successit*

III. Lando *filius eius: & tenuit Capuam men.*6.*& proiectus est de eadem Ciuitate à Pandone thio suo, qui*

IV. Pando *tenuit Comitatũ Capuanæ Ciuitatis an.*1.*men.*4.*cui successit in regimine iam fatæ Ciuitatis*

V. Landolphus *Episcopus frater eius, quam dominauit an.*3.*& men.*9.*Quibus expletis venit Ludouicus Imperator iterum in Capuam mense nono, & abijt Barium, super quam Ciuitatem sedit an.*4.*& cępit eam, simulque & Seodam Regẽ Sarracenorum cum alijs plurimis. Qui Beneuentum reuersus, captus est à Beneuentanis mense Augusto: sed dimissus ab eis, districtus Sacramentis, recessit à Beneuento: & intra tres dies ac noctes habuit Berole, in qua deguit men.*11. *Inter quos postulatus à Lãdolpho Episcopo iterum venit: & per quosdã Comites suos,* For. abijt Berolã.

A 2 *ante-*

antequam ille Capuam aduenirét, multi interfecti sunt Sarraceni, ita vt de duodecim millibus pauci remanerent: qui à magno exercitu Sarracenorum super Salernum residente venerant: sed audientes mortem proximorum, rursum paululum supra eandem Ciuitatem commorãtes reuersi sunt in terram suam. Ludouicus Imperator hoc audiens, quia volebat ire super eos, reuersus est Capuam, in qua vno anno commoratus, reuersus est in Franciam, in qua eodem anno defunctus est. Landolphus autem Comes & Præsul ante aduentum iamfati Imperatoris, & post decessum eius tenuit Capuam an. 12. Quo recedente

VI. Pandenolphus *nepos eius factus est Comes Capuæ, & Landolphus filius Landonis factus est Episcopus. Eodẽ tempore sed suggerente Aduersario Christianæ fidei, facta est eodem anno diuisio eiusdem Episcopatus à iam dicto Pandenolpho: qui odij, & inuidiæ accensus ardore, Landenolphum fratrem suum laicum inordinatè tondens direxit Romam: eumq; à Ioanne Papa multa prece deposcens, Episcopum fecit. Qua de re non parua inter parentes vtrorumque Episcoporum discordia nata est, ita vt odium fieret, plurimo valens tempore. Denique Ioannes Papa, tali comperto flagitio, aduenit Capuam: & vt discordes ad concordiam reuocaret, diuisione facta, vtrumq; constituit: idest in Ciuitate Capua Landenolphum Episcopum, Landolphum verò Episcopum in Sancta Maria, cognomento Suricorum; & facta pace inter eos (sed paululum perdurante) Romam reuersus est ad sedem propriam: iterumq; facta est inter eos diuisio, quam non post longum tempus pax sequuta est. Denique iam fatus Pandenolphus, completis in Comitatu an. 3. & men. 8. fecit conuiuium cunctis parentibus suis, plurimis eos sacramen-*

mentis alligans, vt non ei quolibet modo nocerent. Sed illi ſtatim periurantes cœperunt eum, & diuiſerunt inter ſe Comitatū Capuanum: & Landolphus Epiſcopus adeptus eſt totum Epiſcopatum.

VII. Lando *autem pater Landolphi Epiſcopi fuit Comes Capuæ an. 2. men. 10. Cui ſucceſſit*

VIII. Landenolphus *frater eius, vicem illius tenēs an. 1. men. 4. Quo viuo decedente menſe Ianuario, cæpit Capuam.*

IX. Athenolphus *Comes, quam annis tredecim mirificè regens, poſtea factus eſt Princeps Beneuenti: compleuſque in Principatu an. 10. & men. 6. vita priuatus reliquit eum filijs ſuis Domino Landolpho, & Domino Athenolpho Chriſtianiſſimis Principibus. Secundo autem anno, quo factus eſt Comes Capuæ Dominus Athenolphus, factum eſt prælium inter Capuanos, & Neapolites in Liburia ad Sanctum Carſium: ſed ita interfecti ſunt Neapolites à Capuanis, vt valdè pauci remanerēt ex eis: inter quos Neapolites, Græci & Sarraceni fuerunt pro adiutorio eorum. Ind. VI. poſt dies vndecim capitur Berelais à Domno Athenolpho. Eadem hebdomada Aio Princeps cum quodam Patritio Conſtantinopolitano, ex vtraque parte certatim pugnantes, ad poſtremum ille Patritius victor effectus eſt . . . .*

Hunc Leo Oſt. lib. 5. c. 44. & ex eo Baronius ad ann. Chriſti 879. vocant Randenulphum, iſque modo Capuæ Princeps, modo Dux, modo Iudex appellatus legitur, vt ibidem Baronius obſeruat.

Hoc loco erat ſemilacera pagella in Exemplari m.s. Caſſinen. . . . .

Conciliumfecerunt Capuani, qualiter interficerent Landenolphum Principem filium Pandolphi eximij Principis: quod & fecerunt. Nam dum procederent ad Sanctum Marcellum, peractis Miſſarum ſolemnijs à Præſule eiuſdem Ciuitatis Aio nomine, egreſſus prædictus Princeps foras Eccleſiam, inſurrexerunt in eum, (proh

dolor)

dolor) cum gladijs & fustibus, & interfecerunt eum, atque exutum vestibus,nudum in platea eum reliquerũt. Quem rapientes Monachi ex Monasterio S. Benedicti, in eodem Monasterio ante Secretarium,eum sepelierunt. Archiepiscopus verò supradictus fugit in iam dicto Monasterio: quem etiam postea ibidem iam dicti Capuanites veneno peremerunt: sepultusq; est ante Regia Secretarij. Sed Omnipotens Deus illis,qui hunc innocentẽ peremerũt Principem,ostendere est dignatus,quia in suo eum Regno recepit. Nam quadam die claudus quidam ad eius sepulchrum veniens, obnixè Christum rogare cæpit, atque intercess. . . . Dominum Landenolphum Principem,cuius corpus illic requiescebat, qui etiam sine causa à suis occisus fuerat,ei pristinam sanitatem reddere dignaretur. Mira res: statim super eodem sepulchro soporatus,totam quietauit noctem. Mane autem facto ita sanus surrexit,ac si nullam debilitatem membrorum umquam habuisset. Sed & hoc nobis . . . .
Cętera desunt in Cassinensi Codice.

Ea verò supplere ex alijs scriptoribus,& sequentium Capuæ Principum seriem texere,nobis planè neque libet,neque festinantibus nunc Typographicis operis, propemodum licet. Porrò non deerunt alij, quibus otium,& volupe erit hęc excutere diligentiùs, & amplissimos hos Principes in lucem producere seriatim: ij verò pręcipuè, quibus Capuana Historia tum sacra, tum profana iam est in manu, Michael videlicet Monachus,& Camillus Peregrinus, viri apprimè solertes, & in rebus patrijs, cęteraque literatura doctè versati.

Pri-

Primordia Comitum,& Principum Capuæ.

LEo Ostiensis lib.5.cap.43. & ex eo Illustriss.Baronius Tom.9 scribunt aduenisse Capuam Ioannem Papam eo nomine Octauum,& diuisisse Episcopatum Capuæ inter dissidentes Landolphum,& Landenolphum,anno Christi 879. Atqui,uti superius ex m.s. Cod. Cassinen. scripsimus,eiusmodi dissensio inter Landolphum, & Landenolphum contigit anno primo Pandenolphi Comitis. Aduentus igitur Papæ Ioannis figi debet ad annum secundum iam dicti Pandenolphi: nam multæ intercesserunt calamitates atque ærumnæ ex illa inter Episcopos discordia,vt necesse fuerit Leonem Episcopum Theanensem, & Bertharium Abbatem Cassinensem Romam proficisci,qui denuntiatione turbarum,cladiumq; maximarum,quibus & ipse Summus Pontifex inuoluendus esset, eum à consecratione Laudenolphi deterrerent. Ergo primus annus Pandenolphi Comitis,fuit Christi 878. E quibus si detrahantur quinquaginta octo propemodum anni (hoc est 57. & menses decem) qui colliguntur ex suprascripta annorum serie,quibus Capuæ Comites,Pandenolphi prædecessores dominati sunt, remanebunt anni 820. Hoc igitur anno iuxta Anonymum hunc scriptorem, qui à Landolpho seriem Comitum ducit,Comitatus Capuæ exortus est. quamquam negare non possum aliquot reperiri in Historijs, multò antiquiores Landolpho isto. Leguntur enim apud Paul.Diac.lib.4.cap.3.Transamundus,& lib. 5.&c. 9.Mittola Capuæ Comites, qui proculdubio ante annum 820.vixerunt.

Principatus autem Capuæ diu postea initium habuit, nem-

nempe Athenolpho, qui Radenolphus à quibuſdam appellatur, imperante: de quo ſuperius iam dictum eſt numero IX.

Salerni Principes ex Heremperto, Leone Oſt. alijſque recentioribus.

Lotharius Auguſtus Beneuentanam ampliſſimam ditionem (ea quippe per Samnium, Lucaniam, Calabriam, & magnam Apuliæ partem latè protendebatur) ita diuiſit, vt Aldegiſius Beneuenti, Siconolphus Salerni eſſent Principes. Quod an. Chriſti 851. factum Hiſtorici memorant. Igitur primus Salerni Princeps fuit

I. Siconolphus Sicardi Beneuentani Principis frater.

II. Sico Siconolphi filius.

III. Radelchis, Siconolphi filius, Siconis frater.

IV. Adelchis, Siconolphi item filius.

V. Ademarius Petri filius à Lothario Imp. fit Salerni Princeps.

VI. Dauferius Maionis filius, Siconolphi affinis.

VII. Guaiferius, Dauferij patruelis: Eoque Monacho facto

VIII. Guaimarius filius ſuccedit.

IX. Giſulphus Guaimarij filius.

X. Guaimarius II. Guaimarij ſenioris filius.

XI. Ioannes Giſulphi filius.

× 1017 princip. incip. salern. et capuen. 1038 *XII.* Guaimarius III. cognomento Balbus, Ioannis filius.* hic guaim. occidiur anno 1051 nepos g[illegible]

XIII. Giſulphus II. vltimus è Langobardis.

XIV. Robertus Guiſcardus Normannus, Dux Apuliæ.

XV Rogerius roberti filius obijt 1110 XV. Ro.

XVI Julielmus Rogerij filius obijt sine liberis 1127.

salerni sepultus 23

XVII Rogerius Comes Siciliæ, Rex Neapolis.

XVIII Gulielmus I. cognomento Bonus, Rex vtriusque Siciliæ.

XVIIII Gulielmus, re & cognomine Malus, Rex vtriusque Siciliæ.

Item alij, atque alij insequentes Reges Neapolis, siue Regum filij, eo Principatus Salerni titulo honorificè insigniti leguntur: quos non est opus recensere.

De Heremperto.

E*Diturus è manuscriptis Codd. Chronicorum nostratium quaternionem, ea equidem ad frontem cuiusque Chronici exponere tui gratia, sincere Lector, debeo, quæ ad cuiusque notitiam, quantulacunque per me tibi præberi queat, spectare videantur.*

Primus autem sese offert Herempertus. De cuius Nomine, Genere, Vitæ instituto, Aetate, Scriptis, Elogijsque, *quæ hactenus reperi, hæc sunt.*

Nomen *variè effertur. Nonnulli, Herembertum: Leo Ostiensis nunc Herehempertum, nunc cum Petro Diacono Herkempertum: Nobis ex Vatic. Cod. vnà cum Illustriss. Baronio appellare libet Herempertum.*

Genus *habuit è Langobardorum illustri stirpe: quippe quem Epigraphe huic Chronico præfixa in Vatic. Cod. asserat genus duxisse è Beneuentanis Ducibus. Pater dictus est Radelgarius, de quo paulò inferiùs dicam. Abauus Rodoalt: patruus maximus, Radolphus vocabatur: quorum ipsemet in hac Epitome meminit.*

Vitæ institutum *Monasticum professus est in Monasterio Theanensi, vt Leo Ostiensis tradit lib. 1. cap. 46. Et ipsemet Herempertus se Monachum prodit pag. 75. cum*

narrat se missum ab Angelmario Abbate ad Stephanum Papam (is fuit Stephanus VI.) vt bona Monasterij Capuani, quæ Athenolphus Capuæ Castaldeus rapuerat, restituerentur. Denique Codex Vaticanus in fronte huius Epitomæ Monachum Cassinensem palam indigetat.

Aetatem *produxit Herempertus aliquot annis post nonum Christi sæculum. Nam pag. 80. memorat obitum Lamberti Principis, filij Guidonis, Ducis Spoletani. Lambertus autem, Sigonio, & Gordono supputantibus, defunctus est anno Christi 910. Quoto autem signatè anno Herempertus mortuus sit, reperire non potui.*

Scripta *eius hæc sunt: Chronicon, siue Historia Langobardorum fusior, cuius prototypon in Cod. membranaceo scriptum, è Tabulario Salernitanæ Ecclesiæ sublatum est, vti audiuimus, & trans Alpes euectum, relictis nobis aliquot Exemplaribus adeò mendosis, vt plerisque locis nulla planè exculpi sententia possit. Putant verò nonnulli, Herempertum huius etiam Epitomæ, quam nunc edimus fuisse auctorem. Argumento sunt, idem stylus rudis, solœcus, mixobarbarus, vt profectò illius temporis crassam inscitiam, & Langobardicum stridorem potiusquàm latinam dictionem referre videatur. Accedit, quòd si quis alius huius Epitomę auctor extitisset, is sanè sua verba, non autem, vt hic factum est, primi scriptoris perpetuò stylum, dictionemque vsurpasset. Legimus quippe Iustini, & Flori de Trogi, & Liuij amplis Historijs Compendia: nihil tamen propemodum de illorum verbis hi mutuati sunt: sed diuerso stylo res ab illis fusè narratas ad breuem Epitomen redegerunt. Fecit igitur & hanc suæ longioris Historiæ Epitomen Herempertus. Scripsit præterea Carmen de Vita Landulphi Episcopi Capuani, vt ipse significat in hac Epitome pag. 51. Et eiusdem*

Herem-

Heremperti existimo Historiam de Cassinensis Monasterij euersione, & restitutione, quam ex Petro Diacono Cassinensi Vuionius memorat lib.2. Ligni vitæ lit.E. Idem verò pollicetur se scripturum Acta Translationis Sancti Matthæi Apostoli, vt significat pag. 89. An verò ea scripserit, equidē ignoro. Fortassis ea sunt, quæ edidit Columna Salerni Archiepiscopus.

Elogia *denique, siue* Testimonia, *de Heremperto, hæc fermè sunt. Inprimis Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi sæpè meminit Heremperti huius, è quo etiam plurima desumpsisse videtur. Citabo loca lib.1. cap. 9.* De Arechi, *inquit (Beneuenti Principe)* Domnus Herkempertus, in Historia, quam de Langobardorum gente, post Paulum Diaconum composuit, ita refert, &c. *Idem lib. eodem cap.* 19. Iste Sico *(Beneuenti Princeps)* cùm diu Neapolim obsedisset, & afflixisset, tandem S. Ianuarij corpus auferens, Beneuentum detulit, & cum Sanctis Festo, & Desiderio in ipso Episcopio honorabiliter condidit, sicut in Historia Herkemperti refertur. *Et lib. eod. cap.* 46. Ragemprandus primo & vigesimo loco Abbas electus in eodem Monasterio Theanensi, sedit annis nouem, mensibus decem. Hoc præsidente Adalgerius quidam nobilis obtulit B. Benedicto apud Theanum cum oblationibus Herkempertum filium suum, docilis ingenij puerum. Quo tempore Græcis, ac Neapolitanis Capuam obsidentibus, idem Herkempertus cum alijs fratribus, à Theano Capuam tendens, iuxta Anglenā, omnes à Græcis exequitati, & spoliati pariter sunt, & famuli eorum capti. Et famulis quidem argento redemptis, & quinque equis recollectis, ipse solus, sicut idem de se refert, cum magistro suo pedes remansit sicque Ciuitatem intrauit. Post hęc cum Athenol-

phus Castaldatum adeptus,omnia, quę iuris nostri Monasterij erant in terra Capuana fratribus abstulisset, pręfatus Herkempertus Romam hac de re ad venerabilem Papam Stephanum transmissus, & Apostolicam benedictionem detulit, & priuilegium Sancto Cœnobio obtinuit, ac supradicto Castaldeo commonitorias literas, vt vniuersa, quæ abstulerat protinus redderet, nisi excommunicationis vellet subire sententiam, attulit. Quas ille suscipiens, paruit, & omnia, quę nobis abstulerat ex integro restitui iussit. *Petrus Diaconus lib. de Vir. Illustr. Cassin.* Herkempertus, *inquit*, Diaconus paruulus, & ipse B. Benedicto oblatus, De Destructione, & renouatione Cassinensis Cœnobij, nec non de Ismaelitarum incursione Historiam satis necessariam composuit. Fuit autem tempore Ludouici Imperatoris. *Hæc eadem pæne verba mutuatus est Arnoldus Vuion. Ligni Vitæ lib. 2. Marin. autem Freccia I.C. Neapolitanus, & Regius Consiliarius lib. 1. de Subfeudis Cap. De Prouinc. & Ciuit. Regni pag. 82. post narratam S. Tryphomenes translationem Amalphia Salernum factam, subdit, se eam excepisse è Chronico Heremperti Langobardi in vetustissimo Codice scripto. Petrus Pogianus, Histor. Monast. Par. 3. Cap. de Gariberga, eorum quæ in laudem Garibergæ, Beneuentani Ducis sanctissimæ sororis narrat, Herkempertum citat auctorem. Denique Illustrissimus Cardin. Baronius ex Heremperti Historia multa desumpsit, atque inseruit in suos Annalium Ecclesiast. Tomos. Lege ipsum ad annum Christi 871. 872. 874. & 912. Verba ipsa hoc loco recitare superfluum duxi, quandoquidem Baroniani Annales præsto sunt, & omnium pæne manibus deteruntur. Prudenter autem Baronius non nisi, vt ipse ait,* cum magno de-

lectu,

lectu, *excepit aliqua ex Heremperto, & aliqua omisit. Nam in sua illa fusiore Historia, præter fabellas, quas identidem affert, est nonnunquam in Græcos, & Gallos amarulentior, eorumque gesta inuidiosissimè criminatur. Porrò claruit eodem sæculo in Italia Vir Illustris Herempertus, de quo extat insignis Inscriptio apud Gruterum pag. M C L X I I. nu. 2. Sed ille est ab hoc nostro Heremperto diuersus, vt eruditi Lectores facilè animaduertent.*

Cæterùm tum de his Chronologis, tum etiam de alijs Regni Neapolitani Scriptoribus vtilem librum, quem propè affectum habet, in lucem proferet Vir diligentissimus, & rei huius Regni antiquariæ peritissimus, Bartholomæus Chiocarellus I.C. Neapolitanus. In eo Catalogo plura fortassis de Heremperto, Protospata, Anonymo, & Falcone legentur.

Postremo Lectorem meum monendū hoc loco, existimo, me Exemplaria è quibus Nomenclatorem horum quatuor Chronicorū feci, valde corrupta deprehendisse, vt proinde primo hoc conatu, suæ puritati non potuerint vsquequaque restitui vocabula pleraque Græcobarbara, & inscitia vulgi, ac illorum fœditate temporum miserè deprauata. Itaque vt ea in Codicibus scripta, aut luxata reperi, sic ferè excepi. Ne igitur mirere, Lector, si aliquando loca aliquot offendes, è quibus sententiam aliquam vix, aut ne vix quidem percipere poteris.

Bar-

Barbara aliquot, & solœca, quæ hoc Opere occurrent.

ALboun. *Alboinus primus Rex Langob. in Italia.*
Argumenta. *Fallaciæ, strophæ.*
Auxilior. *passiuè.*
Baris. *Barium, Apuliæ Ciuitas.*
Berolę. *Verulæ. Vrbs Hernicorum.*
Besubius. *Vesuuius, mons prope Neapolim.*
Capuanites. *Capuani.*
Castaldeus. *Prætor, siue, vt Lazio placet, Castellanus, Præfectus Arcis.*
Calochyri. *Vox græcobarbara. significat* Bona manus.
Coclerium. *Campanaria Turris: nam Cocla, Campana est in Constitutionibus Caroli Magni num.* 18.
Commorandus. *passiuè, hoc est, inhabitandus.*
Deprędo as. *actiuè.*
Disfœderati. *fœdere soluti.*
Domino as. *actiuè.*
Domitialis. *domesticus.*
Dum. *pro, cùm.*
Durachium, & Duracium. *Dyrrachiũ, vrbs Macedoniæ.*
Exubitus. *lege Excubitus. Officij nomen. Hinc Priscus Comes Excubitorum: de quo Theophanes, & Nicephorus Episcopus.*
Exequitati. *equis deiecti, & priuati.*
Fatigium. *Labor. inde Italis,* fatiga.
Fugio. *quartæ declinationis. hinc fugijt.*
Gaieta. *Caieta, vrbs Campaniæ.*
Infrà *pro* intrà. *Sicalibi infrà vrbem, infrà Canonem.*

Inno-

Innotesco. *actiuè, notum facio.*
Iuuenaties. *inflexione gr. Iuuenatia, vrbs Apuliæ.*
Longobardi, *pro* Langobardi. *Sic ferè Herempertus secutus fortè Etymon à longis barbis: quod sanè falsũ. Lege Luzium de migrat. gent.*
Migratus. *passiuè. Sic & Cic. 1. Off. & 3. de Fin. adnotante Victorio.*
Neapolites. *Neapolitani.*
Nichiphorus. *Nicephorus.*
O us. *masc. gen.*
Parentes. *consanguinei, affines.*
Patulò. *palàm.*
Pereo. *perimor.* Perierunt à Rege. *i. interfecti sunt.*
Reptiuida. *reptans.*
Senior. *dominus. Sic alibi apud Baron. Tom. 12.*
Sicco. *passiuè.* siccant oliuæ. *i. arefiunt.*
Stratigò. *Στρατηγός. Strategus.*
Trapezi. *viri cognomen. idem ac conuiua, siue nummularius. τραπεζεύς, siue τραπεζίτης.*
Thius. *patruus. Hinc* thio *Hispan. &* Zio *Ital.*
Tueor. *passiuè. defendor.*

Pauca hæc è plurimis raptim collegi. nam piguit me sanè, & puduit adeò maculosi, & saniosi corporis omnes inspicere, & adnotare verrucas.

Illud tamen oscitantis Typographi sphalma te aduertere velim, Lector, quòd ea verba: Item ex alio Cod. Chronici Cassin. *&c. quæ habentur pag. 164. retrahenda sunt ad pag. 163. & præfigenda illis verbis:* Anno Domini 1500. die 7. Ianuarij, hora diei tertia, &c.

Ad Lectorem.

Regni Parthenopes, qui nescis ordine clades,
Gestaque ab externis bella cruenta viris:
Et pulsos Reges, conspersaque sanguine prata,
Ex hoc quadruplici Codice doctus eris.
Cœci mortales totum confundimus Orbem,
Alter in alterius dum ruit excidium:
Dum se quisque cupit reliquis præstare; Sed omnes
Commorimur, misera conditione pares.

M. F.

HEREM.

HEREMPERTI LANGOBARDI MONACHI CASSINENSIS Historiæ DE GESTIS PRINCIPVM BENEVENTANORVM EPITOME CHRONOLOGICA.

LVITPRANDVS Rex XVI. cum per XXXII. annos feliciter regnaret in Italia, inter cætera quæ gessit magnifica, etiam omnes Vrbes,& Oppida iuxta maris ora Tyrrheni sita, à Tuscia & vsque ad Arelatensem Vrbem prælijs cæpit, & suo regno copulauit. Post eius obitum Hispran nepos Luitprãdi octo regnauerat annos. Post hunc Ratheis regnauit annos quatuor,& menses nouem. Huius temporibus Carolo-mãnus filius Caroli Martelli,Francorũ Regis,pro amore Cęlestis Regni, terrenum relinquens regnum, Romam adijt, & a Zacharia Papa factus est Monachus, & post aliquantum temporis ad Beati Benedicti, quod Aquinensium finibus situ

Anno Christi 712. *Iniit regnũ Luitprãd. vt constat ex edictis eius in Cod. Lãgobardo*

Anno Christi 745.

est,profectus est,Monasterium. Ratheis verò ad capiendam Perusinam Vrbem, sicut cætera Pentapoleos oppida,vehementi profectus cum indignatione, quam & circundans, fortiter expugnabat, cui occurrit Zacharias Papa,& datis multis muneribus, multaque cum prece, ab obsidione ipsius Ciuitatis amouit,cùm non multùm post,idem Ratheis Diuino instinctu,regalem relinquens dignitatem, deuotè cum vxore ad Beati Petri Principis Apostolorũ

al Rachis.

749 peruenit limina, Clericusq; effectus Monastico indutus est schemate, cum vxore & filijs, & ille quidem cum filijs ad Beati Benedicti Cœnobium profectus est,vbi sub arctissima Vitæ districtione vitam finiuit,Vxor verò eius Taxia nomine cum reptiuida prole sua, similiter mutato habitu, ex proprijs sumptibus Monasterium puellare in agro Plumbarolæ construxerunt, multisque dotarunt opibus, ibique sub magna districtione vitam ducentes,diem clauserunt extremum.

Stephanus III hic fuit: nã Stephanus II vix 4 vixit diebus: idcò à nonnullis prætermittitur. Vide Anast. & Luitpr.

Aistulfus Frater Ratheis, superioris Regis, regnauit annos septem, & menses quinque. Hic multas & grauissimas persecutiones populo excitauit Romano, ita vt Vrbem niteretur inuadere, obsidione circundatam; ex omni populo per vnumquemque singulos aureos expetebat,pro qua scilicet persecutione Stephanus Secũdus Papa Abbates Sanctorum Benedicti, & Vincentij, ad eundẽ Regem obsecrando destinauit, vt à cępta persecutione cessaret. Qui nihil proficientes, per aliud iter ad propria reuersi sunt Monasteria. Hic autem Papa,& Missos Pipini Regis Francorum,& Legatos Imperiales misit ad eundem Regem pro ablatis Vr-

bibus

bibus,& dum nihil proficerent, ipſe cum ſupradictis Francorum Miſſis, per Papiam ad Galliam profe- 753.
ctus eſt, & in Sancti Dionyſij Monaſterio,Pipinus cum duobus filijs ſuis Reges ſunt ab eo vncti. Pipinus autem cum exercitu ſuper Papiam aduenit, & obſedit: ac ſacramentis à Longobardis acceptis, pro reddendis Vrbibus ablatis,Galliam repedauit.

Poſt hæc Aiſtulfus ſacramento dirupto, nihil 755.
de rebus & ſtatutis adimplere voluit. Cum enim ſupradictus Papa in Gallia degeret, Aiſtulfus Carolo-mannum germanum Pipini, quem ſuperiùs Monachum memoratus ſum, ad Galliam miſit, aduerſari parti Reipublicæ, qui retentus illic à Fratre, vitam finiuit,cuius in locello aureo corpus ab eodem germano cum alijs muneribus ad dictum Monaſterium in Caſſino remiſſum eſt. Aiſtulfus autem deinde omnes Vrbes Rauennantium vndique circundans fortiter obſedit. Tunc marino itinere id nuntiatum eſt Pipino Regi Francorum, qui ſine mora Ticinum obſedit, donec daret idem Aiſtulfus miſſos ſuos cum miſſis Pipini, qui redderent vniuerſas Vrbes Petri Beati Vicario, quod eſt factum. Pipinus verò via qua venerat, redijt; Aiſtulfus poſt hæc in dimicatione ſagitta percuſſus mortuus eſt.

Deſiderius autem cum Adelchiſio filio regnauit 757.
annis xix. Hic cum diuerſas perſecutiones faceret reipublicæ,& nollet ablatas Vrbes Romano Pontifici reddere,& iuſtitiam facere,vel quia filios Caroli Magni fratres Caroli cum matre illorum ad ſe fugientes ſuſcepit,ſuper Papiam Carolus Rex aduenit tempore Adriani Papæ.Si quis autem hoc noſſe

desiderat, legat Episcopale Romanorum, illinc discere poterit.

Pontificale, intelligit, quod sub nomine Damasi circumfertur.

Ego verò narrare nequaquam volo in hoc qualicunque Opere gentilium meorum *Longobardorum seriem, egressum, primumque Regem, hoc est originem eorum, vel quomodo de Scandinauia Insula egressi, ad Pannoniam, & iterum à Pannonia ad Italiam transmigrauerunt, Regnumque susceperunt. Paulus enim Vir peritus valde compendiosa licet breuitate, sed prudenti id composuit ratione, extendens nihilominus à Gammara, & duorum filiorum eius historiam, pene vsque ad Regnum Rachis, siue Arechis. Sed compulsus à compluribus Ego Herempertus, quasi abortiuus, præcipuè ab Aldegisio, insigni sagacique Viro, historiolam volo condere Longobardorum Beneuenti degentium. De quibus quia his diebus nihil dignum ac laudabile reperitur, quod veraci valeat stylo exarari, idcirco non Regnum eorum, sed excidium; non fęlicitatem eorũ, sed miseriam; non triumphum, sed perniciem; non quemadmodum præfuerunt, sed qualiter defecerunt; non quomodo alios superauerunt, sed quomodo superati ab alijs, ac deuicti fuerint, ex intimo corde ducens suspiria, ad posteritatis exemplum, succincto licet & inerti prosequar calamo: Hac itaque flagitatione deuictus, non tantùm ea, quæ oculis, sed magis quæ auribus hausi, narrare me fateor, imitatus duntaxat ex parte Lucæ & Marci Euangelistarum præconia, qui auditu potiùs quàm visu Euangelia descripserunt.

Aldegiso auctore, & impulsore hanc Herempertus cõdidit breuem Historiam.

781. Igitur capta ac subiugata Carolus Italia, Pipinũ filium suum illic Regem constituit. Tunc ille stipatus

tus innumerabili exercituum agmine, crebriùs Beneuentum adiit capessendum; Quo tempore Arechis gener iam prædicti Desiderij, Vir Christianissimus, & valde illustris, atque in rebus bellicis strenuissimus, Beneuenti Ducatũ regebat: Qui audiens eos super se aduentare, Neapolitanis, qui à Longobardis diutina oppressione fatigati erant, pacẽ cessit, eosq; de Aria, in Liburia, & Cimiterio per incolas sãcita dispẽsatione, misericordię vice distribuit, titubans ne ab eorum versutijs Franci aditum introeundi Beneuentum reperirent. Super Beneuentum autem Gallico exercitu perueniente, prædictus Arechis, viribus quibus valuit primò fortiter restitit, postremò autem acriter prælianribus, vniuersa ad radicem vsque Locustarum more, corrodentibus, magis ciuium saluti, quam liberorum affectibus cõsulens, geminam sobolem, vice pignoris, iam dicto tradidit Cæsari, hoc est, Grimoaldum, & Adelchisam, simulque cunctum thesaurum suum, ex quibus Adelchisa multis cum precibus proprio restituta fuit genitori, Grimoaldum verò secum remeans detulit, collata Arechi pace sub fœdere pensionis.

786.

Eginartus de vita Caroli, & vetusti Annales gestorũ eiusdẽ tradunt duos filios misisse obsides, nõ autẽ filium & filiam.

Nactus itaque hanc occasionem, & vt ita dicam, Francorum territus metu, inter Lucariam & Nuceriam, Vrbem munitissimam, ac præexcelsam, in modum tutissimi Castri, idem Arechis opere munifico muniuit, & noua fabrica reparauit. Quæ Ciuitas propter mare contiguum, quod Salum appellatur, & ob riuum qui dicitur Lirnus, ex duobus corruptis vocabulis Salernum appellata est, vt esset scilicet futurum præsidium Principibus, superuentante

exer-

primus eorum auidus prorupit amor, vt sumpta occasione Francorum, circumquaque se impugnantiũ more solito, sponte eã à se sequestrarit, & dato ei libello repudij ad proprios lares eam vi traiecit. Sed hoc licet callidè fecerit, feritatem tamen supradictarum gentium minimè quietauit. Nam tellures Theanensium & Vrbes, à dominio Beneuentanorũ tunc subtractæ sunt vsque in præsens; Nec non Nuceriæ Vrbs tunc capta est, sed celeriter à præfato Grimoaldo acquisita, apprehenso in ea Guinichiso Duce Spoletensium, cum omnibus bellatoribus inibi repertis.

Frequenter autem Carolus cum cunctis liberis, quos iam reges constituerat, & cum immenso bellatorum agmine, Beneuentum præliaturus aggreditur, sed Deo decertãte pro nobis, sub cuius adhuc regimine fouebamur, innumerabilibus de suis peste perditis, cum paucis nonnunquam inglorius reuertebatur. Vnde factum est, vt Pipino regnante in Ticino, & Grimoaldo in Beneuento, frequentissimum bellum vexarit Beneuentanos, ita vt nec ad momẽtum pax interfuerit, illis viuentibus. Erant enim vtrique iuuenili ætate nitentes, & ad concertationes, & ad bella decliui. Pipinus autem fultus auxilio bellatorum iurgijs, continuoque prælio Grimoaldum exagitabat. Grimoaldus verò & Ciuitatibus munitis, & primoribus quamplurimis constipatus, paruipendens, ac despectiùs ducens illius persecutionem, in nullo cedebat ei. Agebat itaque per Legatos suos Pipinus, dicens, Volo quidem, & ita potenter disponere conor, vt sicuti Arechis genitor subiectus fuit quondam Desiderio Regi Italiæ, ita sit

Ab an. 776. & deinceps.

irretiri molitus est, & ita demum in eos insurgere voluit, tantã denique stragem hostium, cepto bello, mari, terraque fecit, vt fretum adiacens vix per septem & eo amplius dies cruore occisorum purgaretur. In terra verò tumuli nunc vsque interfectorum conspiciuntur cadauerum, & vix, eisdem incolis referentibus, quinque homines in eadem acie superuixerunt. Idem etiam Dauferius vnà cum Magistro militum, qui tunc inibi regnabat, soli elapsi fugibũdi, mœnia illius Vrbis tandem ingressi, nec ibi sibi requiem inueniunt; nam egressæ coniuges virorum peremptorum, gladijs insequebantur illos, dicẽtes, reddite nobis ò crudeles viri proditores, quos nequiter interfecistis, quare (inquiebant) aduersus eos prælium insurgere fecistis? Grimoalt verò acriùs eos insecutus est vsque ad Portam, quæ dicitur Capuana, ita vt prope eam factus, percuteret quoscunque sibi resistentes. Clausis autem obseratisque foribus, qui remanserant, intra muros se tutauerũt. Reuerso igitur Grimoalt ad castra cum exercitu suo incolumi, altero die pro fatigio sumpto, & pro detentis affinibus, dictus perfuga Dux dedit in xenium octo millia aureorum supradicto Principi, & memoratum Dauferium ad pristinam reduxit gratiam. Statim denique ob solitam misericordiam prædicto viro donationem de rebus suis præcepto firmauit, gratiam verò familiaritatemque pristinam non denegauit. Interea Radelchis Vrsus Comes Concinus, & Sico Argentinus Castaldus, quem Grimoalt dudum proselytum receperat, honoribus plurimis deferens, subdolè insurgens, eum, cum iam extremũ spiritum traderet, gladio peremerunt. Interfecto eo

 inno-

innocenter, prædictus Sico loco illius, in Principem ſubrogatur. Ipſe verò Radelchis non multum poſt tempus, cuncta viriliter mundana, metu gehennæ abdicans, ad Beati ſe contulit Benedicti ſuffragia, cathenaq; ceruicibus vinctis, eius Cœnobium Christo militaturus adijt, ſe patricidam quoque clamitans, & impium, malèque ſe geſſiſſe atq; crudeliter vociferans, ſicq; Monaſticum habitum ſumens, in tanta ſe diſtrictione corporis, animique, coram oculis interni arbitris in eodem Monaſterio coercuit, vt nulli dubium ſit, omnium facinorum ſuorum veniam adipiſci meruiſſe. Circuibat ſæpe diabolus, girans ſepta Monaſterij, & voce perſpicua multis audientibus clamitabat, inquiens, Heu Benedicte cur me vndique torques, iniquè me tuis precibus hìc pulſas, nunc mea membra tollis.

817. *vel iuxta alios* 819. Suſcepto itaque à Sicone Principatu, fœdus cum Francis innouauit, Beneuentanos beſtiali feritate perſequitur, atque ſe ſuperſtite filium ſuum Sicardum, virum ſatis lubricum, inquietum, & petulanté, animique elatione tumidum, Principem conſtituit. Per idem tempus memoratis Neapolitanis bellum à Sicone creberrimum motum eſt, vt Ciuitate validè obſeſſa, tellure, pontoque, & fortiter ſcorpionibus & iaculis oppugnata, pene capta eſſet, ſi non defuiſſet ingenium, nam iuxta ora maris muro arietibus & machinis funditus eliſo, iam cum cateruatim Siconis exercitus Vrbem ingredi niteretur, Dux iam dictę Ciuitatis data obſide genitrice ſua, ac duobus proprijs filijs, magnopere, callida arte, efflagitans, per nuntios miſit: Iſta Vrbs tua eſt cum vniuerſis, quę infra ſe retinet; placeat ergo pietati

tuæ,

tuæ, iubere ne in prędam detur. Craſtina enim die cum trophęo victorię glorioſiſſimè ingredieris, poſſeſſurus nos, omniaque noſtra. His ergo ſuggeſtionibus fidem accommodans, diem ſuſtinuit venturum; ſubſequenti verò nocte interrupta Vrbs muro ſolidiſſimo firmata eſt, & crepuſculo, quo ſe ſuamque tradere pollicitus eſt Ciuitatem; arma bellica ſuſcipiens, contra eum ſe erexit, ingenti certamine. Oppreſſi igitur duriùs à genitore, & filio per ſexdecim continuos annos, Ciues prętatę Vrbis, cũ iam ad extremam tenuitatem perueniſſent, ad Francorum ſe contulere pręſidium. Illis denique diebus pręerat ijs Cęſar Ludouicus cognomento Almus, filius Caroli ſuperioris Auguſti, qui dum Lothariũ natum ſuum conſortem Regni ſciret, ab eo vnà cum ſocio ſuo captus, & cuſtodię mancipatus eſt, ſed ab optimatibus ſuis ereptus, ad priſtinam ſublimatus eſt gloriam, quibus annuentibus, obſidio Neapolis ab illis aliquandiu ſubleuata eſt.

Circa hęc tempora, gens Agarenorum à Babylonia, & Africa ad inſtar examinis apum, manu cum valida, egrediens ad Siciliam properauit, omniaque circumquaque deuaſtans, tandem Ciuitatem inſignem, Panormum nomine, captam nunc vſque inhabitat, plurimaſque in ea Inſula Vrbes, & oppida diruens, iam penè totam ſuę ditioni ſubiecit. *Ab an. 812. & deinceps.*

Poſt hęc moritur Ludouicus, qui ſecundus in Gallia Auguſtali præerat Imperio, Lothariusque ſupradictus illius Regni hęres effectus eſt, atque ob hoc diuiſum eſt Regnum, quoniã Lotharius Aquis, & Italiam, Ludouicus autem Boiaruim, Carolus verò ex alia ortus genitrice Aquitanũ regebat Imperium. 875.

rium. Sed retrouertam sermonem.

832. Mortuo Sicone, Sicardus Monarchiam solus obtinuit; cui iam cum patre sępius memorato per aliquot feliciter imperauerat annos, cępitque populū sibi commissum leuitate animi belluina voracitate insequi, ac crudeliter laniare. Inter hęc Assuerus Ammonita iste prætulit cęteris Roffridum quendā, filium Dauferij cognomento Prophetam, cuius consilij subuersione, multa sacrilega ac blasphema patrabat. Fuit autem idē vir in mundanis prudens, & nimium versutus, & vltra quàm credi potest callidus. Adeò enim circumuenit præstigijs suis fallacibus supradictum Principem, vt illo absente & dissentiente, nil vnquam exercere, vel ad momentum efferre auderet, sicque ab eo deceptus, & illaqueatus est, vt germanum suum Siconolfum nomine, gratis, perpetuo damnaret exilio, cunctosque Beneuentanæ gentis proceres aut custodię aut morti indiderit, ad hoc nimirum tendens, vt dum relictus & destitutus esset solatio Optimatum, citra sui, suorumque sanguinis effusionem, facillimè interiret. Quamobrem & Mayonem Cognatum suum tōderi iussit, & in Monasterium detrudi, Alfanum denique, quo nemo fidelior eo tempore fuit, Virum Illustrē, ac fortissimum robore laqueo suspendi fecit, tuncq; factum est ingens periurium in Beneuento, ex quo concinitur, iram Dei fuisse prouocatam ad perdendam terram.

Talia eo contractante, Diuina actum est dispensatione, vt dum alium innocentem conaretur extinguere, pręueniente interim languore, ipse cęlitus pariter spiritu & carne percussus interierit, priùs

autem

autem quàm obiret, vt cumulus suæ perditionis iustiùs augeretur, pro amore pecunię, spectabilem, & Deo dignum virum sanctitate conspicuum, Deus dedit nomine Beatissimi Benedicti Vicarium, à Pa- 834.
storali Monasterio Monachorum seculari magis potentia, quàm congrua ratione deposuit, ac custodię mancipauit, cuius nunc vsque cineres febre detentos, varijsque languoribus oppressos curare sępissimè noscuntur. Quid autem dicam de talis viri nequitijs, quandoquidem distractis, Ecclesiarum Cœnobiorumque prędiis nobilibus, ac mediocrium rebus violenter ablatis, diuitias sibi opulentissimas aggregauit. Hoc quoque misero ita obeunte, paulò post à filijs, vel à Dauferio Sicardus supradictus Princeps gladio perimitur, Deo iustè retribuente, 839.
qui plerunque reddit iniquitatem patris in filios, carnemque solummodò feriens, vlciscitur, vt quia Sico genitor suus Grimoaldum seniorem suum indebitè occiderat, vlciscente Deo, filius illius à subditis interficeretur. Et isto hoc modo recedente, percussor non diu lętatus est, nam paruo post tempore à Sicone notho, cognomento Albo prædictus homicida extinctus est, iuxta verbum Domini, Qui gladio ferit proximum, talem expectabit vltionem in seipso.

Decedēte itaque Sicardo ab hac luce corporea, 839.
Radelchisius Principatus regimen suscepit, Thesaurarius prędicti viri, in cuius electione, omnis Beneuenti Prouintia consensit, quòd vir esset blandis, ac bonis moribus pollens, ac vbi idem Primatum accepit, Siconolfus, qui superiùs exules à custodiæ carceribus fugere permisit, latibulum quęrere cępit, & ab

& ab Vrſo Comite Compſino, cognatoque ſuo aliquandiu occultatus eſt, quo etiam tempore liberi Dauferij Balbi, videlicet Romoalt, Arichis, & Grimoalt, nec non & Guaiferius Beneuenti mœnia relinquentes, Salernum inuaſere, & Siconolfus, qui latebram fouebat, repertus, ſenior ab eis ſibi conſtitutus eſt, factaq; tunc talis diſſenſio, qualis nunquam fuit, ex quo Langobardi ingreſſi ſunt Beneuentum. Ante aduentum itaque Siconolfi in Salernum, miſſus eſt Adelmarius à ſupradicto Radelchiſio Principe, vt filios Dauferij ad ſuam fidelitatem conuerteret, qui illuc adiens, aſtu doloſo Principem deſeruit, & ſe illis ſociauit, eoſque Capuæ Caſtaldo tradidit. Eo quoque tempore Landolfus Capuæ præerat Caſtaldus, vir ad bella promptiſſimus. Hic autem vetuſtò exercens inimicitiam cum quibuſdã de genere ſeductorum, crudelior viperis, interfici fecit ex præmiſſis ſeptem viros, vni eorum manibus abſciſsis, reliqui præſidium fugæ ſumentes, Beneuenti commorantem Radelchiſium adeunt affinem ſuum, Landolfus autem Sicopoliam ingreſſus, à Radelchiſij dominatione ſe ſubducens, Siconolfo ſociatus eſt, ac primùm cum Neapolitanis pacis coniunxit fœdera. Fretus itaque Siconolfus huius ac liberorum auxilio, totam Calabriam ſuo ſubdidit famulatui, maximamque partem Apuliç, deinde verſus Beneuentum prçlijs certaturus perrexit. Plurimas itaque Vrbes, & nonnulla Oppida, vbi ius dominio auferens, ſuo iuri ſubiecit. Et quia erat vir bellicoſiſsimus, præ metu illius, totus populus ambiens eum ſequebatur; Prius enim quàm Siconolfus Salernum obtineret, à prædicto Adelmario Radelchi-

Principatus Salernitani primordia 880.

delchi-

delchiſius inuitatur, & à ſuis Senatoribus fraude ſuaſus, Salernum quaſi capturus aduentauit, quò dũ perueniſſet Adelmarium Caſtrametantem grandi cum audacia peremit, ſed ſubito turbę Ciuium cum Gauferij filijs egreſſæ, eos inaudita cęde vaſtauerunt, bonaque eorum cuncta diripientes, ditati sũt, & Radelchiſius vix cum paucis inglorius fugiens, euaſit, nec vltra auſus eſt Salerni metas greſſibus attingere.

His quoque diebus paruus quidam Barim regebat, qui iuſſis obtemperans Radelchiſij, Saracenorum phalangas in adiutorium accitas, iuxta murum Vrbis, & ora maris locauit commorandas. Hi autem, vt ſunt natura callidi, & prudentiores alijs in malũ, ſubtiliùs contemplantes munitionem loci, intempeſta nocte Chriſticolis quieſcentibus, per abdita loca Vrbem penetrant, populumque inſontem partim gladijs trucidarunt, partim captiuos fecerunt, ſupradictum verò proditorem gentis & patriæ varijs multiſque ſupplicijs extorquentes, poſtremò vt verè dignum fuit, marinis ſuggillarunt gurgitibus. Quo comperto Radelchiſius, quia eos ab Vrbe euellere nequibat, cœpit quaſi familiares amicos excolere, & ad ſuum adiutorium ſenſim prouocare. Ac primum Caſtrum Cauenſe vnà cum Vrſo filio ſuo illis deſtinauit, oppugnandum. Confeſtim igitur intimatur hoc Siconolfo, ſtatimque eos debellaturus properauit, atque ſuper eos audacter irruens cũctos qui fugere nequibant, armis ſtrauit, tantoque victoriæ eſt potitus trophęo, vt ex innumerabili agmine Paganorum vix pauci effugerint, qui caſum pereuntium enarrarent. Rex verò eorum Calpho nomine, ſolus.

Locus for. corruptus.

ſolus cum dedecore fugiens, equo itinere valde feſſo tandem lapſus, pedeſter Vrbem introiuit.

848. Interea Siconolfus Beneuentum crebris prælijs affligebat, atque, vt dici ſolet, malæ arbori malus nodus infigendus eſt; Contra Agarenos Radelchiſius Lybicos, Iſmaelitas, Hiſpanos aſciuit, ijſq; inuicem inteſtina & extera alternantibus bella, vltromarina loca captiuis gentibus diuerſi ſexus & ætatis fulciebantur. Quadam verò die conuenerunt vtræque acies in forculas Caudinas, ibique commiſſum eſt bellum, ac primo impetu Radelchiſius victor exiſtẽs Siconolfi exercitum totum in fugam vertit. Siconolfus autem in loco tutiſſimo conſtitutus, cũ paucis ſuorum mox ſuper Beneuentanos triumphantes irruens virili eos attriuit animo, & non minima cæde proſtrauit, patrataque victoria, plurimos eorum gladio extinxit, nonnullos cæpit, reliquos in fugam vertit. Fretus itaq; frequentiſſimis victorijs omnes Vrbes à Radelchiſio abſtrahens, excepto Siponto, Beneuentum circundedit expugnandum. Cumque Ciuitas non leui fame arctaretur, mandatum eſt illico Guidoni, vt properaret ad Vrbem; Erat autem idem Guido Dux Spolitenſium, Siconolfi cognatus. Pro cupiditate ergo pecuniarum, poſtpoſito vinculo parentali, in adiutorium venit Radelchiſij, atque per nuntios ſuggeſſit Siconolfo, vt obſeſſione relicta, ad propria remearet, adijciens inter cætera; permitte me loqui Radelchiſio, quia tuæ magis parti fauebo. Receſſit igitur Siconolfus à loco illo, Guido interim applicuit, & acceptis à Radelchiſio ſeptuaginta millibus nũmis aureis, dirupit quodcunq; pollicitus fuerat ſuo Cognato, & alienatus ab eo,

via

via qua venerat, redijt. Post hæc prædictus Guido suasit Siconolfo, vt daret sibi quinquaginta millia nummorum aureorum pro adunatione Prouinciç Beneuentanæ, & obtinere te, inquiebat, faciam eā, hinc & inde, vt quasi palmo eam metiaris. Cuius tunc consilio ille consentiens, Romam adiit, aureos tribuit, sacram dedit, iusiurādum suscepit, nihil proficiens. Intercesserunt autem inter Siconolfum & Radelchisium frequentissimæ pugnæ, & quotidiana litium seditio, vnde ex diuersa parte ij, quibus via iustitiç displicebat, alternatim ab vno in alterum confugiebant, fiebantque crebrç rapinç, & incertç fornicationes, erāt enim vniuersi errones, & ad malum prompti, quasi bestiæ sine pastore oberrantes in saltu. Sed cum iugiter ciuili bello inuicem lacerarētur, erat omnium pernities, & vt ita dicam, animæ & corporis extrema perditio, maximè quia Sarraceni Beneuenti degentes, quorum Rex erat Massan, infra extraque omnia funditus delebant, ita vt Optimates illius pro nihilo ducerent, atque vt ineptos seruulos taureis duriter flagellarent.

His quoque diebus mortuo iam dicto Lothario, 855
Regnum Gallicum Pōtificis auctoritate diuisum est; quoniam Ludouicus, & Carolus, germani eius Baioariam, & Aquitaniam regebant, Primogenitus, Ludouicus nomine, Italiā, secundus Lotharius Aquim, tertius Carlectus Prouinciam tuebatur. Huic ergo Ludouico Augusto relatum est, Pandonem Comitem Capuanum filium Landolfi supradicti viri, & *Sigon.*
Aldemarium iam dictum ⁖ ⁖ ⁖ *lib. 5.*
⁖ ⁖ ⁖ ⁖ ⁖
qui licet essent admodum paruuli, pro Dei tamen

zelo, eorum humilibus precibus aures accommodans, etiam consensum prębuit, & celeriter veniens vniuersos profani generis hostes ab Vrbe vi distrahi, & à Franchis necari fecit, ac præsentibus omnibus Langobardis, inter duos prædictos viros totam Prouinciam Beneuētanam ęquitatis discrimine sub iureiurādo dispartiuit. Hoc autem facto Siconolfus non diu superuixit, ac filium suum ministerii sui reliquit hæredem. At superstes parum ei extitit Radelchisius: quo migrato, Radelgarius filius eius in Principatum loco eius electus est, vir planè fortis viribus, & animo pacis, & corpore cunctis gratus.

Initiū Principatus Salerni Vid. Ostiensem.

850

859 Post hoc tempus Agareni Barium militantes cęperunt, deuastantes penitus, ac deprędantes totam Apuliam, Calabriamque, & pedetentim Salernum, ac Beneuentum depopulari initiarunt. Tunc iterum supplicatum est lamentabili petitione apud iam dictum pijssimum Augustum, per venerabilem virum Bertharium Beati Benedicti Vicarium, & Iacobum Sancti Vincentii Abbatem, vt properaret quantocyus, & suo aduentu eriperet, quos ante id misericorditer redemerat, & simus, inquiunt, fidelissimi famuli illius, constituatque nos subesse cuilibet vltimo suorum. Qui sine mora veniens cum incredibili multitudine, Barim perrexit, sed obliti Capuani suam vltimam sponsionem, Vrbe se recondentes, Landulfum tantùm Antistitem vice sua destinarunt. Videns autem supradictus Cęsar & illorum fallaciā, & se nihil proficere sine emolumento, procedens abiit, concesso Principatu Salernitano Aldemario fortissimo, & Illustri viro, & Sinocolfi filium exulem fecit.

Inte-

Interea obiit Radelgarius Beneuenti, cui successit germanus eius, nomine Adelchis, vir quippe mitissimus, & amabilis Ciuis, tantæque mansuetudinis, vt etiam ab exteris diligeretur. Sed, quod peius est, Prouincia inter multos diuisa ad exitium magis quàm ad salutem de die in diem à dominatoribus ducebatur. 870 *A quibusdam vocatur Radelchisius.*

Subtracto verò ex hac luce Landulfo Capuano Comite (vt post tergum redeam) quatuor reliquit liberos, Landonem videlicet iam dictum, Pandonē, Landonolfum & Landolfum futurum Pontificem, Viros singularis prudentiæ, ex quibus Lando Capuam, Pando mare pabrisatum, Landenolfus Theanum regebat, Landolfus verò adhuc teneræ indolis, Palatinis excubabat obsequijs. Hic autem nouissimus post, patulò claruit. Cum adhuc visceribus gestaretur genitricis, eadem mater cum se quadam die sopori iuxta viri dorsum dedisset, facem igneam peperisse videbatur sibi, quæ fax cum in humi solū cecidisset, in maximum ignis globum aucta est, visaque est totius Beneuenti confinium concremare, sicque cum somno pariter elapsa est. Quæ nimium perterrita, mox proprio coniungi curauit indicare, cuius visionis finem genitor vt audiuit infantis, sillabarum dictionibus futura eius opera complexus est, dicens, *Locus corruptus.*

Heu me dulcis amans, quæ nos tua facta sequūtur,
Augurium suum monstrat, sua visio dira,
Hac tuus hic ouus tegitur, qui clausus in aluo,
Diliget aut illum spernet, qui sanguine charos
Posthumos ac ciues viperino deuoret ore,
Ac velut ignis edax cunctorum pectora adurat.

Aetas Herem perti. Hęc ille in extaſi mentis licet prædixerit, nos quoque proprijs intuiti ſumus obtutibus, qui innumerabiles inſonteſque homines illius fato conſpeximus per ignem atque gladios corruiſſe. Ignis itaq; ille ipſum humani generis ſanguinem, qui poſtea eo operante fundendus erat, ſub quadam ſpecie ſimilitudinis prætendebat. Quod ne cui incredibile videatur, tot mihi teſtes ſunt, quot pene homines verſantur in Vrbe, huius enim actio, exitus, finiſque in ſubſequenti propalabitur.

Horum denique genitor cum extremo diei appropinquaret, vocatis liberis ſuis, hoc in edictum illis tradidit, ne vnquam, quantum ad ſe pertineret, ſinerent Beneuentum cum Salerno paciſci, quia nō erit, inquit, proficuum. Quod filii audientes, opere etiam patrarunt, atque ſuis hæredibus in ius perpetuum ſicut à Patre ſuſceperant, reliquerunt. Magnum ſane hæreditarium ſcelus reliquit ſoboli, aduerſus diuinum præceptum, quia Saluator dixit ſuis Diſcipulis, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Accepto itaque iure regnandi, Siconolfo obſequuntur, paruipendunt Imperium patris, ſed præ omnibus Landenolfus contrarius illi ſemper & ingratus extitit, adeò vt etiam filio illius natam ſuam neceſſitate ductus arctaret. Hoc autem tempore Paulinus Deo dilectus vir, Capuę Pręſul, ab hac carnea ſubtractus eſt fæce, atque Landone ſupradicto viro decertante, Landolfum fratrem ſuum Epiſcopum ordinauit; ſed hic incongruam viciſſitudinem filijs eius poſt patris intulit obitum, quos velut duriſsimos hoſtes vario ac perpetuo mulctauit exilio. Mortuo itaque Siconolfo, vt vnuſquiſque quod ſibi habile

habile videretur, ageret, filium eius adhuc annis tenerum loco eius subrogarunt. Tunc cęperunt prædicti fratres, conciues suos partim ambitu, partim metu agitati, ferina persequi ingluuie, & custodijs mancipare. Quamobrem & à Pandulfo consanguineo suo Suessam ingenio auferentes, suæ ambitioni nexuerunt, ipsumque & liberos eius tolli fecerunt, de quibus vnum gladio, alium igne perdiderunt, duosq; superstites iugi condemnarunt exilio. Suessam autem postea à Landolfo Landonis filio captã, annuente sibi Sergio, Magistro militum, Neap. quia Socer erat illius, nunc vsque retinet eam.

Hac tempestate casu, an iudicio superno actum sit, tota Vrbs Sicopolis igne cremata est, ita ne vna quidem domus remaneret inusta, pręter Empolis aulam; Qua reperta occasione, Landulfus Præsul, & Landenolfus germanus eius consilium inierunt, vt relicta angusti montis habitatione, ad plana præclara campestria descẽderent, ad commanendum; Non sumus (inquiunt) caprearum ouile, vt in saxorum cauernis tueamur, ad humilia denique descendamus, vt altos nos & humiles circumspiciẽtibus prębeamus. Quibus tunc assensum Lando minimè prębuit, quia dubium ac friuolum erat, inter tot procellas, Vrbem munitissimam deserentes, secessu tutiore carere.

His autem inuicem ita altercãtibus, duo prædicti viri cęperunt ędificare murum super dicto Põte, qui vulgò Casilinum dicitur. Quorum opera vt perspexit Lando, illico abijt, ac mirificè perfecit ædificare Vrbem. Vt autem munita est, & habitari cœperat, superuenit Guido, cum vniuersis Tuscis, & obsedit *Circa annum Domini 863.*

eam

eam hinc inde grauiter anguſtians, quia nolebat ſubijci Aldemario, ob improbitatem Landolfi, & Landonulfi, quoniam illis præ cęteris affectu fauebat fraterno, alijs quaſi exteris ſpretis. Dum autem valde intus affligerentur quotidiana pugna, tanto robore & violentia deuicti, ſuas cellas ſubdiderunt eius famulatui, excepto Landenolfo. Quamobrem eorum quæcunque oppida confinia à Landenolfi dominio ſubtracto, & Guidoni ſunt tradita. Quo facto in tantam animi triſtitiam corruit prædictus vir, vt in proximo ſpiritum exhalauerit.

Per idem tempus veterem inimicitiam vindicare volens Aldemarius, filium Maurini Amalfitani cognatum videlicet Pandonis dolo cępit, & Sergium Magiſtrum militum, quo cum fœdus inierat, exilio tradidit, pro qua cauſa ab eodem Sergius, & Marinus fraude captus eſt. Hinc autem æternum iurgiū inter Aldemarium & Pandonem ortum eſt, vnde factum eſt, vt inſcio Landone Landolfus Epiſcopus, & Pando ſuaſerint Guaiferio, filio Daiferij Balbi, & fecerint apprehendere Aldemarium Principem, Guaiferiumque ſponte ſibi Seniorem elegerint, iurantes ei graui iuramento. Sed ocyùs ad conſueta vitia defluentes, huic ſunt poſt acceſſum Landonis Soceri illius mentiti.

886 Mortuo denique Landenolfo, non multum poſt, Lando dictus Paradiſi, percutitur languore per annum integrum, feſſusque detinebatur. Hoc agnito Sergius Magiſter militum, prætidio illectus Aldemarij, dirupit iuramētum, quod cum Landone peractum fuerat, & aduerſus filium illius bellum excitauit. Nam octauo idus Maias, quo Beati Michaelis Ar-

Archangeli solemnia celebrantur, qua etiam die à Beneuentanorum Populis Neapolitanos fortiter cęsos legimus fuisse priscis temporibus; hac ergo die nullum honorem dans Deo, misit duos liberos suos, Gregorium Magistrum militum, & Cæsarium, nec non & Landulfum generum suum, Suessanum, cum quibus Neapolitanorum, & Amalfitanorum exercitum tam pedestrem, quam Equitum penè ad septem millia virorum misit, dans ei pręceptum, vt Capuam obsideret. Quibus audacter occurrit ceu leo prædictus Lando iunior, repperitq; eos transuadatos pontem Theodemundi, & suos acriter incitans, totis viribus super eos irruit, atque cuneum eorum scindens gladijs, ventilauit, captūq; Cæsarium, & fermè octingentos alios, reliquos in fugam vertit, sicque triumphans reuersus est. Pando autem illius auunculus, Aldemarij metuens aduentum, ad monumentum quoddam Trasaraci interius obseruabat excubias. Post hæc Pando creato Marino à Cunciolis, Cæsarium cum vniuersis libertati restituit. *Locus corruptus.*

His quoque diebus Lando senior crescente interim languore ad extrema perductus est, vocatisq; duobus fratribus suis, Pandone scilicet, & Landulfo Antistite, Landonem filium suum eis commendare studuit, atque in manibus eorum tradidit, dicens, Deo teste, Sanctaque eius Ecclesia, vobis eum commendo, vt ab eo in futuro iudicio iudicemini, quo in præsenti abusi eo fueritis, sicque obijt; Quo migrato, non diu iuramentum fraternum præstitum obseruarunt, sed sub dolo, pro cupiditate Castaldatus, & Landonem & cæteros fratres ab Vrbe repu-

lerunt,

lerunt,& à Guaiferio alienati sunt, cui sacramenta recentia dederant, præcipuè Landolfus per Euangelium, Missarumque solemnia, nec non per manus sacratas suas illi non semel iurauit. Hoc facto, Lando Caiacciam ingressus est, capto in ea Aioaldo, qui à prædictis viris ad custodiendam eam fuerat directus. Eodem igitur tempore Landolfus frater Lãdonis Casam-irtam cepit, sed superueniens Pando cepit eum cum XL. Primoribus, quibus redditis, Castrum Caiacciæ recepit, receptis filijs Pandonis à Guaiferio,& Landolfo eorum fratre. In quibus exterminatis minimè eorum rabies quieuit, sed ceperunt eos persequi iugiter, etiam in terminis Suessæ expugnãtes, hos siquidem Guaiferius Principes nõ segniter adiuuabat, & multotiens locum cedebat eis, nolens frustra Christicolarum fundere sanguinem. Sed Landonolfus Prçsul non religionis gratia, sed imbecillitate deportatus, vi suum germanum contra Christum Domini pugnare cogebat. Fretus ergo filiorũ trium auxilio, Maionis, & Manienolfi, nec non & Radelgisij, filij Adelgisij, Beneuentani Principis, eum aduersum dictum Principem suum misit. Sed iusto Dei iudicio, à quo omnis potestas & ordinatio consistit, ipse primus occubuit, nonnullis ex eis captis, reliqui autem fugati sunt.

Hoc est Casertam.

Inter hçc Sedoan vocatur ab Adelgisio, nequissimus, ac sceleratissimus Hismaelitarum, totamque terram Beneuentanam igne, gladijs, & captiuitate crudeliter deuastabat, ita vt non remaneret in ea aliquis, quamobrem & Gallorum exercitus crebriùs adueniens ad eorum efferitatem opprimendam, nihilque proficiens, viam, qua venerat, repetebat.

Rhegino, Ostiens. Baron. ad an. 872.

bat. Vnde factum est, vt Adelgisius Beneuenti Princeps coarctatus, pensione, & obsidibus pacem confirmaret. Quo tempore Marelpotus Thelesinus, & Guandelpertus Bouianensis, Castaldei, multa cum prece conduxerunt Lambertum, Ducem Spolitensium, & Gerardum Comitem, vt obuiantes eidem Seodam, cum de Capuę depopulatione reuerteretur, in aruium tellure irruerent super eum. Sed exurgens iam dictus vir, & super Beneuentanos & Francos fortiter se iniecit, & deuictis cuneis, plurimos eorum interemit, nonnullos cepit, & crudeliter exussit, Gerardus verò Comes, Marelpotus, & Guandelpertus supradicti eadem in acie occubuere. Qua de re Seodam audaciam ex illo die potissimè sumens, Beneuentum, eiusque confinia funditus deleuit, ita vt nullus locus præter Vrbes pręcipuas illius efferitatem euaderet. Quibus diebus & castrũ Venafranum cepit, & Cœnobium Sancti Vincentij Martyris deprædatus est, & pro ædificijs non combustis, tria millia aureorum accepit.

Mortuo autem Pandone, Landolfus Episcopus solus superstes remansit, qui Pandenolfum nepotẽ suum, vice patris sui Pandonis, Comitem in Capua constituit, qui vulneratus in prælio, in quo genitor occubuerat, semiuiuus euaserat. Hic autem in familiaritate sua habebat Daiferium, cognatum suum, Maionis versutias metuens. Landolfus Præsul monuit Pandenolfum, & dato ei adiutorio, alibi eum ad commorandum destinauit, qui nolens eius consilio acquiescere, egressi tres germani ex Vrbe Potentia cum eodem Daiferio, Castellum inuasere: Nam Pandolfus Suessulam, Landolfus autem Ca-

ſam irtam, Landenolfus Caiacciæ Caſtrum ab illius genitore iamdudum quaſſatum, intrauerunt, & cœperunt deprædari omnia in circuitu. Hos verò Landolfus ingenio decepit, ſimulque Guaiferium & Adelgiſium Principem deluſit, necnon & Landonis filios, nepotes ſuos, quos iampridem exteros fecerat à proprio ſolo, dolo euocauit, fratrumque ſuorum confinia deprędari fecit, atque ſuccendi, dumq; quotidie Capuæ in Curia dolos exerceret, hortatus eſt idem vir filios Pandonis, eum .·. .·.
.·. .·. .·. filij Pandonis nexo fędere vtrique Vrbem introierunt, ad commanẽdum. At illi ex aduerſo in vnum coniuncti Sacramẽto ſunt, adieruntque Vrbẽm, quos ſtatim prædictus vir arte ſua fefellit, & periurare fecit, illiſque diuiſis mentitus eſt; pro qua cauſa etiam Pandenolfus ad Imperialem celſitudinem miſit Epiſtolas, ac iuſſionibus Abbatis in Vrbem memoratam non eſt ingreſſus, quouſque veniret Ludouicus, pijſſimus Auguſtus, à multis per varia tempora inuitatus. Fuit autem idem Landolfus Epiſcopus ex natura prudens, ſed ex conſuetudine callidus, lubricus nimirũ, & petulans, ambitioſior omni homine, & vltra quã credi poteſt, elatus; Monachorum quoq; infeſtator, & prædo, de quibus in Tribunali tumidus ſedens, ſolitus erat dicere circunſtantibus, quoties Monachum viſu cerno, ſemper mihi futura dies auſpicia mala ſubminiſtrat, iuſto Dei iudicio, vt ab eis incõmoda toleraret, quos veluti hoſtes perſequebatur, à quibus etiam in futuro torquendus erat. Principis quoque ſui deriſor, & periurus, nepotumque ſuorũ peroſor, quippe qui neminem dilexit, pręter ſuæ car

nis incentiua, pacem nunquam nec in die obitus sui amplexatus est, sic vbi fœdera facta sensit, totus contremuit, diligens zizaniorum semina. Quod si cui incredibile videtur, animaduertat, quot vicibus Guaiferium delusit, cui pacē iurauerat, ipsumq; ipse sibi Principē constituerat. Multò enim libentiùs cupiebat captiuari animas hominum innocētium, quā vel pacem cum eis habere, non dico sermonem, cōtra Apostoli faciens doctrinam, qui ait, Subditi estote omni Ditioni, siue Regi, tanquam præcellenti, siue Ducibus, tanquam à Deo missis: Et alibi, Non est potestas nisi à Deo, itaque qui resistit potestati, ordinationi Dei resistit. His igitur postpositis, Ecclesiastica dogmata, iuraq; Episcopalia contempsit, Eunuchos solummodo dilexit, eosque cunctis prætulit, impleuitque nihilominus Prophetiam Isaiæ, Effœminati dominabuntur eis. Huius autem viri facta minutim explicare si voluero, faciliùs tempus absumetur, quàm fandi sermo terminetur; Si quis tamen medullitùs nosse desiderat, versus à me conscriptos requirat. Ante diem verò exitus sui, Capuā trium fratrum suorum filijs ita diuisit, vt omni tempore inter eos gladius rixę nunquam abesset, vt facta eius si quis ex corde non percipit, oculis videat.

Inuitatus itaque Ludouicus Cęsar, vt prędixi, in 870
commune à Beneuentanis, Capuanis, cunctisque ad tuitionem perditæ Patriæ, (à Guaiferio autem minimè, quia cū Ludouicus pro Aldemarij captione execrabatur) Beneuenti fines per Soram ingreditur, atq; prius Monasterio Benedicti beati applicuit, quò ad eum legati de diuersis Vrbibus venerunt,

runt, inter quos Landulfus iam dictus, & nepotes sui ex diuerso venerunt. Susceptis igitur Augustis, hoc est, viro & coniuge à Berthario venerabili Abbate officiosissimè, Landulfus ad solitam vergens fallaciam, Capuanos Proceres, quos Cęsari pręsentauerat, fugere compulit, ipse solus cum eo remāsit, quasi satisfaciens, se nil culpabile apud eum gessisse. Prædictus itaque Augustus Landulfum tunc pro
872 nihilo ducens, Capuam adijt, obsessamque funditus hinc inde circumcirca deleuit, & cum Ciues illius Lamberto Comiti illius se tradiderunt, putantes se facere rectiùs, pessimè corruerunt. Postea pro nihilo ducti, omni fere mense, diuersis Iudicibus dabantur in prædam. Hoc quoque ita facto, à Guaiferio sine omni suspitione priùs Salernum, & sic demum ab Aldelgisio Beneuentum exceptus est.

873 Sequenti anno multis fultus auxiliatoribus, Barim perrexit, atque cum dicto Seodam Augustalis exercitus pugnam commisit, è quibus etiam superatus aufugit, amissa non modica parte bellatorum. Dehinc omnia eorum circumquaque sata comburens, Materam adijt, quam & sine mora igne cepit. Tunc venit Venusiam, castrametatusque in ea, cępit renouare, & Barim hinc & inde grauiter expugnans, demolitus est, positòque pręsidio pugnatorum in Canusia, vicissim eos cornibus ventilabat, quo terrore propulsi multi ad Augustalem confugientes clementiam, dari sibi petebant dextras, quibus tunc solitam misericordiam præbebat. Post hæc, itum est ad Oriam Vrbem, sicque denique reuersus est Beneuentum, atque adiuuante dextera superna, cum iam ad extremitatem maximam peruenissent omnia,

nia, Sarracenorum fugato exercitu, Barum cepit, capto in eo Seodam effero Rege, cum alijs nonnullis satellitibus suis. Deinde Tarentum obsideri iussit, Quibus ita peractis, videns diabolus suos exterminari, Christoque vniuersa instaurari principia, recolens & damna inferni, agere studuit sua nequitia. Cœperunt ergo Galli grauiter Beneuentanos persequi, ac crudeliter vexare, qua de re & Adelgisius Princeps aggressus Ludouicum Augustum, cum suis 872
Beneuenti intra mœnia degentem, ac securè quiescentem actu doloso Sanctissimum Virum, Saluatorem scilicet Beneuentanæ Prouinciæ cepit, & custodijs mancipauit, bonaque eius diripiens, ditatus est, cunctosque viros eius primates expoliauit, & fugere compulit, & de bonis eorum onustatus est; impletusque est sermo Domini ex Prophetia, vbi ait, Percute Pastorem, & dispergentur oues gregis. Consistente itaque Augusto in custodia, excitauit Deus spiritum Hismaelitarum, eosque ab Africa regione protinus erexit, vt vlciscerentur Augusti opprobriũ, sicuti Filij Dei passionem Vespasianus & Titus vlti sunt. Sed defensio Dei dilatata est, in anno scilicet quadragesimosecundo, iuxta prophetiam Elisei XLII. pueros, à quibus illusus est, duobus vrsis dedit in comestionem; huius autem contemptum nec in XL. distulit dies, ex quo datur intelligi, qualis, quantusque vir iste fuerit, qui tam citò defensus est.

Iubẽte ergo Domino, Cæsaris vltore, statim Sarraceni Salernum applicuerunt fere XXX. millia, quod grauiter obsidentes, hinc & inde, cuncta forinsecus deleuerunt, innumerabilibus in ea occisis colonis, *Id refert Baronius ad an. 874.*

colonis, & depopulati sunt ex parte Neapolim, Beneuentum, & Capuam. Quo tempore ambo Lamberti Comites, Augusti furorem metuentes, Beneuentum accesserunt, & ab Adelgisio honorificè susccepti sunt, quorum auxilio fretus, super Sarracenorum turbas irruit, & viriliter strauit, occisis ex eis tribus millibus viris; quibus etiam diebus, Capuani iuxta Suessulam mille ex eis peremerunt. Cumque in hac obsidione prope terminaretur annus; misso exercitu iam dictus Augustus per suggestionem Landulfi Præsulis, (hoc enim solummodo memorabile bonum gessit, à die ortus sui) perdidit ex profanis in Capua ferme nouem millia viros. Post hæc per semetipsum dignatus est aduenire Capuam, cu-
872 ius aduētu cognito Sarraceni, Salernum relinquentes, Calabriam adeunt, eamque intra se diuisam reperientes, funditus depopulati sunt, ita vt deserta sit velut in diluuio. Priusquam autem fugam arriperet nefanda gens huiusmodi, signum de Cœlo Deus multis ostendit, faculam igneam, quæ maximè celeri cursu in medium nauium decidit, quam mox tempestas secuta est, cunctas disrumpens liburnas frustatim. Guaiferius verò pro sua obsessione, Petrum cognatum suum, & Guaimarium filiū suum, legatos ad iam dictum Augustum misit, quos ille consilio Landulfi retinuit, & exilio destinauit, huius etiam postea duos filios obsides suscepit.

Per idem tempus iam dictus Cęsar Landulfum in familiaritatem alliciens, tertium in Regno suo constituit; Qua elatione erectus, Archiepiscopatum
loc. corruptus. totius Beneuenti omni adiudicari, & vt Capua Metropolis fieret, quæsiuit, sed Domino non sinente

ad

ad perfectum non peruenit. Ludouicus volens Beneuentum acquirere, sed minimè valens, ad propriã recessit coniugem, natãq; suam, Capuam relinquẽs. Qua occasione reperta, idem Lãdulfus Guaiferium Principem, cui nouiter iurauerat, apprehendi fecit, & in custodiam detrudi, sed quia non ea contigerũt illis, quę putabant, dimissus est, & filios Landonis, Landonem scilicet, & Landulfum cognatos suos per se obsides dedit, quos secum remeans Augustus detulit, & Rauennę in exilio reliquit. Plebs autem ipsius Augusti Capuæ remansit, illaque abeunte, non multum post genitor illius diuæ memorię Ludouicus diem clausit extremum, sicque filij Guaiferii, & Landonis absoluti sunt. Qui dum ad proprium solum repedassent, filios Landonis extra Vrbem suam exules inuenerunt, sociatique sunt illis, quorũ societatem Landulfus vt intellexit, doluit, Guaiferiumque Principem mox euocauit ad solatium suum, qui sine mora veniens, vtrosque fratres subdidit famulatui illius. Cur autem iam dicto Augusto supradictum opprobrium Domino permittente, Beneuentani inferre quiuerint, de multis, duo inferam; Primùm, quia veniens quodam tempore Romam, vt duos Episcopos condemnatos ad pristinã reduceret dignitatem, dum nollet ei consentire Nicolaus Papa, vir Domino plenus, secundùm antiquum morem, obuiam ei cãdidatum agmen Sacerdotale misit; & ille spreto timore, dicitur fustibus Clerum cædi fecisse, Cruces verò, omniaque sacrata ministeria pedibus calcari, Romaque pene milliari spatio deprędata est, Vicariumque Christi quasi vile mancipium ab officio sui ministerii, nisi Dominus

Romam primo adijt Ludouicus an. 858. Vid. Sigonium Herem perto in hac re contrarium.

nus

nus restitisset,priuare voluit;Secundum,quia capto Bari, Seodam omniū hominum flagitiosissimus,nō iuxta volūtatem Domini interfectus est crudeliter, vt dignum erat,vt fecit Samuel Agag Amalechitarum Regi,quem in frusta discerpsit: Quemadmodū etiam quidam Propheta Samarię Regi dixit de quodam scelesto viro;Quia dimisisti,inquit,virum morte dignum,erit anima tua pro anima illius.

Remisso igitur Adelgis Ludouico Cęsare,thesaurum omnem retinuit, & Sedoam, & Annosum, nec non & Adelchi: Reparatis etiam viribus Sarraceni, cęperunt pedetentim Barim, & Cannense Territorium depredari,quibus ter obuiauit Adelgis in finibus Apuliæ,quibus nihil præualens, inuictus ille & triumphator abscessit. Quo etiam tempore cum Annoso veniens,Tarentum intrauit, & Rex effectus est, egressusque inde Beneuentum grauiter deprædauit,& Telesam,& Alipham,tantamque victoriam adeptus est, vt Seodam iam dictus potestatem sub Adelgisium habere peteret; Et ob id Annosum & Adadelbach antea aprocrisanos illi miserat. Hoc audientes quicunque Bari residebant,Gregorium Baiulum Imperialem,Græcorum,qui tunc Hydrunti degebat,cum multis exercitibus asciuerunt, & Barium introduxerunt ob Sarracenorum metum. Qui statim apprehensum Garst,illiusque Primores,Constantinopolim misit, vt quibus non occidendis iu-
877 reiurādo fidem dederat.Interea ipsi Græci crebriùs Legatos Beneuentum,Salernum,& Capuam dirigebant,vt ab ijs auxiliarentur contra Sarracenos. Sed in vno animo,eorum spernebant flagitationes. Salernum enim,Neapolis, Gaieta, & Amalphis, tunc

pacem

pacem habebāt cum Sarracenis, & cum multis naualibus Romam grauiter angustiabant depopulationibus. Sed cum Carolus filius Iudittæ sceptrum insigne Romam suscepisset, Lambertum Ducem, & Guidonem germanum illius misit in auxilium Ioānis Papæ, & Guaiferius in eos contendens, fœdus eorum dirupit, & multos ex eis peremit. Sergius verò Magister militum consilio Adelgisij, & Lamberti deceptus, noluit se ab illis alienare, qui statim à Papa anathematizatus est, & cum Guaiferio belligerare cępit. Vnde contigit, vt ipso octauo die anathematis XXII. milites Neapolitanos apprehensos decollari fecerint; sic enim monuerat Papa. *Athanasii Neap. Episc. nepos.* 877

Quo etiam anathemate mulctatus idem Sergius, non multò post à proprio germano captus est, & Romam mittitur, ac suffossis oculis ibi miserabilter vitam finiuit. Ipse autem frater eius in loco eius se ipsum Principem instituit. Adelgis verò dum castrum Tribetense obsessum caperet, ad propriam remeans Vrbem à suis nepotibus & amicis extinctus est, & in loco eius Gaideris, filius Radelgarij, nepos extincti Princeps Beneuenti ordinatus est, electusque est Bailus Daiferius gener illius. Hic autem principare voluit, cuius cupiditate socerum suum peremit. His quoque diebus Landolfus præfatus Præsul percussus interijt, qui die suæ correptionis ab omnibus pręsbyteris Sancti Benedicti caballos expectabat, vt in barathrum non absque equis rueret. Videntes autem nepotes illius depositionē, in vnum collecti diuiserunt inter se sub iureiurando Capuam æqua distributione, Pandolfus Vrbē Theanensem, & Casertam; Lando Berrealis, & Suessam; 876 877

alter Lando Calenum,& Caiatiam. Adenolfus cœpit ædificare castrum in Caluo, Landolfum autem adolescentulum Landonis filium, Clericorum, Sacerdotumque nonnullorum assensu, vnanimiter Pōtificem constituerunt. Sed segnitie proprii genitoris, qua naturaliter torpebat, retentus, non est mox sacratus. Sacramentum autem fraternum non diù extitit illęsum, nam à quarto Idus Martij, vsque ad xij. Idus Maij vix perdurauit. Cupiditate etenim extorti filij Pandonis, Landenolfum, & Adenolfum fratres suos, filios videlicet Landenolfi senioris dolo cęperunt, & custodię indiderunt, capto ab eis Caiatiæ castro, quod eis sacramento sponte ipsi in sorte concesserant.

Sed vt cępta breuiter prosequar, filij Landenolfi iuncti cum filijs Landonis, ad auxilium Guaiferij Principis se contulerunt, à quo aliquando euocati sunt. Similiter Pandenolfus ad eundem Guaiferium legatos cum chirographis varijs misit, sed ab eo minimè receptus est, fauens prædictis fratribus. Cernēs autem prędictus vir omnino se destitutum ad Guaiderisium Principem, & Gregorium Augustorum Baiulum, qui tunc cum dicto Guaiferio Nolam ad colloquendum in vnum conuenerant, ad Beneuentum destinabat legatos, inuitabatque, vt qui primū venisset ad eum adiuuandum, ipse esset illi subditus. Quibus ex diuerso sine mora per Caiatiam, Sicopolimque aduentantibus, ab occasu, iuxta Vrbem Capuanam consederunt. Guaiferius autem è contra ab ortu Solis aduenicns, Berelasis, hoc est, ad Amphiteatrum applicuit cum suis, & vallata est ciuitas hostibus. Inter hæc Pandenolfus renuit subdi Guaiderisio

b e. Virilassi.

derisio

derisio, sicut promiserat, renitente maximè Landone, filio Landenolfi, cognato eiusdem Guaiderisij, qua de re dictus Baiulus, & idem Guaiderisius alienati sunt ab eo. Mox alij per Vrbem Capuanam, nonnullis Lintris fluuium transierũt partem ad alteram, & Guaiferio sociati sunt, atq; recollectis Landenolfo, & Aldenolfo fratribus iunctim, voluerunt subdere Guaiferio Pandenolfum, sed non valuerũt, eò quod nolebat patrueles suos recipere intra Vrbem, idcircò à Guaiferio respuebatur. Agnoscentes autem supradicti viri versutias Pandenolfi, reuersi sunt ad propria. Guaiferius autem tunc remansit in Vrbe Capuę; hac quippe tempestate, pene omnes Capuæ illustres, & omne vulgus cum vxoribus, & liberis omnibus, & cum omni suppellectili, vrbe egredientes, alij filijs Landonis, nonnulli autem ex eis, filijs Landenolfi adhæserunt, factaque est inter eos valida concertatio, & pessima desolatio. Nam Guaiferius hostiliter iuxta murum Vrbis residens obsidebat eum; vltra fluuium verò, cum Francis Lamberti Comitis Landonem constituit.

Alio quoq; anno superueniens Guaiferius Princeps cum Amalphitanis, tempore messionis, obsedit 878
dictam Vrbem vndique, factaque pace inter se fratres sub sacramento, ita dumtaxat vt neuter eorum triticum de agris priùs recolligeret in Vrbes suas, quàm instante Pandenolfo, Apostolica auctoritate anathema mitteretur super eos, vt ingressis dictam Vrbem nullus eorum super alios auderet insurgere. Guaiferio igitur reuerso ad solum proprium, illico Pandenolfus sacramenti oblitus, periurus effectus est, nam Romam, vt spoponderat, minimè missum

destinauit, & contra animam suam agens, triticum omne recepit, quem statim vltio Diuina subsecuta est, nam cęlitus ignis demissus est, & penè funditùs consumpsit memoratam Ciuitatem.

879 Per idē tempus Athanasius Præsul Neapoli Magister militum præerat, qui, vt præmisimus, exulato fratre proprio, cum Sarracenis pacem iniens, ac primùm infra Portum equoreum & Vrbis murum collocans fecit, vt ij omnem terram Beneuentanam, simulque Romanam, nec non & partem Spoletij diruentes, cuncta Monasteria, & Ecclesias, omnes Vrbes & Oppida, Vicos, Montes, & Colles, Insulasq; diripuerunt. Qui etiam decentissima, totoque Orbe veneranda S. Benedicti, & S. Vincentij Martyris Monasteria deprędati sunt, & combusserunt, aliaque innumerabilia, præsertim Suessulam, quæ veraciter Christianorū fraude miserabiliter suffossa est. Huic igitur sociatus est Pandenolfus, cuius adminiculo fretus, acriùs persequebatur fratueles suos ac fratuelas. Primo tempore labores eorum hinc & inde abstulit, atque cum Neapolitanis, Caietanis, ac Sarracenis vnitus, biduo super castrum Pilinzæ irruēs, impugnauit, nihilque proficiens, inanis abscessit. Sequęnti verò anno generalem motionem faciens, cum suis Neapolitanis & Sarracenis super Colossum, vbi filij Landonis degebant, insedit, priùs tamē illos, qui in terris residebant, super arenam, pecunia

881 accepta, deposuit, & Capuam remisit. Filijs autem Landonis in amphiteatro circumseptis, pacem cessit, accipiens ab eis Liburiam sub sacramento. Qua etiam vice memoratus Pandenolfus denuo super Pilanum castrum cum Neapolitanis ex improuisò

irruens,

irruens, fraude cepit, ab eis traditum, qui intus ibi morabantur, vbi & ego captus sum; & omnibus bonis à pueritia acquisitis, exutus. Ipse pedester ante equorum capita vsque ad Vrbem Capuanam exul euectus sum decimo Kalendas Septembris, Anno Domini DCCCLXXXI.

Pandolfus autem confestim super Caluum proiectus est, stipatus agmine Neapolitanorum, ibique munitionem extruens, residebat. Sed filij Lãdenolfi cum viriliter eis resistentes essent, subitò idem recessit, á filijs Landonis iampridem ablata Suessa sacramento eidem largita. Apprehensus autem fuit Adenolfus à supradicto viro Lãdone. At germanus eius non segniter egit, nam mox Caluense castrum inuasit, propter quod captus est. Idem Adenolfus cum suis cępit ædificare muros Castri: pars autem nobilium parata erat ad prælium, & pars vulgi vallis parietem construebat, sicque consummatus est. Post biennium fermè elapsum, ab eodem Landone reparatum est memoratum castrum, quo abiens cũ vniuersis suis, & şatis datis per vniuersos conciues Oppidi de ministerio suo, & vasis humatis, victualiũ quoque, & vini, omni vigilantia desudans, ad pristinum ştatum dictum Oppidum erexit. Nõ est autem prętereundum, quod in principio rixæ, cum idem Pandolfus fratueles suos persequebatur bestiali efferitate, Landolfum electum filium Landonis supradicti, cui sedem S. Stephani Episcopalem sub iureiurando tradiderat, à Castro Episcopij expellens in Cellula sac. Mysteriorum degere fecit: & sibi in zetula Episcopali mansionem exhiberi iussit; quod & factum est. Hoc cernẽs dicto Electus, metuens di-

cti viri versutiam, egressus ex Vrbe ad Episcopalem Sedem propriam Beati Prothomartyris properauit, quò posset quietam ducere vitam. Interea occasione reperta, Landenolfum germanum suum coniugatum, clericum fecit, mittensque Romam Ioanni Papæ Episcopum fieri postulauit, in quo & exauditus est,& pro hac insania,& fraterna,ciuilique expu
879 gnatione,nixiùs rogati,Bertharius sagacissimus Abbas Monasterij supradicti Sanctissimi Benedicti, & Leo venerabilis Præsul Theanensis, ad Vrbem profecti sunt,adieruntque dictum Pontificem, obsecrãtes eum suppliciter, vt tam graue periculum non ageret,vnde ruina terræ, & sanguinis effusio procul dubio fieret, cui etiã dictus Abbas expresse inquit: Certè si hoc feceris tua Potestas, grandem ignem accendes,ad te vsque pertingentem. Præualens tamen voluntas Pontificis, Landenolfum Episcopum ordinauit. Hoc factum est,quia Pandenolfus priùs se subdiderat dicto Papæ, in cuius nomine & chartæ exaratæ, & nummi figurati sunt, iuxta præscientiam dicti Abbatis. Talis itaque ignis exortus inde est, vt omnis Beneuentana tellus, & ipsa Romana ditio à Sarracenis propemodum funditus deleta sit. Pro qua causa dictus Papa bis venit Capuam, & primò dum resedisset iuxta Vrbem, in loco, qui Antonianus dicitur, omnes Langobardi hostiliter illum adeunt. Nam ex vna parte Athanasius Episcopus cũ Pandenolfo aderat, ex altera verò parte,vtriusque fratueles,cũ Gaiderisio, & Guaimario Principibus, habentes græcos,aduenerant: & quotidie præsente Papa vtræque acies in præcinctu exiliebant. Quocirca Ioannes Papa Landenolfum pridem Electum,

con-

conſecrauit Epiſcopum in Eccleſia Beati Petri Capuani, totumque Epiſcopatum inter ambos æqua portione diuidi præcepit. Eccleſia verò in qua conſecratio celebrata eſt, paulò poſt à Sarracenis per Pandenolfum vocatis, & ab Athanaſio miſſis, igne media exuſta eſt.

Circa hæc tempora, Guaiferius Princeps, Monachus effectus eſt, & languore depreſſus graui, diem clauſit extremum. Et quia ob incurſionem Iſmaelitarum, corpus eius ad Cœnobium Beati Benedicti Patris ferri non valuit, in Eccleſia Theanenſis caſtri humatum eſt, donec cęlitus requie prętita, ad Sanctum deferretur locum. Per idem tempus Iſerniam, Sueſſulã vno menſe, caſtrum etiam Bouianũ eodem anno capta Iſmaelitæ combuſſerunt. Quo tempore ſuaſus Gaideris Beneuenti Princeps a Lãdona cognata ſua alienatus, Pandenolfo ſociatus eſt, filiamque ipſius ſuo tradidit filio; ſed in proximo à Tribulibus dicti Landonis captus, cuſtodiæ mancipatus eſt, eiuſque in loco Radelgis filius Adelgiſij Princeps eſt conſtitutus, qui tribus vix annis imperans, à Beneuentanis eiectus eſt, & Ayo, frater eius, loco illius ſubrogatus eſt. Gaideris verò Francis traditus in cuſtodiam, fuga lapſus, peruenit ad Vrbẽ Barenſem, in qua morabantur Græci, à quibus miſſus eſt ad Vrbem Regiã, Baſilio pio Auguſto, à quo honoratus, ditatusque donis Imperialibus, Oriam Vrbem accepit, ad conuiuendum. 879

Hac tempeſtate Pandolfi feritatem non ferens Athanaſius, relinquens eum, filijs Landenolfi, & Lãdonis copulatus eſt in ſocietatem. His diebus idem Præſul miſſus Apocriſarius, ad Siciliam, Sarracenis 879

ad

ad radicem Montis Besubij residentibus, Sulthaimũ Regem exposcit, illisque veniens præfecit; sed iusto Dei iudicio, primò omnium super eum insurgens, cępit Neapolim grauiter affligere, & deuorare omnia exteriùs. Itaque vt Apostolicum anathema, quo erat innodatus, à se, & Vrbe sua expelleret, Guaimarium Principem, omnesque Capuanos ex vrbibus, & oppidis, cunctósque maritimos in suum adiutoriũ aduocauit, & Sarracenos ab eodem loco vi repulit: illi autem Agropoli castrametati sunt. Hoc facto, non multò post, prædictus Pręsul vnà cum filiis Landonis, & filiis Landenolfi super Capuam aduenit, dictamque Vrbem obsidens affligebat. Qua necessitate compulsus Pandenolfus, Radelgisium Principem, cognatumque suum in auxilium incitauit. Is autem segnitie deposita, mox Ayonem germanum suum aduocans in comitatu suo, Capuã expugnãs, audacter ingressus est; Post hęc Ayo cum Beneuentanis, & Capuanis egrediens, cum filijs Landenolfi, Amalphitanos habẽtibus, certamen iniit, & aliquãdiu certatum est iuxta portam vrbis. Cumque neutra pars alteri cederet, vtræque acies ad sua reuersę sunt. Redeunte itaque Radelgisio ad propria, Athanasius ad solita conuersus arma, simulauit vniuersos fratueles pacisci, cohortatusque est eos, vt dato sacramento ad alterutrum, omnes ingrederentur vrbem, quasi communiter habitaturi, & Pandenolfus ab eodem Pręsule iuramentum accepit, ne vllas cõtra eum moliretur insidias. Tunc omnes fratres in vnum adunati, Capuam adierunt, dato priùs Amphiteatro eidem Athanasio, & ille Gaiferio ad cohabitandum tradidit, ad perpetuum Capuanorum

iurgium.

iurgium. Cum verò adessent vniuersi, vt diximus, omnes iurauerunt, vt pacifici, & sine vlla molestia dicti viri intrarent ad commorandum. Pandenolfus autem recepit eos ouans, cum clericis, veste amictus candida. Illi autem mox ingressi intrò, apprehenderunt Pandenolfum, & Landenolfum fratrem eius, quem supra Episcopum descripsimus, cum omnibus consentaneis, sequacibus, & fautoribus eorũ, & hi omnes missi sunt Neapolim; & vxores, filij, & filiæ, missi sunt illuc.

Inter hæc Sarraceni totam supradictam terram 884
crudeliter laniabant, ita vt desolata terra cultoribus spinis, & vepribus repleretur. Guaiferius autem hæc videns, suasus ab Athanasio, immo & Athanasius ab illo vocatus cępit bellum inferre dictis fratribus, atque cum Sarracenis eos affligebat, & acrius insequebatur. Tunc nutu Dei, à quo omne bonum procedit, quendam Agarenum ab Africa euocans, Regia de stirpe procreatum, Agropolim, inde ad Garelianum, in quo præsidebant, ad mœnia Ismaelitica misit, atque omnium illorum mentem accendens hortatu, vniuersos Sarracenos tam de Gareliano, quàm de Agropoli communiter collecti, in Calabriam, vbi residebat Gręcorum exercitus, super Sarracenos in Sancta Seuerina commorantes, properarunt, ibique omnes Graiorum gladijs extincti sunt. Deinde Amanteum castrum captum est, deinde iam dictæ Sanctæ Seuerinæ oppidum obtentum est.

Basilio Serenissimo Augusto his diebus defuncto, 886
duo filij eius in Imperio electi sunt, idest, Leo primogenitus, & Alexander subsequens; tertius verò

Stephanus,Archiepiſcopatum eiuſdem Vrbis (eiecto Photio,qui olim à Nicolao primo Sedis Pontificiæ,ob inuaſionem Epiſcopatus Ignatij,adhuc ſuperſtitis,perpetuo anathemate fuerat mulctatus, & à Ioanne Papa,vt ita dicam,ignaro,reſtitutus) regēdum ſuſcepit.

Interea Athanaſius ſolita fraude cupiens ſupradictos fratres ſequeſtrare ad inuicem,Lādoni iuniori, filio vltimo Lādonis,præſtantiſſimi Viri,neptem ſuā adhuc lactentem in coniugium ceſſit,ad hoc, vt vincula fœminarum illaquearent eum, aſcitumque eū monuit ſerpentino ore, vt fratueles ſuos caperet,& quod magis ambiebat, occideret; ſcilicet vt ij omnes inter ſe rixantes,aut omnino interirent,aut deficerent,& ipſe Capuam caperet. Et quoniam Lando ſegnitie torpebat naturaliter immobilis ſtetit, & conſtans, Athanaſius autem protinus cōſilium repperit ſibi accommodatiſſimum tunc, ſed non in lōgum benè ſucceſſurum.Etenim feſtinanter Adenolfum aſciuit,eique ſecretius intulit;Ex omni gente Langobardorum Capuam incolentium, elegi te mihi habilem, & ex omnibus fratribus tuis te ſolūmodò prætuli,conſentientem mihi,& in cunctis obtemperantem, virumque induſtrium. Idcirco ſi meis verbis aures tuas accommodaueris, in cunctis proſperaberis. At ille cūcta ſe patrare velle reſpondit,quæ imperaſſet;cui ille: Cape filium Landonis, & eſto tu ſolus imperans Capuæ,vt Sico progenitor tuus Capuæ ſingulariter imperauit. Ille verò hæc fratrum conſilio reſeruauit,quibus omnē venenoſi Athanaſij verſutiam indicauit. At illi obſtupefacti ſigno ſe Crucis munierunt, dicentes; Ante moriamur,

mur,áut exulemus,quàm ſuper fratres noſtros,iuſtè aut iniuſtè,inſurgamus vnquam. Donec enim erit in manibus noſtris, non inſidiabimur ſanguini noſtro. Mox itaque iuncti filij Landonolfi munierunt ſe horribili & penè inaudito ſacramento, cum filiis Landonis,& vinculo grauis anathematis. Statimq; Adenolfus abiens, Athanaſio retulit voluntatem fratrum ſuorum ratam fore fratuelibus ſuis, & in nullo penitus moueri. At ille duriùs hæc accipiens, hoſtis factus eſt illis.

Eodem tẽpore Guaimarius ſupradictus Princeps cum nimiũ affligeretur ab Athanaſio Epiſcopo iuncto cum Sarracenis, eſſetque ex toto depopulata tellus ipſius,ita vt capi potuiſſet,niſi Diuina pietas reſtitiſſet, ad Græcorum ſe contulit ſuffragium, à quibus nobiliter eſt adiutus. Nã & auro & frumento adiutus eſt,& auxiliatoribus ſtipatus eſt, qui cuſtodirent vrbem & populum eius; quod etiã adhuc ſeruatur,Ayo autem Princeps Beneuenti,& ante 879
Principatum,& poſt, partim imbecillis,partim robuſtus extitit. Abeuntibus autem in Calabriam Sarracenis,illamque perdentibus, Docibilis Dux Caietę centum pene quinquaginta ex eis ſecum retinuit, vt ſine Sacerdotali Sarracenorum officio non remaneret,ad inſtar Iudaicorum Regum, qui diuiſo inter ſe bifariè Regno, Leuitas maiori ex parte Hieroſolymam, vbi templum erat toto Orbe authenticum, congregauerunt. De horum itaque numero, ferè ad centum viginti Sarraceni, vrbem Theanenſem audacter adierunt,ſicut priùs agere tentauerant,quando pluſquam quingenti erant. Sed ſuper eos Lando ceu leo audacter cum ſuis veniens, vſque ad vltimã

internitionem pertriuit eos, ita vt non nisi quinque euaderent. Athanasius autem cernens se derisum ab vtrorumque fratrum responsionibus, tristior effectus est solito: sed ocyus inuenit consilium habile sibi. Missis siquidem legatis, trecentos Gręcos suum in auxilium asciuit, Chasano Duce eos pręeunte. Tunc callidè pace facta cum Capuanis, mox quando vindemia legitur, cum esset Capua validè afflicta, & à foris depopulata, omnes certatim aggressi sunt tam priores, quàm etiam mediocres ad vindemiandum, suggerente hoc vel maximè Guaiferio, sicque iam dicti Gręci cum Neapolitanis atque theatralibus viris deprędati sunt totam Capuam, apprehensis in ea multis, & pręstantissimis viris, peculijsque non modicis. Ab illo igitur tempore omnia circumquaque deuastantes Liburiam vindicabant Tibinam; insuper Sarracenos Agropolitanos, qui nuper iuxta riuulum Clarii, non procul à Suessula consederant, clam euocauit, & Capuam misit. Sed tunc egredientes Capuani, validè restiterunt eis, ideoque absque præda ad castra repedauerunt. Lando autem senior tunc apoplexia percussus interiit. Dictus itaque vir, prout mente conceperat, nouis & inauditis machinis insurgebat aduersus Capuanos, adeò vt tempore Quadragesimali cum omnis Plebs Christicola & præterita defleret mala, & à Deo posceret, ne flenda committeret, mediãte festo Dominico, subsequente crepusculo, collectis Gręcis, pluribusque Aegyptijs, & Neapolitanis, Guaiferio Duce pręeunte, vrbem Capuanam tentauerit inuadere, atque ascenderunt murum quasi trecenti viri armati diuersorum generibus telorum.

Sed

Sed Domino adiuuante, alii sponte ex eo desilierunt, quidam ceruice tenus fracti sunt, nonnulli verò gladio occubuerunt. De nostris vnus solùm nomine Hunnericus, & vt fertur, à suis extinctus est.

Bellum itaque narratum cœlestis ille Arbiter, & Iudex non per bellicosos & armipotentes egit viros, sed per quatuor impubes mirificè gessit, ad laudem sui nominis. Ille autem confractis licet viribus, quod concupierat, minimè agere cessauit. Nam & Salernum per Sarracenos priùs & postea per Græcos multoties capere molitus est, sed non est permissum à Domino.

Eodem quoque tempore Guido filius Guidonis senioris super Sarracenos in Gariliano castrametatur, & hostiliter irruens, castra eorum dirupta depredauit, & aliquot eorum gladijs peremit, reliqui montium per opaca velut aqua diffusi sunt. Is autē appropians vltra trāsuadit, & ad pontem, qui Theudemundi vocatur, castrametatus resedit aliquandiu, & ablato ex Liburia frumento, alijsque victualibus delatis ad Capuanos, reconciliati sunt cum eodem Duce Spoletano non desfœderati. Sed cum retrouerteretur, vrbemque transiret, subdiderunt se illi, metu coacti. Ipso verò ad sua remeante, prçliatus est sæpè contra eos viriliter præfatus Athanasius, tulitque illis, adiutus auxilio Græcorum, omnia à foris, sataque, quç videbātur possidere à parte Capuç, nec non & superiùs, illaque replicata sunt post reditum supradicti Ducis, per Cassanum Ducem multipliciter patrata sunt, quæ hic à me strictim sunt dicta.

Post hæc, suggestum est eidem Spoletano Duci, 879
vt

vt veniret quantocyus,& liberaret confidentes ipsi, sin autem se omnino perditionem subituros. Qui mox veniens Capuam, Ayonem Principem à Beneuento ad se venientem consilio Capuanorum cępit, & sub custodia Beneuentum duci fecit, in quam introiens, multa, vt Dominus ordinauit. Cumque inde proficiscens, Sipontum ingressus esset, Ayonem foris reliquit in castris. Cum autem cognouissent Sipontini, Ayonem seniorem suum captum, in supradictum Ducem vnanimiter irruentes, clausere illum in quodã templo, captis eius optimatibus. Hàc, illacque tunc missum est, & adductus est Ayo, redditusque est suis. Alio verò die sacramento dato, vix cùm dedecore elapsus est. Deinde Cassano Constãtinopolim abeunte, quidam Stratigò Augustalis, Ioannem Candidatum, quem lingua pelasgica vocant Ioãnicium, cum trecentis belligeratoribus direxit Athanasio Episcopo, cum quo idem vir Capuã hinc & inde prædauit, atque ob vindicandam perfidiam aliquorum, Pandenolfum ex vinculis ereptũ, libertati restituit, qui à Magisperto receptus est Suessam, & iunctus est Græcis, atque vniuersa animalia Capuę ab ijs ablata sunt. Qua de re Landolfus filius Landenolfi, & Landolfus Episcopus adierunt dictum Ducem in Spoletio, ab eo petentes auxilium, Landolfus Episcopus à Spoletio reuersus est, Lando autem cum eodem Duce per Sipontum Capuam aduenit, qui per aliquot dies à bello residuos, Capuam frumento impleuit, acceptoque nuntio, repente Romam profectus est, Capuam relinquens in manibus dicti Præsidis. Is autem statim super Sanctum Heremum Gręcos, & Neapolitanos

dire-

direxit,quem diù obſidentes,eos qui in ſublimibus reſidebant,cępit,& deinde Capuã ex vtraque parte grauiter affligebat,ita vt quaſi obſeſſa videretur,nã iuxta Sicopolim, Græci cum Neapolitanis, & Pandonolfo reſidentes, omnia circumquaque ſtirpitus deuorabant. Vnde contigit,vt octuaginta ex eis Ca lenolum adeuntes,ſuper Theanum latenter irrumperent;quibus ex diuerſo Theanenſes, & Adenolfus cum aliquot Capuanis occurrerunt, iuxta Sanctam Scholaſticam,prope Caſtrum Theani,à quibus & victi ſunt.

Per idem tempus Monaſteriũ S. Benedicti à Sarracenis priùs dirutũ anno Dñi DCCCLXXXIIII. ab Angelario Venerabili Abbate cœptum eſt reædificari,anno Domini DCCCLXXXVI.menſe Auguſti, à quo reuerſi,dum Capuam repeteremus, à Græcis capti,exutique ſumus, & exequitati, ablatiſque equis,& ſpolijs,& miniſtris cunctis,homines argento redempti ſunt, equos recollegimus quinque. Ego autem ſolus cum præceptore pedeſter remanſi,ſicque à Capuanis delati ſumus in vrbem Capuam : inde Neapolim pertranſeuntes, nihilque proficientes,infructuoſi remeauimus Capuam. Deinde tria plauſtra onerata victualibus, multiſque opulentijs,iuxta Anglenum, vbi priùs capti ſumus nos,apprehenſa & deprędata ſunt. His itaque crudeliter geſtis, Adenolfus Spoletium pergens, dato præuio iuramento, quaſi ad trecentos armatos ſecum eduxit, cum quibus & conſilium inijt, vt Gaſtaldum Capuanum ſibi firmaret: ſed ingredientes Capuam,cum hoc adimplere nequiſſent dicti Franci,reſiſtente, ac contradicente præcipuè Landone ger-

germano eius,quem dudum ipſe cum cæteris fratribus Gaſtaldeum in his,quæ ad eos pertinebant, inſtituerat,ab eodem Adenolfo abſoluti, via,qua venerant,repedarunt. Tunc dictus Adenolfus conſilio habito cum ſuis cognatum ſuum ad Athanaſiũ ſubdolè miſit,poſcens ab eo auxilium,vt adiuuaretur ſingulariter fieri Comes in Capua.Hæc audiens ille gauiſus eſt,& ſpopondit ſe in omnibus illi auxiliaturum,cumque hoc à plurimis,terque quaterque Landoni fuiſſet relatum, ille ſolita ſegnitie, & torpore detentus, paruipendens, pro nihilo ducebat huiuſmodi nuntium; & febris ardore ſuccenſus, Theanum adijt, curandus à languore, quo detinebatur. Adenolfus interim à re cępta nec greſſum quidem remouit,ſed protinus exiſtimans parturire ſe poſſe,quod iamdiù corde conceperat, Neapolim ire feſtinabat anxiè.Hoc ergo cum ad aures Landonis perueniſſet, illico Aldegiſium & Aldefridum Capuam miſit, vt dictum virum ſuo hortatu à cępto itinere deuiaret, & adiecit; Ego autem Miſſa audita,& comeſtione finita,ſubſequar vos. Illi ergo abeuntes dictum virum retinere nequiuerunt; erat autem dies Dominicus,& deinde Lando proficiſcẽs, eum minimè repperit, iam enim abierat, quo facto ſuſtinuit Lando reditum eius, illique recurrenti dixit Lando, & cæteri fratres; Quid egiſti illic, quò iuiſti? cui ille reſpondit verba bona, verbaque conſolatoria,ſed deceptionibus plena;Illi tamen ijs auditis,& nimiùm creduli acquieuerunt ei credentes. Deinde Lando non aduertens fraternum dolum, ſed negligentiæ ſomno depreſſus, non intelligens telum latens, quo iaculabatur, donec transfigere-

tur. Theanum redijt sanandus, quem Landolfus frater eius inuisere veniens, Landenolfus solus in vrbe relictus est. Cernens autem hæc Adenolfus, & vidẽs sibi tempus adesse congruum, priùs simulauit cum coniuge & liberis de Ciuitate egredi, & Calinium quasi ad habitandum, adire; inter istud, cùm Iuuenalis & pecunia pacisceretur, dato sacramento, & præmissis multis muneribus, disrumpens iusiurandum, quod cum filiis Landonis ter iurauerat, cum somni tempus aduenisset, Sabbatho post Epiphaniam, hoc est, VII. Idus Ianuarij, aduocatis sodalibus suis super filios Landonis, non segniter se præparauerunt aduersus huiusmodi conamen, sed fugientibus eis, in quibus confidebant, concussi sunt validè, & maximè ex hoc turbabantur, quia putabãt, quod Lando cum omnibus germanis suis esset in hoc dissidio. Videntes autem hi se destitutos esse ab omnibus, cesserunt Adenólfo, & egrediẽtes noctu ex vrbe Theanum aduenerunt, Landenolfo, Pandone, & nepote eorum Guaiferio clamitantibus eis post tergum. Nolite ire Theanum, quia certissimè capiemini. At illi Theano appropinquantes existimare cęperunt, ne forsan à Landone tenerentur astricti. Nuntiato itaque aduentu suo, officiosissimè sunt suscepti. *Nota.*

Adenolfus autem Gastaldatum Capuanum singulariter suscipiens, continuò se Comitem appellari iussit, moxque filium suum Athanasio obsidenti, direxit, sicut sacramento pollicitus fuerat, & Liburiã, & Capuam sub iureiurando illi concessit. Athanasius verò retinuit illius sobolem, quousque factum illi à Guidone repromissum susciperet, dictusque

Athanaſius accepto fędere gallico reddidit illi filium,& cuſtodita eſt pax inter vtrumq; anno vno, & menſibus tribus. Miſitque idem Adenolfus Romam Mayonem Venerabilem Abbatem, & Dauferium Diaconum, vt ſuaderēt Stephano Papæ, quod ipſe foret illi proprius famulus,& promiſit quoque ei reddere Caietam,adiuuaretque eum contra Sarracenos,in Gariliano reſidentes.Qui poſtea cunctorum oblitus,ex his quæ promiſerat, nihil omnino adimpleuit.

Stephano VI. ſiue V. vt alij vocant.

887

His quoque diebus Theophilatus Stratigò à Bari Theanum aduenit hoſtiliter, hyemis tempore, Sarracenos tentans in pugnis, nihilque proficiens, infructuoſus abſceſſit, abiensque Neapolim, Marinum Gaſtaldum caſtri Sanctæ Agathæ, Ayoni rebellem ſecum accepit; & Apuliam rediens, nonnullas munitiones eiuſdem Ayonis vi apprehendit, vnde occaſione accepta,idem Ayo aduerſus Auguſtalem Dominū rebellionis iurgium initiauit, quod ſuo in loco inſeretur.

Ante hoc ſanè tēpus,Guaimarius Princeps Conſtantinopolim,ad Auguſtorum ſubſidia confugiens; acceſſit,à quibus benignè ſuſceptus eſt, & Patritius ab eis factus, cum honore ad propria remiſſus eſt. Cumque adhuc ille illic moraretur, Athanaſius dolorem conceptum in opus proferens, Gręcos, & Neapolites, ac omnes Capuanos generaliter mouens,ſuper Abellarum miſit caſtrum, in quo tunc prçerat Landolfus Sueſſulanus. Mox autem vt illuc ſuperuenit exercitus,fraude illorum,qui intus erāt, captum eſt,apprehenſo in eo Landolfo, & filio eius iuniore,qui cum Guaimario profectus fuerat. His

itaque

itaque decursis, suasus Lando ab Adelgisio, alijsque Capuanis, vnà cum Guaiferio, in quandam tractoriam, plaustrum vehentem, intromissus, Capuanam vrbem ingressus est, atque ad Episcopalem abiit Aulam, vbi pauci ex eis congregati sunt, Adenolfo accelerante. Tunc autem commissum est prçlium, mortuoque Valane, illustri viro, dissolutum est cor eorum, qui in parte Landonis erant, & cçperunt illum derelinquere, & Adenolfo associari. Tunc, licet fictè, pacis osculum sibi mutuò fratres obtulerunt, quod in arca cordis minimè retinebant. Lando autem post ista cum Guaiferio ad propria remeauit, & reliqui consentanei illorum capti sunt, & vinculis innexi: inter quos & Landolfus Præsul captus est, & in custodiam detrusus. Post non multum tempus, per singulos dies omnes absoluti sunt.

In diebus illis, quando Adenolfus regendi Gastaldatum iura suscepit, omnia quæ B. Benedictus 887
infra vrbem Capuanam possedit, fratribus exulantibus auferri prçcepit. Qua de re, missus ego ab Angelario Venerabili Abbate, & Episcopo, ipse vestigia Apostolorum adij Stephanum Summum Pontificem, postulaturus pro rebus nostris ablatis, à quo & benedictionem fratribus detuli, & Priuilegium nostri Cœnobij, & supradicto viro litteras exhortatorias attuli. Et verò domitialis res ablata reddita est; mente autem ex toto illi subtracta, etiam Cellã mihi ab Abbate traditam, concepto dolore, vi abstulit.

Interea cum Adenolfus iam memoratus Capuã cepisset, aduertens Athanasius Capuam fortiter concussam, cçpit occasionem quærere aduersus

Adenolfum, & obſides ab eo accipere, & pacem innouare, decurrentibus miſſis inter alterutros, Mayo ſupradictus Abbas, & Auxenſius Neapolim profecti ſunt, quos Athanaſius ad amphiteatrum ire iuſſit, ſimulque Adenolfum illic adeſſe voluit, quatenus firmato fœdere vnà cum Guaiferio Conſule, filium ſuum cum aliquãtis ad Capuam obſidem mitteret. Hoc autem faciens inſidias tetendit latenter cum Græcis, & ſuis, ad capiendum illos. Sed quia nondũ erat completa malitia, quæ poſt paululum diuinitus punita eſt, facta eſt morula, ſed & filium ſuum infra vrbem clauſit, ſupradictoſque viros miſit ad Arenã. Egreſſuſque ſtatim Græcorum cuneus ſupradictos apprehendit viros, & deprędauit totam Capuam grauiter, moxque ſine dilatione cunctum equitatũ, & pedeſtrium exercitum mittens, omnia ſata Capuæ ſuccidi, exterminarique fecit funditus. Præſciens autem Deus dicti viri malitiã, & volens præſtare Capuanis miſericordiam in tam crudeli perſecutione, permiſit eundem Athanaſium in tantam elationem perferri, vt etiam Beneuenti fines bis, terque prædari faceret. Ayo autẽ tunc Bari degens, impugnabat Græcos, impugnantes ſe. Is itaque hoc audiens, illico, ſegnitie depoſita, cum tribus ferè millibus bellatoribus clanculò veniens ad caſtrum Abellinum, & intelligens Gręcos & Neapolites reſidere ſuper Capuam, radicituſq; eam deuaſtare, illico ſuper eos audacter aduentare ſtuduit, ſed zizaniorum ſator Dauferius, Dauferij noſtri genitor vrbe Beneuenti egreſſus ſubdolè, ac ſi ſecuturus Principem, ex diuerſo itinere Capuam properauit, & eis aduentum indicauit Ayonis. At illi relicta Capua,

Neapolim reuersi sunt, Ayo autem iter quod cęperat, peregit, illisque minimè repertis, Liburiam ingressus est, cum quo & Adenolfus abiit, & exusta pene tota Liburia, atque deprędata, populisque, & bestijs ablatis, puteisque saxis oppilatis ad amphiteatrum profectus est, in quo residens per aliquot dies, machinis & diuersis telis expugnauit illud, indeque abiens ad castrum Sanctæ Agathæ, illic insedit, atque Marinum Gastaldum sibi rebellem, in fide ad se remeantem suscipiens, abscessit, atque aliquãdiu Beneuenti commorans, per Sipontum Barim reuersus est. Adenolfus autem ab Ayone excedens per sacramentum, ab eodem in adiutorium sui centum viginti fermè bellatores viros suscepit, quibus cum grauiter totam Liburiam deprędauit; Sed quia desperatio nonnunquam periculum gignere solet, generaliter moti Materenses è Caluo, & aliquot Capuani cum Apuliensibus iūcti, Liburiam circumeũtes, Suessulam deprędarunt, & reuerti cęperũt, quibus occurrit Gręcorum Neapolitumque exercitus iuxta riuolum Lauij, atque in vnum mixti, superualebat pars Adenolfi parti Gręcorum, sed superueniente acie à tergo illi in medio circumsepti deuicti sunt, & partim capti, partim gladiis extincti sunt. Hac de causa audaciam sumens Athanasius, cępit bellum expetere, vnde Adenolfus non segnis redditus, continuo cum suis Atellam adiit, dumque prælium non inuenisset, reuersus est ad sua.

At non multò post instigãte inimico humani generis, collecto Athanasius multitudinis exercitu, mixto Gręcorum, Neapolitum, & Hismaelitarum, equitantium, & pedestrium, misit illos, aduersus Capuam

puam pugnaturus,quibus occurrit Adenolfus vltra riuulum Lauij,habens in comitatu suo auxiliatores ab Ayone missos, atque Sarracenos, qui tamen ex vtraque parte iuncti steterunt,nulli prębentes auxilium. Adenolfus hoc videns, acriùs super inimicos suos insurgens pertriuit eos vsque ad vltimam perniciem,occisis plurimis, multisque captis, reliquos oppido fugere compulit, victorque triumphans ad castra spolijs onustatus repedauit,de suis autem vnũ tantùm amisit, & ipsum à suis occisum esse ferunt. Ab hoc sanè die cępit Adenolfus esse potens,Athanasius verò impotens. Hinc inchoauit omnia sata eorum diripere, cunctaque bona eorum vehiculis diuersis ad vrbem trahere. Hoc quoq; quod narro, omnes audiant aures, vt pauescant omnes, & ad Deum reuertantur. Guaiferius enim Præfectus Arenarum,qui pene omnia mala, quæ facta sunt in diebus eius,opere suo gessit,fecitque patrare,cuius pręstigio Romana tellus depopulata est, & Beneuentana regio funditus desolata est,hoc exitium & finem accepit.Nam subitò superna expirante gratia,aduersus eum excitati sunt illi, à quibus ipse putabatur saluari, mutataque mente illum apprehenderunt, bonaque ipsius diripientes, viguerunt, ipsumque Proconsulem despicabilem Capuam, Adenolfo cõsentiente,remiserunt,aqua tribulationis sugillatum. Tuncque vniuersi, qui à propria sede olim fuerant exulati, reuersi sunt, factumque est gaudium magnum, pax,& securitas, cęperuntque præesse, qui subesse soliti erant, & qui per trecentos, & eo amplius annos imperauerant legibus subesse cępitrunt; Tunc cohors Bardica triumphans, regnare cœpit super

for. triginta.

ſuper eos, à quibus ſemper armis ſubigebantur.

Interea videns Athanaſius ſe in omnibus ſuperatum, pacis expetijt fœdus, quod adeptus eſt; factoq; iureiurando amici ad inuicem effecti ſunt. Primùm tamen ſacramentum roboreum erat per menſem, vel tempus annotatum, iſtud autem nec ad diem durauit duodecimum. Denique Hiſmaelitæ hàc, illàcque diſcurrentes, omnia deuorant, & contra Neapolim vnanimiter conſurgunt, æquo valde examine, ipſumque ſupernum iaculati ſunt ſolium. Ab his proculdubio Athanaſius percullus eſt, cum quibus Chriſticolū genus pene omne pertriuerat. Hæc autem audientes nolite cor apponere ad id quod Deus meritis alicuius iratus fecerit, ſed ad id, quod ſua miſericordia, miſerijs hominum motus, egerit, iuxta illud, Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Dicit quoque Propheta, Nõne qui prędaris, & ipſe prędaberis? Quid ergo erit de his, qui prædantur proximos ſuos? Nunquid Neapolites vaſtabuntur, qui vaſtauerunt? Beati, qui Domino cuſtodiente, immunes ad huius ſæculi procella exiſtunt, vbi omne malum, & nullum ſine Domino bonum regnat.

Ayo denique à Beneuento per Sipontum Barim profectus, ſuper quam Conſtantinum, Auguſtorum aulicum & Patritium, inſidentem repperit, rebelles Imperatorum viriliter impugnantem, aduerſus eum auxilio fultus Hiſmaelitarū, & vallatus agmine pedeſtrium Apulienſium, audacter inſurgens, primo impetu victor exiſtens, de hoſtibus plures interfecit: deinde à Conſtantino, qui cū tribus millibus equis tuto conſiſtebat in loco, validè contritus, vix cum

ali-

aliquot vrbem ingredi valuit, Barim; reliquis aũt gladijs aut captiuitati traditis. Hic autem Græcorũ obſitus vallo, infra vrbem eſt occultatus, ſuſtinens ſuffragium Adenolfi, quod pridem perquiſierat, & non inuenit. Nam & Gallos & Agarenos promiſſis aureis ſępius mixtim inuitans, obtinere nequiuit. Adenolfus autem cum Athanaſio pace interim cuſtodita ferè binis diebus, poſtęa ſciſſo fœdere vtraq; pars ad prædam prorupit. Sed Capuani validiores effecti, per ſe & cum Sarracenis Neapolim, circumquaque vaſtantes, lacerant, & igne conſumunt omnia, æquo Dei iudicio, vt qui cum Sarracenis gladio & captiuitati Chriſticolas tradiderat, bonisque eorum ditatus eſt, non immeritò ab his flagelletur, rodatur, & prædetur.

910 Defuncto autem Lamberto, filio Guidonis ſenioris, Spoletium reliquit, quo etiam decedente, Guido iunior Spoletium & Camerinum ſuſcipiens, cum Sarracenis in Sepino caſtrametatis pacem fecit, obſidibus datis & acceptis. Cuius etiã tempore ſupradicta cęnobia, vrbes, & oppida omnia à Sarracenis capta & exuſta ſunt. Regiam igitur ad vrbem legationem dirigens, contra ius faciens, pecuniam accepit, quamobrem à Carolo III. captus eſt, & niſi fugam arripuiſſet, capite plectendus erat. Denique cum à Siponto idem Dux, Adenolfo comitante, Capuam pergeret, in loco, qui Caudi dicitur, Arranem Hiſmaelitam, tyrannũ crudeliſſimum, cum trecentis penè ſequacibus ſuis peremit. Cognoſcens autem Guido Carolum Auguſtum ſeminecatum iacere, cupiditate regnandi deuictus, deceptusque à contribulibus ſuis, relinquens Beneuentanam Prouin-

uin-

uinciam ſibi ſubactam, Spolitẽſium Ducatum adijt, ibi regnaturus. At Beneuenti quidem tellus à Græcis tollitur, & capitur: & Spoletium etiam deprædatur ab Agarenis, ipſe autem Guido manet ibi inuiſus & inauditus. Interea Ayone obſeſſo infra vrbem Barim à Græcis, auxiliumque efflagitante à Gallis & à ſuis, Adenolfus formidans Athanaſij minas, legatos ſuos ad Conſtantinum patritium, qui reſidebat ſuper dictã vrbẽ, & fędus cum ipſo ſtatuerat pacis, vires reſiſtendi, Ayoni actu doloſo abſtulit. His & alijs argumentorum decipulis, dictus Ayo cernens ſe deluſum, doluit, tandemque neceſſitate coarctatus, cum memorato Patritio pacem faciens, vrbem dimiſit, & ad propria remeauit.

Eadem tempeſtate, dum idem Adenolfus Dau- 912
ferium noſtrum Diaconum diſponeret Tarantum, & inde Regiam ad vrbem tranſmittere, ipſe queſtus eſt aduerſus eum de inopia. Itaque oborta inter alterutrum contentione, ſequeſtrati ſunt, & Adenolfo incumbente ſuper Capuam, Dauferius Theanum, commoraturus ibi, properauit. Paulò poſt, concordia compoſita, ad eum, à quo ſe ſeparauerat, regreſſus eſt.

Per idem tempus Græci naualiter ad Conſtantinopolim, Regiam tellurem aduentantes ex aduerſo, & Iſmaelitæ ex Africa, & Sicilia properantes, iunxerunt ſe inter Meſſanam vrbem Siciliæ & Rhegiũ, & mutuò iuncti ſunt Græci, tantoque metu territi ſunt reliqui Achiui, qui remanſerant, vt tam viri, quàm fœminæ, & paruuli, relictis Ciuitatibus cum omnibus, ad loca tuta ſe receperint, nemine tamen perſequente.

Sed quamobrem talia permiserit Diuina æquitas illi belluinæ genti, narrabo breuiùs. Achiui, vt habitu similes sunt, ita animo æquales sunt bestijs, vocabulo, Christiani, sed moribus nequiores Agarenis. Hi videlicet, & per se fideles omnes prædabant, & Sarracenos emebãt, & ex his alios venales Oceani littora sarciebant, alios verò in famulos & famulas reseruabant. Talia & his similia videns Deus, tradidit illos in opprobrium, & deuorationem, vt recogitent, & intelligant, quia in operibus suis diris Deum irritauerunt. Acta sunt hæc in arcto spatio maris, quod diuidit Regnũ à Sicilia, qui locus olim tellus erat, sed moderno tempore à Pharo æquore occupatus est. Hæc inquam gesta sunt Anno Domi-
888 ni 888. mense Octobris. Hoc etiam anno reuersus est Guido ad Italiam, quam principare cupijt, sed obtinere nequiuit. In Italia enim iuxta Ciuitatem Brescianam cum Berengario & ipso Duce pugnatũ est. In quo conflictu vtriusque partis acies crudeliter cæsa est. Spolia autem cęsorum à Berengario recollectá sunt. pacti sunt tantùm ad inuicem vsque ad Epiphaniam, quæ celebratur VIII. Idus Ianuarij.

Finis Chron. Heremperti, ex M.S. Cod. Vat.

Pauca hęc excerpta ex fuſiore Heremperti Hiſtoria, quòd tractent de ſacris quibuſdam & Eccleſiaſticis rebus, libenter ſcripſimus è papyraceo Cod. quem ſatis emendatè ante quinquaginta circiter annos exarauit Vir doctus Io. Baptiſta Boluitus.

DVm Francorum Rex (Pipinus) Papiam obſidens, conſtringeret Ciuitatem, tunc Aiſtulfus Rex ferociſſimus Langobardorum, vt venienti illi tribueret, & quod prius contempſerat, conſcriptas in pacti fœdere redderet ciuitates, ſe omnibus modis profeſſus eſt redditurum: & denuo confirmato anteriore pacto, quodam . . . . lapſam octauam Indictionem, vt inter partes conuenerat, reſtituit ipſas præfatas ciuitates, addens etiam caſtrum, quod cognominatur Comaclum: de quibus omnibus receptis ciuitatibus per donationem in ſcriptis, eas Apoſtolicæ Sedi commiſit poſſidendas. Aiſtulphus itaque Rex, de quo præmiſimus regnauit an. 7. men. 5. Fuit audax, & ferox: & ablata multa Sanctorum corpora ex Romanis finibus in Papiam detulit, conſtruxitque eorum oracula. Ibi & Monaſterium Virginũ, & ſuas filias dedicauit. idemque fecit Monaſterium in finibus Aemiliæ loco, qui nuncupatur Nonãtula. Pro eius cognato Abbate Arſenio virorum cœnobium fundatum eſt. nec non ipſemet per certas pro-

uincias ſacris Monachorum Cœnobijs multa eſt dona largitus : ſed & valde dilexit Monachos, & in eorum mortuus eſt manibus. Tunc Deſiderius quidam Langobardorum,qui ab eodem Aiſtulpho Rege in partes Tuſciæ erat directus,audiens præfatum obijſſe Aiſtulphum, illicò aggregans ipſius Tuſciæ vniuerſi exercitus multitudinem, Regni Langobardorum niſus eſt arripere faſtigium. Huius perſonam deſpectui habens Raichis dudum Rex, & poſtmodũ Monachus, germanus præfati Aiſtulphi, ſed & alij multi Langobardorũ optimates cũ eo eundem Deſiderium contemnentes, maiorem multitudinem Langobardorum ex cæteris exercitibus etiam tranſalpinis aggregantes, ad dimicandum contra eum profecti ſunt. Vt hęc pręfatus Deſiderius audiuiſſet, prædictum Papam Stephanum deprecatus eſt,vt ſibi auxilium ferret, quatenus ipſam Regalem dignitatem per ipſum valeret aſſumere,ſpondens iureiurando omnem prædicti Pontificis adimplere voluntatem : inſuper & Reipublicę . . . . . .
ſe redditurum profeſſus eſt. Tunc idem Pontifex inito cum ſuis conſilio, Paulum ſuum germanum
. . . . conſiliarios in partes Tuſciæ ad prædictum Deſideriũ miſit : cum quo loquentibus, Deſiderius per ſcriptam paginam hoc quod ſpoponderat terribili iuramento firmauit. Hoc verò peracto, ſtatim ſuum Miſſum prædictus Papa Stephanus miſit cum exhortatorijs literis præfato Rachiſio,& cũctæ genti Langobardorum direxit : properans vt Fulradus venerabilis Abbas cum aliquantis Francis in auxilium abiret ipſius Deſiderij,ſed & plures exercitus Romanorũ,ſi neceſſitas exigeret,in eius diſpo-

ſuit

ſuit occurrere adiutorium : & ſuffragantibus ipſius Pontificis Deo acceptis precibus, ita omnia Deus diſpoſuit, vt ſine vlla animarum periclitatione antefatus Deſiderius eandem, quam ambiebat, aſſumeret Regalem dignitatem.

Dum verò hęc agerentur, direxit Miſſum ſuum pręfatus Pontifex, & accepit ipſas Ciuitates, quas prędictus Deſiderius Rex reddere promiſerat. Cũq; Rex per 28. an. placidè Langobardos rexiſſet, omnis tunc Italię finis valde quieuit : tantùm initio ſui Regni Spoletini, & Beneuentani rebelles fuerunt : ſed Rex hyemis tempore cum ſuo exercitu pergens eos per pugnam ad ſuum reduxit ſeruitium.

In præfati Regis Deſiderij temporibus floruit in arte Grammatica Diaconus Paulus, qui fuit ortus ex Foroiulienſi ciuitate, parentibus ſecũdum ſęculi dignitatem non infimis: charus etiam Regi, intantum, vt ipſe Rex in omni arcano verbo conſiliarium eum haberet. Per idem tempus Pipini filius Carolus Deſiderij Regis filiam ſibi in matrimonium ſociauit: & aliam præfatus Rex habuit filiam, cui nomen Adelberga fuit, quam nuptui tradidit Arechi Beneuentano Duci.

Ipſe de quo præmiſimus Arechis cum regnaſſet ann. 29. men. 6. iam ętate maturus, apud Salernum placida morte quieuit, atque iuxta Eccleſiam Dei Genitricis ad ſedem ipſius eſt humatus. Per idem tempus Sanctę ipſius Eccleſię Robertus Epiſcopus pręerat, qui ob amorem tanti viri ſuper tumulum eius, eiuſque vxoris ac filij cameram conſtruere fecit. Fuit autem Princeps Ariches, vir mitis, & apprimè liberalibus diſciplinis imbutus. Hanc ipſe ciuitatem

tem vndique muniuit: atque in ea miræ magnitudinis, immò & pulchritudinis palatium construxit: & ibidem in Aquilonis parte Ecclesiam in honorem Beatorum Petri & Pauli instituit, quam vt aiunt, dũ olim asylum Principis esset,& ipse Ariches Idolum ingens illic inuenisset ex auro fabrefactum, inde ipsam Ecclesiam deaurauit. Idem Arechis erga Dei culturam sese creberrimè coarctabat: & vndique prospera illi Dominus concedebat. Nam Argiuos potenti dextera superauit,& in fugam compulit. Qua habita victoria,non in elationem est raptus, sicut tyranni assolent, & ad deteriora perueniunt, sed Creatori suo, qui conterit bella,immensas gratias exhibebat. Ipse inopes & debiles diuerso habitu induębat, cibariaque abũdanter eis tribuebat:& Redemptor Christus vires necnon & gloriam libenter illi largiebatur: isque sua arua illęsa seruabat: & omnes sub eius ditione lętabantur,& exultabant.

Infra postmultas paginas.

Enodare autem fidelibus volo, qualiter Omnipotens Deus antequam Arechis ad dignitatem perueniret Principalem, ei ostendit, qualiter honorem vigoremque ei daturus esset. Quadam quippe die, dum cũ suo Principe *(Luitprãdo)* in Ecclesia B.Protomartyris Stephani (quę constructa est in veterrima vrbe Capuę, ab Imperatore Helenæ filio Constantino: easque in honorem omnium Apostolorũ dedicata, licet postea à Beatissimo Germano eiusdẽ vrbis Episcopo ob collatas ab Imperatore reliquias B.Protomartyris Stephani,nec nõ & B.Agathę virginis, proinde ea in honorem Protomartyris Stephani vocata est) dum vt diximus in eandem Ecclesiam,Langobardorum more,accincti pugionibus al-

altrinsecus, introissent, & dum vnusquisque indesinenter orasset, sic etiam Arechis adolescens, *Miserere mihi Deus*, labijs impressis canere cępisset, cum peruenit, vbi dicitur, *Spiritu principali confirma me*, illico spata illius contremuit, ac si aliquis illam concuteret. Ille vero, oratione completa, hoc quod sibi contigerat, cum pauore seriatim suis collectaneis enodauit. Quorum vnus, qui erat sapientior cęteris in talem sermonem erupit: De hac instabili vita minime es, quantum mihi videtur, discessurus, antequam ad dignitatem Principalem Dominus te perducat. Id postea annuente Deo ad tutelam Langobardorum probauit euentus. Nam dum Dux nomine Luitprandus fuisset extinctus, vnà omnes Arechim Principem acclamarunt. Quapropter ad Principalem dignitatē honorificè illum asciuerunt. Nec, vt assolent, plurimi per pecunias, & pollicitationes, illum honorem Arechis consecutus est, sed omniū consensu, & quasi agmine coacto, ab illo qui dixit, Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, Arechis Princeps factus est.

Sico Princeps exercitus sui copias adunari iussit, atque magno apparatu Neapolim properauit, & eā vndique constrinxit, & incendijs à foris scilicet denudauit: quam & obsidens aliquanto tempore viriliter cum Beneuentanorum exercitu coarctauit. Tunc Vrsus electus Siconem Principem deprecatus est, vt amplius malum non fieret, neq; sanguis Christianorum effunderetur. Ad hęc Sico Langobardorum Princeps admonitionem prędicti Electi audiēs, destitit, & pacem inierunt in scripto pacta exponē-

tes

tes mutuæ pacis, Neapolitani,& Lãgobardi. Et obsides Neapolitanos idem Princeps abstulit. Spopondit verò ipse Neapolitanorum Dux cum vniuersis suis hominibus sub terribili fortissimoq; sacramento,atque in eiusdem pacti fœdere per scriptam paginam affirmarunt,se daturum illico omni anno tributum,quod inter eos statutum fuit:atque suis numismatibus ad ipsam ciuitatem pro mercimonijs graderetur. Et ipse Princeps Sico Ianuarij Sancti Martyris corpus de Basilica, vbi per longa temporũ spatia requieuerat,eleuauit,& cum magno tripudio Beneuentum regreditur.

Et post multas paginas

Intereà factum est, vt Tyrrheni equoris insulas, Ausoniæque vniuersa loca Sicardus Princeps circumiret, & quotquot corpora Sanctorum inuenire posset, Beneuentum cum debito honore deferret. Atque per idem tempus ex Liparitana Insula B. Bartholomei Apostoli corpus Beneuentum magno cum tripudio deferri iussit. Cum autẽ talia Amalfitani cernerent, & metuerent ne propria frustrarentur Patrona,scilicet Sanctæ Tryphomenes corpore, quod in portu Reginellæ illo tempore tegebatur, plebe iam ducta in consilium, decreuerunt vt illud Amalphiam transferretur. Sicque factum est. Nam dantibus operam maioribus natu Amalphitanorũ, antequam ipsa Ciuitas ab inclyta gente Langobardorum desolaretur, ablatum est à propria aula,vbi erat natiua pinus,& cum ingenti honore Amalphiã delatum, atque in Ecclesia Beatissimæ Virginis Mariæ eius sacrũ corpus, Amalphitani honorificè collocauerunt.

Sic etiã habetur in vita S. Tryphomenes in m.s Codi olim scripta. Hæc verò Sancta Virgo origine Sicula fuit à Pacta vrbe,vt Boluit. not Vide Frecciam lib. de subf. cap. de Ciuitatib. Regni fol. 81.

Lan-

Langobardorum phalanx à prædicto Sicardo Principe absoluta, Amalphiam deuenit, atq; ab eis ipsa ciuitas, sine humani sanguinis effusione capta est, & depopulata. Cumque Langobardi omnia, quæ in ornatu Ecclesiæ, & Amalphitanorum ædibus inuenirent, diriperent, sacrum etiam corpus S. Tryphomenes Martyris locum gestantes, cuncta per circuitum depopulati sunt, & non solum ciuitatis munitio intrinsecus, sed etiam extrinsecus prędia cuncta deuastauerunt: & sic magno cum tripudio Salernum perueniunt, atque iam dictum sanctū corpusculum per iussionem præfati Principis debito cum honore Beneuentum perducitur. *Et infr.*

In ipsius Gisulphi Principis temporibus inuentum est Sacratissimum corpus Beati Matthęi in Lucaniæ finibus, atq; cum debito honore, per iussionem iam fati Gisulfi Principis Salernum deducitur. Sed quot euenerint signa & miracula, & quomodo fuerit repertum, omnimodò nunc pandere omittimus: postmodum Deo annuente fidelibus innotescemus, atque huic historiæ adnectere faciemus. *Et post multas paginas*

Hactenus ex Boluitiano exemplari. Alia autem, quæ fusior illa Heremperti Historia habet L. M. prætermittenda existimaui: partim quippe adeò corrupta sunt, & siue ob librarij, siue ob ipsius Auctoris inscitiā, tricis inextricabilibus obsita, vt religio mihi pęne fuerit, bonas horas ijs intelligendis, emendandisque ponere: partim verò plane falsa, aut fabulis simillima deprehendi. Verbi gratia, id quod de Prouinciæ Beneuentanæ Episcopis narrat; abijsse scilicet tot sacros Præsules, asellis, quò subiectionem præseferrent, insi-

L *dentes*

dentes obuiam Carolo Magno, vt eius iram ab Arechi Principe legante auerterent, visoque eminus Rege descendiße asellis, & vultibus humi positis se se totos prostrasse: deinde vix post trinam Regis iussionem, cum magno pauore exurrexisse, & (quod rideas) ante singulos Episcopos singulos iuisse clericos ferulas prætendentes. Annè, vt per eas illi porrectas, potestas fieret irato Regi, Episcopos pro Arechi, veniam adeò demissè flagitantes, pędagogorum more, ferulis verberare? Post vnam verò, aut alteram paginam, longe deteriorem nectit fabulam Herempertus: somnium videlicet, (& verè somnium) Arechis Principis, cui vult per quietem fuiße à Diabolo reuelatum, Patriarcham, qui nuper Constantinopoli electus fuerat, fœminam esse, sexum masculinum sub clerici veste mentitam. Quocirca experrectum Arechim suos nuncios Constantinopolim illico misisse, per quos factum esse scribit, vt tam turpi, & pernicioso errore sublato, fœminaque à Patriarchali Sede deiecta, pestis etiam quam tanto sceleri puniendo Deus in eam Vrbem immiserat, sedata sit. Et vide, mi lector, quàm bene decorum seruet Herempertus. Is in ea ipsa Historia (si modò Historiæ nomen meretur, narratio anilibus fabellis, & ineptijs plena) adeò Arechis pietatem religionemque deprædicat, vt & miracula patrasse, & Diuinis reuelationibus nonnunquam imbutum fuisse scribat: nunc autem sui prorsus oblitus, Arechis sanctitatem eò κακίας deiecit, vt illum cum Dęmone, quasi Synorgiastam Liberi patris, per somnium commercium habuisse, eiusque falsis responsis indubitatam fidem adhibuisse narret. Prudenter igitur se gessit integerrimus Baronius Cardinalis, qui non nisi cum magno

delectu

delectu, vti ipsemet scribit, ex Heremperto excerpsit gesta aliquot, cæteris Auctori relictis. Quin etiam ob eandē causam à diserto, & diligenti Chronographo Petro Opmeero (ne me solum Heremperti fabularum deprehensorem, lector quispiam suspicetur) Langobardi, & Gothi illorum temporum scriptores iure merito his verbis exagitantur, quòd vel sua extollentes, vel hostium facta immodicè deprimentes, populariumque plausum captantes, fictitia commenta liberè Historijs inserebant. *Itaque non multo bonarum literarum damno, Historia illa Heremperti fusior, sublata est. Et benè atque vtiliter Epitome hæc ex illa, vel ab ipsomet Heremperto, vt quorundam est opinio, vel ab alio quopiam Historiarum studioso conflata est: nimirum, vt recisis, reiectisque fabulis, & futilibus, quibus ea scatet, digressionibus, Synopseos istius facies purior appareat, ac rerum Langobardicarum breuis saltem notitia Lectoribus exhibeatur.*

De Lupo Protospata.

REperi hoc breue Chronicon inter antiquas Scidas Ioannis Francisci Rubei, viri quidem non legum solummodò sed humanarum etiam literarum apprimè periti. Porrò cum ea ipsa, quæ hoc Chronico continentur, habeat vulgari lingua Diarium illud, in M.S. Cod. Ducis Andriæ, quod continuatur à Iuliano Passaro, existimo, vel Passarum ipsum, vel alium aliquem è latino in vulgarem Italicum vertisse sermonem, & quòd is quo vsus est liber nullum præ-

*ferret Chronici huius auctorem, nemini proinde suppo-
suisse hunc fœtum. Nos igitur & primi typis commit-
timus, & latinè; uti à Lupo Protospata compositum hoc
Chronicon, siue Diarium est, publici iuris facimus. Et
hic sanè libellus utilis erit ad Apuliæ potissimum tur-
bas, cladesque noscendas.*

*Quisnam autem Auctor iste fuerit, nullo hactenus
extante nostratium Scripturarum Nomenclatore,
equidem diuinare non possum. Conijcio tamen ciuem
fuisse Barensem, & genere Græcum. Prius ex eo colligo,
quòd in rebus Barensibus crebrò versatur, & quòd
simpliciter, ac quasi antonomasticos ad ann.* 886. &
890. *Barij Dynastam, Principem vocat. Græcum au-
tem genus prodit, tum quia sæpè græcissat, vti erudi-
tus lector obseruare poterit, tum etiam, quia Græcos
impensè se ostendit amare, cùm ad annum* 1085. *Dei
misericordiam potentiamque laudat, quòd Robertum
Nortmannorum Ducem aduersus Imperatorem Græ-
corum cum ingenti classe traijcere parantem, inopi-
nato profluuio ventris extinxerit. Vox præterea Pro-
tospata idipsum fortè innuit, siue stirpis nomen fuerit,
siue Officij. Et verisimile est, virum genere Græcum, &
in Apulia ortũ, Protospatarium (sic enim habet Cod.
Andr. non Protospatam) fuisse Strategi siue Catapani
Apuliæ, hoc est, Palatinorum militum Primipilum. Hoc
ipso Chronico legitur Sergius Protospata, & Ioanni-
cius Protospata, vel, vt vtrobique habet Cod. Andr.
Protospatarius. De qua voce, & dignitate multa affe-
runt ex Codino Meursius, Pontanus, Bullengerus, &
qui antea dici debuit, doctissimus Pancirola. Hos, qui
plura volet, adeat.*

LVPI

LVPI PROTOSPATAE,

Rerum in Regno Neapolitano gestarum, ab Anno Sal. 860. vsque ad 1102.

BREVE CHRONICON,

Cum Appendice Inc. Auct. vsque ad ann. 1519.

Adiectæ sunt variæ Lectiones ex M.S. Cod. Italico Illustriss. Ducis Andriæ.

ANno 860. Indictione VIII. comprehensa est Ciuitas Barum ab Imperatore Constantinopolitano.

Anno 861. Indict. VIIII. Mortuus est Michael Imperator, & surrexit Basilius Parascensumenus filius eius, & regnabit ann. 21. ipse solus, & ann. 9. cum filijs suis.

Anno 866. intrauit Ludouicus Imp. Beneuentum.

a Anno 867. incẽsa est Matera à Ludouico Imperatore, & idem Imperator intrauit Ciuitatem Oriam.

Anno 868. Indictione prima exierunt Agareni à Baro Ciuitate per Francos, tertia die

a *Zonaras hoc anno figit obitum Michaelis, & initium imperij Basilij. Sed Græcorum calculus dissidet à calculo Latinorum, vt notat Baronius Tomo 7. ad an. Christi 610.*

die intrante mensis Febr. eodemq; anno comprehensus est prædictus Ludouicus in Beneuento.

Anno 875. intrauerunt Græci Barum mense Decembr. die Natalis Domini, feria 3. & Gregorius Stratigo, qui & Baiulus dicebatur.

Anno 880. exierunt Agareni de Tarento.

a Anno 884. Indic. 2. surrexit Alo Princeps mense Octobris.

Anno 885. mortuus est Basilius Imper. & cæperunt regere Leo, & Alexander filij eius ann. 26. soli, cum eo verò ann. 9. +

Anno 886. facta fuit proditio in Baro mense Iunij, quãdo Princeps fecit prælium cum Stratigo Trapezi, & Græcis.

Anno 890. obijt Alo Princeps, & surrexit Vrsus frater eius.

Anno 891. intrauerunt Græci Beneuentum mense Octobris, & Stratigo Sabbatichi in Siponto mense Iunij.

Anno 894. exierunt Græci de Beneuẽto mense Aug. per Frãcos.

Anno 900. descẽdit Melisianus Stratigo in Apulia.

b Anno 901. descendit Abraham Rex Sarracenorum in Calabriam, & iuit Cosentiam Ciuitatem, & per-

a *Cod Duc. Andr. Alo creatus est Princeps Barij.*

u sic ann 876 ... cum ... coeperunt.

b *Id accidit iuxt. latinorũ calculũ an. 909. Vid. Io. Diac. in Actis trãsl. S. Seuerini Abb. & ex eo Summont. lib. 1.*

a & pcuſſus eſt ictu fulguris.

Anno 912. complentur ab obitu S. Martini anni 51.

Anno 913. Ind. prima coronatus eſt Conſtātius Imp. filius prædicti Leonis, qui regnauit ann. 47. at 27

b Anno 916. exierunt Agareni de Gariliano, & ſunt anni 350. quo intrauerunt Lāgobardi in Italiam ſub Alboun Rege eorum.

Anno 916. explentur 40. anni, ex quo Agareni introierunt in Italiam.

Anno 920. introierunt Vngari, ideſt Vnni in Italiam menſe Februarij.

c Anno 921. Interijt Vrſileo Stratigo in prælio de Aſculo menſe Aprilis, & apprehēdit Pandulphum Apuleo.

d Anno 924. capta eſt Oria à Sarracenis menſe Iulij, & interfecerunt cunctas mulieres, reliquos verò deduxerunt in Africam cunctos venundantes. *Cod. Andr. & hoc anno Euſebius obijt Clusij.*

e Anno 926. comprehendit Michael Sclabus Sipontum menſe Iulij.

Anno

a *Cod. Andr. & cum perueniſſet ad Eccleſiam S. Pācratij, fulgure ictus obijt. Summontius lib. 1. Hiſt. Neap. ex Cod. Andr. figit obitum huius Regis Abrahami ad an. 902.*

b *Reponerem for.* 918. *Sed pag. ſequ. eundem numerum 916. firmat hic Auctor. Vid. ad an. 966.*

c *Cod. Andr. Commiſſum eſt prælium in Ciuitate Aſculi, inter Pandulphū, qui captus eſt, & Vrsileonē Strategum, qui interijt.*

d *Cod. Andr. pro Landulpho ſemper habet Neldulphum: ſed vitio, vt puto, librarij.*

e *Cod. Andr. Itatachel Slauorum Rex cum ſuo exercitu obſedit, & cæpit Sipontum, menſe Iulio, die S. Felicitatis,* feria 2.

9 iulij

Anno 927. fuit excidium Tarenti patratum, & perempti sunt omnes viriliter pugnando: reliqui verò deportati sunt in Africam, Id factum est mense Augusti in festiuitate Sanctæ Mariæ.

Anno 929. Indict. 2. Pandulphus, & Guaymarius *a* Principes intrauerunt in Apuliam.

a Cod. Andr. Principes Langobardorum.

Anno 936. venerunt Vngari Capuam.

Anno 939. obscuratus est Sol, & apparuerũt stellæ mẽse Iulij *b* astante tres dies, feria 3. ad horas tres, Luna 29.

b Cod. Andr. mẽse Iulio, die 3. fer. 3. hora 3 Luna 29.

c Anno 940. introierunt Vngari, vel Vnni in Italiam mense Aprilis, & factũ est prælium in Matera à Græcis cum Langobardis cum Stratigo Imogalapto & negauit eum Pao in mari.

c De hac Vngarorum excursione Sigonius lib. 6.

Anno 942. obijt Pãdulphus Princeps die 10. mensis Aprilis.

Anno 945. Ind. 3. ceciderunt Romanus, & Vbo mense Decembri, & perierunt Vngari à Rege Othone.

Anno 946. factum est homicidium Bari mense Decembris, inter Ciues.

Anno 947. Introierunt Vngari in Italiam, & perrexerunt vsque Hydruntũ. Et Platopidi *d* sedit in Ciuitate Cupersani, & fuit eo anno bonus introitus *e* per omnem terram.

d Cod. Andr. Platopondius.
e Cod. Andr. boum interitus.

Anno 950. obsederunt Græci Asculum, & obtinuerunt.

Anno

Anno 951. *a* Malachianus fecit prælių̄ in Calabria cum Sarracenis,& cecidit.

Anno 955.deſcēdit Marianus Patritius in Apuliam.

Anno 956. Incenſi ſunt *b* Murancius Cleri,& Excelſula in Baro.

Anno 960. Indict.3. obijt Conſtātinus Imp.qui regnauit ann.47.& ſurrexit Romanus filius eius,& fuit prælium inter *c* Adralitlū, & Iſmael.

Anno 961.capta eſt Inſula Cretes à Grçcis ſub Romano,mēſe Martij, & *d* Titabomen capta eſt à Sarracenis, & obſcuratus eſt Sol.

Anno 963.obijt Romanus Imperator, & eleuatus eſt Nichiphorus, qui regnauit ann. 7. & Otho Rex intrauit Romā,& obſcuratus eſt Sol.

Anno 965. introiuit *e* Manuyci Patritius in Siciliam,& ibi mortuus eſt.

Anno 966. Introiuit Nichiphorus *f* Magiſter in Ciuitatem Bari, & ſunt anni 400. ex quo *g* introierunt

a *For. Meleſianus, idem qui ſupra ad ann.900.*

b *Cod. Andr. Marraccius de Cremero,& Feſulus combuſti ſunt Barij.*

c *Cod. Andr. Adraſcum.*

d *Cod. Andr. Zatrobomen.*

e *Cod. Andr. Manuel.*

f *Cod. Andr. non addit, Magiſter.*

g *Id intellige à capta in Italiam expeditione: nā alioqui Hiſtorici ferè omnes conſentiunt, Langobardos cum Alboino ingreſſos eſſe Italiā an. 568. die 2. April. fer. 2. poſt Paſcha, Indict. 1.*

Ita etiā intelligo hūc Scriptorē infra ad an. 1083. Sed dicere etiam poſſumus (quod fortaſſis propius erit Protoſpatæ menti) Græcos, vt acutè Heruuartus obſeruat, Chriſti Epocham biēnio citius figere. Denique facile fuit, hunc ſcriptorem falli, ob Dionyſij corruptum à librario Cyclum: quod ſphalma etiamnum extat apud Bedam Tomo 3. Ibi enim Cyclus Dionyſij habet Paſcham Kal. Aprilis nō anno 568. vt Paulus Diac. refert lib. 2. cap. 7. ſed ann. 566. Vide, Lector, quanti referat emendatos libros habere.

Langobardi in Italiam.

Anno 967. descendit Otho Rex, & senex, pater Othonis Regis, qui *a* pugnauit cum Bulcassimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum.

Anno 969. introiuit Otho Rex in Apuliam mense Martij, & obsedit Ciuitatem Bari irrito conatu, & in alio anno intrauit in Calabriã mense Octobris, & Sol obscuratus est mense Decembris.

Anno 970. occidit Simischi Nichiforum Imp. & eleuatus est ille.

Anno 972. pugnauit Asto filius Transamundi Marchisij cũ *b* 40. mil. Sarracenorum. Caytus eorum Bucobolus vocabatur, & vicit Asto cum 60. suis prosequens Agarenos vsque Tarentum.

Anno 973. Ind. 1. *c* obijt Passarus Protospata.

Anno 975. Ismael interfectus est, & Zacharias Botuntum cæpit.

Anno 976. obsederunt Sarraceni Grauinam irrito conatu, & obijt Simischi Imp. qui & Ioannes, & cæperunt regnare Basilius, & Constantinus germani.

Anno 977. incenderunt Agareni Ciuitatem Oriæ, & cũctum vulgus in Siciliam deduxerunt.

Anno

a *Cod. Andr. Pugnauit cum Bulcassimo Sarracenorum Rege, & interfecit eum, & in eo prælio perierunt XL. millia hominum.*

b *Cod. Andr. 14. millia Sarracenorũ Dux eorum dicebatur Bucobolus: & Otho in subsidium misit sex millia suos: prosequens Agarenos Tarentum vsq;.*

c *Cod. Andr. Anno 975 obijt Passarus Protospatarius. Ismael interfectus est, & Zacharias Bituntum cępit.*

Anno 978. mortuus est Ioannes Episcopus, & surrexit Pao Archiepiscopus.

Anno 979. Occidit Porphyrius Protospata Andream Episcopum Oretanum mense Augusti.

a *Cod. Andr. anno 981 Sipontini, & Asculani præliati sunt in Valle Sentilli.*

a Anno 981. fecit prælium Otho Rex cum Sarracenis in Calabria in Ciuitate Cotruna, & mortui sūt ibi 40. mil. Pœnorum cum Rege eorum, nomine Bulcassimus.

Anno 982. tradita est Ciuitas Barij in manus Chalochyri Patritij, *b* qui & Delfina, à duobus fratribus Sergio, & Theophilacto mēse Iunij xj. die; & Otho Rex obijt Romæ.

b *Cod. Andr. qui & Prima.*

c *Cod. Andr. prædictus Prima.*

Anno 983. apprehendit *c* prædictus Delfina, Patritius, Ciuitatē Asculum mense Decembris.

Anno 985. Descendit Romanus Patritius cum filio suo in Apuliam.

d *Cod. Andr. Sanctam Ciuitatem Hyeracem.*

Anno 986 comprehenderunt Sarraceni *d* Sanctam Chiriachi Ciuitatem, & dissipauerunt Calabriam totam.

e *Cod. Andr. Sergius Protospatarius.*

f *Cod. Andr. Adralistus à Nicolao de Crito,*

Anno 987. occisus est *e* Sergius Protospata à Barensibus mense Februarij, & mortuus est *f* Adraliscus à Nicolao Criori mēse Augusti xv. die, & obscuratus est Sol.

M 2 An-

Anno 988. Indict. prima depopulauerũt Sarraceni Vicos Barenſes, & viros, ac mulieres in Siciliam captiuos duxerunt.

Anno 989. deſcendit Ioannes Patricius, qui & Ammiropolus, & occidit Leonem Cannatum, & Nicolaum Critis, & Porphyrium.

a *Cod. Andr. & Petrus Porphyrus.*

Anno 990. occiſus eſt Bubalus, *a* & Petrus Exubitus menſe Martij.

b *Cod. Andr. Otho Comes.*

Anno 991. fecit bellũ *b* Aſto Comes cum Sarracenis in Tarento, & ibi cecidit ille cum multis Barenſibus.

Anno 992. magna fames per totam Italiam, & annonæ caritas.

Anno 993. defunctus eſt Pao Archiepiſcopus, & Chryſoſtomus eleuatus eſt.

Anno 994. obſeſſa eſt Matera à Sarracenis tribus menſibus, & quarto capta ab eis. *Cod. Andr. in qua mulier quædam fame coacta proprium comedit filium.*

Anno 997. occiſus eſt Marcho Theodorus Excubitus in Ciuitate Oriæ à Smaragdo, & Petro germanis.

c *Cod. Andr. Buſichius Caycus.*

Anno 998. venit *c* Buſitus Coytus cum prædicto Smaragdo Barum menſe Octobris, & prædictus Smaragdus Eques intrauit Barum per vim à porta Occidentali, & exijt iterum: tunc Buſitus cognita fraude diſceſſit.

d *Cod. Andr. Tratamorus.*

Anno 999. deſcendit *d* Trachamotus Catapanus, qui & Gregorius, & obſedit Ciuitatem Grauinam, & comprehendit

hendit

hendit Theophilactum.

Anno Domini 1000. Indic. 13. captus est prædictus Smaragdus à Trachamoto mense Iulij xj. die, & obijt Rex Otho Romæ.

Anno 1002. obsedit Saphi Caytus Barum 2. Maij vsque ad Sanctum Lucã mense Octobris, tunc liberata est per Petrum Ducem Veneticorum. *Cod. Andr. à bona memoria dictum.*

Anno 1003. Indict. prima Sarraceni obsederunt Montem Scauiosum mense Martij: & nihil profecerunt.

Anno 1005. redijt Durachium in manus Imperatoris per Theodorum.

a *Cod. Andr. in Apuliam.*

Anno 1006. descendit *a* Xyphea Catapanus mense Iulij.

Anno 1007. defunctus est prædictus Catapanus in Ciuitate Bari.

b *Cod. Andr. Cursira.*

Anno 1008. descendit *b* Curcua Patritius mense Maij.

Anno 1009. cecidit maxima nix, ex qua siccauerunt arbores oliuę, & pisces, & volatilia mortua sunt, & mense Maij incepta est rebellio, & mense Augusti apprehenderunt Sarraceni Ciuitatem Cosentiam rupto fœdere nomine Cayti Sati.

Anno 1010. obijt Curcua, & descendit Basilius Catapanus cum Macedonibus mense Martij, & Syllistus incendit multos homines in Ciuitate Trani.

Cod.

Cod. Andr. eodem anno 1010. Langobardia rebellauit à Cæsare opera Melo Ducis: isque accurrens præliatus est Botunti contra Barenses, vbi ipsi obierunt, & Ismael præliatus est cum Græcis in Monte Pelusio, vbi peremptus est Dux.

Cod. Andr. Basilius Catapanus Bariũ obsidione cinxit à die xi. Aprilis vsque ad xi. Iunij, & capit eam cum quibusdam conditionibus.

Anno 1014. venit Henricus Imp. Romam mense Februarij, & Cassanus incẽsa est mense Augusti.

Anno 1015. apparuit Cometa mense Februarij, & Samuel Rex obijt, & filius regnauit.

Anno 1016. occisus est filius prædicti Samuelis *a* ab eius consobrina filio Aroni, & regnauit ipse, & Ciuitas Salernum obsessa est à Sarracenis per mare, & per terram: & nihil profecerunt.

a *Cod. Andr. à Fierada eius consobrino filio Arronij.*

Anno 1017. obijt Butunti *b* Mesarđoniti Catapanus, & mense Nouembris interfectus est Leo frater Argiri, & descendit Turnichi Catapanus mense Maij, & fecit prælium cum Melo, & Normannis. Leo Patianus Exubitus iterum mense Iulij 22. die prælium fecit prædictus Turnichius Catapanus, & vicit Melum, & Normannos, & mortuus est Patianus ibi.

b *Cod. Andr. Basilius Catapanus.*

Anno 1018. Indict. prima descendit Basi-

Basilius Catapanus, qui & Bugianus, & Abalautius Patricius mēse Decembris, & Ligorius *a* Tepoteriti fecit prælium Trani,& occisus est ibi Ioannatius Protospata, & Romoald captus est, & in Constantinopolim deportatus est.

a *Cod. Andr. de Zepotericon.*

Anno 1019. fecit prelium supradictus Bugianus mense Octobris cum Francis, & vicit, & Melus fugijt cum aliquibus Francis ad Enricum Imp. *Cod. Andr. & & hoc prælium factum est ad Ciuitatem Cannensem.*

Anno 1020. descenderunt Sarraceni cum Rayca,& obsederunt Bisinianum, & illud apprehenderunt. Et hoc anno mortuus est ipse Amira, & Melus Dux Apuliæ.

Anno 1021. captus est *b* Dattus,& intrauit in Ciuitatem Barum equitatus in Asina, 15. Iunij.

b *Cod. Andr. Rayca.*

Anno 1022. venit Enricus Imp. Beneuentum mēse Martij, & obsedit Troiam in Capitinata.

Anno 1023. Venit Rayca *c* cum Saffari Criti Barum mense Iunij, & obsedit eam vno die: & amoti exinde comprehēderunt *d* Palagianum oppidum, & fabricatum est Castellum in Motula.

c *Cod. Andr. cum Caphare de Crito.*

d *Ced. Andr. Corilianum.*

Anno 1024. factum est signum magnum in Episcopio Acherontino sub præsule secundo Stephano Materiensi in 5. die Paschæ: Crucifixus enim magnus

gnus argenteus concussus est tribus vicibus capite, brachijs, & pedibus, cunctis hoc aspicientibus, & cecidit nix magna. Et transfretauit Bugianus in *a* Curbathia, & comprehendit ipsam Principissam vxorem *b* Cosmici, & direxit illam Constantinopolim, & mortuus est hoc anno Enricus Imp. & surrexit Conus nepos eius.

a *Cod. Andr*, *Corbachia.*

b *Cod. And.* *Cisigni.*

Cod. Andr. 1027. *Despotus Nicus in Italiã descendit cum ingentibus copijs Russorum, Vvandalorum, Turcarum, Bulgarorum, Brũchorum, Polonorum, Macedonum, aliarumque nationum, ad Siciliam capiendam. Captum est autem Rhegium, & ob Ciuium peccata, destructum est à Vulcano Catapano. Et Basilius Imp. obijt anno secundo. Itaque Græci recesserunt die S. Martini. Iam verò Basilius, viuens renuntiauit Imperio, sibi substituens Romanum, cui vxorem dedit Zoam filiam suam.*

Annò 1028. descendit Orelti Chetoniti mense Aprilis, & tunc obijt Barensis Episcopus Ioannes, & factus est Bisancius Archiepiscopus.

Anno 1029. venit Eustachius cum filijs Basilico, & Mandatora, & elegit Catapanum Christophorum, & Orestes prædictus ascendit in Constantinopolim cum Bugiano, & mortuus est Constantinus Imperator in vigilia S. Martini, & se viuente imposuit in Sede sua Romanum, & dedit ei vxorem Zoem filiam suam. Tandem Rayca & Saffari obsederunt castellum Obbianum, qui Obbianenses

ses extraneos tradentes pacificauerunt cum ipsis,& mense Iulij venit Potho Catapanus, fecitque pugnam cum Rayca in Baro. *Cod. Andr. & hoc anno obijt Guaimarius Salerni Princeps.*

Anno 1031. mense Iunij comprenenderunt Sarraceni Cassianum. *Cod. Andr. in terra Hydruntina*, & tertio die mensis Iulij fecit prælium *a* Potho cum Sarracenis, & ceciderunt Græci.

a *Cod. And. Protocapanus.*

Anno 1032. descendit Ichiacon, & Chetoniti, & secum adduxit ipsos Anacolichium.

Anno 1033. Indict. prima die prima mensis Maij descendit Constantinus Protospata, qui & Opo vocabatur Catapanus Italiæ.

Anno 1034. die xi. Aprilis obijt Romanus Imp. & surrexit Michael Imp.

Cod. Andr. Anno 1035. die Epiphaniæ obijt Constantinopoli Byzantius Episcopus Barensis. Qui sanè fuit Orphanorum pater, & primariæ Ecclesiæ Barensis Fundator, Custósque Ciuitatis, eiusque egregius propugnator aduersus Græcos. Electusque est Episcopus Romulantes Protospatarius: sed is Aprili mense ab Imperatore Constantinopolim euocatus exul obijt, & in eius locum electus est Nicolaus.

Anno 1038. Descendit Michael Patricius, & Dux, qui & Sfrondili vocabatur, & transfretauit cum Maniachi Patricio in Siciliam.

a *Cod. Andr. Anno* 1039. *Obijt Asculi Nicephorus Catapanus die xi. Ianuarij, & die* 5. *Martij occisus est Michael à Chato, qui & Chirosatus vocabatur, sub Castro Mottulæ. Ipseque & alij omnes septima die venerunt Barum vnà cum Argyro filio Meli, isteque Argyrus captiuum fecit Musandrum, virum inter eos primariũ, & in carcerem trusit. E contra Romanus Materanus obsedit Argyrum intra Barum, & Musandrum vinxit manibus, & Barum cum eo intrauit.*

b *Cod. Andr.* 1041. *Michael Protospatarius descendit è Sicilia in Lombardiam, & inde in Apuliam. Is etiam Dulchianus vocabatur. & mense Nouembri exijt Asculo, & intrauit Barum: isq; iussit suspendi ciues quatuor Barenses, primarios viros, super murum Bituntinæ portæ. Et die* 17. *Martij vnà cum Arduino Lombardo congregauit exercitum in Ciuitate Melphiæ. & fer.* 3. *prope fluuium Beneuenti factum est ab eis prælium cum Normannis: & perierunt multi Græci Russi, & Ossacani. Dulchianus autem cum reliquijs sui exercitus fugit ad Montem Pelusium. Postea mensis Martij die* 4. *collectis omnibus Græcis apud Aufidum amnem sub Monte maiori commissum est atrox prælium, in quo etiam Græci profligati sunt: plurimique Natalitæ, Ossacani, Russi, Calabri, Lombardi, & Apuli occisi sunt. Ibique obijt*

a Anno 1039. men se Februarij descendit Nichiphorus Catapanus, qui & Dulchianus dicebatur.

Anno 1040. prædictus Dulchianus excussit Contractos de Apulia, & prædicti Contracti occiderunt Chirifactora Critiiri Imperatorẽ subtus Mutulam, & Romanum Materiensem mense Maij eoq; mense obsedit Argyrus filius Meli Barum ciuitatem, & percussit Musandrũ, & ligauit eum vinculo, & introiuit cum eo Barum, & Cõtracti dispersi sunt.

b Anno 1041. descen-

obijt Angelus Sacerdos, & Stephanus Archiepiſcopus Tarentinus. Traduntque ij, qui prælio adſuere, obijſſe ea die ad 4. millia Nortmãnorum, & 8. millia Græcorum, qui adeò conſumpti fuere, vt vix domeſtici aliquot ſeruitores Michaelis iam dicti viui remanſerint: ijque ſemiuiui ob metum crudelium Nortmannorum. Accerſiuit igitur è Sicilia ſubſidiarios milites Calabrosque cum Macedonio, & Paulo. Quibus collectis cum alijs in Catuna Montis Peluſij, ecce deſcendit in Apuliã Catapanus filius Budiani: & Michael iuſſu Imperatoris in Siciliam, vnde venerat, reuerſus eſt.

ſcendit Dulchianus à Sicilia, iuitque Aſculum, & menſe Martij Ardumus Lambardus conuocauit Normannos, in Apulia in Ciuitate Melfiæ, & prædictus Dulchianus fecit prælium cum Normannis, & ceciderunt Græci, & menſe Maij iterum præliati ſunt Normanni fer. IIII. cum Græcis, & fugit Dulchianus in Barum.

Anno 1042. venit . . . menſe Auguſto, fecitq; bellũ cum Normannis 3. die menſis Septembris, & comprehenſus eſt ille ibi, & in Melfiam deportatus eſt. Et menſe Decembris obijt Michael Imper. & eleuatus eſt Cæſar Nepos eius nomine Michael Imp. & menſe Febr. factus eſt Argyrus Barenſis, Princeps, & Dux Italiæ. Et menſe Aprilis deſcẽdit Maniachus Magiſter Tarentum, & menſe Iunij Monopolim abijtq; ad Ciuitatem Materam, & fecit ibi grande homicidium, & menſe Septẽbris Gulielmus electus eſt Comes Materæ; & hoc anno depoſitus eſt præ-

dictus Cęsar Michael à Regno, & excæcatus est, Zoes,& Theodoræ sororum iussione, & Constantinus Monomachus factus est Imperator, & 3. die mense Iulij capta est Iuuenaties ab Argyro Duce, & mense Augusti iuit prædictus Argyrus ad obsidionem Trani,seditque super eam mense vno.

Anno 1043.reuersa est Ciuitas Barum in manus Imp.& mense Septembris descendit Pardus Patricius cum multo auro,quem Maniaches fecit occidi, seque Imp.ab omnibus appellari,& mense Octobris venit Barum,minimeque illum recepit.Mense verò Februarij descendit Theodorus Canus Magister, & Catapanus,& Maniaches prædictus perrexit Dyrrachium.

Anno 1044.Guillelmus filius Tancredi descendit cum Guarimari Principe in Calabriam,fecerũtq; ipsum Squillacij Castellum.

Anno 1046. perrexit Argyrus Patricius Constantinopolim, & Palatinus Catapanus, qui & Eustasius,reuocauit omnes exiliatos ad Barum, perrexitque Tarentum, & 8. die in Trano mense Maij commisit prælium cum Normannis, & ceciderunt Græci,& hoc anno venit Conus Rex Alemãnorum Romam,eò quòd erant ibi tres Pontifices,Syluester in Ecclesia S.Petri: in Luterano,Gregorius;& Benedictus in Tusculano, quibus eiectis confirmatus est ibi Papa nomine Clemens à prædicto Imperatore; deinde dictus Imp.venit Beneuentum; Beneuentani verò ad eius iniuriam absciderunt strenutas equi eius,hoc etiam anno obijt Guidelmus,& frater eius Drogo factus est Comes.

Anno 1847. apprehensum est oppidum Scyra à Gua-

à Guarangis mense Octobris, & mense Decembris depopulauerunt Litium,& mense Iunij dictus Papa Benedictus per poculum, veneno occidit Papam Clementem.

Anno 1050.Indict.3.obijt Zoe Imp.soror Theodoræ,quæ fuerunt filiæ Constantini Imp. Zoe enim habuit viros tres, primum Romanum, secundum Michaelem, tertium Constãtinum Monomachum. regnauit cum his tribus viris ann. 22. Post mortem verò prædictæ Zoes regnauit ipse Constantinus Imperator cum Theodora sua cognata iam nouem annis.

Anno 1051. Descendit Argyrus Magister Vesti, & Dux Italiæ filius Meli mense Martij, & abiit Barum,& non receperunt illum Adralistus,ac Romoaldus cum Petro eius germano; sed non post multum temporis Barenses receperunt eum sine voluntate Adralisti,& aliorum. Sed Adralistus fugit. Romoaldus verò, & Petrus fratres ab Argyro sunt comprehensi,& catenis vincti Constantinopolim deportati sunt. Hoc anno Drogo occisus est in Monte Ilari à suo compatre, & frater eius Vmfredus factus est Comes.

Anno 1053. in fer. 6. mense Iunii, Normanni fecerunt bellum cum Alemannis, quos Papa Leo adduxerat, & vicerunt, & fuit hoc anno magna fames in Italia.

Anno 1054. obiit Sico Protospata Materiensis.

Anno 1055. obiit Constantinus Imperator, qui & Monomachus.

Anno 1056. cæpit regnare Regina prædicta Theodora Augusta soror Zoes Imperatricis. Et Vm-

freda obiit,& Robertus frater eius factus est Dux, & obiit Petrus Archiepiscopus Consentiæ.

Anno 1057. mortua est Theodora Augusta, & Michael Bringa factus est Imperator.

Anno 1058. Tromby Patricius fecit occidere Scribonem in Ciuitate Cotroni.

Anno 1059. Mortuus est Bringa Imp. & Isachius Oconnus factus est Imperator.

Anno 1060. eleuatus est Imperator Constantinus Ducas.

Anno 1061. Robertus Dux cæpit Ciuitatem Acheruntiam.

Anno 1062. factus est Papa Alexãder Lucanus, & Robertus intrauit Dux in Ciuitatem Oriæ, & iterum apprehendit Brundusium, & ipsum Miriarcham.

Anno 1063. comprehensa est Ciuitas Tarenti à Normannis.

Anno 1064. comprehensa est Matera à Roberto Comite mense Aprilis.

Anno 1065. Robertus Dux intrauit Siciliam, & interfecit Agarenorum multitudinem, & tulit obsidionem ex Ciuitate Panhormo.

Anno 1066. Loffredus Comes filius Petronii voluit ire in Romaniam cum multa gente, sed obstetit illi quidam ductor Græcorum nomine Mabrica, & Princeps Richardus intrauit Terram Campaniæ, obseditque Ciparanum, & comprehendit eum, & deuastando vsque Romam peruenit.

Anno 1067. mense Maii mortuus est Constantinus Ducas Imp. & Michael filius eius suscepit Imperium, & apparuit stella cometa, & Comes Normanniæ

niæ Robertus fecit bellum cum Arnaldo Rege Anglorum,& vicit Robertus,qui & factus est Rex super gentem Anglorum.

Anno 1068.16.Februarii Robertus Dux obsedit Ciuitatem Montispilosi, vbi nihil proficiens cum paucis abiit Obbianum,& recepit eam,& traditione cuiusdam Gottofredi intrauit ipse Dux in dictam Ciuitatem Montispilosi.

Anno 1069. mense Septembris prædictus Dux obsedit Barum, & Romanus Diogenes, qui cum prędicto Michaele priuigno suo tenebat Imperium, fraude prædicti Michaelis priuigni sui apud quandam Ciuitatem Armeniæ comprehensus, & cæcatus est.

Anno 1070.mense Ianuarij magnum homicidiũ actum est Brundusii, nam Normanni volentes eam comprehendere, tenti sunt ex eis quadraginta cum aliis eorum ministris quadraginta tribus, & capita omnium prædictorum ad Imperatorem portata sunt.

Anno 1071. Robertus Dux intrauit Brundusiopolim,dimissa ante Barum obsidione,nam ipse Dux fecit fieri pontem in mari,quantus concluderet portum prædictum Vrbis Bari; Hoc etiam anno dolo cuiusdam Argirichi filii Ioannazzi occisus est Bysantius cognomento Guinderlichus in Baro, & 15. die Aprilis cæpit Robertus Dux Ciuitatem Bari, & mense Iulii Dux prædictus transmeauit Adriatici maris pelagum, perrexitque Siciliam cum 58. nauibus.

Anno 1072.mense Iunii die 10. intrauit Robertus Dux Panhormum in Sicilia.

Anno

Anno 1073. intrauerunt primo Normanni in Trano in octaua Epiphaniæ cum Petrono Comite, sed Robertus Dux, eiecto Petrono, introiuit in eam ipse Ciuitatem in Purificatione Sanctæ Mariæ.

Anno 1076. comprehensus est quidam nepos Africani Regis à Rogerio fratre Ducis, qui præerat Siciliæ cum 150. nauibus in Ciuitate Mazaria, & dedit prædictus Dux filiam suam, nurum ad Imperatorem Constantinopolitanum.

Anno 1077. obsessa est Ciuitas Salerni à Roberto Duce Normanno, & comprehensa est ab eo.

Anno 1078. Indict. 1. obsessa est Neapolis à Richardo Principe, & minime comprehensa: & Robertus Dux obsedit Beneuentum, sed eius obsedio dissipata est à Rodulpho Pipino Comite, & hoc anno obiit prædictus Richardus Princeps.

Anno 1079. intrauit Petronus in Tranum, & Barum rebellauit, eiecto exinde præside Ducis, & Baialardus filius Vmfredæ comprehendit Asculum. Et eiectus est Imperator prædictus Michael à Regno, & Botoniates quidam factus est Imperator, qui & abstulit prædicti Michaelis vxorem, & abusus est ea, & fuit hoc anno mortalitas hominum in Matera.

Anno 1080. Inuentum est corpus B. Canionis in Acherontia ab Arnaldo Archiepiscopo, & idem Archiepiscopus construere cępit nouum Episcopium, idest Ecclesiam Sanctæ Dei Matris Mariæ. Hoc anno Barum Ciuitas reuersa est in potestatem Roberti Ducis, & idem Dux obsedit Ciuitatem Tarentum, & mense Aprilis comprehendit eam, & iterum obsedit Castellanetam, & cæpit eam. Et hoc anno Imperator

perator Michael descendit in Apuliam, quærendo auxilium à Roberto Duce contra Botaniatem, & mense Iulii 27. die mortuus est Robertus Comes eximius, & eiecti sunt Normanni à Matera secundò, & cæpit regnare Loffredus Comes filius eius, pro eo in Matera, in vigilia Sanctæ Mariæ mense Augusti.

Anno 1081. Robertus Dux intrauit Tricharim mense Octobris, & eodem mense Archirizi perrexit ad Michaelem Regem Sclauorum, deditque eius filio eius filiam in vxorem, & Robertus Dux cum prædicto Michaele Imp. perrexit Hydruntum; missisque antea nauibus in Insula Corise, quæ apprehenderunt eam, vbi & ipse paululum vnà cum Imp. transfretauit, posueruntque mense Iulii ante Dyrrachium obsidionem per mare, & per terram, quam stolus Veneticorum veniens dissipauit, aperuitque Dyrracenis mare. Hoc anno Botaniates factus est monachus, & Alexius factus est Imp. & Alemannorũ Rex Enricus venit Romam, vt eiiceret exinde Papam Gregorium.

Anno 1082. hoc anno cõplentur ab initio mundi 6281. ab Vrbe condita 824. Alexius Imperator collecto grandi exercitu iniit bellum cum Roberto Duce haud longe à Dyrrachio, & terga versus fugit, cecideruntque in ea pugna plusquam 6000. ex suis, fuerunt autem in eius exercitu 70. mil. hominum, & dominante isto Alexio Imp. Episcopus Rubensis nomine Guislibertus donauit Priori Montispilosi Ecclesiam Sancti Sabini, quæ est in Ciuitate Rubi, qui prior tenebatur omni anno ad quatuor libras ceræ in die Sabbati Sancti, & mittere vnum homi-

O nem

computum ecclesiae in Rom.no martyr. 25 dece. ubi legitur nativitas Dni ano ab urbe condita 5199 secundu LXX et Bedam ut asserit Antoninus 1 par. chron. tit 5. cap. sed hic dom tit 1 cap 1 § 4 hunc annorum numerum complevit in morte Chri

sed secundu hebraeos natus est Chr a creatione mundi ano 3965

nem equeſtrem ad ſuas expenſas, quādo Epiſcopus Rubenſis ibat ad Barum,ſeu ad Canuſium, & menſe Ianuarij Robertus Dux cæpit Ciuitatem Dyrrachium traditione quorumdam Veneticorum : & hoc tempore prædictus Rex Henricus obſedit Romam, vt vi introiret, & faceret ibidem Papam Rauennenſem Archiepiſcopum,ſed minime potuit; & Dux rediens ab Epidauro ſub lecto ſibi Boamūdo filio ſuo perrexit Romā ferens auxilium Papę Gregorio,cum Rex iam in partibus moraretur Lombardię, ad debellandam Mathildæ Prouinciam, quæ cum Papa tenebat Gregorio. Hoc anno Baialardus perrexit ad Conſtantinopolitanum Imperatorem Alexium cauſa auxilij; & eo anno die 16. Maij dedicatum eſt in Matera nouum Templum in honore Sancti Euſtaſij ab Arnaldo Archiepiſcopo ſub Domino Stephano Abbate auctore ipſius Templi.

Anno 1083. hoc anno complentur 517. anni, ex quo intrauerunt Langobardi in Italiam,& cyclus Solaris 28.& cyclus Lunaris 17.& cyclus nouēnalis primus, & Epacta Luna . '. & hoc tēpore Romani à Papæ Gregorij ſocietate diſcedentes Legatos ad prædictum direxerunt Regem,quo eum Romæ mitterent : ſed Dux hoc anticipans direxit pluſquam triginta millia ſolidorum Romam, quatenus ſibi eos, Papæque reconciliaret,quod & factum eſt. Attamen Rex Romam adueniens, cæpit totam regionem trans Tyberim, in qua Apoſtolorum Principis eminet Templum : & menſe Iunij relicto ibidem prędidio ſuo,ac filio in caſtello,quod ipſe illic ſtatim conſtruxit,ad debellandum Gregorium Papam, qui in Laterano,ac in Cęlio monte ſe continebat, cum

qua-

quadraginta obſidibus Roma ſeceſſit in partes Tuſciæ; & Dux in menſe Maij poſuit ante Cannas Ciuitatem Apuliç obſidionem, & menſe Iulij comprehendit eam.

Anno 1084. Robertus Dux, collecta multitudine Normannorum, Langobardorum, aliarumque gentium, perrexit Romam, vt Papam Gregorium dura obſidione retentum liberaret, quod & factum eſt. nam Romam adueniens & Vrbis maximam partem cæpit, & Papam exinde viriliter abſtrahens ſecum deuexit Salernum.

Anno 1085. prædictus Dux grandi apparatu nauium, hominumque innumerabili exercitu Brunduſiopolim veniens, depoſita ibidem nauali machinatione ingreſſus eſt Adriaticum pelagus, perrexitque in Inſulam nomine Caſſiopim, vbi ſtolus Veneticorum, & filius Ducis Venetiæ cum plurimis nauibus erat infeſtus Duci Roberto: ſed bello in mari inter eos confecto, victoria ad Normannos conceſſit. Cęſa ſunt in ea pugna pluſquã quinq; millia hominum. præterea naues quinq; captæ; & duę cũ hominibus ſubmerſæ ſunt, ita vt qui gladium potuere euadere bellatoris, pelagi eos vorago glutiret.

Hoc anno menſe Maij prædictus Papa Gregorius dum Salerni moraretur, diem clauſit extremum, quo moriente tanta fertur grandinum, tonitruumq; extitiſſe procella, vt omnes illic poſiti huiuſmodi turbinibus putarent interire. Menſe Iulij dum iam dictus Dux moraretur in loco, qui dicitur, *Veneti victi*, a deuictis Venetis, exercituſque eius ob quandam Ciuitatem capiendam in Cephalonia moraretur Inſula, ipſe autem in prædicto loco cum 25 may

parte exercitus resideret, præparans se qualiter cum grandi apparatu nauium, & militum inuumera multitudine ad Regiam tenderet nauigio Ciuitatem; iussu misericordiosissimi, & Omnipotentis Dei, qui dissipat, ac reprobat cogitationes, vel consilia Principum, non ex suo procedentia, profluuio ventris extinctus est.

Anno 1086. Rogerius filius prædicti Roberti Ducis factus est Dux.

Anno 1087. mense Maij corpus Beatissimi Nicolai Mirensis Archiepiscopi à quibusdam Barensibus à prædicta Mirea ablatum, in Barum deuectum, caput Ciuitatum Apuliæ. Hoc anno Abbas Desiderius Sancti Benedicti montis Cassini, consensu quorumdam Nobilium Romanorum factus est Papa Romanus, viuente adhuc Clemente Antipapa, qui fuerat Rauennæ Episcopus.

Anno 1088. mense Septembris factus est grandis terremotus per totam Apuliam, ita vt in quibusdam locis turres, ac domos ruisse feratur; tunc enim cæpta est guerra inter Rogerium Ducem, & Boamundum fratrem eius, hoc anno comprehensa est Syracusa, Siciliæ quondam caput, à Rogerio Comite, in qua fertur homines comesos, & infantes, ob diuturnitatem obsidionis.

Anno 1089. facta est Synodus omnium Apulien sium, Calabrorum, ac Brutiorum Episcoporum in Ciuitate Melfiæ, vbi affuit etiam Dux Rogerius cum vniuersis Comitibus Apuliæ, ac Calabriæ, & aliarum Prouinciarum, in qua statutum est, vt Sancta Treuia retineretur ab omnibus subiectis. Hoc anno obijt Vrsus Barensis Archiepiscopus, & Papa Vrbanus

nus nomine, venit in Ciuitatem Barum, & consecrauit illic confessionem Sancti Nicolai, & Heliam Archiepiscopum, viuente adhuc prædicto AntiPapa Clemente, & consecrauit Brundusinam Ecclesiam prædictus Papa Vrbanus.

Anno 1090. mense Augusti Acherontia admirandum in modum cremata est à se ipsa, & mortuus est Iordanus Princeps.

Anno 1091. iurata est à Normannis Treuia Dei. *Cod. Andr. Et finiunt ab O.C. anni 6291. Epacta 19.*

Anno 1092. cum obsideretur Ories Ciuitas à Boamundo auxilio quorumdam, Orietani obsidionem dissipauerunt, & ipso Boamundo fugam petente, cunctum eius apparatum, & signa cæperunt.

Anno 1093. Indict. prima obijt Eugenia Abbatissa Sancti Benedicti Monasterij Materiensis mense Octobris, & eodem mense Vrbanus Papa *a* venit in Materam, & applicuit ad cœnobium Sancti Eustachij cum grandi plebe hominum.

Anno 1095. mense Aprilis in nocte diei 4. subitò visi sunt igniculi cadere de cœlo, quasi stellæ per totam Apuliam, qui repleuerunt vniuersam superficiem terræ, & ex tunc cæperunt Galliæ populi, imò totius Italiæ pergere ad sepulchrũ Domini cum armis ferentes in humero dextro Crucis signum.

Anno 1096. Rogerius Comes Siciliæ cum 20. mil. Sarracenorum, & cum innumera multitu-

a *Ex his verbis, Agnellus Pacca, vir eruditus, arguit Auctorem huius Chronici fuisse Ciuem Materanũ. Sed ego nihilominus arbitror potius Barieñ sem. Vt vt fuerit, Apulus certè fuisse videtur.*

titudine aliarum gentium, & vniuerſi Comites Apuliæ obſederunt Amalphim, & cum ibi perſeuerarent, ſubitò inſpiratione Dei Boamundus cum alijs Comitibus, & pluſquam 500. Equitibus facientibus ſibi ſignum Crucis ſuper panno in humero dextro reliquerunt obſidionem, & transfretantes perrexerunt in Regiam Vrbem, quatenus cum Alexij Imp. auxilio bellando cum paganis, pergerent Hieruſalem ad Sanctum Sepulchrum noſtri Redemptoris.

Anno 1097. Boamundus cum Comite Sancti Egidij, & cum Comite Normanniæ, & alijs Comitibus Occidentis cum innumera multitudine menſe Aprilis à Regia Vrbe ſe mouentes tranſfretauerunt, & cæperunt omnem terram, quam Turchi Impp. abſtulerant, & facto bello cũ Turchis, victoriam Chriſtus ſuis conceſſit Chriſtianis. fertur enim fuiſſe Paganos 150. mil. Hoc actũ eſt circa Niceam Ciuitatem.

Anno 1098. menſe Octobris apparuit ſtella Cometes, & Chriſtiani bellando venerunt vſq; Antiochiam, & obſederunt eam, & menſe Aprilis comprehendentes interfecerunt ibi pluſquã 60. mil. hominum, iterumque commiſſa pugna Chriſtiani vicerunt, & cæperunt multa ſpolia Turcorum; Et hoc anno comprehenſa eſt Capua à Rogerio Comite menſe Martij.

Anno 1099. menſe Octobris Papa Vrbanus congregauit vniuerſam Synodum in Ciuitate Bari, in qua fuerunt 185. Epiſcopi, & menſe Iunij in feſtiuitate S. Petri Apoſtoli comprehenſa eſt

videtur hic autor numerando annos incipere ab octob. vel septemb. mense, quo nova indictio tunc incipiebat. cum clare constet ex lib. 2 vitae S. Anselmi post obsidionem Capuae eodem anno octobri sequenti habitam Synodum Bari ab Vrb. II. cui et S. Ansel. interfuit

ſa eſt

ſa eſt Hieruſalẽ Ciuitas à Chriſtianis, & omnes, quos ibi inuenerunt, occiderunt. Fertur autem occiſa ibi eſſe 200. mil. hominum, & tunc leuauerunt ſibi Chriſtiani Regem Gottofridum, qui fuerat *a* Sueuorum *D*ux, & menſe Iulij prædictus Papa Vrbanus obijt, & electus eſt Paſchalis Papa.

a *Cod. And. Dux Heluetiorum.*

*A*nno 1100. Mortuus eſt Gottofridus prędictus ab Vrſo egrediens à ſaltu, quem antea ipſe fortiter ferierat.

*A*nno 1101. comprehenſa eſt Cæſarea à Chriſtianis, & ad ſolum vſque perducta, & menſe Septembris mortuus eſt Goffridus Comes, & *b* Alexander filius eius intrauit Materam, & . . . . . . inceperunt habitari à Montenſibus. Hoc anno obijt *A*rnaldus *A*rchiepiſcopus *A*cherontinus, & Rogerius Comes Siciliæ menſe Iulij. pag 166. 22 iunij

b *Cod. And. Alexius.*

*A*nno 1102. Indict. 10. menſe Nouembris obijt Stephanus *A*bbas Materiẽſis, & Simeon Abbas ſucceſſit ei, & menſe Maij electus eſt Petrus *A*cherontinus *A*rchiepiſcopus.

Finis Lupi Protoſpatę.

APPEN-

APPENDIX
Incerti Auctoris, è Rubei Cod. papyraceo.

ANno 1212. succedit Federicus secundus Imperator, ab Honorio Papa confirmatur, obijt anno 1253.

Anno 1253. succedit Conradus, regnat anno vno, veneno necatur à Manfredo.

Anno 1253. Manfredus succedit, regnat annis 13. à Carolo interfectus fuit, qui regnat annis 17.

Anno 1267. Carolus Ludouici frater à Clemente Quarto fit Rex, vt soluat 40. mil. aureorum pro feudo.

Anno 1281. intitulatur hic Carolus Rex Hierusalem propter Mariam Antiochiæ Regis filiam.

Anno 1284. succedit, & in Regnum Vngariæ pro vxore regnat annis 26. obijt anno 1309.

Anno 1309. succedit Rubertus, regnat annis 33. in S. Clara sepultus.

Anno 1333. Andreas Vngariæ Regis frater regnat annis 3. laqueo perimitur, sepultus est in Episcopatu Neapolitano in Capp. S. Loysij, relicta Ioanna vxore.

Anno 1347. Ioanna prædicta alio consobrino nupta, cum quo vixit annis 26. adoptat Ludouicum Andegauensem, dat Auinionem Ecclesiæ, & Ecclesia relaxat censum. non solutum, sed remanet soluendus—

Anno 1365. Clemens Quartus 4. Kalendas Iulij

anno

anno primo Pontificatus sui concessit perpetuò hoc Regnum Domino Carolo Comiti Andegauensi filio Domini Ludouici VIII. Regis Francorum fratris Sancti Ludouici.

Anno 1380. Carolus Regio genere natus ex primo Carolo, succedit, & Reginam necat.

Anno 1382. succedit in Regno Vngariæ, & dolo necatur 1383.

Anno 1384. Ladislaus succedit, regnat annis 29. veneno perit anno 1414. moritur in Castronouo, sed sepelitur in S. Ioanne ad Carbonetum.

Anno 1414. Ioanna Secunda succedit, regnat annis 21. repudiat virum Iacobum de Marcha. Regnum diuiditur; alij, & plures sequuntur Alphonsũ, alij Ludouicum Andegauensem.

Anno 1433. 15. Decembris filia Regis Catholici venit Neapolim ad videndum Reginam prædictam.

Anno 1434. 26. Nouembris die Dominico, obijt Ludouicus Tertius vnicus filius D. Reginæ, Dux Calabriæ, & Andegauiæ.

28 novemb. nam eo anno erat lrã dom. c. qua consignata est 28 nove

Anno 1435. 2. Februarij hora 3. noctis obijt Regina Ioanna Secunda sepulta in Annuntiata; relicto. . . . . & gubernatoribus Regni. Publicè Titulus Iustitiæ erat hoc modo: Sub Reginæ gubernatur Respublica Regni Siciliæ, seu ordinatorum præclaræ memoriæ per Serenissimam Reginam Vngariæ, Hierusalem, & Siciliæ Reginam anno primo. Per dictam mortem succedunt Renatus Andegauensis, & Alphonsus adoptiui.

Anno 1435. Venit Alphonsus 5. Augusti, & à Ioãne capitur.

Anno 1438. 19. Maij venit Renatus Neapolim,

& regnat annis 7.cum infinitis malis.

Anno 1438. 3. Augusti Renatus vadit ad campū versus Aprutium pro pacando Regno; vltimo Septembris liberatus venit ad obsidendum Neapolim; die 17. Nouembris eiusdem anni prope Sanctum Angelum in Arena interfectus infans Castiliæ frater Alphonsi ictu bombardæ sepultus in Monasterio de Carmelo, propter quod discessit ab obsidione 29. eiusdem mensis, & fuit captus.

Anno 1442. 2. Iunij intrauit Alphonsus per puteum prope S. Sophiam in domo Citelli, expulso Renato, qui fugit in arcem nouam, & inde per mare cæpit regnare a die mortis Reginæ.

Anno 1452. venit Imp. Federicus Neapolim cū magnis triumphis.

Anno 1456. 5. Decembris hora 11. magnus terremotus, qui adæquauit aliquas terras solo, & maxime damnificauit Neapolim, & destruxit Ecclesiā S. Ioannis Maioris, & alias domos.

1458 Anno 1458. 16. Iulij pestis per sex menses: moritur Alphonsus Primus in arce Oui, demum multos post annos reducitur ad Sanctum Dominicum cum pompa.

Anno 1459. equitauit Rex Ferdinandus Primus per Ciuitatem regnat annis 26.

Anno 1459. 25. Octobris. Armata Ducis Ioannis filij Renati cum xix. triremibus apparuit in maritima Neap. in Dohana salis, & recessit inglorius.

Anno 1465. Venit Neapolim Hippolyta Sfortia vxor Alphonsi Secundi.

Anno 1470. Elionora Ferdinandi filia nupsit Herculi Estensi.

Anno

Anno 1476. Beatrix Aragonia Ferdinandi filia Regi Vngariæ nupſit. 18. Septembris exit ad Virum.

Anno 1477. prima Septembris Ioanna Tertia ſoror Catholici Regis vxor Ferdinandi primi venit ad Virum.

Anno 1480. Hydruntum capitur à Turcis 27. Iulij.

Anno . . . 23. Ianuarij Ferdinandus Secundus equitauit vt Rex, & duxit Ioannam Quartam Infantam eius amitam, & filiam Ferdinãdi primi ex Ioanna Tertia vxore.

Anno 1484. 22. Auguſti moritur Papa Xyſtus. Eo anno 25. Auguſti venit Neapolim D. Franciſcus de Arragonia filius Regis Ferdinandi.

Anno 1490. Regnum Granatæ capitur.

Anno 1494. 25. Ianuarij obijt Ferdinandus Primus, & ſepultus eſt in Tribuna Sancti Dominici, vbi & cadauer Alphonſi erat. Iſto anno fuit repertus Tarenti liber Sancti Cataldi conſiſtens in tribus laminis plumbeis, videlicet, duabus extremis ſemiſcriptis, & media ſcripta ex vtroque latere, qui præſentatus fuit Domino Reg, iloquens de dicti Regis repentina morte, & ſic fuit, repente mortuus. Eo die Alphonſus Secundus ex prima vxore equitauit Rex, & eo anno legitur coronatus per legatos in Epiſcopatu cum magno triumpho.

Anno 1495. Alphonſus ſentiens aduentum Gallorum, diffidens auxilio Magnatum, qui eum oderant, ſpontè reliquit filio Regnum, ipſe in Siciliã ſecedit . . . . . vbi moritur in Meſſana. 23. Ianuarij diſceſsit Neapoli.

Anno 1495. Carolus Octauus cum 80. mill. armatis capta vi Caieta, eaque deuastata, & data in sanguinem militibus, Regnum obtinuit, expulit Ferdinandum in Isclam, intrauit Neapolim 22. Februarij in Castro Capuano, sanauit plures Neapolitanos morbo schrophularum. Eo anno quia Ciues Neapolitani sufferre non poterant iniurias Gallorum, 7. Iulij redeuntem cum classe Regem Ferdinandum Secundum receperunt per portam Mercati, Gallis vndique trucidatis; & ipse Carolus versus Galliam se saluauit, aliàs de eo, & exercitu suo actũ fuisset.

Anno 1496. 7. Octobris moritur strennissimus Ferdinandus Secundus, & sepultus est in S. Dominico; eo anno, & die equitauit Rex Federicus in Ciuitate Capuæ, quia Neapoli erat pestis. Regnat annis quatuor cum Serenissima Isabella Baucia vxore, ex qua genitis tribus filijs masculis, & duabus femellis, expulsus ad Ludouicum Regem vadit, casu eius domo igne combusta prius, postea moritur.

Anno 1502. 4. Augusti conuenientibus contra Federicum Ludouico Franciæ Rege, Duce Mediolani, Catholico Ferdinando; & vxore, misso Domino de Obegni per Franciam cum magno exercitu Neapolim, & Consaluo Ferdinando cum alio in Calabriam Regnum obtinent. Facta est diuisio Regni, facta deditione Neapolis. Capua prædata est per Gallos nolentibus Ciuibus se dedere.

Anno 1503. quia Regnum non capit duos, commissis pluribus stragibus, die Veneris Aprilis, in Cirignola victi Galli, iterum mense Decembri in Gariglia-

rigliano. Denique cum victorioso exercitu intrauit Neapolim Prorex magnus Capitaneus 16. Maij die Martis hora xx. & demum vna die quasi per duas horas cæpit arcem nouam: Aliæ se dederunt.

Anno 1503. mense Decembris habita est notitia mortis Reginæ Isabellæ, superstite Ioanna filia, & Ferdinandus duxit aliam vxorem.

Anno 1506. prima Nouembris die Dominico venerunt in Regno Rex Catholicus, & Regina Germana, de Foix vxor eius cum quatuordecim triremibus, & alijs lignis: Intrauit Ciuitatem rupta portā sub pallio aureo, arcubusque triumphalibus per totam Ciuitatem ostendens lætitiam, dedit ei omnes gabellas, quas rehabuit, pro 30. mil. aureorum. Eodem anno 4. Iunij discesserunt Rex, & Regina cum Illust. Magno Capitaneo, relicto Ioanne de Aragonia Comite Ripecursiæ in Regno.

Anno 1507. 16. Maij. Captus est piscis Neapoli centum cantariorum, de quo factum est oleum.

Anno 1508. 14. Septēbris redijt Neapolim Beatrix Serenissima Regina Vngariæ. Moritur, & in Sācto Petro Martyre sepelitur, cùm per prius venisset de Vngaria.

Anno 1511. 2. Nouembris Vicerex Regni descēdit Bononiam cum exercitu pro tuitione Ecclesiæ contra Gallos.

Anno 1513. 21. Februarij moritur Iulius Papa Secundus hora 6. Eodem anno, 21. Martij, creatur Papa Ioannes de Medicis, qui creatus Pontifex de natione Florentina, vocatur Leo X.

Anno 1514. mense Nouembris Tyberis inundauit, & eodem anno 2. Decembris Isabella Estensis

filia

filia Eleonoræ Aragoniæ vxor Marchionis Mantuę, equester venit Neapolim ad videndum Reginam, & discessit Neapoli 15.eiusdem.

Anno 1516.23.Ianuarij obijt Rex Catholicus,& eo die successit Ioanna, & Carolus, maximus eius filius.

Anno 1517. 7.Ianuarii,die Mercurij, prima hora noctis obijt Ioanna Tertia, soror Catholici Regis.

Anno 1518. 28. Augusti, obijt Ioanna Quarta, filia Ioannæ Tertiæ prædictæ,die Sabbati.

Anno 1519.12.Ianuarij Moritur Maximilianus Imperator.

Eodem anno 7. Iulij habita est notitia per litteras,qualiter est electus Carolus Rex Romanorum, & Imperator.

FINIT APPENDIX AD PROTOSPATAM.

De

De Anonymo Monacho Casſinenſi.

R*Es, ſuæ, & ſuperioris ætatis, eaſque præcipuè, quæ ad Caſsinenſem ditionem ſibi viſæ ſunt pertinere, accuratè literis mandauit hic Monachus. In Cod. m. ſ. è quo, dum in religioſiſsimo Caſsinenſi Cœnobio eſſem, excepi, non eſt Auctoris nomen. Haud rarò id antiquis Scriptoribus, & maximè Monachis, in more fuit, vt in editione librorum, modeſtiæ ergo, nomen celarent ſuum. Atqui hunc ſcriptorem fuiſſe Monachum Caſsinenſem, produnt apertè verba eius ad ann.* 1139. *Idem Rex Rogerius ad hoc (* Caſſinenſe) *Cœnobium venit* 3. *Kal. Aorilis: cui per chartulam Roccha de Bancia traditur pro Pontecuruo, quem dicebat iniuſtè à nobis detineri. Et ad ann.* 1201. *Abbatem Caſsinenſem, ſuum vocat Abbatem. Extendit autem hoc Chronicon vſque ad ann.* 1195. *quo, vt opinor, ipſe viuebat. Gratiæ profectò huic habendæ ſunt, quòd multa narret, quæ nemo alius ſcripſit. Plura ego non habeo, quæ de Chronographo anonymo, & hactenus inedito, dicam. Porrò hominum, geſtorumque hoc Chronico deſcriptorum clariorem notitiam dat Nomenclator quem in Propilæis præfiximus Operi.*

ANONYMI

Monachi Casſinenſis,

Rerum in Regno Neapolitano geſtarum, breue Chronicon,

Ab anno Chriſti. M. vſque ad MCCXII.

E duobus Codd. mm.ss.47.& 199. qui ſunt in Caſſinenſi Cœnobio diligenter exceptum.

Addita ſunt Appendiculæ aliquot ex Codd. mm.ss. eiuſdem Bibliothecæ Caſſinenſis.

Quæ Cod. Caſsinen. 199. plura habet, ea † notauimus.

ANno 1000. Otho Imperator puer Beneuentum venit. † Quidam Nortmanni Hieroſolymis venientes, Salernum à Sarracenis liberarunt.

1001. Obijt Otho tertius Imperator Sutri, & Henricus filius patrui ſui fit Rex.

† Beatus Dominicus migrauit ad Chriſtum.

1002. Hoc anno venerunt Sarraceni ſuper Ca-puam.

1004. Terremotus ingens per XV. & eo amplius dies hunc montem exagitauit, ita vt in nonnullis locis Eccleſiam ſcinderet.

1007. Obijt Landulphus Princeps Capuanus.

1010. Obijt Ioannes Abbas Beneuenti.

1011. Sol

1014. Henricus Rex venit Romam, & coronatus est à Papa Benedicto. Et Pandulphus Princeps ....

1016. Luna versa est in sanguinem.

1017. † Nortmanni, Melo duce, cæperunt expugnare Apuliam.

1021. Dattus captus est à Græcis in turri Gariliani.

1022. Henricus Imperator venit Italiam, & super Troiam. Theobaldum ordinauit Abbatem. Pandulphum fecit Principem, qui fuit Comes Theanensis; Pandulphum Principem vinctum secum absportauit. Obijt Athenulphus Abbas.

1025. Obijt Domnus Henricus Imperator, & Pādulphus Princeps solutus vinculis, anno vno obsedit Capuam cum Græcis, & tandem recepit eam.

1027. Idem Pandulphus Princeps ingressus est Neapolim, & obtinuit eam anno vno, & mensibus quinque.

1029. Luna quintadecima obscurata est.

1033. Solis pars maxima obscurata est in ipsa festiuitate S. Petri.

1034. Obijt Theobaldus Abbas.

1035. Basilius fiit Abbas.

1036. Sexto Kal. Febr. Mons Vesuuius eructauit incendium, ita vt vsque ad mare discurreret.

1037. Conradus Imperator ingressus est Capuam Vigilia Pentecostes, & in Pentecoste coronatus est. Athenulphus Episcopus reconciliatur. Pandulphus Princeps exiliatur. Guaimarius fit Princeps, & Richerius Abbas.

1038. Obijt Conradus Imperator, Heinricus

filius eius imperat.

1041. Luna XIII. obſcurata eſt per quinque horas V. Idus Febr. cum nulla nubes appareret in cœlo.

1044. Richerius Abbas eiecit Normannos de terra Sancti Benedicti.

1046. Heinricus Imperator venit Capuam, & reddidit eam Pandulpho Principi iuniori.

1049. Hoc anno Leo Papa ordinatus eſt.

1051. Guaimarius Princeps interficitur, & Bonifacius Marchio.

1052. Leo Papa cum Normannis in Apulia dimicauit.

1053. Leo Papa obijt.

1054. Victor Papa fit. Richerius Abbas defungitur, & Petrus Abbas ordinatur.

1056. Federicus fit Abbas, qui & poſtmodum Stephanus Papa.

1057. Hoc anno defuncto Stephano Papa, & huius Monaſterij Abbate, Domnus Deſiderius omnium Fratrum vnanimitate Abbas eſt ordinatus.

1058. Nicolaus Papa ordinatur.

1060. Obijt Nicolaus Papa.

1061. Alexander Papa ordinatur. Richardus intrauit Capuam, & factus eſt Princeps XII. Kal. Iunij.

1062. Luna quintadecima Eclypſim paſſa eſt V. Idus Nouembris.

1065. Hoc anno Domnus Deſiderius Abbas cæpit ædificare Eccleſiam Sācti Benedicti in hoc Monte Caſſinenſi.

1066. Stella Comētes apparuit. Gotfridus Dux cum exercitu venit Campaniam vſque Aquinum.

Ri-

Richardus Princeps terram Marſorum intrauit.

1071. Eccleſia noua Sancti Benedicti dedicata eſt ab Alexandro Papa die Kalendarũ Octobrium cum quinque altaribus ſanctis.

1072. Alexander Papa defungitur, & Ildeprandus Archidiaconus in Papam Gregorium VII. ordinatur menſe Aprili.

1074. Nocte Natalis Domini captus eſt prædictus Papa ſuper ſanctum altare à quibuſdam Romanis, ſed vi, & conſtantia omnium Romanorum eodem die receptus eſt.

1075. Venit hoc anno Robertus Dux ſuper Salernum pridie Nonas Maij, & obſedit eam terra, marique, & cæpit eam die Idus Decembris.

1066. Hoc anno Richardus Princeps cæpit obſidere Neapolim principio menſis Maij.

1077. *a* Richardus Princeps obijt Capuæ quinta feria Cœnæ Domini, & Neapolis obſidione ſoluta eſt, & Iordanus fit Princeps.

1080. Heinricus Rex valida manu venit Romam, ſed obſiſtentibus Romanis cum Papa Gregorio ſine effectu regreſſus eſt. Robertus Dux Romaniam debellaturus ingreditur.

1082. Heinricus Rex iterum Romã veniens, Porticum S. Petri vi captam ex parte deſtruxit, & Archiepiſcopum Rauennenſem inuaſorem Eccleſiæ Romanæ conſtituit.

1083. Idem Rex à quibuſdam Romanis intromiſſus, poſt duos menſes à Roberto Duce fugatus eſt. Idem Dux Papam Gregorium de Vrbe erutum Salernum perduxit.

1084. Fames & mortalitas maxima fuit. Gre-

a Breue quoddam Chronicon Catanei manu exſcriptũ ponit obitum Richardi Principis ad ann. 1080. Protoſpata autem ad an. 1078.

gorius Papa apud Salernum moritur: & Robertus Dux.

1085. XIII. Kalendas Martij noctis initio stella clarissima in circulum primæ Lunæ ingressa est. Desiderius Abbas Romæ in Papam Victorem eligitur die Pentecostes.

1086. Desiderius Abbas Papa ordinatur VII. Idus Maij, qui postea in hoc Monasterio, ordinato Abbate Oderisio, post tertium diem moritur. Pisani apud Africam certantes Sarracenos vicerunt.

1087. Otho Ostiensis Episcopus in Papam Vrbanum eligitur IV. Idus Martij.

1089. Ecclesia S. Martini dedicata est à Ioanne Tusculanensi Episcopo die Octauarum eiusdem B. Martini. Obijt Iordanus Princeps.

1090. Castrum Frattæ à Normannis furatur, & à nostris duodecimo die, magna Dei virtute, receptum est. Capuani rebellauerunt.

1093. Ecclesia S. Andreæ Apostoli dedicata est à Raynaldo Episcopo Caietano III. Kal. Febr.

1094. Stellę de cœlo innumerabiles quasi pluere Mense Aprili prope diem versus Occidentalem plagam Cœli, vbique terrarum.

1095. Innumera Francorum, & Vltramontanorum multitudo mare transiuit.

1096. Stella Cometes apparuit. Hoc anno Vrbs Antiochena à Christianis capta est III. Non. Iunij. quinta feria.

1098. 1097. Ciuitas Hierusalem capta est à Christianis Idibus Iulij. Dux Rogerius cum Comite Rogerio Capuam per quadraginta dies obsidentes receperunt, & Richardo Iordani filio restituerunt.

Eo

Eo anno via ignea per totam noctem in cœlo apparuit V.Kalend.Octobris.

1098. Luna duodecima in ortu suo defectum passa paulatim redintegrata est Nonis Iunij, & Vrbanus Papa moritur.Paschalis fit Papa. 1095

1099. Guibertus Hæresiarcha inuasor Romanæ Ecclesiæ moritur.

1104. Domnus Odorisius Abbas acquisiuit Oppidum Pontiscurui, & Castellum Vitecosi. Obijt Odorisius Abbas. Otho fit Abbas.

1105. Stella Cometes apparuit, & Heinricus Rex defungitur.Heinricus filius eius imperat. Obijt Richardus Secundus Princeps. Robertus fit Princeps.

1106. Luna quartadecima obscurata est. Obijt Otho Abbas. Bruno Signinus Episcopus Abbatiam suscipit.

1107. Castrum Terami à Comitibus Aquinensibus inuasum est,sed à nostris quintodecimo die receptum est.

1109. Stella Cometes apparuit.

1110. Heinricus prædictus Rex cũ magno exercitu Romam veniẽs Paschalem Papam cum multis alijs capit;ad vltimum coronatus abscedit. Bruno Episcopus Abbatiam dimittit: Girardus fit Abbas: obiit Rogerius Dux,& Boamundus frater eius.

1114. Gerardus Abbas Oppidum *a* Suiuum acquisiuit. Pisani Maioricam, & Minoricam insulas debellantes cæperunt.

a For. Supinũ.

1116. Terremotus magni fuerunt;ita quod multa ædificia per diuersa loca corruerunt, multi mortui sunt, lampades Ecclesiarum moueri visæ sunt.

Luna

Luna quartadecima obſcurata eſt.

1117. Oblit Paſchalis Papa, Ioannes Cancellarius eligitur in Papam Gelaſium, tunc & Rex Romam occurrens, Burdinum inuaſorem ſubmittit.

1118. Obijt Gelaſius Papa apud Cluniacum, & Guido Viennenſis Epiſcopus à Cardinalibus in eodem loco in Papam Calixtum eligitur.

1119. Idem Papa Romam veniens honorificè exceptus eſt. Obijt Robertus Princeps, & Richardus filius eius vngitur, quo paulo poſt mortuo Iordanus patruus eius fit Princeps. Terremotus magni per plures dies in terra S. Benedicti, & circumquaq; fuerunt, ita vt ædificia multa ruerent.

1120. Calixtus Papa Burdinum apud Sutrium captum, apud Cauas cuſtodiæ mancipauit.

1121. Idem Papa eundem Burdinum de Caua extractum in Ianula cuſtodiendum tradidit.

1122. Obiit Gerardus Abbas, & Odoriſius fit Abbas. Stellæ innumeræ quaſi pluere viſæ ſunt pridie Non. Aprilis hora matutina.

1123. Caſtrũ Pica ab Odoriſio Abbate acquiritur, & à Calixto Papa, & Iordano Principe Sancto Benedicto confirmatur. Obiit Calixtus Papa, & Lambertus Oſtienſis Epiſcopus in Papam eligitur Honorium.

1124. Richardus de Caleno terram S. Benedicti hoſtiliter ingreſſus Caſtella eius incendit. Prædictus Papa Burdinum de Ianula tractum in Fumonem relegauit. Heinricus Rex obiit: Lotharius fit Rex.

1125. Odoriſio à Papa excommunicato, homines S. Germani Monaſterium iſtud fraudulenter

inua-

inuadunt,ipſoq; depulſo,Nicolaus ingreditur. Rocca de Ianula deſtruitur. Caſtellum Sulu à filio Richardo de Aquila occupatur.

1126. Caſtellum nouum à Landenulpho de Spinio occupatur. Caſtrum nouum recuperatur. Odoriſius Abbatiam foris iurat. Caſtrum Terellæ ædificatur. Nicolaus expellitur. Seniorettus fit Abbas. Dux Guilielmus, & Iordanus Princeps obierunt. Robertus fit Princeps.

1127. Papa in Apuliam contra Comitem Rogerium, qui Ducatum occupauerat cum expeditione properat. Ad vltimum, facta concordia, Ducatum eius confirmauit.

1128. Rogerius Dux capit Troiam, & ferè totam Apuliam, & Capuanus Princeps illi hominium fecit.

1129. Obijt Honorius Papa, & eo die ſunt electi Gregorius S. Angeli in Papam Innocentium, & Petrus Cardinalis S. Mariæ trans Tiberim in Anacletum: & Innocentius vltra montes perrexit. Anacletus in Apuliam iuit, qui Ducem Rogerium Regem conſtituit.

1130. Rex Rogerius expugnat, & capit Amalphim.

1131. Rogerius Rex expugnauit Barium, & cũ Principe, & Comite pugnans apud Nuceriam ſuperatur maxima ſtrage vtrorumque. Rex Lotharius Italiam ingreſſus eſt.

1132. Lotharius Rex venit Romam, & accipiẽs coronam ab Innocentio reuerſus eſt. Sol fere totus obſcuratus à ſexta hora vſque ad Nonam IV. Nonas Auguſti. Rogerius Rex ingreſſus eſt Apuliam, & Co-

& Comites Conuersanensem, & Andrianensem exhæredauit.

1133. Robertus Princeps abijt Pisas,& Rex Rogerius venit super Principatum, & Comitem Raynonem. Principatum cæpit, Comiti dimisit terram, & reddidit ei Comitissam.

1134. Princeps à Pisis stipatus nauali exercitu venit Neapolim. Auersani reddiderunt se ei, contra quem Rogerius Rex veniens fugauit eum, & Auersam in cinerem redegit. Raynoni,& Tugoni Comitatum abstulit, Rayno Comes, Neapolim fugit.

1135. Rex Rogerius Alfuso filio Capuanum Principatum tradidit. Imperator Lotharius Liguriã ingreditur. terremotus magni in hoc loco sunt.

1136. Obijt Seniorettus Abbas. Raynaldus Tuscus fit Abbas. Imperator Barium vsque peruenit, cui pęne se tota Apulia tradidit. Innocentius Papa cum Duce Boioariæ per totam Tusciam iter agens omnibus ei se, præter Romam, vsque Beneuentum tradentibus apud Barium Imperatori iungitur. Papa, & Imperator, tradito Ducatu Comiti Raynulpho, reuertuntur. Raynaldus huius loci electus deponitur. Guibaldus ordinatur, qui post quadraginta quatuor dies recedit. Raynaldus fit Abbas. Obiit Lotharius Imperator.

1137. Conradus fit Imperator. Obiit Petrus Leonis, qui & Anacletus; sed post duos menses fratres eius cum suis elegerunt quendam Gregorium Hęresiarcham, qui post tres menses à Papa Innocentio deponitur. Rex Rogerius venit super Raynulphum Ducem Apuliæ, & exhęredauit Alexandrum de Claromonte. Aliphas redegit in cinerem, sicquę

Alexander de Claromonte.

ſicque in Siciliam reuerſus eſt.

1138. Innocentius Papa facta Synodo, Anacleti partem damnauit. Obiit Raynulphus Dux. Mons Veſuuius per quadraginta dies eructauit incendium. Rogerius Rex venit Apuliam, & cæpit eam præter Barium, & Troiam deinde venit Minlanum, contra quem Papa cum exercitu veniens iuxta Gallucium in fugam verſus comprehenditur, & quarto die pace facta confirmat illi totam terram à fluuio Carnello, & infra: filiiſque Principatum, & Ducatum. Caſtellum Sancti Angeli igne crematur, & Mortula, cum S. Saluatore, & S. Victore, & S. Petro in Fia.

1139. Idem Rex ad hoc Monaſterium venit III. Kalend. Aprilis, cui per chartulam Rocca de Bantra traditur pro Ponte Curuo, quem dicebat iniuſtè à nobis detineri. Caſtrum quod Peſmontis dicitur cum Cardito, & Camino nobis tollitur.

1140. Terremotus factus eſt valde magnus.

1141. Hoc anno Rex iterum ad Monaſterium venit IV. Non. Nouembr. cum fratres facto ſigno ad Veſperam orationibus inſtarent, ſubito fulgur vnũ fratrem ſenem ante crucem ſiniſtri chori ſtantem perculit, & occidit, & locum hunc multis in locis diſſipauit.

1142. Luna quartadecima obſcurata eſt à prima hora noctis vſque ad quartam. Pridie Non. Nouembris Eccleſia S. Mariæ, & S. Alberti dedicatur. Obiit Innocentius Papa. Cæleſtinus fit Papa. Rex iterum ad hunc locum venit. Terra Marſorum ſe ei tradidit. Theſaurum huius loci omnem cum tabulis ante altare tollit, præter Crucem maiorem cum

Cyborio, & tribus tabulis altaris.

1143. Cælestinus Papa moritur, & Girardus Cardinalis Sanctæ Crucis in Papam Lucium eligitur. Rex iterum ad hunc locum veniens cum Papa loquitur; & discordans Papa recedit; Rex partem Campaniæ cum Tarracina cæpit. Berrulas obsedit: deinde quodam pacto facto, quæ cæperat, reddidit, Siciliam abijt. Obijt Alfusus Princeps; & frater eius Guilielmus fit Princeps. Mare dulce factum est à Caieta vsque Neapolim. Iordanus filius Petri Leonis cum Senatoribus, & parte totius populi minoris contra Papam rebellat.

1144. Obijt Lucius Papa, & Eugenius ordinatur, qui tertio die suę electionis nocte cum omnibus Cardinalibus, & Episcopis Roma egressus fugit, & apud Faruensem Abbatiam Pontifex consecratur, & apud Biteruum Pascha celebrans, ibique per octo menses remoratus, demum cum Romanis paciscens Romam reuersus est. Stella Cometes apparuit.

1145. Eugenius Papa per Transtyberim exiens Biteruum deuenit, & pacem cum Romanis reformans, muros Tiburtinæ Ciuitatis destrui præcepit, & apud Ciuitatem Lucensem abijt. Rex Rogerius cæpit Tripolim.

1146. Idem Papa Burgundiam ingressus à Ludouico Rege Francorum apud Diuionem honorificè susceptus est, cum quo Pascha apud Parisius celebrauit, eiusque tutelæ Regno Francorum dimisso, idem Rex cum magno exercitu Hierosolymam perrexit: quo etiam anno Conradus Rex Secundus Alamanniæ cum ingenti exercitu per Vngariam, Hierosolymam profecturus, Cõstantinopolim deue-

deuenit,ibique Ludouico Regi sociatus, & ab Imperatore Emanuele cognato suo honorificè suscepti per Iconium desertum ingressi sunt, & quamplures de exercitu fame perierunt,alij à Turcis occisi sunt.

Sol obscuratus est IV.Kal.Nouembris;Eugenius Papa Antisiodorum veniens,Monasterium S.Mauri sub obedientia Cœnobij Cassinensis manere confirmauit, Abbate prius ab obedientia Episcopi Andegauensis soluto;indeque Treuerim veniens ab Archiepiscopis, & Proceribus Alamanniæ honorificè susceptus est.Rex Rogerius cæpit Africam.

1147. Idem Papa Rhemis Concilium celebrãs quendam Hæresiarcham Hispaniæ, qui se Christum esse dicebat,perpetua custodia damnauit, sicque per Liguriam regressus est Biteruum. Conradus Rex Alamanniæ cum Ludouico Rege Hierosolymam ingressus,& per aliquot dies ibi remoratus, congregato exercitu Damascum obsedit, sed fraude incolarum deceptus per Constantinopolim, & Venetiã in Alemanniam redijt. Ludouicus verò Rex Antiochiam reuersus est.Abijt Rogerius Rex. Guilielmus frater eius fit Dux. obijt

obijt Rogerius primogenitus Regis Rogerij benignatus Rex post obitũ patris.

1148. Eugenius Papa Tusculanum, ingressus fultus auxilio Rogerij Regis, Romanos sibi rebelles expugnat. Ludouicus Rex à partibus Hierosolymitanis reuersus,& à Rege Rogerio apud Potentiam cum honore susceptus IV. Nonas Octobris ad hoc Monasteriũ venit, susceptusq; honorificè, post diem recedens tertium,& apud Tusculanum cũ Apostolico colloquens,Franciã redijt.Eugenius Papa pacem cum Romanis reformans Romam reuersus est.

1149. Eugenius Papa Vrbe egressus; Campaniæ

moratus eſt. Aqua turbida pluit pridie Idus Martij. Luna obſcurata eſt Idibus Martij. Sanguis pluit in feſtiuitate S. Ioannis Baptiſtæ.

1150. Obijt Sybilla Regina. Rex Rogerius conſtituit Guilielmum Ducem filium ſuum Apuliæ Regem.

1151. Obiit Conradus Rex. Federicus fit Rex. Naaſſamonites gens Mauritaniæ Regem ſuum eiuſdem Prouinciæ laqueo ſuſpenderunt; deinde iter agentes nobiliſſimam Vrbem Buccam, & multas alias Ciuitates tum vi, tum dolo cæperunt, Rege eius fugato. Eugenius Papa cum Romanis paciſcens Romam reuerſus eſt V. Idus Octobris. Terremotus multi, & magni fuere. Naaſſamonites Regem Buccæ in Conſtantina Vrbe captum ſuſpendunt.

1152. Sol paſſus eſt Eclypſim. Obijt Eugenius Papa: & Conradus Epiſcopus Sabinenſis conſecratur in Papam Anaſtaſium. Rex Hieroſolymitanus cæpit Ciuitatem Aſcalonam. Rex Rogerius cæpit Ciuitatem, quæ quondam Ippone Regium dicebatur: Abbas Monaſterij Sancti Mauri ad hoc Monaſterium .·. .·. .·. .·.

Hactenus ex Cod. 47. Sequentia cum habet Codex 199.

1152 die 27 penultimo ex fol. 166

1154. † Obiit Rex Rogerius menſe Februarij die vltimo. Obijt Anaſtaſius Papa, & Adrianus Papa eligitur.

1155. Exercitus Regis Siciliæ cum Aſclentino Cancellario Campaniam ingreditur, & combuſſit Ceperanum, & Babucum, & loca vicina: deinde rediens, mœnia Aquini, & Pontecurui, & aliorum Oppidorum dirui fecit, & omnes Monachos de Eccleſia

ſia foras expelli, exceptis duodecim. Imperator Theutonicus Romam venit, & clam coronatus receſſit. Robertus Comes Lorotelli Regnum cæpit inuadere. Comes Richardus de Aquila cæpit Sueſſam, & Theanum. Audita morte Regis Rogerij Comes Andreas cæpit Comitatum Aliſiæ. Robertus de Surrento cæpit omnem Principatum Capuæ vſque Neapolim, & Salernum. Adrianus Papa adijt Beneuentum. Robertus Comes Lorotelli cæpit totam marinam, & Caſtrum Bari diruit.

1156. Vvilelmus Rex Sicilię venit Brunduſium, & cæpit illud menſe Maij, die vigeſimooctauo, & deſtruxit Barum, deinde venit Beneuentum ad Papã Adrianum, cum quo paciſcens ſecurè permiſit exire Regnum Comitem Lorotelli, & Comitem Andriæ, & alios ſocios eorum prece ipſius Papæ. Quo audito Robertus de Surrento fugit, ſed captus apud Caietam in carcerem eſt ad Siciliam deportatus, vbi cæcatus eſt, & non poſt multum temporis obijt. Adrianus Papa coronauit Beneuenti ſupradictum Regem Vvilelmum, & confirmauit ei Regnum, & regalia B. Petri de Regno. Abbas Raynaldus recuperauit gratiam Domini Regis Vvilelmi apud Salernum.

1157. Menſe Nouembris Comes Andriæ cæpit Terram Fundanam, & Aquinum, & terram S. Benedicti, deinde cæpit Cominum.

1158. Comes Andriæ, VI. die menſe Ianuario cæpit Sanctum Germanum, & Raynaldus Caſſinenſis Abbas, & Alfanus Capuanus Archiepiſcopus, & quamplures alij Caſſinum conſcenderunt. Terram autem Sancti Benedicti reddidit ſe præfato Comiti

An-

Andriæ, qui ſequenti die aſcendit Caſſinum, & acriter pugnauit, ſed nihil profecit; poſtmodum exiuit de Regno. Imperator Conſtantinopolitanus fecit pacem cum Rege Siciliæ vſque ad triginta annos. Theutonicus Imperator in Lombardiam veniens, Mediolanum, & Cremam obſedit, quā tandem igne combuſſit.

1159. Obijt Adrianus Papa apud Anagne. Rolandus Cancellarius in Papam Alexandrum eligitur, & Octauianus à Monticello à paucis eligitur in Papā Victorem, qui perrexit ad Imperatorem Theutonicum in Lombardiam, & Papa Alexander māſit in Campania.

1160. Comes Robertus de Loritello, & Comes Andreas intrauerunt in Regnum: Maſenuti cæperunt Africam. Matthæus Borrellus interfecit Maiorem Ammiratum apud Panormum.

1161. Incarcerati de Sicilia per vim liberati ſunt. Buteria rebellata eſt; ſed Rex eam capiens deſtruxit. Menſe Auguſti Luna duodecima obſcurata eſt.

1162. Alexander Papa per mare iuit in Franciam, & à Rege Franciæ, & Anglorum honorificè receptus eſt. Federicus Imperator deſtruxit Mediolanum, & ſubiugauit Lombardiam. Rex Siciliæ veniens in Apuliam deſtruxit Tabernam; deinde redijt in Siciliam; prius tamen præcepit cuſtodiri diligenter Monaſterium Caſſinenſe.

1163. Menſe Iulij fer. 4. Sol obſcuratus eſt. Rocca Gulielmi recepta eſt ab aulicis Regis.

1164. Menſe Aprilis, quartadecima die intrāte, Victor ſchiſmaticus obijt apud Lucam; & Guido Cre-

Cremensis in Papam Paschasium ordinatur.

1165. Alexander Papa per mare de Francia redicns Vrbem intrauit, qui à maxima parte Senatus, & à populo Romano honorificè receptus est.

1166. Rex Guilielmus obijt decimaquinta die, mense Maij, & Guilielmus filius eius coronatus est mense Iulij. Raynaldus Abbas obijt mēse Octobris. Theodorus electus est in Abbatem.

1167. Dum Imperator Fredericus oppugnaret Anconam, Raynaldus eius Cancellarius expugnauit Romanos, ex quibus mille quingenti occisi sunt, vulnerati verò, & capti mille septingenti; quod audiens Imperator, capta Ancona, venit Romam, & combussit porticum S. Petri. Alexander Papa exiēs Vrbe, Beneuentum venit. Mense Septembris obijt Theodinus Abbas, & fuit maxima mortalitas.

1168. Guidus Abbas Venusinus ordinatus est in Abbatem Cassinensem. Comes Gilbertus, & Berteraimus filius eius expulsi de Regno Hierosolymā perrexerunt. Abbas verò Aegidius depositus est à Papa Alexandro, & reliquit procurationem Petro Cassinensi Decano.

1169. Robertus Comes de Loretello cum Rege Guilielmo concordatus est. Multa mœnia diruta sunt à terremotu in diuersis partibus.

1170. Alexander Papa rediens à Beneuento recepit Tusculanum ad proprietatem Romanæ Ecclesiæ.

1171. Dominicus Abbas de Sabucino electus est in Cassinensem Abbatem.

1172. Dominicus Abbas in Epiphania confirmatus

matus est in Abbatem à Papa Alexandro apud Tusculanum. Luna decimaquarta obscurata est, & terremotus fuerunt. Rex Guilielmus cum Principe Henrico fratre suo venit in Apuliam, sed Princeps infirmatus redijt in Siciliam, & ibi mortuus est. Dominus Rex venit Capuã, & inde pergens Salernum, reuersus est in Siciliam.

1174. Mense Aprilis Dominicus Abbas obijt, Petrus Decanus electus est in Abbatem mense Augusti. Stolium Regis iuit Alexandriam. Fredericus Imperator venit Lombardiam.

1176. Christianus Cancellarius Imperatoris, veniens super Cellis obsedit eam. Comes Rogerius Andriæ, & Comes Tancredus cum alijs Comitibus contra eum perrexerunt illuc.

1177. Alexander Papa iuit Venetias, & ibi fecit pacem cum Imperatore mense Iulij in festo B. Iacobi Apostoli.

1178. Ioannes Abbas Stumensis, qui vocabatur Papa Calixtus in decollatione B. Ioannis Baptistæ Tusculanum ad pedes Domini Alexandri Papæ III. venit, quem postea Rectorem Beneuenti constituit.

1179. Alexander Papa celebrauit Concilium in Ecclesia Lateranensi mense Martii, vbi fuerunt Episcopi numero triginta & vnus, exceptis Cardinalibus, qui fuerunt viginti duo, & exceptis Abbatibus, qui præ nimia multitudine numerari non potuerunt, vbi Sancta Synodus promulgauit capitula vigin ti septem.

1180. Hoc anno homines Sancti Germani perrexerunt ad Dominum Regem apud Messanam, vt

con-

concederet illis priuilegium contra Monasterium, sed nihil profecerunt. Lando intrusus, qui est Papa Innocentius dictus, apud Palumbaram cum sociis captus, ad Cauas est in exilium deportatus.

1181. Alexander Papa obiit apud Ciuitatem Castelli, & Vbaldus Ostiensis Episcopus ordinatur in Papam Lucium apud Velletrum. Dominus noster Rex fecit treguam apud Panormum cum Rege Maxamutorum vsque ad decem annos, mense Augusti.

1182. Tribus diebus infra octauam Epiphaniæ tam maxima venti procella desæuit per totam Italiam, quòd homines plures, & bestias interfecit, arbores exaruit, & herbas ad radices destruxit. A quinque annis, & infra fames fuit tam valida per totam Italiam, quòd diuersis in partibus sauma tritici pro auri vncia non poterat inueniri, & omnium frugum terræ sterilitas maxima, & plures homines præ nimia fame herbas comedentes agrestes deperierunt.

1183. Rex Guilielmus Siciliæ Secundus, venit ad Montem Cassinum septimo Kalen. Februarij, & alio die versus Capuam remeauit. Lucius Papa III. apud Velletrum promouit Guilielmum Abbatem S. Mariæ Regalis de Panormo in Archiepiscopum Montis regalis. Christianus Moguntinæ Ecclesiæ Archiepiscopus obijt apud Tusculanum. Homines Malsenses destruxerunt Rapollam.

1184. Nono Kalen. Iunij Terremotus adeò magnus, & terribilis fuit per totam Calabriam in a Valle de grati, & vallem de sinu Ecclesiæ omnes, & omnia ædificia murorum corruerunt, & Rufus Cusentinus Archiepiscopus, & multi alij sub muro- a Locus corruptus.

rum præcipitio ſuffocati ſunt. Caſſinenſis Eccleſia commutationem fecit cum Roberto Caputaſino de Selectano cum Caſtro Fella. Lucius Papa dimiſſo Comite Bertoldo ad defenſionem Campaniæ, per Vallem Orbeti Veronam acceſſit ad colloquium cum Imperatore.

1185. Pax firma inter Imperatorem Fredericũ, & Regem Guilielmum facta eſt. Rex Guilielmus Siciliæ copioſum exercitum in Romaniam tranſmiſit, qui Ciuitatem Durachiæ, & Ciuitatem Saloniquiũ cęperunt. Præfatus Rex Conſtantiam amitam ſuam tranſmiſit in coniugem ad Illuſtrem Regem Henricum filium Frederici Imperatoris. Nouum genus hominum, qui Vendicoſi dicebantur, in quadam parte Regni ſurrexit, quos prædictus Rex ſuſpendi fecit, & diuerſis pœnis affligi. Supradicto ſtolio Regis, fraude, & vi Græcorum poſtmodum fortuna eſt aduerſata. Lucius Papa apud Veronam obijt VII. Kalend. Decemb. & Archiepiſcopus Mediolanenſis in Papam Vrbanum eſt ſubſtitutus. Baldouinus Rex Hieroſolymitanus obijt, & Baldouinus filius ſororis eius eſt factus Rex. Andronicus Conſtantinopolitanus obijt, & Iſacius factus eſt Imperator.

1186. Domnus Petrus Sacerdos, & Abbas Caſſinenſis obiit VIII. Idus Iulij.

1187. Saladinus menſe Maij Chriſtianos deuicit; iterum in Iunio in alio conflictu victoriam obtinuit. In Septembri 4. Idus Hieruſalem cæpit. Exiens Papa Vrbanus de Verona, & Ferrariã veniens, obiit. Magiſter Albertus Beneuentanus, Presbyter Cardinalis Sancti Laurentij in Lucina, & Sanctę Romanę Eccleſiæ Cancellarius, in Papam Gregorium Octa-

uum

uum est substitutus,& veniens in Ciuitatem Pisanã obijt V.Kalend.Ianuarii. Paulus natione Romanus, & Episcopus *a* Clandestinus in Papã Clementem est substitutus. *a Al. Pranestinus.*

1188. Papa Clemens à Romanis magnificè est receptus.Roffredus de Insula VII. Idus Iulij in Cassinensem Abbatem honorificè est receptus.

1189. Guilielmus Rex Siciliæ sine liberis, & testamẽto moritur. Panormi oritur inter Christianos, & Sarracenos dissensio. Sarraceni multa suorum strage facta exeunt,& inhabitant montana. Roffredus Cassinensis Abbas futurorum prouidens,cum vicinis Comitibus,& Baronibus confęderatur.

1190. Tãcredus Comes Licij, qui apud Troiam cum quibusdam alijs iurauerat fidelitatem Constãtiæ vxori Henrici Regis Theutonicorũ,& filiæ quondam Regis Rogerij,Panormum vocatus à Magnatibus Curiæ,de assensu,& fauore Curiæ Romanæ coronatur in Regem mense Ianuarii.Rogerius Andrię, & Richardus Caleni Comites, melius suæ fidei memores cum quibusdam alijs Tancredo resistunt;sed differente suprascripto Rege Henrico in Italiam venire,Tancredus Apuliam ferè totam,& terram Laboris sibi subiicit, cui etiam Munitiones, blanditiis acerrarum Comitis cognati sui,inductæ,se reddunt. Item Comes Acerrarum, de Campania,& Regno, collecto magno exercitu pro expugnandis Capuanis,& Auersanis terram S.Benedicti aggreditur Rex Henricus Henricum Testam cum exercitu mittit in Regnum,qui per Amiterninas,& Theatinas oras,intrans,plurima loca incendio,prædaque consumpsit; qui iunctus cum prædicto Comite Rogerio in Apu-

liam vadunt, locaque quamplurima depopulantur. Cornitum capiunt, & incolas compellunt exulare; contra quos exercitus Tancredi muniunt Ciuitatem Airani, & loca vicina metuentes, bello campestri pugnare. Theutonici verò aliquandiu eos obsidentes, tum æstatis feruore, tum penuria depressi, obsidionem soluũt, & de Regno exeunt. Comes Acerrarum inualescit: & supra dictum Comitem Rogerium dolo ad Concionem vocatum, fide rupta capit. Redit cum exercitu Capuam, & Auersam. Capua se reddit improuido consilio, sicut semper vsa, cum iam Rex Henricus, cui fauebat, appropinquaret. Fredericus Imperator Romanorum, supradicti Regis Henrici Pater, qui cum ingenti exercitu Hierosolymam iuerat pugnaturus contra Saladinum, qui terram illam occupauerat, in flumine moritur. Henricus eius filius Italiam ingreditur.

1191. Obiit Papa Clemens mense Martii. Iaquintus Diaconus Cardinalis in Papã Cælestinum consecratur, à quo supradictus Rex Henricus apud Sanctum Petrum in Principem Romanorum coronatur mense Aprili. Tusculanum Romanis conceditur destruendum. Henricus Imperator vnà cum supradicta Constantia Imperatrice per Campaniam descendens in Regnum, Roccam Arcis violento capit insultu. Quod factum suos in audaciam, & nostros sic inducit indiffidentiam, vt iam nec loca munitissima de resistendo cogitentur: vnde Sorella, Atinum, & Castrum-Celli non tam bello, quàm stupore deuictæ, se reddunt. Abbate Roffredo apud Montem Cassinum ad mortem pœnè infirmato, habito tractatu inter legatos Imperatoris, & Conuentum

tum Cassinensem, qui multum Imperatori fauebat, vocati sunt homines S.Germani,& ibi de mandato Decani,& Conuentus iurauerunt. Imperator,& Imperatrix primùm recta via, post Imperatorem per Soram,& Atinum, Cassinum venerunt. Conuentus eis iurat, Abbas minimè, sed obsides dat. Post aliquot dies veniunt in Terram Laboris, nullo resisten te, præter Ciuitatem Neapolitanam, in qua receptauerat se cum suo exercitu, supradictus Comes Richardus. Imperatrix Salerni recipitur, & moratur. Imperator Neapolim obsidet, à mense Maii vsque ad mensem Augusti, & tum infirmatus obsidionem deserit. Per Campaniam redit Cassinum, pro Imperatrice mittit, sed eam Salernitani, fide rupta, detinentes ad Regem transmittunt. Imperator infirmus maiori parte suorum aëris intemperie mortua, captis obsidibus de Sancto Germano, & secum ducto supradicto Abbate, redit in Theutoniam mense Septembris. Comes Richardus cum exercitu, & Neapolitanis, egrediens, Capuam capit Ciuium proditione, vbi multi de Theutonicis gladio pereũt. Conradus Musca-in-ceruello, in Castro Capuano aliquandiu resistit; tandem compositus cum Comite cum suis exiit illæsus, Capuæ nobilibus, qui cum eo erant, carceri deputatis. Stultus Paganus Castellanum Atini Theutonicum egredientem gladio deiicit,& Atinum pro parte Regis occupat. Comes Richardus recuperata Terra Laboris, in Venafro Comitem Rogerium Molisi obsidet, quo se redempto ad S.Germanum venit, eumque quorumdam Ciuium Regi fauentium, scelerata factione, obtinet. Atenulphus Cassinensis Decanus, relictus ab Abba-

tę procurator in Caſſino ſe recipit,& cum Monachis obſeſſus à Comite viriliter reſiſtit. Comes, in Damanium Regis, capta Terra S.Benedicti, redit in Terram Laboris, menſe Nouembri. Legati Curiæ Romanæ Caſſinenſe Monaſteriū, Decanum, & Monachos interdicunt;nec hoc tamen ſeparat eos ab imperij charitate.

1192. Decanus cū Diopulto Caſtellano Rocchæ Arcis,menſe Ianuario, collecto exercitu de cāpania,& Romanorum, deſcendentes per montem inuadunt Sanctum Germanum.Baliui Regis,Monachi,& laici,Regis fautores in fugam ſe vertunt.Cæteri non tam dominio reſiſtere valentes,quàm contra violentiam prædonum ſe tuentes, magna intrātium ſtrage facta,eos repellunt,donec viſo Decano, in manibus eius,ſe reddunt.Iuramento impunitatis à magnatibus exercitus recepto, qui tamen obſides capiunt,& auferunt victualia.Idem Caſtellanus Sorā capit ;deinde ſimul cum Decano capiunt Plumbariolam , &Pinnatarium , vbi multa ſtrage facta inhabitant,& conſumunt omnia . Rex Tancredus veniens in Apuliam vadit vſque Piſcariam;& totam inde Regni terram ſibi ſubiicit , præter Comitem Caleni,cum quibuſdam Baronibus,deinde per terrā Laboris redit in Siciliam,relicto Capitanio Richardo Comite Caleni,qui iam ſe reddiderat . Rogerius de Foreſta Caſtellanus Atini Caſtrum Sancti *Eliæ* capit. S.Germanum collecto exercitu ab vna parte obſidet , & vſque ad muros violento inſultu expugnat : labores conſumit , & exportat; Caream, & alias Villas igni commendat ; ſed vt prædictus Comes Caleni cum magno exercitu in obſidione Ci-

uitatis

uitatis apud Sanctum Angelum diu moratur. Qui ex condicto pariter venientes, violentos facit insultus, sed Decanus sicut in monachatu monasticum, sic in bello militarem gerens animum, absente Diopulto, per se Vrbem tuetur, suos animat, portas reserat, & vigili cura discurrens ad omnes insultus se obiicit, ita vt, si possibile sit, vno momento portis omnibus adsistere cernatur, mense Iunii; Comes autem contra constantiam, ac animositatem Decani se videns non proficere, ab insultu cessat, & de viribus diffidens spem in corruptela reponit, & quē bello non potuit expugnare, blāditiis, & muneribus attentat. Sed & Castellanus Atini captum à militibus Regis, Fratrem Decani, variis tormentis affligit, cuius liberatio Decano offertur, aurum promittitur, cuiuslibet in Regno dignitatis optio datur; sed fidelis animus, nec auaritiæ cedit, nec ambitioni; quinimò tormenta dissimulans iurat, se toleraturum magis ante oculos suspensionem Fratris, quàm fidem Imperii, & Abbatis sui relicturum. Ille in Castellanū sæuit, montana castra Sancti Benedicti capit, & depredatur. Imperator Bertoldum Comitem cum exercitu mittit in Italiam, & cum eo remittit supradictum Abbatem, sed Bertoldus in Tuscia demorās, milites Abbati concedit cum quibusdam rediens Ceperani adloquitur supradictam Imperatricem iam à Rege remissam, ducentibus eam Cardinalibus ad hoc missis à Papa, qui putabat Romæ cum ea de concordia tractare. Sed eadem Augusta Vrbis declinat ingressum, & per Tiburim in partes Spoleti recipitur. Applicàt Abbas cum militibus, qui die quadam cum Decano euntes Atinum, Cancellos

 di-

diruunt, magnā partem Atini depredantur, & comburunt, cæpissentque castrum, si consilio Decani stetissent. Sed Theutonicus furor eodem, quo venit impetu, recessit. Iterum eadem via Cominum intrant, Gallinarium capiunt, & inhabitant. post dies aliquot milites, qui conduxerant Abbatem, recedunt, paucis remanentibus. Abbatia ex parte fauet Abbati. Castrum Sancti Angeli solita perfidia induratum, hostiliter resistit, latrunculos conducit, qui per syluas, & loca opportuna insidentes, prædā eis referant. Castellanus Atini iterū inualescit, montana castra S. Benedicti capit, & tam ipsa, quàm Castrum Sancti Eliæ gladio, prædia igne dissipat, & affligit. Inter has angustias adeò fames inualuit, vt sępe apud Sanctum Germanum venderetur coscina frumenti plusquam vna vncia auri, & sauma vini similiter, & capisa olei tarì quinque. Diopultus auxilio Abbatis collecto exercitu Aquinum, vbi milites Regis erant, obsidet, & militibus exeuntibus obtinet, inde sic inualescit, quod omnia vicinia vsq; Suessam deprædatur, & affligit. Prędictus Bertoldus Amiternum, & Valuas mense Nouembri recipiens, subitò descendit in Comitatum Molisij, & Venafrum primo insultu capiens, vsque ad consumptionem inhabitat. Obtinet castra vicina, in quorum quibusdam milites Regis capit. Rex Angliæ Hierosolyma rediens, in Theutonia captus, Imperatori datur. Post modicum liberatum, & secum retentum, Imperator, recepta ab eo fidelitate, coronat, & Regnum eius auget.

1193. Bertoldus, relictis in Comitatu Molisij Conrado Musca-in-ceruello, redit, & ducit in vxo-

rem

rem ſororem Comitis Berardi, relictā Comitis Roberti de Caſerta. Diopultus in prædam diſcurrens verſus Campaniā, gradientem contra ſe Comitem Caleni capit, & tranſductum in Rocca Arcis captiuum ſeruat, & præda tali glorioſus vſquequaque per Terram Laboris licenter iam diſcurrit, & deprędatur. Supraſcriptus Abbas, exercitu collecto, recuperat Caſtellum-nouum, & alia vicina Caſtra, pacto de reddendo ſe ſtatuto tempore, niſi erit eis à Rege ſuccurſum. Caſtrum Sancti Angeli foris deuaſtat, Bertoldus redit in Comitatum Moliſij. Rex Tancredus in Apuliam veniens recepit filiam Imperatoris Conſtantinopolitani, in vxorem Rogerio filio ſuo dudum in Regem coronato. Exinde, collecto exercitu, venit ad Montemfuſcum, contra quem Bertoldus caſtra mouens, tentoria figit apud Paludam, vbi die belli condicto pugnare volentem Regem, quidā de ſuis retrahunt. Inter moras autem exercitus Imperialis penuria coactus redit in Comitatum Moliſij. Rex verò tranſiens vi capit Roccham Sanctæ Aghates, & Caſtrum Sabiniani, vbi plures de Theutonicis captos, extremo ſupplicio damnat. Bertoldus Caſtrum Montis Rodonis obſidet, quia fidem ruperat, ſed die quadam ſuas machinas exterius inſtruens, de machina interiori emiſſo lapide percuſſus moritur. Conradus ſupradictus parte quadam exercitus dilapſa, Dux eligitur ab alijs. Obſidionem non deſerit, donec Caſtrum vi capit, proditores in circuitu ſuſpendit; conſumptisq; rebus Caſtrum ipſum incendio primùm, deinde ruina vſque ad ſolum euertit. Rex Tancredus, proſperis ſucceſſibus animatus, venit in Terrā Laboris, obſidet Caſertā,

donec Comes Guilielmus reddit se; deinde obsidet Torsain,& ipsi se reddunt,obsidibus datis. Conradus transit in Vallem Forconi, exercitum recreat, captis terris, quæ reddiderant se Regi. Rex venit Theanum,sperans ad se reuocare supradictum Abbatem, sed vir consilij futurorum prouidus, & iustitiæ conscius, nec muneribus Regis, nec terroribus Sedis Apostolicæ potuit inflecti. Rex ægritudine correptus redijt Siciliam,quo recedente, Conradus Cominum intrat,& deuastat, & deducto Comite Caleni, recipit Diopultus Roccham Montisdraconis. Conradus verò in Apuliam transiens loca immunita cæpit,munita depredatur, & deuastat.

1194. Suprascriptus Rogerius, & filius Tancredi obiit, post quem & ipse coronato Vvilelmo filio suo decessit. Imperator exercitu collecto, mense Iunio,Italiam ingreditur, Pisis, & Ianuæ parat exercitum naualem,& eo misso ipse in Regnum descẽdit, omnibus se reddentibus præter Atinum, & Rocchã Vvilelmi. Capuani, & Auersani nec se reddunt, nec obsidentur. Neapolitani ex pacto iam Pisis habito, se reddunt. Imperator transiens,Salernnm vi cæpit, & in vltionem suæ iniuriæ habitatores partim gladio,partim carcere,nonnullos exilio damnat, rebus publicatis,& in prædam exercitus addictis. Deinde transit in Apuliam, & nullo resistente per Calabriã venit Messanam. Vvilelmus nouus Regulus dimisso palatio matri,recipit se in Castrum munitum, quod dicitur Calatibilotta. Quo viso populus Panormitanus Imperatorem vocat,at ille præmissis nuntijs, & fœdere facto cum Regina, de dando sibi Comitatu Licij,& filio Principatu Tarenti,properat,& magnificè

ficè Panormum ingrediens, in Palatium recipitur, nec multò post idem Regulus fortunam cum corona deponens, ad pedes eius venit.

1195. Imperator solemni curia in Palatio habita, ostensis litteris, quas conspiratione quorundam Magnatum Regni factas dicebat aduersus eum, eundem Vvilelmum quondam Regem, modò Principē factum, & plures Comites, ac Regni Magnates in vincula coniecit. Constantia Imperatrix filium parit in Marca Anconitana, quem in auspicium cumulandæ improbitatis, inculcatis Auorum nominibus Fredericum Rogerium, seu Rogerium Fredericum vocat. Roffridus Cassinensis Abbas, non segnis, Panormum vadit, ibique donum Atini, & Malueti ab Imperatore suscipit, qui rediens obsidet Atinum. Rogerius suprascriptus videns se non posse resistere, reddit ipsi Atinum, recipiens Castrum S. Petri in fine. Imperator in Apulia redit, & coniunctus cum Imperatrice curiam solemnem habuit, qua finita, ipse in Theutoniam redijt, Imperatrix in Siciliam vadit.

HOC CHRONICON VIDETVR CONtinuatum fuiſſe ab alio Sciiptore, in alio Cod. num. 199. in quo etiam ſcriptum eſt antiquis litteris Lãgobard. Chronicon Caſſinenſe Leonis Marſicani; Continuatur autem hoc modo.

1196. Dictus Imperator de Alemannia rediens iuit Panormum, vbi ſicut Deo placuit, diem clauſit extremnm. Tunc exiens de Regno damnatæ memoriæ Marcuualdus Conſiliarius eius, & aliquãtulum commorans in Marchia Anconitana, mortua Panormi iã dicta Imperatrice rediens ille ad Regnum cum multo exercitu perditorum, & veniens cæpit Sanctum Germanum, & totam terram Sancti Benedicti diſsipauit ſimul, & ex magna parte combuſſit, tradens ſpolia habitantiũ in ea, exercitui ſuo. Nonnulla quoq; altaria, iniquorum manibus. Reliquiarum abſtractione, violata ſunt. Obſedit autem & Monaſterium Caſſinenſe, vbi ſe concluſerant duo Cardinales, qui venerant ex parte Domni Innocentij III. cum multis militibus de Cãpania in auxilium terræ. Sed Domnus Abbas prædictus ferre non valens multitudinem virorum, & mulierum, qui ſe ibidem receperant, data illi pecunia numerata, fecit eum de terra exire, commendato ab illo dicto Diopulto, Caſtello nouo, Caſtello Fractarum, & Pontecuruo.

1197. Vadit ille Marcuualdus Panormum, & illic recipiens quaſi in cuſtodiam dictum filium Imperatoris, cum tribulaſſet multos ibi, & ipſe miſerabiliter expirauit.

1198. Dictus Diopultus, cui hæſerat omnis ille exer-

exercitus perditorum, cum apud Venafrum iurasset satis solemniter treguã, & pacem Domino Abbati, & hominibus Sancti Germani per fraudem de nocte veniens cæpit Sanctum Germanum, & multos de habitatoribus captiuos tenens, omnia diripuit, quæ inuenta sunt, inferens quæcumque mala potuit, sicut erat moris eius, omnibus Castellis Monasterij, & habitatoribus eorum. Exiuit autem de Ciuitate, sed vix ibi poterat aliquis sine timore, & tremore habitare.

1201. Gualterius Comes Brennensis mittitur in Regnum à Domino Papa Innocentio, & fretus auxilio Abbatis nostri, dictum Diopultum apud Capuam cum multo exercitu contra eum venientem fugauit. Diripuit omnia, & cunctum eius exercitum dissipauit, capiens nonnullos eorum, & alios in fugam conuertens 4. Idus Iunij. Ciuitas Venafrana tota combusta est in vigilia Sancti Ioannis Baptistę. Cum auxilio dicti Comitis Gualterij Dominus Abbas Castellum Pontecuruum, Castellum nouum, & fractas recuperauit, datis Roberto de Aquila, qui tenebat illa per dictum Diopultum Ecclesia Sancti Magni in vita eius, & Molẽdino de Reposorio apud Sanctum Germanum, & tenimentis dicti Petri de Manso.

1202. Fames valida per Regnum exorta est, vnde nonnulli hac inopia coarctati mortui sunt.

1203. Dictus Diopultus à Castello Sũmæ, tentus est, qui tandem euasit suis promissionibus deceptorijs. Comes Richardus de Aquila cæpit Suessam.

1204. Dictus Comes Gualterius cæpit Tarracinam,

nam,de Salerno, & licet aliquãtis diebus ibi à Diopulto fuerit adeò coarctatus, vt carnes equorum cũ ſuis compulſus ſit edere, auxilio tamen Comitum, & Baronum, cum quibus iurauerat homagium, liberatus eſt,& ipſum Diopultum cum ſuis omnibus de tota Ciuitate Salerni ignominiosè fugauit, obſeditque Terram Maiorem per multos dies, & eos, qui ſe ibi concluſerunt, ad omnem inopiam coarctauit.

1205. Menſe Ianuario dictus Comes Gualterius apud Sarnum cum ſuis decumbens, minus cautè,fortuna ſibi nouercante,fugatis ſuis omnibus, & de eis plurimis interfectis, captus eſt per Diopultũ, & Generalem eius, & coniectus in vincula, dicitur ibi diem clauſiſſe extremum. Triumphans de hoſte Diopultus,& ſe ipſum humilians,obtinuit,vt Dominus Papa, miſſis Nuntijs fecerit ſupradictum Diopultum,& ſuos ab excommunicatione abſolui,credens eum Eccleſiæ profuturum; Qui poſtmodum Romam perrexit,& à Domino Papa Innocentio, & à Romanis bene receptus eſt. poſtea reuerſus eſt Salernum.

1206. Hoc anno menſe Nouẽbri Comes Diopultus cum pluribus Regni iuit Panormum, & traditum eſt ei Panormum cum Rege: poſt modicum verò tẽporis Cancellarius Gualterius iunctis Theutonicis,habuit Regem Fredericum.

1207. Hoc anno menſe Madij Comes pugnauit cum Neapolitanis, & ex eis magnam ſtragem fecit

1208. Menſe Ianuario, in vigilia Epiphaniæ Dominus Roffredus Caſſinenſis Abbas Ciuitatem

Soræ,

Soræ, quam homo perditissimus, & perfidissimus Conradus de Marley Theutonicus cum Roccha de Sorella . . . fuerat ab Henrico Imperatore VI. relictus Castellanus, Pesclum solidum, Roccam Arcis, & Broccum tenebat, conducta prædonũ, & sibi similium manu, Campaniam, & adiacentia loca, & maximè Terram Sancti Benedicti depredabatur; in crepusculo diluculi cum gēte ingressus est. Eo die per Ciuitatis transfugas, qui se receperant in . . . Auellum, quàm-multæ Ciuitatis domus igne deflagrauere. Illi autem de loco natura munitissimo à gente Abbatis expulsi, eodem die, in Sorellæ Roccham se receperunt. Alia igitur die Castellum Brocci expugnatum est, & Arx Sorellæ de Planello arctius est obsessa. Mense Februarij Arx dicta noctu expugnatur à nostris, vno tantum de nostris ab hostibus audaciter resistentibus, cæso. Captus Conradus, Sorellæ cum vniuersis, qui fuerant illic inuenti tenetur in vinculis, Roccham Arcis, & Pescum solidum reddere pro sua, suorumque qui tenebantur vincti, liberatione promittens. Prima igitur quinta feria Quadragesimæ, Hugo pro liberatione dicti Conradi, & suorum Stephano Camerario Domini Papæ Innocentii, & Richardo eiusdem germano Roccham Arcis assignat, recepta per eos à Domino Papa multa quantitate pecuniæ, & firmata personarum, & rerum securitate. Mense Iunij Dominus Papa Vrbem exiens ad Sanctum Germanum contendit, conuocatisq; illuc Ciuitatibus, Comitibus, & Magnatibus Regni, de Domini Regis Frederici succursu, & Regni pace tractauit, constitutis ad hoc capite, & magnis Iustitiariis Apuliæ, &

Terræ

Terræ Laboris, Comite Petro Celano, & Comite Richardo Fundano. Deinde Montem Casſinum Dominus Papa conſcendit, ibique diebus multis propter clementiam aeris immoratus, à Prædeceſſoribus ſuis indulta Monaſterio priuilegia renouauit, & quædam de nouo concedens, alienata de pertinentibus ad Hoſpitale, Veſtiariam, vel Infirmariam, ſiue Cellariam reuocari poſſe clementer indulſit, Deſcendens igitur à monte, rogatu Domini Petri Decani Caſsinenſis, in Altare Sancti Nicolai de Sancti Petri Monaſterio ſacras Reliquias ipſe recondidit in feſto Beati Iacobi, VIII. Kalend. Auguſti, ſed quia propter feruentis æſtatis inclementiam tædebat eum, conſtipante ſe turba celebrare diuina, mandato ſuo celebrauit Dominus Albanenſis, & Dominus Sabinenſis, facto ſermone, deuotè venientibus in Anniuerſario quadraginta dies de criminalibus inſtituit relaxari. Occiſum à ſuis Philippum Alemanniæ Regem interim nunciatur. Deinde Soram Dominus Papa contendit, & per Atinum cum Cardinalibus tranſiens, à Domino Abbate Eccleſiæ Sanctæ Mariæ honorificè recipitur. Menſe Octobris Richardus Fundanus Comes Capuam ∴ ∴ & Caſtellum obſidet. ∴ ∴ ∴

∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

Lacuna hic erat in Caſſin. Codice.

1209. Men-

1209. Menſe Septembri Otho IV. Dux Saxoniȩ Imperij diademate inſignitur in Eccleſia S. Petri in Vrbe Roma à Domino Papa Innocentio III. & tūc orta eſt ſeditio inter Romanos,& Theutònicos,Romanis quibuſdam , & Theutonicorum pluribus interemptis.Diopultus Comes,Dux efficitur Spoletanus.Terremotus magni per loca. In Valuis,& Rete Prouintiæ Samnij munitiones diruuntur, & plura ædificia,& caſtella. Fredericus Rex Siciliæ duxit in vxorem ſororem Regis Aragonenſis. Diopultus dictum Imperatorem Othonem introduxit in Regnū, cum Petro Comite Celani, & dedit ei Salernum, propter quod factus eſt ab eo Dux Spoleti. Hoc anno menſe Madio Roffridus Abbas huius loci mortuus eſt,& Petrus,cui prænomen erat Comes, promotus eſt in Abbatem in Natale Sancti Ioannis Baptiſtæ.

1210. Dictus Imperator contra iuramentum, quod fecerat Domino Papæ Innocentio, Regnum intrauit,& Capuam; propter quod Dominus Papa ipſum Imperatorem excommunicauit.

1211. Menſe Ianuario obijt Petrus Caſſinenſis Abbas.Dominus Papa ſententiam, quam tulerat in Othonem Imperatorem confirmat, excommunicās Canonicos Capuanos, quoniam auſi ſunt celebrare Imperatore præſente,cui Neapolitana Ciuitas ſe donauit, eique in Apuliam deſcendenti Ciuitates, & Villæ omnes ſpontè iurarunt.

1212. Prædictus Imperator in Alemanniam redijt,eo quod .˙. .˙. .˙. .˙. .˙.
.˙. .˙. .˙. .˙. .˙. .˙. .˙. .˙.

Cætera deſiderantur.

In eodem ſupraſcripto Cod. 199. Bibliothecæ Caſsinenſis ſunt pagellæ aliquot ad finem libri, in quibus Appēdiculas haſce ſcriptas reperi, quas ſubijcio.

ANno Domini 1349. tertia Indict. die nono Septembris, fuit magnus terremotus in toto Regno Siciliæ, qualis non fuit ab initio mundi, niſi in morte Chriſti, & ſpecialiter in Epiſcopatu Caſſinenſi, in tantum, quod totum monaſterium funditus corruit, & remanſit in eo nulla domus erecta, & omnia Caſtra Monaſterij fuerunt diruta præter Caſtrum Sancti Victoris, & Fractarum. Id fuit hora Miſſæ. Itaque multi homines, & mulieres, & Sacerdotes, & Religioſi ſuper altaria, & in Eccleſijs mortui ſunt, præter eos, qui in propriis domibus, Caſtris, & Ciuitatibus obierunt: Ciuitas ergo Sancti Germani media corruit, præcipuè illa pars, quæ erat in plano, ſeu paludibus, & in ea innumera multitudo hominum, ac mulierum mortua eſt.

1362. Indict. XV. Menſe Martij ſtella Cometes apparuit in Oriente, & viſa fuit per multos dies. Eodem anno, ſequenti menſe Madij obijt Ludouicus inclytus Rex Siciliæ, & ſequenti menſe Iunij obijt Ludouicus de Duratio in Caſtro Oui Neapoli, & immediatè poſt mortem dicti Domini Ludouici de Duratio, maxima mortalitas hominum ſequuta eſt in Ciuitate Neapoli, & per totum Orbem, ita vt in mul-

multis locis Castra,& Villæ vacuæ , & desolatæ remanserint. Eodem anno mense Augusto, à principio ferè ipsius mensis innumerabilis multitudo, bruchorum ab Oriente venientes totam terram occupauerunt,& tanta fuit multitudo ipsorum, quòd porci,& gallinæ,& murilegi eos comedebant,& durauerunt in partibus nostris per totum mensem prædictum,licet in partibus Apuliæ fuerint per totam æstatem præteritam, imò per tres sequentes annos durauerunt, non tamen generaliter,sed per loca, comedentes omnes herbas virides, & folia arborum.

Anno Dominicæ Incarnationis 1388. Indictione XI. Ianuario mense,die octaua. Serotina hora vna, & semis visæ fuerunt à parte Occidentis stellæ ire per Cœlum, sonitu horrifico versus Neapolim,& Caietam,quæ quidem stellæ claritate erãt præfulgidæ,& tanti splendoris, vt quando earum discursus fiebat, esse videbatur quasi medius dies, quantitate erant indiscretæ: nam aliquæ ipsarum tantæ quantitatis cernebantur, ac si essent magnæ trabes igneæ,in numero fuerunt......

Cætera desiderautur, huic explendæ lacunæ ducentorum annorum.

Anno Domini 1500. die septimo Ianuarii hora diei tertia, & vltra,dum Missa celebraretur, fulmen erumpens à tecto portæ maiori imminente, & etiam iuxta altare maius pauimentum dissipans, Sacerdotem mysterio incumbentem adeò conterruit, vt ferę exanimis remãserit, & iuuenem quendam adue-

nam non procul inde remotum in tantum afflatu perculſit, vt immobilem factum,& humi proſtratū perfracta fronte miſerabiliter affecerit, partem inſuper Campanilis, iam aliàs ſæpe percuſſi, & collabentis deiecerit cum Campana maiori.

† *Item ex alio Cod. Chronici Caſſinen. auctore Leone Marſicano, pagellis ante Chronici initium poſito, hæc exſcripſimus.*

Ex Indicibus quibuſdam emortualibus Religioſiſſimi Cœnobij Caſſinenſis excerpſi Illuſtrium aliquot Virorum obitus certis diebus conſignatos. Eiuſmodi verò excerpta, quòd ad rerum noſtrarum Chronologiam quodammodo facere videantur, ea huic Caſſinenſi Chronico ſubijcere libuit. Habe igitur & pauca hæc, Lector, donec in tuorum ſtudiorum commoda, ſi vita σὺν θεῷ ſaluſque ſuppetet, plura, ac maiora depromam.

Ex Emortuali m.s. Mon. Caſsinenſis num. 47.

VII. Idus Ianuarij *a* θ. Carolus Rex Siciliæ MCCLXXXV.

VIII. Kalendas Februarij θ. Rex Ferdinandus MCCCXCIIII. In Conuerſione S.Pauli, hora 18.

Prid. Non. Febr. θ. Raynaldus Barenſis Archiepiſcopus, & Monachus.

Non. Martij θ. Boemundus Antiochię Princeps.

XIIII. Kal. Aprilis θ. Honorius III. Papa.

a *Hoc eſt, obijt Nam Nota hæc θ in iudicijs θάνατον. i. mortē ſignificabat. ad quod alluſit Satyrographus.* Et potis es nigrum vitio præfigere Theta. *Mortem igitur ſiue obitum in hiſce etiā emortualibus Indicibus ſignificat.*

X. Kal.

X.Kal.April. θ. D.Petrus de Capua Diac. Card. S·Georgij.

Sunt in eadem Cassinensi Bibliotheca opera huius Card.nempe, Epitome sententiarum, & Lexicon Concionatorum, in expanso folio.

V.Kal.April. θ. Clemens Papa III.

IV.Kal.April. θ. Stephanus Papa, qui & Fredericus Abbas huius loci.

XVI. Kal. Maij θ. Sigilgaita Ducissa. Fuit hæc vxor Roberti Guiscardi.

XI.Kal.Maij θ. Alexander II.Papa.

IV.Non.Maij θ. Carolus Secundus Rex Siciliæ, MCCXIX.

Idib. Maij θ. Gulielmus Rex Siciliæ.

VIII.Kal.Iunij θ. Domnus Gregorius VII.Papa.

III. Iunij θ Henricus Imperator.

XVI.Kal.Iulij θ. Henricus Capuanus Princeps.

IV. Kal.Iulij θ. Maria Turritanorum Regina.

III.Kal.Iulij θ. Domnus Gentilis Neapolitanus Archiepiscopus,& Monachus.

VIII.Idus Iulii θ. Domnus Eugenius III.Papa.

XVI.Kal. Augusti θ. Robertus Guiscardus Dux.

V. Kal. Augusti θ. Leopuldus Dux Austriæ, & Stiriæ.

VIII. Idus Augusti θ. Carolus Hungariæ Rex Anno Domini MCCXCV.VIII.Indict.

XI.Kal.Septemb. θ. Domnus Gregorius PP.IX.

III. Kal. Septembr. θ. Domnus Alexander Papa III.

Kal.Septembr. θ. Adrianus Papa IV.

Non.Septembr. θ. Rogerius Comes Tusciæ.

XVI. Kalend. Octobr. θ. Victor Papa III. qui & Desi-

Desiderius, Abbas huius loci.

VIII. Kal. Octob. θ. Innocentius *II.* Papa.

III. Non. Octob. θ. Henricus Imperatòr.

VI. Idus Octob. θ Amfusus Capuanus Princeps.

XIV. Kal. Nouemb. θ. Bonifacius Papa *VIII.*

VIII. Idus Nouemb. θ. Ayglerius Archiepiscopus Neapol. & Monachus.

XVI. Kal. Decemb. θ. Gulielmus Rex Siciliæ.

XIII. Kal. Decemb. θ. Constantia Imperatrix.

XII. Kal. Decemb. θ. Iordanus Princeps.

III. Non. Decemb. θ. Anastasius *III.* Papa, & Lotharius *III.* Imp.

VII. Idus Decemb. θ Otho Imperator.

XIX. Kal. Ianuar. θ. Callixtus *II.* Papa, & Agnes Imperatrix.

XIV. Kal. Ianuar. θ. Vrbanus V. Papa, & Iordanus *II.* Princeps.

Prid. Kal. Ianuar. θ. Domnus Odilo Cluniacensis Sacerdos, & Abbas.

Ex altero Emortuali præfixo Cod. m. s. eiusdem Bibliothecæ num. 334.

VI. Idus Febr. θ. Helbiria Regina, vxor Magni Regis Siciliæ, & Apuliç.

VIII. Kal. Martij θ Rogerins Dux.

III. Kal. Martii θ. Rogerius Rex Siciliæ.

X. Kal. *I*ulij θ. Rogerius Comes Siciliæ.

XVI. Kal. Augusti θ. Robertus Dux Apuliæ.

VII. Kal. Augusti θ. Kuraza mater Madij Magni Ammirati Ammiratorum.

III. *I*dus Augusti θ. Drogo Comes.

VI. *I*dus Septemb. θ. Leo, pater Ammirati Ammiratorum.

ANO-

ANONYMI, SED ANTIQVI, & fide digni Scriptoris narratio celeberrimæ consecrationis, & Dedicationis Ecclesiæ Casinensis, Ab Alexandro II.P.M. factæ, Ex M.S. Cod: 47. Bibliothecæ Casinensis.

OPeræpretium mihi videtur, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, qualiter huius Sancti, & venerabilis Cœnobij noua Ecclesia, quoue tempore, vel à quibus personis funditus renouata, constructa, & dedicata sit, ad posterorum memoriã literis vtcumq; mandare. Sicut enim detestãdi sunt, qui ea, quæ nouerunt cęlanda, reuelant, ita nihilominus ingrati sunt, qui ea, quæ multorum ædificationi profutura præuiderint, cęlant. Et quamuis non sicut decebit, id enarrare me posse confidam, melius tamen hac mea imperitia aliquo modo puto scribẽdum, quàm ad non paruum nostrum dedecus, scribendi negligentia, reticendum.

1. Cùm igitur Sanctissimi, & eximij Patris nostri Benedicti in hoc eius venerabili Monasterio Cassinẽsi, quod ipse quondam strenuè, Deo duce, & fautore, primùm construxerat, venerandę memorię Domnus Desiderius, septimus, & tricesimus successor, diuina dispositione ordinatus esset, Omnipotẽti *Deo* adeò charus extitit, ac deuotus, vt quod suo fideli famulo Benedicto olim promiserat, videlicet quòd locus hic, quem tunc gentibus vastandum, diripiendumq; tradere censuerat, in maiorem, quàm tunc erat, statum,

tum, famam, & gloriam venturus esset, constat ab hoc inchoari, & perfici voluisse; cui tantum suæ pietatis gratiam meritis Patris Benedicti concessit, vt inter ferocissimas Normannorum gentes, quæ non ante multos annos finitimas quasque, & contiguas terras occupauerant, tam pacificè, tamque quietè consisteret, vt non solum mediocres viri, verùm etiam ipsi eorum Principes, ac Duces libenter ei obedire, eiusque voluntati non aliter, quàm sui patris, ac Domini in omnibus parere studerent, nullusque circumquaque manentium esset, qui non eius gratiam, & beneuolentiam desideraret. In tali igitur pace, ac tranquillitate diuinitus constitutus, post nonnullas huius sancti Cœnobij à se nobiliter ædificatas officinas, atque constructas, tandem aliquando ad renouandum à fundamentis Ecclesiam, quæ reuera, & crescenti in dies Fratrum numero, parua, & pretiosissimo Beati Patris Benedicti corporis thesauro indecens erat, non sine diuino instinctu animum adiecit, quæ videlicet, vt compendio loquar, anno ab incarnatione Domini Millesimo sexagesimo sexto omni nisu, & studio ædificari cæpta cum atrio, & porticibus suis, in quinque annorũ spatio, omni est gloria, & decore perfecta. Cuius quidem columnas omnes, vniuersosque pauimenti lapides ab Vrbe Roma magno labore, & non paruo pretio conuexit, ipsamque Ecclesiam mirificis operibus, & pene temporibus istis incognitis artificibus, ex diuersis Orbis partibus, & ab ipsa quoque Regia Vrbe Constantinopoli maximo ære conductis, decentissimè decorauit.

Parietibus autem in circuitu pulchra colorum

varie-

varietate depictis, Absidam, & arcum maiorem, & atrium musiuo pretiosissimo adornauit. Pauimentū verò totius Ecclesiæ tanta, tamque mirifica, & pene ineffabili cæsorum lapidum diuersitate distinxit, vt non lapidibus, sed floribus solum vernare putes. Quæ omnia videri quidem, & admirari, vt dignum tamen est comprehendi vix ab aliquo possunt. Quātitatem autem ipsius Ecclesiæ, & qualitatem, seu ornamenta, quoniam non fuit mei propositi ex integro in hoc sermone describere, & alio loco cum reliquis operibus prædicti Domni Abbatis latius, Deo volente, comite vita, pandentur, id tantum quanta gloria, quantaque frequentia sit consecrata, pro posse narrabo.

Venerandæ memoriæ Domnus Alexander II. Papa eo tempore Sanctam Romanam Ecclesiam sapientissimè, & religiosissimè gubernabat. Hunc ergo Domnus Abbas, vt decebat, deuotissimus adijt, eumque, vt ad tantæ Ecclesiæ consecrationem accedere dignaretur, orauit. Quo velociter, vtpote præ cunctis ei familiarior impetrato, Ildebrandū quoq; Archidiaconum, ac reliquos Romanos Episcopos, & Cardinales officiosissimè inuitauit. Optimum autem mihi, & non contemnendum videtur, nomina, & numerum Episcoporum, & Magnatium aliquot, qui adfuere (cum vniuersos non sit facilè reminisci) memoriæ tradere, quatenus eorum numerositate, innumera etiam populi multitudine, qui tunc vndique terrarum confluxit, ipsius dedicationis gloria innotescat: Sunt autem hi.

Ioannes Episcopus Portuensis.

Ioannes Episcopus Tusculanensis.

X Vbal-

Vbaldus Episcopus Sabinensis.
Alphanus Archiepiscopus Salernitanus.
Ildebrandus Archiepiscopus Capuanus.
Ioannes Archiepiscopus Neapolitanus.
Ioannes Archiepiscopus Surrentinus.
Girardus Archiepiscopus Sipontinus.
Bisantius Archiepiscopus Tranensis.
Drogo Archiepiscopus Tarentinus.
Erasmus Episcopus Signinus.
Petrus Episcopus Anagninus.
Honestus Episcopus Verolensis.
Ambrosius Episcopus Tarracinensis.
Leo Episcopus Caietanus.
Pandulphus Episcopus Marsicanus.
Palumbus Episcopus Soranus.
Martinus Episcopus Aquinensis.
Guilelmus Episcopus Theanensis.
Ioannes Episcopus Calenus, *siue* Foriclaudiensis, *Vt est in Bulla Alexandri II.*
Petrus Episcopus Venafranus.
Goffridus Episcopus Auersanus.
Ioannes Episcopus Picęnus.
Maraldus Episcopus Pestanus.
Albertus Episcopus Boianensis.
Rogerius Episcopus Ciuitatensis.
Campo Episcopus Draconariensis.
Stephanus Episcopus Troianus.
Balduinus Episcopus Melfitensis.
Ioannes Episcopus Cannensis.
Robertus Episcopus Florentinensis.
Nicolaus Episcopus Termulensis.
Guilelmus Episcopus Larinensis.

Petrus

Petrus Episcopus Guardiensis.
Ioannes Episcopus Vigiliensis.
Innacius Episcopus Monorbinensis.
Guilelmus, siue Guibertus Episcopus Rubbesanus.
Datto Episcopus Ostunensis.
Petrus Episcopus Monopolitanus.
Ioannes Episcopus Iuuenatiensis.
Maynardus Episcopus Arianensis.
Arnaldus Episcopus Acherontinus.
Constans Episcopus Venusinus.
Vgo Episcopus Hydruntinus.
Goffridus Episcopus Perusinus.
Theobaldus electus Castellanus, qui videlicet altero post dedicationem die Episcopus consecratus est.

At ex originali diplomate Alexandri II. quod est in Archiuo Cassinensi, habentur praterea hi Pralati Ecclesiastici interfuisse huic Ecclesia Casinensis consecrationi, Videlicet,

Ildebrandus Archidiaconus S.R.E.
Petrus Dam.Ost.Episcopus.

Et post Episcopos omnes hi Cardinales subscribunt iam dicto diplomati.

Ego Firminus Card.S.R.E.
Leo Card. . . . .
Stephanus Card.Presbyter.
Landulphus Card. Presbyter.
Leo Card. Presbyter, pro omnibus Presbyteris Cardinalibus, Diaconibus, & Clericis S.R.E.

Monachorum verò quot millia cum suis Abbatibus ad tantæ festiuitatis gloriã cõuenerint, nequaquã recoli, quia nec videri quidẽ omnes potuerunt.

Principes autem, Capuani, Richardus, & Iordanus filius eius, & Iordanus Patruus, Gisulphus Princeps Salernitanus, Pandulphus Princeps Beneuentanus, Sergius Dux Surrentinus, Raynulphus Comes. .·. .·. .·.

Cæterorum autem Potentium, Comitumque, seu nobilium omnium circumquaque terrarum tanta affuit multitudo, vt eorum numerum nedum nomina recensere, multæ ociositatis indigeat. Quid autem populorum turbam memorem? quæ proculdubio tanta extitit, vt non modò totius Monasterij ambitum, non modò omnium officinarum etiam tecta compleuerit, sed & ipsa quoque itinera ab ipso vertice montis vsque ad radices eius ita frequentia, constipatione sua repleuerit, vt vix alicui fortissimo aliquo modo inter eos gradiendi facultas esset.

Omnibus igitur his summo gaudio, præcipuaque deuotione, tantæ festiuitatis gratia congregatis, sūmo, vt oportuit, honore dedicata est præfata Ecclesia prima die kalend. Octobrium, die Sabbathi, anno Diuinæ Incarnationis 1071. Ind. ix. cum quinque altaribus suis, ex quibus videlicet duo, idest S. Benedicti, & S. Ioannis præfatus venerabilis Papa Alexander manu propria consecrauit: altare verò Sanctæ Mariæ Ioannes Episcopus Tusculanensis; Sancti verò Georgij Vbaldus Episcopus Sabinensis; Sancti autem Nicolai Erasmus Episcopus Signinus consecrarunt.

Peractis itaque omnibus, & Missa à Romano Pōtifice solemniter celebrata, multisque à populo oblatis donarijs, & non tantùm ijs, qui tunc aderant, sed & vniuersis, qui per continuos octo Dedicatio-

nis

nis dies festiuitatis deuotione conuenturi essent, ab eodem Beatissimo Pontifice absolutione data, vnusquisque gaudens, & exultans recessit ad propria. Huius autem absolutionis gratia tanta deuotione, tantaque frequentia per continuos octo dies huc vndecumque concursum est, vt quasi non se fidelē putaret, qui particeps tantę solemnitatis non fieret. Hæc omnia ita fuisse nemo legentium ambigat, quę vtique non ab alijs tradita, sed reuera propriis oculis visa descripsimus. Transactis verò à Dedicatione huius Ecclesiæ tribus annis, totidemque mensibus anno videlicet à Saluatoris natiuitate 1075. incipiente iij. Non. Ianuarij Ecclesia B. Bartholomæi Apostoli, quæ ad Occidentalem partem maioris Ecclesiæ satis decenter sita est, cum grandi iterum lætitia, & exultatione cunctorum fratrum honorificè dedicata est à Ioanne Sorano Episcopo, vbi etiam non minima particula Brachij eiusdem Beati Apostoli in argentea capsella venerabiliter recondita est.

Eodem etiam anno post octo circiter menses reliquæ duæ Basilicæ pulcherrimæ in extremis exterioris atrij turrium modò hinc inde locatæ, pari studio, & honore sacratæ sunt 4. Idus Septemb. quarū alteram, quæ à dextra parte ad honorem B. Archangeli Michaelis constructa est, prædictus Ioannes Soranus Episcopus, alteram verò, quæ à læua, ad honorem B. Apostolorum Principis Petri fundata est, Leo Episcopus Aquinensis Diuino numini, ipso Domno Abbate, omniumque Fratrum præsente conuentu, cum magna lætitia, & deuotione sacrarunt.

Porrò

Porrò cum ab hac dedicatione annus iam quartus decimus, & ab Incarnatione Dominica millesimus, & nonagesimus volueretur, tribus iam annis, & tribus, ac sexaginta diebus, transitu reuerendæ, ac semper honorificè memorandæ memoriæ Desiderij Abbatis elapsis, præsidente, atque iubente Domno Oderisio reuerentissimo, atque dignissimo successore ipsius dedicata est Ecclesia Sancti Confessoris Christi Martini, quam prædictus venerabilis Abbas Desiderius in loco ipso, vbi olim à Beatissimo Abbate Benedicto constructa fuerat, circa portam scilicet Monasterij mirificè, ac pulcherrimè in sexdecim marmoreis columnis erexerat, quamque tam Musiuo, quàm etiam diuersis picturarum coloribus optimè decorauerat. Dedicata est autem xiv. Kalen. Decemb. ipsa videlicet die octauarum eiusdem Beatissimi Confessoris Christi Martini, feria 2. cum tribus altarijs suis, ingenti frequentia ordinis diuersi virorum, & maxima vniuersorum lætitia, quorum primum, atque præcipuum in honore ipsius B. Martini dedicauit vir venerabilis Domnus Ioannes Episcopus Tusculanensis; illud autem, quod ad dexteram ipsius Basilicæ situm est, in honore S. Erasmi martyris consecrauit Domnus Raynaldus Episcopus Caietanus, qui ipso anno ex hoc nostro Monasterio eidem Ecclesiæ datus fuerat Episcopus: tertiũ verò, quod à parte sinistra statutum est, in honore gloriosi Confessoris Christi Ambrosij benedixit Domnus Honestus, Reuerentissimus Episcopus Verulanus. Fuere autem cum eis in hac Dedicatione Episcopi etiam alij tres, idest Lambertus Alatrinensis, Roffridus Soranus, nec non & Leo Episcopus

Vena-

Venafranus. Quod autem tamdiu post Patris Desiderij transitum consecratio Basilicæ huius dilata est, hoc fuit in causa; quia & picturæ partem aliquā, & pauimenti non modicam, ad complendum, morte præuentus idem Abbas reliquerat. Quæ omnia successor illius studiosissimè percomplere, & addere, quę necessaria, curauit, & sic eam dedicari, quatenus præmissum est, honorificentissimè fecit.

Annis item post ista tribus, & tribus insuper, ac septuaginta diebus exactis, anno scilicet Incarnationis Dominicæ 1094. Indictione secunda mensis Ianuarij die trigesima, secunda feria, dedicata est Ecclesia Beati Andreæ Apostoli, præsidente, atque iubente iam dicto Abbate Domno Oderisio, qui eandem Basilicam à fundamentis extruxerat ab Orientali parte maioris Ecclesiæ inter Absidam, videlicet ipsius, & domum infirmorum habens cęmiterium Fratrum à latere dextro, à sinistro verò claustrum, licet paruulum, tamen pulcherrimum. Dedicata est autem à Dom. Raynaldo Caietano Episcopo iam superius memorato cum ingenti deuotione, & exultatione Fratrum vniuersorum, ea nimirum die, qua castrum, quod Fractæ dicitur, vltra omnem spem, meritis Beatissimi Patris Benedicti, miseratione Diuina, recepimus, quod videlicet triennio ante à vicinis Nortmannis furatum nobis fuerat, atque peruasum, sed die xiii. . . . . . . Domino auxiliante receptum, atque ob sempiternam illius triumphi memoriam in eadem die consecrationis hoc solemne statutum. Est autem prædicta Basilica instituta ad vtilitatem infirmorum Fratrum, lignis quidem, ac tegulis firmissimè cōtignata,

fenę-

fenestris vitreis optimè decorata, diuersis Sanctorum historijs, pulchra colorum varietate depicta, pauimento quoque multimoda incisione marmorum artificiosè constructa. Quodque omnibus his est longè pręcipuum, multis ac præclaris tam Apostolorum, quàm Martyrum, necnon & Confessorum Dei reliquiis studiosissimè consecrata. Quorum omnium nomina, cum reliquarum Ecclesiarum pignoribus pariter, suis in locis, Domino iuuãte, scribemus.

Ex his postremis verbis conijci fortè potest, auctorem huius narrationis fuisse Petrum Diaconum Cassinensem: is enim hanc ipsam celeberrimam Dedicationem trium iamdictorum Altarium, videlicet Sancti Martini, Sancti Erasmi, & Sancti Ambrosij, recitatis sacrarum Reliquiarum nominibus, ritè describit lib. 4. Chron. Cassinen. Cap. 8. Multa tamen hic diligens Lector reperiet, quæ in eo Chronico scripta non sunt: ac proinde nos actũ nequaquã egisse existimabit.

Cum hic anonymus dicat sup. pag. 173 se non ab alijs audita, sed rem propriis oculis uisam descripsisse, et petrus diaconus lib. 4 chron. cassin. cap. 66 asserat se primo [illegible] lustro anno dominicae incar. 1115 a parentibus s. benedicto oblatum, a girardo abbate susceptum, non potest esse author huius narrationis, ut conijcit sub forte, notator. nam petrus natus est anno 1110 ex loc. citato — sed potius uidetur esse Leonis, postea epi ostien. qui praesens aderat, et chronicon cassinense conscripsit, obijt anno 1112 ex baronio eo anno tom. XII

DE

DE FALCONE Beneuentano.

FALCO, *trium superiorum, loco quidem postremus, diligenti tamen gestorum, locorumque enarratione, profectò primus habendus est. Is Notarius, eo tempore, insignis, & Sacri Palatij Scriba fuit: atque ab Innocentio II. P. M. ob fidei constantiam, qua Pontificias partes in maximis illis turbis tutatus fuerat, Iudex suæ patriæ renuntiatus est. Hoc verò Chronico, quod ab anno* 1102. *ad* 1140. *producit, res sui temporis, easque præcipuè, quæ Beneuenti contigerunt, adeò fusè, & accuratè describit, vt tibi, Lector, non legere, sed præsens esse videaris. Et nisi te stylus, barbarie horridus, arceat, cæterà abs te laudatum iri Falconem, nullus dubito. Baronio sanè, & Gordono is placuisse videtur: quippe qui & calamo exceptum habuerint, & non semel ille in Annalibus, iste in Operis Chronologici posteriore Tomo citauerint. Hoc igitur & tu, studiose Lector, nunc primum aspiciente lucem, per me fruere, & Vale.*

FALCONIS BENEVENTANI CHRONICON.

IVLIVS DE SYNDICIS, BENEVENTANVS.

Lectori.

PEruenit in manus nostras, Lector dulcissime, libellus quidam, cuius auctor Notarius Falco, Scriba Sacri Palatij appellabatur: in quo Historiæ multæ totius Regni Neapolitani scriptæ sunt; præcipuè tamen Beneuentanorum gesta inter se, vti ciuilia bella, ac etiam contra exteros Normandos, vt est videre ibidem. At quia corrosioni, & literarum obscuritati, successione longi temporis videbatur proximus, vt apparet ex defectu sui principij, & sui finis, vtrinque enim paginæ duæ euulsæ, & deperditæ sunt, propterea ne tantum opus, & auctoris labor in nullam memoriam deueniant, exemplandi onus suscepi; commutando tamen characteres Longobardorũ in latinos nostros. Noli igitur mirari, si principium habet sine principio, & finem sine fine. Vale.

apud

.·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·.
.·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·.
.·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·. .·.

apud Vrbem Romanam eum ab honore priuabat, quin etiam animos Beneuentanorum sæpissimè incitabat, ne præter licentiam Domini Papæ Archiepiscopatui consentirent. Tandem Conciues huiuscemodi deliramenta aspicientes, nec mora, fere centum nobilium, & bonorum hominum Romam miserunt, Dominum Papam precantes, vt Pastorem Electum corroborare dignaretur. Illi autē abeuntes, coram omnibus, videlicet in Sacrosancta Synodo, quam constituerat, eum indesinenter postulauere, quod minimè obtinere valuerunt. Videntes autem hoc, qui missi fuerant, indeque reuersi corda aliorum mouebant dicentes, Patres, Auos, Proauos nostros tantam iniuriam passos nunquam fuisse. Sed quid plura? Qui ex parte Risonis videbantur, arma, & belli apparatus super campanili imposuerunt; audierant enim, quòd Petrus ipse Portuensis Episcopus coniurationem fecisset, vt thesauros Ecclesiæ, & eius bona virtute vellet diripere. Tunc Episcopus ipse in coclerio arma imponi aspiciens, tristis factus, suos vocari præcepit fideles, quatenus consulerent, quid super hoc tanto, talique negotio fieri debuisset. Interim bellum inchoatum est, eò quòd pars Episcopi in campanili ascendens Palatium Dacomarij, in quo Episcopus ille morabatur, fortiter expugnabat; & Episcopi auxiliarij de Turre Dacomarij pugnātes inuicem crudeliter prę-liati sunt; duo quidem iuuenes in ipso conflictu ani-

mas reddidere. Poſtremò nocte adueniente, videns ſe Epiſcopus ipſe circumuentum, medio noctis ſilẽtio Monaſterium S. Sophiæ cum quibuſdam aſcendit, ibique tempore non multo commoratus eſt. Præterea Ciues metu coacti timentes, ne Epiſcopus ille eos apud Dominum Papam affligeret, eum coegerunt, quoadusque eis fidem ſacramento præberet, quod facturum promiſit, orauitque Dominum Papam, vt Rectorem mitteret, qui Roſſemanum Monachum Rectorem iteratò conſtituit.

Anno 1103. XII. Indictionis.

Anno 1104. XIII. Indictionis.

Anno 1105. XIV. Indictionis, menſe Ianuario, & Februario nix magna fuit, & fluminum inundatio, & ſtella Cometes ad Occaſũ apparuit: triduo enim poſt venit Papa Beneuentum.

Sequẽti anno obijt Henricus Theutonicorũ Rex.

Anno 1107. menſe Septembri I. Indict. obijt præfatus Roffridus Beneuentanus Archiepiſcopus, qui ſedit triginta annis, & vno, menſibus duobus, diebus viginti.

In hoc anno, ipſo menſe Septembris obijt Abbas Madelmus, & hoc menſe Septembris electus eſt Bernardus Abbas in feſtiuitate S. Angeli.

Anno 1108. II. Indictionis ſterilitas vini, mortalitaſque animalium, & Papa Paſchalis venit Beneuẽtum, qui menſe Nouembris ordinauit Landulphum Archiepiſcopum.

Anno 1109. III. Indictionis obijt Formatus. Paſcha accidit VII. Kalendas Maias, & ſecundo die intrante menſis Nouembris combuſtus eſt theſaurus S. Mariæ.

Anno

Anno 1110. IV. Indictionis Henricus Rex venit Romam,qui fraude,& dolo Papam Paschalem cepit,& Cardinales mense Februario. Eodem mense Dux Rogerius obijt,& Boamundus germanus suus.

Anno 1111. V. Indictionis.

Anno 1112. VI. Indictionis mense Martio Papa Paschalis faciens Romæ Synodum fregit pactum, quod fecerat cum Henrico Rege. Hoc anno inceptũ est ædificium, vel ædificari Oratorium Sancti Bartholomæi Apostoli. . . . .

His & aliis ita decursis cernentes Beneuentani se varijs prædarum doloribus affligi, consilio habito, Landulphum Archiepiscopum, & Ioannem Iudicem ad præfatum Apostolicum delegauerunt, quatenus Ciues illos tanta oppressos calamitate ad portum salutis erigere dignaretur; præcipuè cum plerique Beneuentanorum Ciuitatem intrinsecis conspirationibus sæpè turbauissent; scilicet quod alij Landulphum Burrellum, alij Ansonem Ciuitatis Rectorem sine Domini Papæ voluntate constituere satagebant. Apostolicus autem hæc audiens, nec mora, secundo die intrante mensis Decembris aduenit Beneuentum, qui mense Februario Synodum constituit. Synodo autem facta, cum in Sacro Beneuentano Palatio assisteret, prædictamque conspirationem factam pro parte illius Landulphi Burrelli deprehendens, Conciues vocari iussit, à quibus, quod agendum esset super hoc tanto, & tali negotio, subtiliter sciscitatus est, quomodo, vt diximus, coniuratio illa ad traditionem Ciuitatis, & detrimentum fore videbatur: & quòd quidam Ciuium pro ipsius Landulphi auxilio turres Portæ summæ

noctu cepissent; indeque munitionum ipsarum custodum eijcientes vna tantùm nocte eas virtute tenuerunt. Tandem, Deo opitulante, & Beneuentanorum compluriùm fidelium solatio, quorum mens erat sanior, turres ipsæ vendicatæ sunt, & B. Petro restitutæ. At ciues ipsi tale Domino Papæ dedere responsum, vt, quos suspectos haberet, vocaret, & ab eis pleniter iustitiam sumeret. Quid plura? Curia ordinata, vocantur malorum fautores, vocantur suspecti; tandem legitimè sententia extensa, quosdam captos vidimus, quosdam eiectos, & domos quorumdam fisco deditas, quorumdam destructas. Istis taliter actis

Anno videlicet 1113. supra millesimum, & XIV. anno Pontificatus supradicti Domini Papæ mense Martio VI. Indictionis Dominus ipse Apostolicus Ciuitatem Beneuentanam varijs prædarum persecutionibus ex omni parte oppressam aspiciens, & Ciuium bona à Normandis vndique vicinantibus quotidie distrahi, & confundi cognoscens, consilio habito, Landulphum de Græca militem prçstantem, & solertem Comestabulum Beneuentanorum instituit, quatenus, Deo adiuuante, & ipsius prudentia Ciuitas à prædarum solita confusione, quæ sçpissimè imminebat, & à conspirationum seditione contra Dominum Papam crebro erecta, secura in progenie, & progenies consisteret: cognouerat enim eum prudentem, & animosum, sagacisque ingenij virum, cuius auxilio, & solertia nedum Beneuentanorum populus sibi ad regendum commissus, verùm etiam pleraque Langobardorum habitatio à Normandorum seruitute affligentium eripi, & liberari

rari

rari confidebat; Erat quippe Landulphus ipse bellicosi spiritus, & minorum iniurias non patiens, inimicis omnibus quotidie minabatur. Nā si quis inimicorum illi iniuriam, vel prædam inferret, mori prius velle desiderabat, quam impunitus aliquo modo inimicus recederet. Quid plura? Landulphus ipse Comestabulus, ex omni parte, virtute, & scientia redimitus colla nulli minantium flectere dignabatur. Cumque sicut prædictum est, Landulphus ille, Comestabiliæ honorem à supradicto Domino Papa Paschali acciperet, videns Castellum, quod quidam Robertus, qui Sclauus cognominabatur in monte Sableta construxerat, vir omnis malitiæ, & nequitiæ studio repletus, anxiando cum eo loquutus est, vt castellum illud destrueretur. Ob Beneuentanorū enim guerram, & inimicitiam Ciuitatis, Castellum illud Robertus ipse construxerat mirabile, valdeque laboriosum. Ex cuius Castri residentibus multa Ciues opprobria, damnorumque copiam perpessi fuerant, ita quidem, quòd quidam conciuium pro ipsius Castelli ædificio prædia, & possesiones, quas circa eundem montem habuerunt, perdidere. Castello itaque mirabiliter constructo, illic residentes cum ipsius Roberti seruientibus quandoque Beneuentanos capiebant; quandoque, quod crudelius est, peregrinis vitam cum eorum bonis auferebant. Prædictus igitur Apostolicus hæc Romæ audiens Robertum illum excommunicauit, donec Castellum illud Ciuitati contrarium deleuisset, quod facere ipse Robertus contempsit. Quid plura? Landulphus ipse de Græca Comestubulus ordinatus, cum prædicto Roberto pactum incipiens, ipse quod cum prædicto

dicto Papa facere noluerat, Castellum illud destruxit, & funditus deleuit, duobus videlicet equis optimis, & ducentis solidis datis. Deinde Landulphus ipse Comestabulus pactum cum Comite Iordano sacramento affirmans, quotidie virtutibus, & laudis præconio attollebatur.

Robertus itaque Princeps, & Robertus, & Iordanus Comites Castellum illud sic destructum, & Landulphum illum Comestabulum de die in diem virtute, & diuitijs repleri aspicientes, inuidiæ zelo ex odio Longobardorum perculsi, putantes se illius prudentia exhęredari, cum omnibus Normandis ex omni parte vicinantibus coniurauere, affirmantes se guerram Beneuenti facturos, & prædam, donec Landulphus ipse Beneuentanorum Comestabulus videretur. Sacramento ipso taliter confirmato innumeris cum militibus, & peditibus super Beneuẽtum venerunt, duodecimo die intrante mensis Augusti, & in monte, qui Guardia dicitur, die vna tantùm, ac nocte castrametati sunt, credentes & illum eijcere, & Ciuitatem omnino depopulari, sed die ipso, quo applicuerunt, bellum inchoantes & superati sunt, & quidam eorum capti. Nocte autem insecuta, timore cęlesti, & Beneuentanorum terribiliter commoti, more latronum per deuia fugientes, existimabant se nocte ipsa à Beneuentanis capi, & turpiter teneri. Ita quidem vt sicut ex ore eorum complurium narrantium auditum est, si Comestabulus ipse cum Beneuentanorum, & militum caterua Ecclesiam S. Angeli ad crucem trãscenderet, vel vocis alicuius sonitus audiretur, & hostes, & hostiũ apparatus stipendia Beneuentanorum in manibus pro-

proculdubio traderentur.

Illis autem Normandis ſic abeuntibus, Landulphus ipſe de Greca Comeſtabulus, inimicorum nõ ferens impugnationes, vicem reddens pro acceptis, haud mora, militum ferè centum, & octuaginta numero armatorũ collecto, & ciuium circiter quatuor millia multitudine congregata, Caſtellum, quod Terrarubea dicitur, adiuit, quod igne, ferroque terratenus proſtrauit: ipſiusque Caſtri incendio Robertus quidam de Sicilia dictus, combuſtus obijt; ſicque innumerabilem animalium, & aliarum rerum ſubſtantiam Beneuentum magno cum gaudio perduxere. Non poſt multum verò temporis iterum collecta Equitum, & Conciuium cohorte, Landulphus ipſe Caſtellum Apicem inſiliuit, cuius Caſtri, & molẽdina deſtruxit, & prædam animalium ſecum gaudens aſportauit.

His omnibus ita perfectis, guerra Normandorum quorum mentionem fecimus durius incepta eſt; in qua Landulphus innumeram auri, & argenti copiã, & equorum diſtribuit. Interea dum Comeſtabulus ipſe cum militum caterua prope pontem Serretellæ pro inimicorum inſidijs cuſtodiſſet, en adſunt equites Roberti Comitis ferè quinquaginta, qui & pro dolo Ciuitatis inter fruteta morabantur. Quid dicam? inſidijs ex vtraque parte propalatis, conflictus inter eos habitus eſt. Tandem Dei miſericordia ſuperueniente, pars inimicorum terga vertens, in fugã conuerſa eſt, adeò quòd de eorum equitibus duodecim captiuos Comeſtabulus ipſe cũ armis omnibus eorũ duxit. Præterea ſicut diximus, guerra ex vtraq; parte fortiter inchoata, ſæpiſsime hinc, & inde de-

prędatum eſt. Contigit autem die quadam, Rao, qui erat Dominus Caſtelli Ceppalunis, cum Landulpho Burrello,& alijs ferè centum quinquaginta militibus,& peditum multitudine ad frangendam, vt ita dicam, arcaturiam iuit. Cumque Comeſtabulus ſic frangentes eos flumen Sabbati vidiſſet, tantam non ferens audaciam, in medium campi ad Eccleſiam Sanctorum ſeptem Fratrum, ſtipatus militum collegio exijt; vbi ad inuicem decertatum eſt;ſed peccatis ſuperuenientibus pars Comeſtabuli ab inſidijs inimicorum decepta,per planitiem illam perſecuta corruit;ita quòd duodecim milites Ciuitatis nobiles cum omni armorum apparatu, retenti ſunt.

Iſtis omnibus,& alijs ſic decurſis, inimici omnes, qui pro guerra coniurauerant, videntes Comeſtabulum ipſum colla eis non flectentem, eis potius minari,& Beneuentanos eum,& eius præcepta iugiter ſectari, cæperunt Ciuitatem plus ſolito diſtringere, præcipientes, vt omnes, quas poſſent, vineæ circum aſtantes inciderentur. Quod & factum eſt: inſuper pauperes, alioſque Viros, quos inuenirent, caperent:ſententia quorum diuulgata,plerique hominum capti ſunt.

Anno 1114.menſe Martio VII. Indictionis, dum vineæ ſic incidebantur,& capiebantur homines, Beneuētanorum quidam,inuidiæ gladio compulſi miſerunt ad prędictum Papam Landulphum Archiepiſcopum, & Rachiſium Sancti Modeſti Abbatem, vt ei neceſſitatem ex omni parte, quam patiebantur,intimarent.Ipſi autem abeuntes,quam viderant afflictionem Domino Papæ patefecerunt, eum lacry-

crymãdo precantes,vt gregi commiſſo ſicut paſtor bonus ſubuenire dignaretur.Neceſſitate autem Domino Papæ oſtenſa,eis præcepit,vt pacem Ciuitati, prout melius potuiſſent, facerẽt, & pauperibus ſubuenirent,ne Petrus Apoſtolus Ciuitatem acquiſitã occaſione perderet; quicquid autem de pacis conſilio inueniſſent,ipſi remitterent. Archiepiſcopus verò Roma reuerſus aliter quàm acceperat, faciens, miſit Landulpho Comeſtabulo dicens, vt condolẽs neceſsitati pauperũ Comeſtabiliã deponeret,quoad vſque Dominus Papa Beneuentum veniret.Poſtea verò aut pretio, ſeruitiiſque, ſeu ciuium precibus Papam ipſum precarentur, eumque honori priſtino redderent: dummodo Normandi pacem facere nolint,ſacramento,vt dictum eſt,eorum interuenien te.Landulphus autem Comeſtabulus hoc audiens, in ſacro Beneuentano Palatio coram B. Petri fidelibus reſpondens ait, ſe nunquam Comeſtabiliam dimiſſurum, niſi manu ad manum captus eſſet, & per vim retentus.Inſuper videre vellet, quam Normandi pacem Beneuentanis facere voluiſſent,& Domino Papę pacem ipſam deſcriptã delegaret, quicquid autem de pace pręciperet, vel de Comeſtabilia ponenda ipſe Dominus Papa coram omnibus faceret ſe executurum. Qualiter autem in ſacro Beneuentano Palatio Comeſtabulus ipſe affuerit, retexã: Cum ſicut pręlatum eſt, Archiepiſcopus Roma reuerſus fuiſſet,cum quo & Petrus Portuenſis Epiſcopus, & Romualdus Diaconus, Sanctæ Romanæ Sedis Cardinales ab ipſo Papa miſsi pro pace inuenienda fuiſſent, abſq; mora,in ipſo eorum aduentu, eiſque nondum hoſpitatis, populus ferina mente

commotus Palatij Dacomarij, in quo Comestabulus habitabat, ascendēs vociferabatur, dicens, quòd pacem desideratam, nisi cito feceritis, omnino gladijs acceptis per plateas moriremur: Insuper minas, & opprobria Comestabulo inferebant, dicentes, eos pro vnius hominis Comestabilia guerram passuros non esse, & sic turpiter vitam finire. Alia quidem die surgente, pars Archiepiscopi arma, & belli apparatus super Campanili imposuit, quatenus Lādulphum armis, & lapidibus debellatum eijcerent. Seditionem itaque populi Portuensis Episcopus deprehendens cum eodem Comestabulo, & fidelibus B. Petri curiam Principis aduenit, ibique in conspectu omnium taliter allocutus est: Afflictionem, & famis penuriam, quam diu pro fidelitate B. Petri passi estis, & patimini, Dominus noster Papa, & à quibusdam audiuit, & ab Archiepiscopo deprehendit; vnde sciatis eum toto mentis affectu contristari, & super audita mirabiliter dolere. Iccirco nos, & Archiepiscopum vestrum delegauit, quatenus, Deo adiuuante, pacem consequi valeatis. Propterea fidelitatem vestram monemus orando, ne superbiā, aut furore moueamini, dum nos cum alijs sapientibus viris, pacis consilium vobis necessarium inuenire possimus; tam enim graue, & laboriosum negotium nemo prçcipiti animo agere poterit. Ideo nemo armis superueniat, quatenus, si Deo placuerit, pacem omni furore deposito inuenire mereamur. Hæc, & alia huiusmodi eo loquente, vox populi ad sidera tollitur dicentis: Orationes istas, quas funditis, nos vllo modo audire non possumus, nisi pacem citissimè nobis dederitis. Tunc alio die adueniente,

popu-

populus dilationes, & inducias, quas ponebant, non ferens, domum Persici Iudicis aggreditur, quam ex toto destruxisset, sed quorumdam amicorum auxilio euasit. Portuensis igitur Episcopus seditionem populi placare non valens, aurora alterius diei surgente recessit, Comestabulo præcipiens, vt Palatiũ Principis ascenderet, & sic populi sæuientis rumorem euaderet: qui iussui eius fauens, taliter sacrum Palatium habitauit. Sed redeamus ad causam.

Archiepiscopus autem dicta Comestabuli audiẽs pacis firmamentum ordinatim describens, sicut postulauerat, ei mandauit. Audita namque serie scripturæ pacem continentis, ait Comestabulus, en pacis firmamentum optimum est; nunc Domino nostro mittatur, & sicut imperauerit, assequamur. Interea Archiepiscopus ipse, & Vir quidam nomine Fulco, in Episcopio sæpe complures Ciuium conuocans dicebat: Nos Domino Papæ vestram patefecimus necessitatem, à quo & accepimus, vt finem cum Normandis faceremus; iccirco superfluum videtur pacem descriptam ad eum remitti. Ciuium verò quidam aliarum inimicitiarum odio repleti, animos aliorum incitantes palam exclamabant, se pro illius Comestabilia guerram passuros non esse. Consilio habito coniurauerunt intra Episcopium, quod Landulphum illum de Greca Comestabulum esse non consentient, exin, & dum Dominus Papa cum consilio Normandorum illum honori non reddidisset. Sacramento taliter eo inuento, Archiepiscopus prędictꝙ Comestabulo Episcopum Abellinensem, & quosdam Presbyterorum misit, vt honorem dimitteret, sicut dictũ est, qui & similiter respondit. Deinde

de alia die Sabbati XIV. die intrante mensis Martij Comestabulus cum suorum caterua armatus in medium plateæ exiuit dicens; quòd videre vellem eos, qui me de Palatio, & honore eijcere minantur. Laudabilius quidem est sic animam reddere, quàm ita turpiter, aut auri pondere promisso obstrictum, honorem acceptum dimittere. Audito igitur Archiepiscopus belli apparatu, & campana Palatij tristiter sonante, suos iussit vocari fautores, vt cum Normandis, quam posuerant pacem firmarent; si autem Comestabulus ipse resistere vellet, paratos eos haberet. Interim pars Achiepiscopi domum cuiusdam fidelis Comestabuli aggreditur, quia eis non consentiebat; quod Comestabulus audiens, vt domum aggressam defenderet properauit, sicque eo viso bellū inceptum est ciuile, intantum quod alij per campanilia, alij per tecta domorum, atque alij per plateas pugnarent. Postremò pars Archiepiscopi, fortuna conuersa, victoriam capiens, Comestabulum illum cum suis vsque ad palatiū Principis secuta est, quosdam autem ex vtraque parte vidimus vulneratos. Comestabulus itaq; se in Palatio recipiens parumper ibi moratus est, donec Archiepiscopus ei fidem dare deberet in persona videlicet sua, & suorum sequentium. Ciues interea protelationem hanc nō ferentes, & quod sitibundo pectore pacem quęrebāt optatam, ei lapidibus minabantur, vt si citò de Palatio non descenderet, eum vi caperent, & membratim illum perimissent. Ipse autem Landulphus se circumuentum aspiciens, se Archiepiscopo, & Ciuibus reddidit: insuper iureiurando firmauit, quòd Comestabiliam, & Rectoraticum, aut aliquam Baliā publi-

publicam non acciperet, nisi bona voluntate Archiepiscopi,& Roffredi Archipresbyteri, & Arechisij Archidiaconi,& Roffridi Foligaderisij,& Roffridi à Porta aurea, & Geruasij, & Vitalis filij Ioannis Galli, & quòd malum meritum Archiepiscopo, & omnibus Beneuentanis non redderet, & si aliquis reddere vellet,disturbaret sine fraude, & malo ingenio. Quo facto,& à militibus,qui eum sequuti sunt, huiusmodi fides accepta est, & sic vnusquisque ad propria remeauit, & Landulphus ille de Greca domum posita Comestabilia secessit,videlicet eodem mense Martio,quo ordinatus est,descendit, vnius so lummodò anni spatio in honore perseuerans. Alia autem die surgente Dominica, postquam hæc peracta sunt,Comes adueniens Robertus, cum militum, & peditum multitudine in capite Pontis maioris sacramento ipse,& Rao Dominus Ceppalonis,& Vgo de Castellopotonis pacem promissam cunctis vitæ eorum diebus,confirmauerunt. Idipsum etiam Iordanus Comes, & Robertus Sclauus, & Girardus de la Marra iurauerunt. Cumque sicut supra relatum est Archiepiscopus in persona Comestabuli,& aliorum videlicet militum, peditumque, velut ipse postulauerat securitatis verba dedisset, domum honore posito adijt, ipso namque Archiepiscopo, & Beneuentanis videbatur, quod pacem diu desideratã lucrarentur. Deinde Comestabulus securitate accepta domi residens existimabat nihil aliud proculdubio agere, quàm erga suam animam securiter impen dere;erat enim,vt fati sumus, grauiter vulneratus. Amici igitur eius, & B. Petri fideles, quorum mens super illius contumelias, iniuriasque fideliter contrista-

triſtabatur, die, noctuque, licet non in propatulo eum ſolabantur; hortantes, ne animus eius circa accepta triſtis foret, cum hæc quæ viderant, quæque facta ſuper eo fuerant pro Beati Petri fidelitate perpeſſus fuiſſet. Archiepiſcopus autem, eiuſque fautores hæc audientes, ſuſpicione quadam repleti, ſperantes Landulphum conſilium pro Comeſtabilia reintegranda accipere, ei ſæpe, ſæpiuſque miſerunt, vt Ciuitatem exiret, & amicorum conſortia deſereret, dum Dominus Papa eum, qualiter præmiſſum eſt, honori ſolito reddidiſſet. Tunc Comeſtabulus verba ferentibus, aliiſque Conciuibus palam exclamabat, quòd ſuper huiuſmodi verbis miramur omnino, cum ab omni Beneuentànorum cætu coactus Comeſtabiliam dimiſerim, & promiſſam ab Archiepiſcopo ſecuritatem circa nos verſari quoquomodo non viderim. Tandem Comeſtabulus populi ſæuientis videns pertinaciam, magis, magiſque inflammari, conſilio habito die Dominica in Ramis palmarum, aurora ſcilicet ſurgente, Montemfuſcum paucis cum militibus expetiuit. Deinde Archipræſulis coniuratio nondum perfidiæ inchoatæ fidem tribuens, Ioannem, & Perſicum Iudices, alioſque Nobilium, & bonorum hominum ſacramento perſtrinxit, quo Comeſtabulus ipſe iurauerat, alioſque Ciuium timore omni remoto, putant eos inimicitiarum merita eis retribuere allegauit. Cumque iſtiuſmodi facti, vltra quàm credi poteſt, nefandi, prædicti Apoſtolici aures fama tetigiſſet, tactus dolore intrinſecus ſuper dilecti filij ſui Comeſtabuli expulſione, lacrymis, ſicut audiuimus, manantibus, ſpiritu infremuit, qui confeſtim Archipræſu-

præſu-

præsulem Landulphum ab omni, quod acceperat à Sede Romana officio coram omnibus deposuit, similiterque omnes suos sequaces anathematis vinculo, donec satisfecerint, alligauit. Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur, quid post illatam excommunicationem actum Beneuenti sit, non prætereundum exarabo. Deum enim testor, nihil aliud posuisse, præter quod viderim, & quod audiuerim scripsisse.

Tali igitur anathematis sententia in B. Petri aduersarios longè, latèque diuulgata, delegauit præfatus Apostolicus Beneuentum Anastasium . . . . & Albanensem Episcopum Cardinales Romanę Sedis idoneos, cupiens, quid Beneuentanus populus in animo haberet cognoscere. Cardinalibus autem ipsis hospitatis, triduo post cętus omnis Beneuentanorum in sacro Beneuentano Palatio conuenit; ibique omnia qualiter Beneuenti acciderant negotia, & guerræ origo surrexerat coram Cardinalibus illis radicitus recitatum est. Quibus auditis Anastasius in verba prorumpens inquit: Ad videnda, Domini, & fratres, Romæ quæ audierat Dominus Papa noster negotia, & inuestiganda nos præcepto, sciatis esse delegatos. Vnde prout melius, Deo annuente, poterimus, circa pacis, & vtilitatis vestræ proficuum nos die, noctuque consilium, & auxilium præbebimus. Istis, & his similibus taliter prolatis, vnusquisque ad propria remeauit. Diebus autem non multis elapsis, vir ille, cuius mentionem fecimus nomine Fulco, ex huius sæculi ergastulo, anathematis vinculo irretitus, heu miser, migrauit. His taliter actis, Cardinalis ipse Romā tetendit: cumq;

Cardinalis ipſe Anaſtaſius Romam peteret; Dominus Papa Paſchalis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus cõgregatis, menſe Octobri poſt primum eius regreſſum adueniente, Ceperani Concilium conſtituit, ad cuius Sacri Conuentus frequentiam Guillelmus Dux, & Robertus Princeps, mille fere Equitum numero congregato perrexere. Landulphus verò de Greca Comeſtabulus literis Domini Papæ ſpecialibus ad idem Sacrum Cõcilium accerſitus honorificè commeauit. Qui à Domino Papa officioſiſſimè ſuſceptus eſt: hic namque fraudem deuitans Normandorum nauigio quodam ſecuriter transfretauit. Iordanus autem Comes, timens multorum ſuorum pondere delictorum oneratus, ad tale, tantumque Concilium pergere, Legatos ſuos direxit. Archiepiſcopus verò Landulphus ſuffraganeis ſuis conuocatis, innumeraque auri, & argenti copia congregata, cum Comite Roberto ad conuentum illum tetendit. Talibus igitur, & tantis Patribus, Proceribusq; congregatis in medio conuentus ipſius, die videlicet Sabbati Ducatum Apuliæ, Calabriæ, & Siciliæ Duci præfato Apoſtolicus conceſſit. Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apoſtolicus ipſe coram omnibus ſuper Landulpho Archipreſule lacrymabiliter, & quod Comeſtabulum ſuum expuliſſet Landulphum, & quòd literis ſuis vocatus ad eum ire contempſiſſet, condolens conquerebatur. Ipſe verò Archipreſul nolens, immo timens conuentum illum ſine loci, & officij reſtitutione ingredi, apud Inſulam Ceperani proximam hoſpitatus eſt. At vbi Apoſtolicum conquerentem

ipſe

ipse comperijt, quosdam Romanorum, & Præfectum etiā vocari iussit, vt videlicet, vtcumq; potuissent, misericordiam à Domino Papa pro eo impetrarent: quinetiam dicebat Archiepiscopus se Domino Papæ ex omnibus illatis querimonijs satisfacturum, dummodò ei locum Concilij, & Officium restitueret. Hoc Apostolicus audito, consilio habito, & locum, & officium ei reintegrauit; cumque taliter restitutus fuisset, absq; mora, Conuentū illum, die videlicet Lunæ cum Comite Roberto adiuit. Quid plura? eū reintegratū per Diaconum quendā ad faciendam iustitiam in præsentiarum Apostolicus vocari præcepit. Qui continuò surgens voce lacrymabili coram omnibus respondens inquit: Primitus gratias ago Deo, & B. Petro, & tibi Domino nostro Papæ Paschali de restitutione loci, & officij: nunc autem Domine Pater vestram imploro Paternitatem, vt misericordiam super me, quem Sanctitas vestra apud Beneuentanam Sedem plantauit, habeatis. Apostolicus autem hoc audiens; Vnde vis, inquit, vt misericordiam super vobis habeamus? & Archipræsul: Domine, quia audiui, vos erga me indignatos esse, ꝙ cū me literis vestris accersiri iussistis, curiam vestram non adueni. Et Apostolicus; Quare, inquit, vt ipse asseris, vocatus curiam non aduenisti? Ad hæc Archiepiscopus, Domine, inquit, Pater, timore coactus vestræ indignationis, & quorundam minantium, non adueni vocatus, & quod Legatos meos Episcopos quidem non accepisti, & alium quendam, quem prius direxeram, aduersarij nostri verberibus afflixere. Ad hæc Apostolicus, Legatos tuos, quos dicis Episcopos, iccirco non exaudiui,

quia iustitiæ faciendæ verba non dixerant, immo mercedis causa pro vobis, venerant. Legatum autem alium, quem verberatum profiteris, nec vidi, neque eius fama vllo modo ad nos peruenit. Cūq; Archiepiscopus ipse ex omni parte detentum se veris aspexisset responsionibus, aliam adinuenit excusationem, dicens: Domine Pater terminum competentem mihi veniendi non tribuisti, vnde, venire nec potui, nec, vt dixi, metu compulsus ausus fui, & Apostolicus: Sed quia literas nostras contempsisti, asseris te nunc nō pro contemptu, motu autem ad nos non venisse. Competentem enim terminum veniendi proculdubio largitus fui, ab Idibus scilicet Aprilis, & sex mensium spatio interposito. Vnde literas vocationis in medio legi præcepit: Verumtamen isti nostri deliberent, & quam dicis excusationem canonicam fuisse, discernant. Et præcepit quibusdā Cardinalibus quidem, & Archiepiscopis Romanæ Sedis Iudicibus, vt in partem semoti super huiusmodi excusationem Archipręsulis sententiam extenderent. At ipsi in partem euntes sententiam illam diu ventilantes, taliter in conspectu omnium egressi Iudices ipsi protulerunt. Domine Archiepiscope Beneuentane, quoniam non pro contemptu, sed metu asseris vocatus ad Curiam; te non venisse, dicimus & iudicamus hanc Canonicam non esse excusationem; iudicio etenim talium, tantorumque Patrum extenso, capitula Sanctorum Patrum Prædicatorū coram omnibus exhiberi, & legi Apostolicus præcepit; confirmata scilicet in Conuentibus, & super contemptoribus ordinata. His ita perfectis, super tanto, & tali negotio à Cardinalibus, & Episcopis

diù

diù ventilatum est. Sed quid plura? Diaconus eum iteratò ad iustitiam vocauit faciēdam, qui continuò surgens: Vnde, inquit, & de quo accusor? Et Apostolicus: Quia suscepisti Regalia B. Petri extra nostram voluntatem, & claues tenuisti portarum, & Palatium inuasisti, & Landulphum expulisti, & galeā sumpsisti, & clypeum, & Fulconem illum ad sacramentum impulisti. Hoc ipse Archiepiscopus audito respondit. Verè Regalia B. Petri non alia de causa accepi, nisi vestra pro fidelitate. Nam cum Beneuenti aderas, Ciuitatem mihi commendasti. Portarum verò claues non ego susceperam, hunc sanè, qui eas retinet, fidelem tuum omnino confitemur. Clypeū profectò nō accepi, galeam quidem tuli capitis pro munitione, ne aliquo lapide opprimerer. Normandos, vt dixistis, non introduxi. Longobardos verò sexdecim pro auxilio populi Ciuitatem ingredi feci. Sacramentum Fulconis iussu meo factum fuisse, & populi iusiurandum denego. His omnibus Apostolicus auditis, Cardinalibus iterum, & præfatis Iudicibus præcepit, vt super omnibus istis, & super contemptu sententiam exprimerent. Cumque Archiepiscopus ipse huiusmodi præceptum, vt ita dicam, terribile audisset, Guillelmum Ducem supra memoratum, & Robertum Principem, & Petrum filium Leonis, nec non & Episcopos exorabat dicēs: Domini Proceres, & Episcopi Confratres, Dominū nostrum Papam Paschalem, precor, orate, ne me in conspectu omnium taliter confundat, & dedecoratum dimittat; si verò eius clementię placuerit, exilium petam, vel mare transfretabo. Tunc Proceres ipsi euntes pedibus Domini Papæ aduoluti, sicut

Ar-

Archiepiſcopus rogauerat,deprecati ſunt,quod minimè obtinere valuerunt. At ipſi Iudices ex præcepto euntes,licet dolendo,& protelando reuerſi tale ſuper Landulpho dedere iudicium. Iudicibus enim ipſis, vt dixi, moram facientibus ſuper ſententia, præcepit Apoſtolicus adiurando, vt per fidem, quā B.Petro,& ei deberent, quod canonicum eſſet dicēdum,dicerent.At Epiſcopus Portuenſis primus omnium licet ægrè,& tantæ ſententiæ dolore turbatus ait. Quoniam regalia B.Petri ſuſcepiſti, & claues Portarum tenuiſti,& Palatium inuaſiſti, & Landulphum expuliſti, & Curiam venire vocatus contempſiſti,iudicamus ſuper vos depoſitionis ſententiam, quia contra B.Petrum, & Dominum noſtrum Papā feciſti.Idipſum Capuanus Archiepiſcopus, & Gregorius Cardinalis affirmauere, Volentibus autem aliis Iudicibus eandem confirmare ſententiam,Landulphus ipſe è medio Conuentus illius timore coactus,& ſententiæ talis gladio perculſus ſurrexit. O qualem,ſi intereſſes Lector, fletum videres, & Landulphi illius pallidum aſpiceres vultum:cum ex ore tantorum Iudicum, qui decoratus Beneuentana ſede,& præ alijs glorioſus vbique fuerat, deponebatur.Quid dicam? ſubſellio eius leuato, metuendum illud Concilium,vt mente captus,dereliquit.

Hoc anno Eccleſia B.Mariæ de Epiſcopio ampliata eſt per conſilium Landulphi de Græca. Hoc anno Landulphus Beneuentanus Archiepiſcopus captus eſt, & Landulphus de Græca, qui expulſus fuit de Ciuitate Beneuentana,reuerſus eſt,accepta Comeſtabilia.

His omnibus,& alijs ita peractis,Apoſtolicus ipſe

IX.Ka-

IX.Kalendas Septembris Troiam tetendit,ibique Concilium statuit,& firmauit, ad cuius sacri Conuentus præsentiam ferè omnes Apuliæ Proceres, Archiepiscopi,& Episcopi conuenerunt. Conuentu itaque sanctè ordinato, inter cætera, quæ ibi composita sunt, treuga Dei statuta est, adeò quod Comes Iordanus,& Comes de Lauritello, & alij Barones Apuliæ sacramento in præsentiarum firmauerunt treugam Dei ex tunc,& spatio annorum trium fore tenendam,& custodiendam; sicque confirmato Concilio, & piè finito Papa Beneuentum tertio die intrante mensis Septembris reuersus est. Deinde Apostolicus ipse Ciuitatis negotia,quæ imminebāt dijudicans,Romam reuersus est septimo Kal.Octobris. Qui tunc Monasterium Sancti Vincentij dedicauit.

Anno 1116.ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi,& XVII.anno Pontificatus Domini Paschalis II. Summi Pontificis, & vniuersalis Papæ mense Martio IX. Indictionis, Dominus noster prædictus Apostolicus Romæ Synodum statuit. Et hoc anno Præfectus Vrbis Romæ mense quidem Martio obijt, post cuius mortem ciuile bellum terribiliter ortum est,eò quod Romani audierant, quòd Petrus filius Leonis,Apostolici consilio filium suum Præfectum ordinare vellet. Vnde Romanorum populus Præfecti defuncti filium ad Præfecturæ honorem erexerūt. Quo ordinato ad prædictum Papam Paschalem miserunt,suppliciter postulantes, quatenus eorum ordinationi assensum ipse præberet, & corroboraret. Apostolicus autem nullo modo eis assensum tribuit. Romani itaque hæc agnoscentes coniuratione facta,

cta,mirabilia domorum ædificia, & turres complures radicitus prostrauerunt; eorum quidem, qui cũ Petro Leonis ad id faciendum coniurabant. Vnde factum est, vt Ptolemeus Præfecti Auunculus, & alij Barones Apostolici castra inuaderent, & tenerent. Contigit autem die quadam, quod Præfectus ipse militum fere quinquaginta collegio stipatus ad explorandum milites, quos Apostolicus miserat, extra Vrbem perrexisset. Comestabulus autem Apostolicus hoc deprehendẽs, ex improuiso eos aggreditur, prostrauit, & Præfectum comprehendit. Ptolemeus igitur memorati nepotis captionem audiens absque mora, militibus sumptis, Papæ præfatum Comestabulum inuadens, nepotem, qui captiuus ferebatur, absoluit, & secum gaudens ad propria perduxit. Dũ hæc, & alia Romæ agerentur, præfatus Apostolicus Vrbem exiuit, qui apud Castrum quoddam, Setium nomine, commoratus est. Viderat siquidem seditionem illam magis, ac magis inflammari, & Petrum Leonis de die in diem acriter expugnari. Diebus autem non multis elapsis, Apostolicus ipse seditionem illam placari, & minui aspiciens, consilio accepto, militibus collectis, Romam ingressus est, deinde Palatium Lateranense ingreditur, ibique Missarum solemnia decantauit. Cùm autem ipse Vrbem ingressus fuisset, Romanorum cœtus, qui ei rebellis ex-iterat, ferè ad eius imperium, & voluntatem conuersus est; sicque Apostolicus ipse tranquillitate inuenta Romam securus habitauit. His taliter actis, prædictus Apostolicus Landulphum, quem deposuerat, vndecimo die intrante mensis Augusti redintegrauit, ad Archiepiscopatum.

Anno

Anno 1117. Dominicæ Incarnationis, & XVIII. Pontificatus Domini Paſchalis, menſe Aprili ipſe Papa Synodum Beneuenti celebrauit.

Hoc anno Riſo Barenſis Archiepiſcopus ab Argyro ciue Barenſi trucidatus eſt in via Canuſina.

Hoc anno Paſchalis Papa obijt vndecimo Kalēdas Februarij, & Gelaſius Papa eligitur.

Anno 1118. ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, & anno primo Pontificatus Domini Gelaſij II. Summi Pontificis, & vniuerſalis Papæ, menſe Martio, XI. Indictionis: Factum eſt, cum præfatus Pontifex Gelaſius ad Pontificale ſolium fere totius Populi Romani vnanimi voto, & concordia eligeretur, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus circa Romanam ſedem morantibus, Miſſos Apuliæ quoque partibus delegauit, vt ad eius Conſecrationis diem conuenirent. Erat quippe, vt retulimus, cum electus fuit, Diaconus, & Cancellarius; qui quidem non niſi in Canonico ieiunij tempore conſtituto conſecrari poterat. Legatione itaque accepta Epiſcopus Troianæ, Archiepiſcopus Sipontinę Ciuitatis, & alij cōplures ad ipſius cōſecrationis ſolemnitatem properauerunt. Sed priuſquam memoratus electus Gelaſius conſecrationis acciperet dignitatē, Rex prȩfatus Henricus, inſtructis inſidijs, noctis ſilētio Romam ingreditur menſis Martij ſecundo die ingrediente. Apoſtolicus itaque Regis ipſius ingreſſum ſic latenter deprehendens, reminiſcens, qualiter Rex ipſe Dominum Papam Paſchalem eius prædeceſſorem, & Cardinales fraude, & dolo cepiſſet, abſque mora, Cardinalibus conuocatis, fluuium Tyberis ingreſſus eſt; deinde proſperis ventis mare

 ſul-

sulcantes peruenerunt Calenum. Rex autem Apostolici egressum cognoscens, ei apud Calenum delegauit, quatenus Vrbem reuerteretur, quoniam ad eius consecrationem libentissimè interesse, & corroborare desiderarent. Pontifex autem Gelasius nequitiam eius, & perfidiæ telum longè, latèque cognoscens. Miramur, inquit, super talis, tantique viri legationibus, cum ad nos venturum se die Resurrectionis nuper transmiserit. Nunc verò nocturno tẽpore, & ante condictum tempus comperimus eum aduentasse. Ego verò, Deo annuente, Consecrationis accipiam firmitatem. Dehinc me, vbicumque voluerit, paratum ad propositum negotiationis inueniet. Quo audito, qui missi fuerant, ad Regem reuersi sunt festinanter, atque omnia, quæ à prædicto Pontifice audierant, Regi renunciauerunt. Deinde electus ille Gelasius die constituto à Cardinalibus, qui cum eo exierant, canonicè, & ordinatè consecratus est apud Calenum mense Martio superius memorato. Rex autem Pontificis ipsius responsum audiens, pestifero inuento consilio, Archiepiscopum quendam Hispanum in Pontificem, & vt ita dicam, inuasorem Ecclesiæ constituit, & consecrauit. O nefas, & terribile periculum, Rex ille, qui Romanæ sedis, & totius Catholicæ Ecclesiæ defensor, & adiutor fieri deberet, nouam hęresim, & dira mortis genera per vniuersum Orbem induxit. Romanorum igitur complures, quorum mens erga Ecclesiæ Romanæ fidelitatem fixa manebat, visa huiusmodi hęresi, & cognita, aiebat. Heu miseri, cum nos ex longo nostrorum Patrum vetusto ritu sine alicuius Regis aduentu, & licentia, Pastorem eligebamus, consecra-

ſecrabamus,quem volebamus,nunc autem ſine Regis permiſſu iam amplius alium neque eligere, neq; conſecrare auſi erimus.Deinde præfatus,& alij Romanorũ Nobiles,Gelaſio canonicè ordinato, apud Calenum,legauerunt dicentes: Veſtræ noteſcat Paternitati Pater,& Domine, nos, & noſtros amicos conſecrationi illius excommunicati Viri in Pontificem ſceleſtũ conſtituti, nullatenus conſilij,& auxilij manus dediſſe.Et ſciatis,quoniam, Deo opitulante,Regis illius,viri iniquiſſimi machinationes,& conſilia in proximo delebuntur, & vos, Deo propitio, erroris,& malignitatis deſtructor ad ſedem propriã, & locum cum lętitia, & honore reuertemini. His taliter actis:prædictus Landulphus de Gręca olim Beneuentanus Comeſtabulus,literas ſuas apud memoratum Gelaſium notificando, rectorem Stephanum Beneuentanum,ex quo ipſe depoſitus fuerat, iuſtitiam egentibus non feciſſe, inſuper etiam domos ſuas, & poſſeſſiones à Beneuentanis dirutas nuntiauit.

Hoc anno prędictus Papa Gelaſius Gallias iuit ſecundo die menſis Septembris intrante, & Piſas applicuit:cumque ſicut relatum eſt,Pontifex Gelaſius apud Ciuitatem Piſanam iuiſſet, & Archiepiſcopum Ciuitatis conſecraſſet, inito conſilio,nauem ingreſſus eſt;deinde,diuina gubernante clementia, ventis ſecundis, vltramontanas partes transfretauit. Continuò Archiepiſcopi omnes,& Epiſcopi, Proceresque alij gaudio eum ineffabili,& honore immenſo ſuſceperunt. Taliter igitur Gelaſius acceptus, cum prædicto Anglorum Rege confabulatus eſt.Dehinc Apoſtolicus ipſe ſtabiliuit,vt in ſequenti-

ti mense Martio Synodum cum Patribus Franciæ, Theutonicisque celebraret, ibique de Sacerdotij, & Regni discidio, longè, latèque, habito, Spiritu sancto mediante, loquerentur. Quantas autem diuitias, & munera argenti, & auri partibus in illis Apostolicus ille lucratus est, si sigillatim describere vellem, prius me tempus desereret, quàm copia recitandi. Sed antequā terminus statutus Synodum celebrandi aduenisset, apud Monasterium S. Petri, quod vocatur Clunia, vbi diligenter morabatur, ægritudinis mole detentus est. Confestim se infirmitatis validæ dissolutione teneri persentiens Palestrinum acciri iussit Episcopum, & imponere illi tanti honoris culmen Romanæ Sedis satagebat. Præuidebat enim, se, vt fragilitatis est, corpore dissolui. Audiens itaq; Episcopus ipse huiusmodi verba Pontificem proferentem; Absit, inquit, omnino absit, vt tanti honoris, ponderisque cacumen indignus ego, & infelix suscipiam: pręcipuè cum auxilio Dei, & sęcularium virtute diuitiarum, Romana sedes temporibus nostris, sub persecutionis flagello dedita, defendi oporteat, & muniri. Si verò meis acquiescere velitis consilijs, Viennensęm Archiepiscopum, Virum vtique Religiosum, prudentisque animi, & sęcularibus ornatum virtutibus, ad tale, tantumque Patrocinium eligamus. Dei namque consilio, & B. Petri meritis, & Viri huius solatio Romanam sedem sub tantę persecutionis periculo diutissimè oppressam, credimus ad serenitatem, triumphumque subleuari. Quid multa? & Gelasio Pontifici infirmanti, & cęteris Cardinalibus, alijsque omnibus Episcopi sermo complacuit; nec mora, Archiepiscopum illum accersiri iubent,

bent, vt dicta factis compleant, & perseuerent. Quia verò vocatus viribus totis renuit, seseque tanti officij culmine indignum clamitabat, tamen cęlesti clementia ordinante, ad Pontificalem Insulam, Gelasio ægrotante, & volente, promouetur. Die verò altera adueniente Gelasius Pontifex, IV. videlicet Kalendas Februarij, apud prædictum Monasterium feliciter ex huius mundi ergastulo migrauit ad Dominum. 29 ianuar

Protinus, consilio inuento, Cardinales, qui illic aderant Petro Portuensi Episcopo, quem Pontifex Gelasius Romæ Vicarium dimiserat, & ipsius Gelasij obitum, & qualiter Archiepiscopum illum in Pōtificem Callistum elegerant, studiosè delegauerunt. Portuensis autem Episcopus literis acceptis super ipsius Apostolici morte lacrymis manantibus valde contristatus est. Illicò Cardinales cum eo manentes, pluresque Romanorum fidelium conuocans, Capitolium ascendit, ibique litteras missas ostendit, & legi præcepit. Quibus lectis, vna voce, & concordia Dominum laudauere Omnipotentem, quòd eis virum prudentem, & ornatum moribus in Pontificem largitus est. De obitu verò Apostolici Gelasij valde turbati sunt. His ita gestis, consilij studio inuento, præfatus Episcopus Landulpho Beneuentano Antistiti, & Vgoni Cardinali Beneuentum remorgenti, Clero, & populo Beneuentano Gelasij mortem, & Callisti electionem ordinatim mittere curauit. Continuò Landulphus Antistes, Ciues, Presbyterosque omnes, & Episcopij clericos ad sacrum fecit vocari Palatium, vt eis ordinem rei annunciaret, quibus accitis, literas illas legi iussit, & exponi; nec

mora,

mora, prædicti Callisti electionem vnanimiter laudantes commendauerunt. Deinde Te Deum laudamus canendo proruperunt; sicque Archiepiscopus ipse, & Vgo Cardinalis, Clericorumque turba copiosa, & ciuium multitudo à prædicto sacro Palatio ad Episcopium canendo descenderunt. Postea verò eminētiori loco Antistes ille ascēdēs, Ciues exhortatus est, vt fidelitatis manū erga Romanā sedē perpetuò cōseruarent. Quo facto ad propria remearunt.

† Anno 1119. & anno Primo Pontificatus Domini Callisti secundi Summi Pontificis, & vniuersalis Papæ, mense Martio, XII. Indictionis, eodem mense Martio prædictus Beneuentanus Archiepiscopus videns Ciuitatem varijs prædarum afflictionibus ex omni parte confundi, & deuastari, suæque Parochiæ Ecclesias à raptoribus vexari quotidie, Synodum decimo die intrante mensis eiusdem Martij celebrauit. Ad cuius sacri Conuentus præsentiam Tusculanus affuit Episcopus, & Vgo supranominatus Cardinalis, & Cardinalis alius, & Beneuentanæ Sedis suffraganei circiter viginti, Monasteriorum Abbates sex affuere. Inter cætera verò, quæ in ipso Conuentu statuta sunt, omnes male facientes Beneuenti, & disturbantes Mercatores ad Ciuitatem venientes, & redeuntes, sub anathematis vinculo alligauit. Conuentu itaque piè, & ordinatè finito, vnusquisq; ad propria repedauit.

De guerra autem Iordanis Comitis supra memorati (si vestræ placuerit charitati) & Comitis Rainulphi aliquid succinctè narrabo. Cumque iam, vt dictum est, Montismilitis Castrum, & Montisaperti, destructum fuisset, præfatus Robertus de Montefus-

co,Castellum aliud, quod Tufum vocatur, sæpissimè aggressus est,qui verò,vt Dominum Castri, & habitatores terroribus varijs commouerent, bellorum machinationibus assiduis acriter expugnauit. Deinde mortis inaudito nuntio, consilio inuento, rusticorum sata,& vineas,syluasque igni,ferroque depopulatus est. Sata quidem rusticorum nouiter aspersa, quod nunquam à sæculo auditum est, rastris, & aratris iterato volui,& deuastari pręcepit.Dominus autem Castri Rao nomine, nec bellorũ turbinibus, neque tali mortifera confusione turbatus, Castrum illud viriliter, & animosè tenuit Iordanis Comitis ad fidelitatem. Præterea Iordanis Comitis patruus iam nominatus Robertus, quotidie aduersus eum seditionum conuenticula,& minarum iacula,vt erat viperei cordis,operabatur : sępissimè nãq; cum Comite Rainulpho,& Roberto de Montefusco de ipsius Iordanis Comitis infestationibus, & damnorum periculis confabulabatur.Tandem cordis sui silentia, quæ iugiter meditabatur aperiens, Castellum,quod Templanum vocatur, à Comite Iordano expetijt,vt sic fidelis,& amicus eius diebus omnibus ipse permaneret.Agebat autem, quod cuidam filio suo naturali,quem diligebat, Castrum illud Sacramento Comes ille firmaret. Comes autem hæc audiens,mentis afflictione, vltra quàm credi potest, perculsus,valde super his mirabatur. Continuò suos omnes vocari fecit Barones, & super hoc tanto, & tali negotio studiosè ab illis consilium perquisiuit. Illi vero Comitis necessitates,quæ supererant,& Roberti illius mentis perfidiam cognoscentes, & aliter erga Comitis fidelitatem conuerti non posse aspicientes

cientes, vt petitionibus eius vſquequaque faueret, cõſiliũ tribuerunt. Ventilato itaq;,& firmato Concilio in præſentia Landulphi Archiepiſcopi, & Vgonis Cardinalis, aliorumque Beneuentanorum, & Procerum, qui ad tale, tantumque ſpectaculum conuenerant, petitiones cunctas illius adimpleuit. Deinde ſacramento mediante, Comitis Iordani, fidelis, & canonicus effectus eſt. His taliter actis, centum milites pro eius ſeruitio obtinuit. Continuò vicem reddens pro acceptis, ſegetes omnes militum Montisfuſci depopulatus eſt. Contigit autem, dum die quadam Landulphus de Grȩca Montisfuſci Comeſtabulus, ſuper Caſtrũ iam dictum, nomine Tufum, militum caterua ſtipatus tẽderet, Comes Iordanus occultè inuigilãs eos aggreditur, proſternit, & duodecim milites illorum comprehẽdit, armis omnibus eorum acceptis, inter quos miles nomine Eternus, & Brianus captiui perducti ſunt. Audiens autem Rainulphus Comes fidelium ſuorum ſtragem immenſam, & à Comite Iordano ita ſuperari non patiens, militum ferè quadringentorum copiam, & peditum multitudinem congregauit. Quibus congregatis multotiens minabatur ſe terram Comitis Iordani ingreſſurum, & Caſtrum aliquod eius igni, ferroque conſumare. Tandem militum, peditumque manu illa aſſumpta Iordani Comitis Terrã ingreſſus eſt: nam ſicut ipſe ſæpius dixerat, non auſus eſt Caſtellum illius aggredi, neque belli ſonitum præparare; ſed vt nominis ſui gloria leuaretur, & Comitem Iordanum terreret, confinia Caſtelli, quod Peſclum nominatur, intrauit, ſicque nullo concurſu ſuorum parato ad propria reuerſus eſt. Comes autem

tem

tem Iordanus, vt prouidi, & ſapientis erat ingenij, Rainulphi Comitis agnoſcens proteruiam, & huiuſmodi audaciam non ex prudentum theſauris procedere, trecentorum militum caterua ſtipatus circa eius confinia diſtrictè morabatur. Agebat quidem Comitem illum non ſic ſtultè ſectari, ſed munitiones ſuas, ſi oporteret, viriliter contueri.

Hoc anno XV. die intrante menſis Maij, Beneuentanus Archiepiſcopus Landulphus ſupra memoratus conſilio ſalutis iuuento corpora Sanctorum Martiani, Dori, Potiti, & Proſperi, Felicis, Ceruoli, atque Stephani, quæ priſco ex tempore non honeſtæ tumbæ, qua iacuerant, coram omnibus propalauit. Corporibus namque illis taliter foras eductis, ex oſſibus eorum duo in conſpectu omnium Ciuium Antiſtes præfatus poni magna cum reuerentia, vt crederent, præcepit. Fama igitur per Ciuitatem ventilata, concurſus magnus factus eſt Virorum, ac mulierum, & curſu præcipiti, oblationibus oſſa illa lacrymando oſculabantur; quæ verò oſſa Sanctorum indignus ego oſculatus ſum. Biduo autem poſtquã corpora illa Sanctorum foras educta ſunt, prædictus Antiſtes Presbyteros omnes Ciuitatis ad Epiſcopium vocari præcepit, quatenus de tantorum Sanctorum laudibus agendis colloquerentur. Cõtinuò, conſilio aſſumpto dedit in mandatis, vt primum Presbyteri Portę Summę ad Epiſcopium iubilando, cereis, & lampadibus deſcenderent; & coram Sanctorum oſſibus laudes Deo, & eis decantarent. Secundò quidem Presbyteri Portæ aureæ; Tertiò autem Portæ Ruffinæ; Quartò Forenſes; Quintò Ciuitatis nouæ; Poſtremò verò Ciuitatis totius Presby-

teri,& Viri, quatenus vnà in honore Dei, & Sanctorum illorum aggregati, Omnipotentis Dei misericordiam inuocarent, vt eorum intercessionibus, delictorum veniam consequerentur. Presbyteri autem Pastoris iussa audientes, sicut imperauerat, executi sunt,& laudibus innumeris ordinatim ad Sanctorũ corpora descendebant. Virorum autem,& mulierũ, & pauperum turbam canentium, quæ præcedebat, & sequebatur, cereis in altum positis, & accensis, Lector, si cerneres, de tanto gaudio vltra humanum modum exultares, & ex cordis profundo lacrymas riuo irriguo produceres: processionem enim insolitam cerneres,& quod à multis annorum spaciis inauditum est, Beneuentana Ciuitas ob Sanctorum honorem, amoremque modò operata est. Regem quidem testor cęlorum, quod si lingua triplicatos ederet sonos, & vox incessabili plectro promeretur, tanti gaudij pondus,& tantarum laudum densitatẽ nullo modo exarare valerem. Quis vnquam Ciuiũ tempore isto viuentium, sic prorsus Ciuitatem lætari, poterit recordari? Credo verò sub B. Apostoli Bartholomæi Patroni Ciuitatis aduentum, ita prorsus gaudio magno Ciuitatem impletam fuisse. Nam, vt Beneuentanorum memoria per duas generationes alleuaretur, Abbates omnes Ecclesiarum studio magno lignorum machinationes mirabili constructas artificio composuerunt. Ciuitatis autem nouæ Presbyteri, vt studiosiores præ omnibus viderentur, lignorum machinam quãdam circumquaque cereis, lampadibusque immensis obductam, ad Sanctorum corpora perduxere. Infra eam verò iuuenes cum tympanis, cum cytharis tinnientibus vidimus insultantes.

tantes. Campanas namque, & tintinnabula multa intra struem illam videbamus. Sacerdotes denique in albis vestiti, cum vexillis, & multo cereorum Comitatu coram Sanctorum ossibus decantabant: Nouissimè autem Archisius Archidiaconus talem, tantamque per singulas Ciuitatis partes, partiumque angulos lætitiam insolitam fieri aspiciens, consilio accepto, mirabilem quandam lignorum structuram pro Ecclesiæ Sancti Laurentij honore, quam regebat, & totius Ciuitatis, præcepit componi; illic artifices multos, Lector, si adesses, conspiceres, ibi studij manus operantes videres, sub quorum verò industria ad nauiculæ instar facta est. Qua demum peracta, super illam magni ponderis campanam, & multa alia metallorum genera vociferantia, & cereos multos accensos imponi præcepit. Hominem etiam lyrizantem, & tubas stridentes ad astra, ibi associauit; & circa illam cornua crepitantia, tympana mirabiliter percussa, cytharæ, varijque generis modulationes tripudiabant. O qualem, Lector, aspiceres exsultationem, quale gaudium per totius Ciuitatis partes cerneres, si interesses, quod reuera putares, crederesque potius aliam vitam, aliamque speciem cordis, oculi, & corporis imitari. Talibus igitur, & tantis modulationibus patratis, vt Archidiaconi gloria attolleretur, boues ad illam structuram iniunxit, & iunctis bobus vsque ad S. Andreę Ecclesiam perduxere. Deinde pro densitate ædificiorum, quæ super plateas inerat, vsque ad Episcopium Boues illam trahere nequiuerunt. Continuò ad manus virorum multorum machina ipsa sic ponderata ad Sanctorũ corpora perducta est; & ea perducta, Archidiaconus

ipſe cum Clericorum comitatu in albis veſtito coram oſſibus Sanctorum vigilias cantauerunt;quibus finitis vnuſquiſque ad propria reuerſi ſumus. In craſtinum autem prædictus Antiſtes, die videlicet decimo ſtante menſis Maij, cum Epiſcopo Frequentino,& de Monte Marano,& Arianenſi corpora Sanctorum collocauit; inter quos corpus aſſociauit Beati Ioannis XXI. Beneuentani Archiepiſcopi,qui triginta, & tres annos, ſicut titulus teſtabatur, in Epiſcopatum aduixit. Item corpus Stephani Leuitæ,& corpus alterius Sancti,cuius nomen ignorabatur. Corpus quidem ipſius Ioannis Epiſcopi,& Stephani Leuitæ, & alterius Sancti ante prædictorum inuentionem Sanctorum Martiani, & eius ſociorum inuentum eſt,iuxta Altare, in quo ipſi requieſcebant.Ad quorum verò venerabilem dedicationem Archipræſul ipſe quartam partem peccatorum omnibus, qui ad Sanctorum viſitationem conuenerant,condonauit; donauit id quoque omnibus alijs,qui vſque ad octauum diem Apoſtolorum Petri,& Pauli venturum, ad dedicationem hanc conuenerint;item ſub excommunicationis vinculis poſuit contra omnes malè facientes illis,qui ad tantorum Sanctorum conueniſſent dedicationem.

C + Hoc anno Landulphus Beneuentanus Archiepiſcopus obijt quarta die intrante menſis Auguſti; & Roffridus electus eſt, qui erat tunc Archipreſbyter.

Hoc anno ſeptimo die ſtante menſis Februarij, Alferius Iudex à Porta aurea obijt.

Anno 1120.Dominicæ Incarnationis, & ſecundo anno Pontificatus Domini Calliſti ſecūdi Summi

mi Pontificis, & vniuersalis Papæ mense Martio XIII. Indictionis. Hoc anno mense Maio tertio die ante festiuitatem Sancti Eustachij magna fluminis Caloris venit inundatio, quam nemo viuentium tempore ipso potuerit recordari. Per idem tempus Comes Rainulphus, cuius mentionem fecimus congregata militum, peditumque caterua innumera, vnà cum Roberto de Montefusco, super prædictum Castellum, quod Tufum vocatum est, commeauit: continuò Montem quendam munitum valde conscendunt; in quo Castelli munitiones mirabiliter construentes, vallo & aggere illud circumeunt, & lignorum machinis circumquaque componunt, & eo taliter munito, Tufum illud sæpissimè, acriterque expugnabant. Rao autem Castri Dominus viriliter obuiabat. Comes igitur Iordanus audiens Rainulphum Comitem super Tufum illud, Castelli munitiones construxisse, & oris omnibus belli apparatus fecisse, absque mora, collecta equitum, peditumque manu copiosa, ad Castellum, quod Montisfalconis dicitur, haud longe à Rainulphi Comitis tentorijs tetendit. Deinde Cardinalem Vgonem Beneuentũ Regentem, & Stephanum Rectorem, Roffridumque electum accersiri præcepit; & eis aduocatis ad Comitem Rainulphum illos destinauit, addens in mandatis, quòd libenter à Comite Rainulpho iustitiam sumeret, & ipse ei iustitiam conferret. Comes hæc audiens pollicitus est & accipere iustitiam, & libenter sectari. Quid plura? Tufum illud dimittunt, & ad pontem S. Valentini magna Procerum caterua glomerante congregantur. Confestim coram omnibus, data fide, & accepta, treunam à septimo die

stante

ſtante menſis Maij, & vſque ad Kalendas Septembris firmiter confirmauerunt; in qua etiam treuna Ciuitatem Beneuentanam ſtatuere.

Hoc anno quinto die ſtante menſis Maij Capuani conſtituerunt Principem Richardum filium Roberti Principis Dominum eorum, eò quòd Princeps ipſe genitor eius infirmabatur, & eo conſtituto, Capuanus Archiepiſcopus, cōuocatis Epiſcopis, aliiſq; viris prudentibus, & Roffrido Beneuentano Electo, die Aſcenſionis Domini, quinto die ipſius Maij ſtante, Principem illum conſecrauit. Octauo autem die poſt eiuſdem filij ſui conſecrationem, Princeps ipſe Genitor ſuus ex hoc ſæculo deceſſit: Filius autem Principis illius, poſtquam conſecratus eſt, decem dies aduixit, quo defuncto, Iordanum prædicti Roberti Principis fratrem conſtituerunt in Principatus honorem.

Hoc anno ſupramemoratus Papa Calliſtus ab vltramontanis partibus reuerſus eſt, & nono die intrante menſis Iunij Romam ingreditur. Vnde factum eſt, vt Petrus Portuenſis Epiſcopus, tunc Vicarius cum alijs Cardinalibus Romæ manentibus, aliiſque Clericorum turmis, & viris vtriuſque ſexus obuiam Pontifici illi properauit. Gaudium igitur populi Romani, & lætitiam, ſi lector aſpiceres, diceres, admirans, præ gaudio, tanto ſub honore, & triūpho Pontificem quempiam Vrbem ingreſſum non fuiſſe. Audiens itaque Vgo Cardinalis, qui tunc Beneuentanam Ciuitatem regebat, Apoſtolici aduētum, Romam feſtinus tetendit, & cum illo ciues complures adierunt. Eodem anno, nono die intrante menſis Iulij, Rao nomine Dominus Ceppaloni mortuus eſt.

Hoc

Hoc anno Bernardus Abbas Monasterij Sanctæ Sophiæ tertio Kalendas Augusti migrauit ad Dominum. Post obitum verò ipsius Abbatis quædam Monachorum pars vltimo die stante mensis Iulij Monachum quendam Ademarium nomine, Abbatis Madelmi nepotem, in Abbatem elegerunt, ad cuius electionem Ioannes Venerabilis Decanus, Ioannes Grammaticus vir per cuncta laudabilis, Rao Sacerdos, & Monachus, aliique Monachorum sapientum non consenserunt. Vnde factum est, quod discordia ineffabilis inter eos habita est. Hoc anno Dominus noster Papa Callistus, accepto consilio, Beneuentum aduenit, & octauo die intrante mensis Augusti Ciuitatem ingressus est. Audiens itaque Beneuentanus populus ipsius aduentum longè, latèque optatum, extra Ciuitatem duorum millium spatio gaudio magno repletus egrediebatur. Tandem Apostolicus ipse à Clericis, & Monachorum turba, & à Presbyteris, Ciuibusque omnibus, gloria, & gaudio magno suscipitur. Prǽterea Amalphitani omnes, plateas cunctas vestibus sericis, palliisque, & ornamentis pretiosis in aduentu illius ornauerunt; infra ornamenta verò, thuribula aurea, & argentea cum odoribus, & cinnamomo posuerunt. Pedes verò Apostolici, & habenas equi Ciues quatuor à Ponte leproso, vsque ad Portam S. Laurentij ducebant: deinde quatuor alij vsque ad Episcopium, ab Episcopio autem quatuor Iudices Ioannes, Persicus, .·. .·. .·. .·. & Landulphus vsque ad sacrum Beneuentanum Palatium detulerunt. In Comitatu Apostolici, Lector, si adesses, & tympana percussa, cymbala tinnientia, & lyras sonantes aspiceres, re-

uera

uera affirmares Apoſtolicum alium tali ſub triumpho,& gaudio ingreſſum nō fuiſſe Ciuitatem. Diebus autem non multis decurſis,complures Ciuium, qui amici Landulphi, quondam Comeſtabuli,extiterant,Apoſtolicum precātur, quatenus ei copiam habitandi tribueret in Ciuitate. Comeſtabulus verò per triennium Montemfuſcum habitauerat. Apoſtolicus igitur fidelium ſuorum precibus fauens, ſicut poſtulauerant,licentiam impendit. Continuò ouiam exeuntes cum Iordano Comite, qui pro eo venerat, Landulphum illum Ciuitatem introduxere. Audiens autem Calliſtus Pontifex diſcordiam illam,quæ inter Fratres Monaſterij Sanctæ Sophiæ, pro electione facta ſupradicti Ademarii regnabat, Monaſterium aduenit, & congregatis Fratribus,ſatis,abundèque ſuper electione tali locutus eſt. Tandem cognita rei veritate, & quia electio illa canonica,& regularis non eſſet,à Petro Portuenſi Epiſcopo, cæteriſque Cardinalibus,qui illuc conuenerāt, irrita,& fracta iudicata eſt.Confeſtim id à Pontifice Calliſto confirmatur.Quid multa? licentiam fratribus dedit,vt,quem vellent,Abbatem eligerēt. Quo facto ad Palatium Apoſtolicus reuerſus eſt. In craſtinum autem quartodecimo die intrante menſis Auguſti,tota Fratrum collectio locum Capituli ſolitum ingreditur,ibique Spiritu ſancto mediante, de facienda electione pleniter tractauit. Interea prædictus Ioannes venerabilis Decanus perſonam fratris ad tantum ferendum pōdus idoneam elegit, & Fratribus in vnum congregatis eam patefecit. Denique vnumquemque interrogauit, ſi perſona complaceret. At ipſi vna voce,vna concordia dignā

fore,

fore,dignam,clamauere. Fratres verò ipsi numero fere quinquaginta conuenerant, & clamantibus illis personam illam Ioannis quidem Grammatici, virum prudẽtem, ornatum moribus cõprehenderunt, & eum inuitum,& renuentem, iubilando, cathedrã superſedere fecerunt. Ipse autẽ indignũ & infelicem se corã nobis omnibus clamitabat. Deinde facta est actio venerabilis ſacra,& monachus virgã in manu eius Pastoralẽ posuit,& eũ ad locũ Abbatis in Capitulo statuerunt. Continuò Decanus primùm,postea fratres omnes pedibus eius, vt moris est, aduoluuntur,& vnicuique pacis oſculum ipse donauit. Electo autem eo, nũcium Callisto Põtifici dirigit Congregatio, significans Ioannem Grammaticum electum fuisse. Audiens igitur Apostolicus, quòd regulariter electio illa fieret, complacuit ei,& confirmauit. Diebus autem non multis excurſis, prædictus Pontifex Callistus Monasterium Sanctæ Sophiæ aduenit, & inter Missarum solemnia XIV. Kalend. Septembris præfatum Ioannem Grammaticum, quem Congregatio Monasterij elegerat in Abbatem, conſecrauit. Die verò ipsius conſecrationis Dedicatio Altaris B. Mercurij celebratur in Sancta Sophia. Diebus autẽ non multis elapsis prius ad prædicti Roffridi electionem Pontifex Callistus inducias posuit, vt ad constitutum tempus ieiunij mensis quidem Septembris consecraretur. Cumque ad id ventum est, magno cum honore,& diligentia eum in Sacro Beneuentano Palatio Presbyterum statuit. In crastinum autem die Dominico coram Episcopis decem numero, sedis Beneuentanæ suffraganeis, illum ad Pontificalem Infulam sublimauit : inter quos Venerabilis

Ioannes Monaſterij Sanctæ Sophiæ Abbas affuit; die verò conſecrationis ipſius feſtiuitas Sancti Ianuarij celebratur. 19 sept.

Hoc anno biduo poſt conſecrationem prædicti Archiepiſcopi Roffridi, Calliſtus Pontifex, conſilio accepto, depoſuit Stephanum, qui tunc Rector fuerat, & ordinauit Rectorem Roſſemannum Diaconũ filium Roſſemanni Monachi.

Anno 1121. Dominicæ Incarnationis, & tertio anno Pontificatus Domini Calliſti Secundi, Summi Pontificis; & vniuerſalis Papæ, menſe Martio XV. Indictionis. Hoc anno Domina Labinia Abbatiſſa Monaſterij S. Mariæ à Porta ſumma, infirmitate valida detenta eſt. Videns itaque ſe ad mortis tranſitum tendere, conſilio accepto, cunctas ancillas Dei ſorores ſuas vocari præcepit, quibus vocatis, ita eas alloquitur: Credo veſtram non latere prudentiam, Sorores chariſſimæ, quantum erga Monaſterium iſtud, & veſtram charitatem laborum perpeſſa ſum. Vnde, Deo fauente, & veſtris orationibus ſuccedentibus, ſtatus Monaſterij huius enituit, & ad perfectionis culmen attinxit. Nunc autem, ſicut conſpicitis, validæ infirmitatis periculo teneor, & certa ſum ab hoc corpore citò diſſolui: familiaritatem igitur veſtram ſuppliciter poſtulo, quatenus petitionibus meis faueatis; præſertim cum, Deo teſte, nihil præter Monaſterij proficuum à vobis petiero. Præuidi enim corde poſt meum diſceſſum diſcordiam electionis oriundam, & Monaſterij cauſas ad detrimentum peruenire. Vnde ſi veſtræ placuerit charitati, viuente me, diſſidium hoc auferatur, & perſonã, quam dixero, Abbatiſſam ſtatuamus. Quid plura?

Bethle-

Bethleem filiam Girardi Comitis de Gręcis patefecit. Audita itaque persona eis complacuit, & studiũ electionis laudauerunt. His actis, prædicta Domina Labinia Abbatissa migrauit ad Dominum. Continuò Roffridum Beneuentanum Archiepiscopum, & Rachisium S. Modesti Abbatem accersiri iubent, vt factum illud firmarent, & statuerent; qui verò petitionibus earum fauentes factum illud firmauerunt. Diebus autem non multis elapsis, Archiepiscopus ipse Monasterium aduenit, & Abbatissam illam secundùm ordinem regulæ nobis, & multis alijs viris consecrauit aspicientibus, ad cuius sacrationẽ Ioannes venerabilis Abbas Monasterij S. Sophiæ, & prædictus Rachisius Abbas Sãcti Modesti conuenerunt quarto die intrante Mensis Aprilis.

Hoc anno XVIII. Kalend. Iunij Robertus de Montefusco à Rogerio filio Trogisij, & fratribus suis apud Beneuentum gladiis, heu miser, laceratus est; quem si, Lector, aspiceres capite horribiliter cæso, membrisque eius diuisis, & per partes diffusis, miseratione motus lacrymarum fontem super eo produceres, & de tali, tantoque homicidio mirareris. Prędictus autem Ioannes Monasterij S. Sophiæ Abbas venerabilis cum quibusdam fratribus ad cadauer illud properauit, & eo viso mirabiliter horruit, mirabiliusque lacrymatus est. Nec mora, illum taliter cruentatum ad Monasterium perduci præcepit, quem iuxta ritum Christianorum occisorum sepelierunt. Confestim Comes Iordanus Montemfuscũ properauit, & pactis interuenientibus, suæ castellum illud obtinuit potestati.

Eodem anno supradictus Põtifex Callistus, exer-

citu congregato, ſuper Ciuitatem nomine Sutrim tetendit. Gregorius autem ille, quem prædictus Rex in Pontificem ſtatuerat, Ciuitatem ipſam obtinebat. Quid longius moror? viribus ſumptis, Ciuitatem illam comprehenderunt, & Gregorium illum, turpiſſimè, vltra quàm credi poteſt, iniuriis afflictum ligauerunt. Deinde illum ſuper Camelo imponentes, Romam taliter captiuum, & veſtibus propriis exutum perduxere IX. Kalend. Maias. Pontifex igitur Calliſtus Deo, & Petro Apoſtolo gratias agens, gaudio magno repletus, Vrbem triumphans ingreſſus eſt: deinde conſilio inuento, ad Monaſterium S. Trinitatis, quod Cauæ dicitur, illum delegauit.

His ita peractis prædictus Pontifex Calliſtus, conſilio inuento, Salernum iuit, quinto die intrante menſis Septembris, vt pacis firmamentum cum Duce Guillelmo, & Rogerio Comite confirmaret.

Hoc anno IV. Kalend. Septembris Archiepiſcopus Salernitanus nomine Alfanus defunctus eſt. Quo defuncto, Calliſtus ſupramemoratus Pontifex Romualdum Diaconum Cardinalem Archiepiſcopum Salerni conſecrauit menſe Septembris mediante.

Hoc anno Robertus Sclauus obiit decimo die ſtante menſis Decembris, & Rachiſius Abbas Sācti Modeſti, ad cuius obitum Ioannes Venerabilis Abbas Monaſterij S. Sophiæ cum quibuſdam Fratribus properauit. Continuò cadauer eius ex more paratum ad Monaſterium ſepeliendum perduxit: deinde peractis exequiis in tumba quadam marmorea poſitum eſt.

Aliud quoque ſi placuerit explicabo; ſeptima

namque

namque die Kalendarum Martiarum Agnes Abbatiſſa Monaſterij S. Petri Apoſtoli, quod ſitum eſt intra Ciuitatem Beneuentanam, in ſacro Beneuentano Palatio, aſcendit, & ſuper Bethleem Abbatiſſam Monaſterij Sanctæ Mariæ, quod eſt conſtructum ad Portam Summam conqueſta eſt, videlicet, quòd contra voluntatem ſuam Abbatiſſa effecta eſſet de prędicto Monaſterio Sanctę Mariæ, affirmans quidem Monaſterium illud ſuæ ditioni poſitum, & Monaſterio Beati Petri ſubditum eſſe. Apoſtolicus autem hoc audiens, prædictam Bethleem vocari præcepit, vt iuſtitiam ex hoc conſequeretur. Continuò adueniens quęrimonias audiuit, & per Aduocatos ſuos reſpondit, ſe dictis illius fidem dare non debere, niſi rationibus ſcriptis, quæ dixerat, probaret. Tunc Apoſtolicus, quia valde infirmabatur, & curiã in conſpectu ſuo ſeruare non poterat, Dionyſio Tuſculano Epiſcopo, & Chryſogono Cancellario, Roberto Parienſi, & alijs Cardinalibus præcepit, vt ſuper hoc negotio Iudices exiſterent, & diſcordiam vtriuſque Monaſterij, rationibus cognitis, ſedarent; quod & factum eſt. His ita decurſis præfata Agnes Abbatiſſa per Aduocatum ſuum oſtendit priuilegium quoddam, per quod Leoprand olim Dux Ciuitatis Beneuentanæ conceſſit, & tradidit prædictã Eccleſiam Sanctæ Mariæ cum omnibus ſuis pertinentijs ſub iure, & dominio prædicti Monaſterij S. Petri Apoſtoli. Oſtendit item priuilegia, quibus Pandulphus Princeps, & eius ſucceſſores confirmauerãt eandem Eccleſiam S. Mariæ ſub poteſtate iam dicti Monaſterij B. Petri. Iterum protulit alia priuilegia, & munimina ipſius, Monaſterio pertinentia. Ad hęc

iam

iam dicta Bethleem Abbatissa Monasterij S.Mariæ per Aduocatum suum produxit in medium chartas, & instrumenta eiusdem Monasterio pertinentia, in quibus continebatur, à quinquaginta annis iam præteritis, & vsque ad præsens Abbatissam continuatim in Monasterio S.Mariæ præfuisse; ex quibus prior fuerat Labinia nomine; secunda Sicelgarda; & aliæ, quarum nomina in earum instrumentis legebantur. Nos autem memoriæ ducimus ex moderno tempore Abbatissam Labiniam eidem Monasterio secundam præfuisse. Similiter in ipsis munimibus legebatur, Præpositas ipsi Monasterio per se causas, & negotia, & præfuisse, & egisse. Ostensis itaque ab vtraque parte priuilegijs, & munitionibus illis, & lectis, prædicti Cardinales Iudices dati in partem euntes, super auditis querimonijs sententiam protulerunt: Ventilata igitur sententia ex communi consulto Domino Papæ Callisto eam intimauere, vt ipse, quam inuenerant, sententiam confirmaret. Callistus autem Pontifex absque mora, dicta eorum & confirmauit, & fidem attribuit; & sententia talis fuit, videlicet, Vt prædictum Monasterium S. Mariæ à modo, & perpetuò propriam habeat Abbatissam, à Romano quidem Pontifice consecrandã, ita vt Sororum congregatio apud idem Monasterium S. Mariæ degentium potestatem habeat eligendi Abbatissam, qualem voluerit, saluo tamen censu, quem pars ipsius Monasterij persoluat annualiter ad prædictum Monasterium S.Petri, quatuor oblatas scilicet, & duos cereos in Natiuitate Domini, in Resurrectione totidem, in Assumptione B. Mariæ totidem. Super etiam sententiam ipsam [illegible] Apo-

[illegible]

CHRONICON. 223

Apoſtolicus ipſe ſcribi præcepit,& à cunctis prefatis Cardinalibus conſtitutis ſuper hoc Iudicibus,teſtari mandauit.In quo verò libello iudicij ipſe Põtifex manu propria ſe ſubſcripſit. Confirmata itaque,& ſic roborata tali ſententia, prædictæ Bethleem venerabili Abbatiſſæ illam delegauit talibus,& tantis ornatam Cardinalium teſtimonijs, quatenus amodo,& perpetuis temporibus pars Monaſterij ipſius quieta permaneat, & ſine aliqua, à parte B. Petri, perturbatione,moleſtiaue conſiſtat. Prætereа priuilegio ſignato,confirmauit idem monaſterium S.Mariæ cum omnibus poſſeſſionibus ei pertinentibus, quatenus omni tempore inuiolatum permaneat, & ſine cuiuslibet contrarietate vigorem obtineat.

+ Anno 1122. Dominicæ Incarnationis, & quarto anno Pontificatus prædicti Domini Calliſti Secundi Summi Pontificis,& vniuerſalis Papæ menſe Martio XV.Indictionis. Hoc anno Dux Guillelmus filius Rogerij Ducis ad Rogerium Comitem filium Rogerij Comitis Siculorum deſcendit, conquerens de Iordano Comite Arianenſi, vt ei auxilij manum,& virtutis militum,& diuitiarum ei largiretur, quatenus eius auxilio de Iordano Comite vltionem perciperet. Cumque Dux ipſe ad Comitem illum applicuiſſet, precibus multis, lacrymiſque taliter exorſus eſt.Ad veſtram Comes egregie deſcendi potentiam,tum pro conſanguinitatis vigore,tum pro diuitiarum tuarum magnitudine de Iordano Comite querimoniam facturus,& ſuppliciter poſtulans,vt veſtro vallatus auxilio ſuper illo vlciſcar.Nã cum die quadam ego Ciuitatem Nuſcum intrarem, en Comes ille Iordanus militum ſuorum caterua

ſtipa-

ſtipatus ante Portam ipſius Ciuitatis aduenit,& cõtumelias multas,& conuicia mihi inferens minatus eſt,quia mantellum tuum ego curtabo. Deinde Ciuitatem ipſam Nuſcum circumquaque perluſtrans omnino depredatus eſt. Ego verò quia præualere in eum non poteram,inuitus ſuſtinui, & diem rogaui vltionis. Et his actis, Comes ille horis omnibus multis, variiſque afflictionibus nos dehoneſtabat. Quid multa? Medietatem ſuam Palermitanæ Ciuitatis,& Meſſanæ, & totius Calabriæ Dux ille eidem Comiti conceſſit, vt ei ſuper his omnibus auxilium largiretur. Continuò ſexcentos milites, & quingentas vncias auri ei largitus eſt. Nec mora: Dux ille adueniens terram Comitis Iordani aggrediens die S. Ioannis Baptiſtæ Caſtrum Roſetum, & alia multa ei abſtulit. Inde procedens in feſtiuitate Sanctorum Ioannis,& Pauli Caſtellum Montis Iouis inſiliens, igne,ferroque illud conſummauit; & quinquaginta milites ibi comprehendens, arma eorum, & ſpolia ſecum gaudens deportauit. Et inde procedens Caſtellum Apicis,vbi Comes ille morabatur, obſedit. Ad Ducis namque auxilium Creſcentius Cardinalis tunc Rector Beneuentanus cum Beneuentano cũ cœtu feſtinauit. Quid multis? Comitem illum, & Caſtrum Apicis ſuæ obtinuit poteſtati. Comes itaque Iordanus,Ducis pedibus, ſicut ipſi vidimus, qui aderamus,proſtratus, miſericordiam ei poſtulauit. Dux autem precibus multis coactus præcipuè Comitis Rainulphi,qui aderat, liberum eum, & vbi vellet abire permiſit: qui verò Comes Montemſuſcum properauit: & his actis Ciuitatem Ariani, & totius ſui Comitatus confinia,eius ſubmiſit poteſtati.

ſtati. Cumque Comes ille Iordanus Mōtemfuſcum aſcendiſſet, dies quindecim ibi moratus eſt. Continuò Landulphus de Gręca eius aduerſarius conſpiratione firmata eum de Montefuſco eiecit, qui taliter eiectus caſtrum Morconis adiuit, ibique per annum habitauit; quibus ita patratis Dux ipſe Montē Coruinum Salerni proximum obſedit. Fulco itaque Dominus Caſtri illius, quia reſiſtere non poterat, Caſtellum illud Ducis ſubmiſit poteſtati. Eodem tempore Richardus filius Guarini de Formari à villanis ſuis eſt trucidatus. Audiens autem Dux prænominatus taliter Richardum illum trucidatum eſſe congregato exercitu Montem Vicum feſtinauit, & inauditam de homicidis illis accepit vltionem, & Caſtellum illud igne, ferroq; conſummauit; & duos Presbyteros, qui ad mortem illius conſenſerant, laqueo ſuſpendit. His, alijsque negotijs ita decurſis, Dux ille milites, quos à Comite Rogerio acceperat, ei remiſit; cumque ſicut prædiximus, Iordanus Comes exhæredatus fuiſſet, conſilio Vgonis Infantis, & Raonis de Boſcone, & Raonis de Fraineta inuento, Caſtellum Paludis comprehendit. Audiens autē Dux prænominatus Caſtellum illud captum fuiſſe, exercitu aggregato Caſtrum illud obſedit menſibus tribus. Tandem Dux ille videns, quia ſic cito capi non poterat, Principem Iordanum Capuanorum rogauit, vt ei auxilium præberet, & pro auxilio offerendo Caſtellum Apicis, & Acernum ei largitur. Continuò Princeps ipſe congregato exercitu ſuper Apicis Caſtrum aduenit, & ex hac parte in planitie caſtrametatus eſt. Præterea Dux ipſe Beneuentanis mandauit, vt neque ſibi, neque Comiti Iordano au-

xilium præstarent, & daret eis, & concederet totas fidantias, & pensiones, quæ à Castello Fenuculo, & vsque ad Castellum Montisfusculi exibant de hæreditatibus Beneuentanorum; quod Beneuentanis complacuit, & sic pactis firmatis iuratũ est ab vtraq; parte. Cumque Comes ille Iordanus taliter se coactum aspiciens, in manus prædicti Principis se, & Castellum Paludis summisit: & ipse cum suis prædictis consocijs inde exeuntes ad propria reuersi sunt, Comes verò Iordanus Castrum Morconis ingressus est; & sic pace firmata Princeps ipse Capuam reuertẽs, temporibus multis Castrum Apicis, & Acernum obtinuit. Deinde Dux ille super Castrum Morcone milites, & peditum cateruas opposuit, cogitans & Comitem, & Castellum illud suæ obtinere ditioni, quod facere minimè potuit. Deinde Dux præfatus Salernum adiuit, & de multis, varijsque sudoribus, quos perpessus fuerat, requiem adeptus est: sicque vsque ad diem obitus sui Terra sui Ducatus à bellorum turbinibus siluit, & quieuit. Et ipso anno, duodecimo die intrante mensis Augusti copia piscium in Caloris flumine apparuit, ita quòd mulieres, & viri manibus tantùm, sine retibus, capiebant.

Anno 1123. Dominicæ Incarnationis, & quinto anno Pontificatus Domini Callisti Secundi Summi Pontificis, & vniuersalis Papæ, mense Martio, primæ Indictionis, supradictus Callistus Pontifex consilio salutis accepto, vltramontanos omnes ferè Episcopos, & Archiepiscopos, & Abbates, & totius, vt ita dicam, Italiæ Ecclesiarum Pastores accersiri præcepit, quatenus, Sancta Synodali confabulatione firmata, pactum cum Imperatore Henrico positum,

per-

perpetuò confirmaret. Ad cuius sacri Conuentus præsentiam Roffridus Beneuentanus Antistes honestè properauit. Ordinato itaque Concilio tali, & tanto, Apostolicus ipse Sacramenti priuilegiũ, quod prædictus Imperator constituerat pacis, in conspectu omnium, qui conuenerant adduci, & legi præcepit. Continuò ab omnibus confirmatum est, & commendatum. Inter cætera verò, quæ ibi statuta sunt, treugam Dei tenendam posuerunt. Item vinculis anathematis alligauit Apostolicus ipse, si quis Beneuentanam Ciuitatem ex B. Petri potestate auferre tentaret; & multa alia, quæ huic opusculo affigere longum visum nobis est: excogitans quidem me fastidia addere, si libello tali vniuersa componerem. Aliàs verò scripta omnia, & notata inuenietis. Audiuimus autem, & quod reuera est comperimus, tale, tantumque pacis firmamentum infra Romanã Vrbem temporibus prædicti Apostolici aduenisse, quod nemo Ciuium, vel alienigena arma, sicut consueuerat, ferre ausus est: & Concilio celebrato, Beneuentum venit prædictus Apostolicus Callistus, & quædam negotia Beneuentanorum tractauit.

Roma hoc [illegible] est habitū.

Eodem anno Landulphus de Greca supranominatus, XII. Kalendas Decembris obijt, & ad Ecclesiã suam S. Maximi sepultus est. Cumq; prædictus Pontifex Callistus Beneuentum venisset, vocari fecit præfatum Roffridum Archiepiscopum, vt audiret quorumdam Ciuium accusationes, quæ ei inferebantur. Accusatus enim fuerat, quòd simoniacè Archiepiscopatus honorem accepisset. Tunc Præsul ipse, vocatis quibusdam suffraganeis suis, & presbyteris Ciuitatis sacrum ascendit Palatium, & accusa-

Ee 2 toribus

toribus auditis,inducias postulauit, & acceptis inducijs respondit: Paratus sum Pater Sanctissime, iuxta canonica instituta ab his purgari accusationibus,& vestram sequi iussionem. Tandem iurauit ipse primùm,cum duobus Episcopis, & tribus Presbyteris,simoniacè non fuisse ingressum.

Anno 1124. Dominicę Incarnationis,& VI. anno Pontificatus Domini Callisti Papæ. Hoc anno præfatus Roffridus Beneuentanus Antistes,consilio accepto, corpus Sanctissimi Patris nostri Barbati Beneuentani Præsulis ex Altaris tumba,qua per multa annorum curricula quieuerat,abstraxit: Altare verò illud non honestè, prout decebat, habebatur; præcipuè quia structura noui Episcopij ad locum ipsius Altaris producebatur: idcirco inde amoueri iuxta fabricæ sententiam oportebat. Archiepiscopus itaque prænominatus Episcopos duos suos suffraganeos vocari præcepit, quatenus eorum consilio,& auxilio talis,tantusque copiosus thesaurus inueniretur. Continuò quibusdam Ciuibus aduocatis,& Clero,medio noctis silentio,Archipręsul Roffridus Ecclesiam ingrediens ad Altare superius nominatim adiuit,& coram omnibus, Episcoporum solatio,illud confregit;& Altare fracto Sanctorum reliquiæ,quorum nomina nesciuntur, inuentæ sunt; quibus eductis in altum fodi pręcipitur, vt diu desideratum pignus præfati corporis videretur. Nec mora, lapis quidam pretiosus inuenitur, ex omni parte acriter,miroque laboris opere conclusus, quę vectes ferrei sustentabant: & eo inuento, lętitia eos inuasit immensa, qui ad tollendum lapidem viribus omnibus conabantur: sed quia fortiter ob

duri-

duritiem operis tenebatur lapis ille, assensu omniũ frustatim confringitur. Quo subleuato, diuina gratia fauente, Beatissimi Barbati corpus inuentum est. Præfatus itaque Archiepiscopus, primus omnium locum ingreditur, & ossa, cineremque aduoluens, gaudio magno, laudibusque sonantibus, ad medium propalauit. O quale gaudium, Lector, aspiceres, & alacritatem, cum longè margaritas optatas temporibus nostris inuenimus. Ossa autem collecta ad Altare S. Sebastiani Clericis cantantibus Hymnos, producuntur. Mane autem facto, tota Ciuitas cateruatim prorupit, & Deum omnium conditorem laudabant, qui eis tale, tantumque B. corpus Barbati largiri dignatus est. De ossibus namque ipsius vidimus quędam, & osculati sumus. Quibus ita peractis, præcepit Archiepiscopus, vt primùm Presbyteri Portæ Summæ, & clerici simul cũ laicis ad Episcopium descenderent, & coram sacratissimo Barbati corpore vigilias celebrarent. Confestim ex iussu Archipręsulis Sacerdotes conueniunt, & cereis, lampadibusque accensis, simulque magno laicorum comitatu vtriusque sexus, & ætatis, iubilando descẽdimus; sicque vnaquæque Ciuitatis Porta diebus singulis vsque ad octauum diem peregit. Die itaque octauo adueniente pridie Kalend. Iunij sub Altari lapideo corpus B. Barbati præfatus Archiepiscopus duobus secum Episcopis adhibitis, locauit; & eo taliter locato, Altare in honore B. Barbati dedicauit; ad cuius dedicationis solemnitatem turba multa Ciuitatis conuenit, quatenus delictis eorum Deus Omnipotens indulgeret. Archiepiscopus itaque iam fatus loco eminentiori ascendens, vt videri, &

audiri

audiri ab omnibus posset, peccatorum partem, diuina fauente clementia, condonauit. Donauit item aliis omnibis, qui vsque ad octauum diem festiuitatis Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli ad dedicationem illam deuotè concurrunt. De miraculis autem, quæ ob prædicti Patris nostri Barbati merita honoremque Iesus Christus humani generis amator, nobis omnibus aspicientibus ostendere dignatus est, licet sermone inculto, Paternitati vestræ explicabo. Cum enim sicut supra scriptum est, B. corpus venerabile in conspectu omnium ad Altare S. Sebastiani per dies octo teneretur, vir quidam, Ioannes Sutor vocabulo, Episcopium ingreditur, & ante Sanctissimi Barbati corpus terratenus lacrymis rigantibus prosternitur, qui continuò à Clero, populoque astante, qua de causa defleret, interrogatur, & ille cuncta, quæ reciderant, à vestigio patefecit. Dũ ego noctis silentio in stratu quiescerem, meo corpori somno debito soporatus, en adest ante oculos vir quidam canitie venerandus, vestimentis indutus dealbatis, qui verò paulatim accedens stratui meo appropinquauit: Et quare, inquit, cum cæteris ad vigilias canendas coram ossibus præterito die non aduenisti meis? Et ego, Pater, quoniam dolore graui, vti constat, brachium meum cum dextera tenebatur; sex etenim mensium spatio miser ego tali lãguore perturbor, addidique: Dicito mihi, quo nomine Pater vocaris? & ille, Barbatus, ait, Beneuentanæ quondam Ciuitatis Episcopus. Subiunxit item: Brachium, & manum ipsam cito mihi ostendas. Tãdem ego, quia dolore torquebar, non citissimè manum extendi; extensam tamen tetigit eam, & ita cursu

rapi-

rapido dolor ille dilabitur, ac si nunquam manum cum brachio dolor ipse tenuisset. Protinus mane facto surrexi, & sanitatem citò exortam mirabar. Adueni itaque gratias, & laudes Creatori omnium Deo, & Barbato Sanctissimo Præsuli, cuius meritis euasi, redditurus. His ita actis, atque narratis, tintinnabula omnia Episcopij pulsari iubentur, vt Ciuitatis populus ad audiendum, videndumque tale, tantumque miraculum conuenirent. Prorupit continuò tota fere Ciuitas, & Medicorum omnium Medicum gloriosiorem benedicendo laudauimus: manum illius cum brachio curatam scriptor ego palpaui: vicini namque illius testabantur, quod tempore longo eum infirmari cognouissent. Quo viso ad propria, lætitia referti, reuersi sumus. Aliud quoque miraculum, quod Redemptor generis humani Christus Iesus diebus ipsis operatus est, ad præfati Patris nostri Barbati gloriam enarrabo. Rusticus quidam de Castello Montisfusci habitator, tantique Viri famã Sanctitatis audiens, Beneuentum venit, qui per longa annorum curricula neruis cruris, pedisque arefactis claudicauerat; tenebatur quidem iugiter dolore terribili, & quasi pede ad clunes ligato miser ille omnibus horis cruciabatur. Continuò ante Basilicã Sancti Barbati prosternitur, Redemptorem omnium Deum efflagitans, quatenus ei pristinam restitueret sanitatem: & eo taliter orante, soporis grauitate arripitur, & ceu semiuiuus noctis vnius spatio ibi moratus est. Noctis igitur ipsius silentio, en adest vir quidam ætate senili productus, canitie venerãda locupletatus, qui sicut ex eius lingua audiuimus, eũ taliter expergefactus est: Surge, ait, festinus, & propera

pera Altare nomini meo consecratum exquirens, ibique fauente Saluatoris clementia, sanitatis gaudia longè, latèque optatæ consequeris. Et ille: Quis es, inquit, qui mihi tanti thesauri pondus promittis? Barbatus, ait, Beneuentanæ Ciuitatis Episcopus. Confestim claudus ille audaciam sumens loquendi, Non possum, ait, infelix ego sic pergere; videsne qualiter pede siccato cruciatus hìc ego permaneo? tuæ namque sanctitatis famam persentiens cursu rapido asello supersedens adueni, vt tuis intercessionibus salutis optatæ lætitiam adipiscar. Nec mora; Pater ille Barbatus manum extendens, pedem aridum, & tibiam tangit, inquiens; Festina celeriter, & sanitate accepta ante Altare te prosternito. His auditis surrexit sanusqui fuerat claudus, & alta voce Deũ laudat, per quẽ sibi dona salutis talia donãtur, per quẽ sibi gaudia dãtur. Et mane facto Ecclesiam ingreditur Deo, & Patri Barbato gratiarum actiones redditurus. Narrat itaque, qui claudus fuerat, è vestigio cuncta, quæ sibi acciderant, populo aduenienti, & qualiter longo ex tempore claudicauerat neruis contractis. Fatebatur etiam pręfatum Episcopum Barbatum sibi apparuisse, & eius interuentu sanitatem accepisse desideratam. Fragor interea tanti miraculi Ciuitatis partes, partiumque angulos inuadit, & cateruatim ad videndum hominem Ciues properauerunt. Quo viso factorem omnium laudantes ad propria remeauimus. Diebus autem non multis elapsis, mulier quædam manus aridas, neruosque obductos ferens ad beneficia Præsulis Barbati accucurrit, quæ corã Altaris præsentia accubuit, & lacrymis manantibus Saluatoris mise-

misericordiã inuocabat? Lacrymas autem eius Omnipotens Dominus ex alto aspiciens; & confessoris sui Barbati gloriam ostendere volens, qualis, quantique apud eum triumphi consistit, coram omnibus, qui conuenerant, manus sic arefactas cæpit mulier illa ad cælum erigere; deinde voce clara prorupit sanitatis auxilium in manibus, & neruis circumflexis sensisse, digitos reuera curuatos aperuit, & compages digitorum omnium gratia diuina fauente solutę sunt. Ad hæc populus ferè totus festinat, & cęlorum Regem, Patremque nostrum Barbatum benedicendo magnificauimus.

Hoc anno tanta fuit fertilitas vini, quod nobis, & multis alijs videntibus, centum saumæ pro triginta denarijs vendebantur. Eodem anno supramemoratus Papa Callistus, duodecimo die stante mensis Decembris, migrauit ad Dominum, post cuius obitum Cardinales omnes Ostiensem Episcopum nomine Lambertum in Pontificem Honorium elegerunt; qui verò Callistus annis quinque, & mensibus nouem Pontificatus Cathedram gubernauit. Continuò Honorius ipse Pontifex ordinatus, Petrum Presbyterum Cardinalem Rectorem apud Beneuentum delegauit.

Anno 1125. Dominicæ Incarnationis, & primo anno Domini Honorij mense Martio tertiæ Indictionis: hoc anno vndecima nocte mensis Octobris adueniente, nouum, terribileque Beneuenti aduenit prodigium: & vt audiuimus etiam per Ciuitates alias, & Oppida Ciuitati Beneuentanæ contigua. Nocte siquidem illa, nobis omnibus sopori debito incumbentibus, terremotus subitò factus est inaudi-

tus, ita quòd vniuersi nos exterriti mortem expectabamus. Continuò Ciuitatis populus expergefactus lacrymis, singultibusque exæstuans, ad Episcopium festinauit, alij quidem Ciuium ad Monasteriũ Sanctæ Sophię, Deum precaturi Saluatorem omniũ, festinauimus. Terremotus verò sic terribiliter accidit, quòd Turres, Palatia, & vniuersa Ciuitatis ædificia concussa tremebant; terra quoque, & saxa à tãti tremoris formidine in duas partes scissa sunt: muri quoque Ciuitatis ruentes domos quorumdam terratenus prostrauerũt. Regem verò testamur æternum, terram sub pedibus cerneres labefactari. Quid dicam? terremotu tanto stupefacti, & præ timore insolito arescentes ad ima descendere cogitabamus: sicque vsque ad Solis ortum, locis Sanctorum gemitibus, lacrymisque adhærentes, fletibus multis precabamur Dominum corporum, & animarum salubrem medicum; vt pietatis viscera nobis indignis largiretur. Tertiò, vt ferebãt, & quartò terremotum illum accidisse nocte illa affirmabant. Die verò insecuta circa meridiẽ, en adest iterato terremotus concutiens, quod, si Lector adesses, oculata fide vniuersa Ciuitatis ædificia tremere, & palpitare videres. Præfatus igitur Pontifex Honorius, qui tunc apud Sacrum Palatium Beneuentanum morabatur, tanti terremotus concussionem nocte illa persentiens, Cameram egreditur, & S. Ioannis Basilicam properauit. Continuò terratenus prosternitur, & coram Altari Saluatoris Dei misericordiam lacrymis irrigantibus inuocauit. Mira res, & omnibus inaudita viuentibus, quæ nusquam temporibus istis, & à quibus recordari potuerit, sic euidenter accidisset. Nocte siquidem

quidem

quidem semel terremotus concussionem aduenisse complures memoriæ ducimus,& firmamus. Nunc verò die, noctuque sępissimè ad quindecim vsque dies terremotus tempestas perdurauit: ex cuius terremotus formidine Ciues stupefacti ad Episcopiū, & ad Ecclesiam S. Leonis Papæ cum Litanijs,& magno lacrymarum singultu viri, & mulieres, paruuli quoque clamantes ad Dominum festinarunt. Quin etiam præfatus Pontifex Honorius Cardinalibus vocatis nudis pedibus magnas super hoc ad Deum lacrymas preces effudit.

Anno 1126. Dominicæ Incarnationis mense Martio IV. Indictionis, hoc anno Imperator Henricus obijt.

Anno 1127. Dominicæ Incarnationis, Hoc anno Dux prænominatus Guillelmus, septimo Kalendas Augusti mortuus est. Continuò vxor eius crines suos, quos pulchros,& suaues nutrierat, coram omnibus, qui aderant totondit,& lacrymis manātibus, vocibusque ad astra leuatis super Ducis defuncti pectus proiecit. Nec mora, totius Ciuitatis Salernitanæ partes obitus Ducis fama perculsit; & sic caternatim cursu præcipiti populus omnis ad Palatium properauit, cupiens Ducis illius defuncti cadauer aspicere,& eo viso humilitatis eius, & pietatis reminiscentes, crinibus, genisque euulsis, Patrem eorum, & Dominum mirabiliter inuocabant. Confestim Archiepiscopus Ciuitatis, Clero accito ad deferendum corpus adiuit,& eo in feretro gloriosè imposito, quatuor eius, quos dilexerat, equos, ante feretrū vsque ad Episcopium Sancti Matthęi duxerunt, similiter quatuor aurea vexilla coram eo imposuerunt.

runt. Lector itaque si adesses, vtriusque sexus populum deflentẽ aspiceres, & miratus affirmares Ducẽ aliquem, vel Imperatorem tali sub mœstitia nunquã sepultum fuisse. Exequijs igitur ex more celebratis, in tumba pretiosè parata Ducem illum sepelierunt. Cumque Ducis illius mortem fama per totius Apuliæ partes ventilaret, Comes prænominatus Iordanus, quia à Duce illo exhęredatus fuerat, auxilio militum arrepto, Montemfuscum ascendit, die videlicet sepulturæ præfati Ducis, & quia ibi complures amicos habuerat, Comes ille Montemfuscum obtinuit. Deinde totus sui Comitatus comprehendit Ciuitates, & Oppida; & sic in integrum lucratur, quod perdiderat. Diebus præterea quindecim euolutis, Robertus filius Richardi Comitem præfatum precatur, vt in eius subueniret auxilio, quatenus Ciuitatem Florentinum capere potuisset. Comes itaque Iordanus, vt erat ardentis animi, absque mora militibus sumptis, festinauit. Continuò tubis sonantibus, Ciuitas illa ex omni parte aggreditur, & Comes ille ad portam quãdam insiliens ingredi satagebat; Custodes autem turris tantam aspicientes audaciã cæperunt lapidibus, gladiisque obsistere. Tandem diuino iudicio superueniente, Comes ille sub lapidum densitate oppressus vitam, & totius sui Comitatus amplitudinem, quam acquisierat morte infelici amisit. Cumque Rogerius Comes Siculorum, mortem Ducis Guillelmi agnouit, nauigijs septem paratis (in armis siquidem, & omnibus necessariis, Salernum aduenit) & diebus ibi decem commoratus est, nolens reuera de naui descẽdere, sed nocte, dieq; in nauigio persistens, ciues vocari fecit Salernitanos,

nos,& Archiepiſcopum eorum Romualdum, & eis iuxta littus omnibus conuenientibus taliter Comes ille Rogerius exorſus eſt. Domini,& fratres,ſicut ve ſtra nouit ſagacitas,Robertus Guiſcardus Dux olim bonæ memoriæ Patruus meus,Ciuitatem hanc, quã modò veſtra tenet prudentia, in vigore animi, & prudentia multa expugnans acquiſiuit; deinde poſt eius diſceſſum Rogerius Dux eius filius, conſobrinus noſter, pacificè tenuit cum veſtra proſperitate, inde Dux Guillelmus hæres eius,& filius vſque in præſentiarum viriliter dominatus eſt. Nunc verò iudicio Dei adueniente Dux ipſe Guillelmus ſine filio mortuus eſt. Ego itaque,qui ex eius progenie productus ſum,ſi veſtræ placuerit Nobilitati, veſtram imploro Ciuilitatem,quatenus conſilium habeatis, & me præter quemlibet alium diligentes, Dominiũ noſtrum,& amoris vinculum conſequamini. Nam, Domino auxiliante,& vita Comite,ad melioris ſtatus vigorem peruenietis, & diuitias, quas ſub temtus vigorem pore priſtino habuiſtis. Quid multa? Ciues illi,conſilio communicato, Ciuitatem Salerni eius ſub fidelitate commiſerunt. Sacramentis ciuium omniũ diligenter firmatis pollicentes ſuam nuſquam deſerere dilectionem. Iurauit ſtatim Comes ille Rogerius,quòd ſine iudicio,& ſine culpa eos non capiat, neque capi permittat, neque extra dies duos in expeditione illos perducat, & Caſtellum Turris maioris de illorum poteſtate non auferat, & ſi quis abſtulerit eius auxilio ſub eorum poteſtate reſtituat. Et his actis Ciuitatem ingreditur,& ibi honeſtè cõmoratur. Audiens autem Beneuentanus populus Comitem illum Salernitanam habuiſſe Ciuitatem, quoſ-

quosdam Ciuitatis ſapientes ei miſerunt, dilectionis vinculum,& obſequia pollicendo. At Comes ille gratis,& retributionis munera remiſit Beneuentanis,vita comite,redditurum.His,& alijs ita decurſis, vniuerſum Ducatum Amalphitanorum circumquaque Comes ille ſuæ ſubiugauit poteſtati;& inde procedens Troianam Ciuitatem, & Melphitanam, & totius ferè Apulię partes obtinuit. Landulphum quoque de Montemarano,& Landulphum de Sancto Barbato,& Raonem de Fraineta, & Vgonem infantem,cum omnibus eorum pertinentijs ad ſuam redegit ditionem. Quibus peractis victor,& exultās Siciliam repedauit.Continuò conſilio habito,ad Ducatus arripiendum honorem animum impulit elatum,& præcepit omnibus in terra ſua manentibus, vt Ducem Rogerium eum vocitarent, quod & factū eſt. Miſit præterea Domino Papæ Honorio munera multa auri,& argenti,pollicitando inſuper etiam Ciuitatem Troianam, & Montemfuſcum, vt Ducatus ei vexillum,& nomen largiretur; quod nunquam tempore illo prædictus Papa Honorius ei concedere dignatus eſt. Vnde diſcordia multa, & ſanguinis effuſio orta eſt. Qualiter autem ſibi prædictus Pontifex Honorius,& quando Ducatum conceſſit, in ſubſequentibus, vita comite, deſcribam. Audiens autem prædictus Rogerius Siculorum Comes, præfatum Pontificem Honorium petitionibus ſuis circumflecti non poſſe, præfato Raoni de Fraineta, & Vgoni Infanti, omnibuſque circa Beneuentanam Ciuitatem fautoribus ſuis præcepit, quatenus quot poſſent captiuos,perducerent Beneuentanorum, & afflictionibus multis Ciuitatem infeſtarent. Qui

vere

verè magis quàm fuerat eis iniunctum, executi sunt; præcipuè Rao de Fraineta, qui valdè Ciuitatem ex antiquo oderat. Guillelmus igitur, qui tunc Beneuentanorum præerat Rector, ferociam, & infestastationem præfati persentiens Raonis de Fraineta, consilio habito, die quidem festiuitatis S. Martini totius Ciuitatis partes submouit, vt armis acceptis super Raonem illum festinaret, qui libentissimè perrexerunt, vt vltionem acciperent de acceptis. At prædictus Rao quinquaginta fere milites, & pedites multos secum occultauerat. Vnde ex improuiso insiliens multos Beneuētanorum in fugam conuersos comprehendit, & eos turpiter in flumine Sabbati, & extra inuenit. Sicq; ad Castrum Ceppaluni secum perduxit captiuos; & eis taliter alligatis bona illorū argenti, & auri pro redemptione accepit. His taliter omnibus superius narratis euolutis, prædictus Pontifex Honorius nihil vtilitatis, & virtutis erga Ciuitatem Beneuentanam agere deprehendens, consilio salutis accepto III. Kalend. Ianuarias Capuanam Ciuitatem adiuit. Continuò prædictus Robertus Princeps officiosissimè illum excipiens ad Palatium Episcopij Capuani gaudio magno eum castrametari præcepit. Nec mora: Præfatus Pontifex Honorius Archiepiscopos, & Abbates accersiri præcepit, quatenus ad Principis vnctionem conuenirent, qui euntes die statuto exultatione ingenti ad Capuanam Ecclesiam conuenere. Archiepiscopus itaque Capuanus iuxta Prædecessorum suorum priuilegium, præsente tanto, ac tali Pontifice Honorio cum turba virorum Religiosorū, quæ cōuenerat, & Episcoporum conuentu, prædictum Robertum in principatus

patus honorem inunxit,& confirmauit. O quantus exultationis,& gaudij affuit affectus, cœlorum Regem testamur viuentem, neminem Principum vetustorum tali iubilatione,& iucunditate nobilitatũ fuisse. Audiuimus profectò sicut ex eorum,qui interfuere,comperimus testimonio, quinque millia virorum ad tanti Principis vnctionem conuenisse. Pontifex autem Honorius tantam Episcoporum, & proborum virorum multitudinem aspiciens, Principe illo sacrato,eminentiori ascendēs loco, taliter exorsus est: Domini,& charissimi fratres,sicut vestra cognouit charitas, diu est, quo Romanam Sedem relinquens,apud Ciuitatem Beneuentanam, quæ specialis Romanæ attinet Sedi, pacificus venerim, & omnibus abiectis tempestatibus, circa conuicaneos nostros hospitatus sum. Biduo autem post nostri aduentus præsentiam Rogerius Comes, B. Petri aduersarius, circa Ciuitatem Beneuentanam milites fere quadringentos ob Ciuitatis ruinam, & nostri dedecus inauditum induxit, qui verè horis omnibus Ciuium bona depredati sunt, & eorum possessiones assiduè incisioni posuerunt. Nos autem vniuersas illorum sustinentes afflictiones, vt ab illorum desisterent pertinacia, excogitauimus: insuper etiam prædictus Comes Rogerius cum Vgone Infante, & Raone de Ceppaluni pro Ciuitatis detrimento grauissimè confęderatus est, existimans nos timori eius succumbere, & nefandis eius petitionibus operam dare. Vgo itaque & Rao coniuratione tali alligata, quotidie confinia Ciuitatis igne, ferroque consumere cæperunt. Nos autem omnia,quæ ingerebantur,aspicientes,solam Dei Omnipotentis misericor-

diam

diam præstolantes, cœlestis Regis auxilium, & Beati Petri inuocabamus. Deinde ne Ciuitas prorsus turbaretur Beneuentana, talibus commota afflictionibus, militum amicorum depoposci iuuamen; sicque prout potuimus, obsistere cępimus eorum pertinaciæ. Cùmque pro quibusdam imminentibus negotijs Ciuitatem Troianam adissemus, præfatus Rao de Ceppaluni Beneuentanos Ciues, qui ob vindicandas, quas passi fuerant, contumelias, die festiuitatis B. Martini circa eiusdem Raonis confinia exierant; ira diuina, & furore cęlitus adueniente, ducentos fere captiuos tenuit, & in ima carceris, denudatis corporibus, alligauit. Deinde quosdam captiuorũ Ciuium Vgoni Infanti viro nefandæ memoriæ, & tyranno horribili, vt cruciatibus, & supplicijs afficerentur donauit. Qui Vgo dentibus eorum radicitus euulsis, & membratim dilaceratis, pretio eorum accepto, distraxit. Eos verò, quos Rao ipse detinuit, periculo famis, & frigoris iugiter affligere non desistit. Quid multa? vniuersa, quæ excogitari possunt, conuicia Beneuentanis captioni positis inferuntur. Præterea die, noctuque minantur, vt Comitem illũ Rogerium anathemati deditum super Ciuitatem inducant Beneuentanam, & de B. Petri virtute eductam, suæ obtineant ditioni, & potestati. Insuper vobis omnibus, qui Ciuitatum dominia, & Castrorum vigores tenetis, terroribus multis, varijsque tempestatibus minitatur, quatenus vnicuique vestrum munitiones, & in quibus confiditis arces auferat, & secundùm eius velle vitã vestram disponat, & prout vult, & quomodo vult, de Ciuibus peregrinos faciat, & de viris locupletatis pauperes statuat, & ege-

nos. Nos itaque mentis suæ iniquitatem & excogitationes quibusdam signorum coniecturis, per eos, qui hactenus perpessi sunt, cognoscentes, longè, latèque vitauimus, & pollicitationes suas tanquàm virus mortiferum fugientes, nullo modo paruimus, neque, vt ita dicā, auribus percipere dignati sumus. Auri quippe & diuitiarum ò quantas pollicitus est cumulationes, dumtaxat, si ei Ducatus honorem largiri vellemus, diuitiarum sanè illarum multimodas euitans promissiones, tum pro Romanæ Sedis honestate, quam conseruare certaui, tum pro vestri exilij, quod horis omnibus terrore expaui, Deum omnium factorem sęculorum, qui renes scrutatur, & corda, deieci, & dedignatus sum. Pro vestra credatis confusione, & expulsione diuitias tantas promiserat; excogitans ad eius libitum me vsquequaque deuoluere, & consensum vestræ largiri exulationi. Ego verò dilectionis vestræ vinculum amplexatus, mori prius vobiscum elegerim, quàm eius pollicitationibus nefandis adhærere. Vitam igitur, mortisq; asperitatem Karissimi Confratres, & filij in vestra tenetis electione, & voluntate, dummodò pugnare velitis, & vigorem honestatis tueri adinuicem exæstuatis: prudentiam vestram certissimam expertus sum, nihilque restat, nisi vt omni desidia abiecta, & cordis torpore deposito, Romanæ Sedis dignitatem, quæ pro vobis omnibus assiduè interuenit, defendatis, & vobis ipsis, quem tenetis vigorem, & filijs vestris conseruare conemini. Subuenite itaque Viri fortissimi, & bellatores perspicui, & dum tempus prosperitatis succedit, viribus cunctis iustitiæ, quam amplectimur, seueritatē ad ardua subleuemus. Deus

enim,

enim,qui iuſtitiæ via eſt,& lux veritatis, & B. Petri Apoſtoli interuentio nos quotidie liberabit,& auxilium à ſancto eius ſolio pietate aſſueta largietur. Hæc,& multa his ſimilia Pontifice Honorio lacrymis irrigantibus prædicante, vox militum, populiq; omnis,qui conuenerat,efficitur, & vna concordia clamauere ſe,ſuaque omnia pro B.Petri fidelitate,& ſua tradituros. Nouiſsimè Robertus nouiter Princeps ſtatutus coram omnibus taliter pollicetur. En Pater venerabilis,& perſonam, quam aſpicis, & totius Principatus mei,quem tradidiſti, virtutem tuæ committo ditioni, & ad tuum imperium omnia ſubiacebunt. Idipſum Rainulphus Comes, & multi alij Proceres,& Epiſcopi,qui conuenerant,pollicentur. O quales,Lector,promiſsiones,ſi adeſſes,aſpiceres,& quæ ex eorum promiſsis oriebantur lacrymationes, quas ſi vniuerſas enarrare voluiſſem, faſtidium auditoribus oriretur. Audiens autem Apoſtolicus Honorius multitudinem illam ad eius exorationes conſentaneam dediſſe concordiam,Saluatori omnium Deo,& Beatis Apoſtolis Petro, & Paulo gratias egit,qui in ſe ſperantibus ſubuenit, & quotidianum præbet auxilium. Continuò ex auctoritate Diuina, & Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorum Apoſtolorum meritis talem eis impendit retributionem; eorum videlicet, qui delictorum ſuorum pœnitentiam ſumpſerint, ſi in expeditione illa morientur,peccata vniuerſa remiſit;illorum autem,qui ibi mortui non fuerint,& confeſsi ſunt, medietatem donauit. Audiens itaque præfatus Princeps, & Comes Rainulphus tanti beneficij gratiam ab Honorio Pontifice prolatam,alacritate ingenti locupletati,

ti,cum vniuersis,qui conuenerant ad eorum propria secesserunt.Nec mora : totius sui Principatus orbē, &° Comitatus pręconibus tonantibus feriunt, vt vnusquisque ad Pontificis paretur solatium. Populus autem vniuersus eorum imperio consensit. Accesserunt interea prædictus Princeps,& Comes Rainulphus ad Pontificis præsentiam, & ei salutis consilium inuentum intimauere, prius videlicet Vgonē Infantem à Comite illo conueniri oporteret, quoniam quidem datis inter se,& acceptis securitatibus alligati videbantur. Apostolicus autem dictis illorū & assensum prębuit, & eorum fidem commendauit. Confestim quosdam suorum Procerum Comes ille accipiens ad Vgonem conueniendum,vt iustitiam ei sequatur,delegauit, addens in mandatis, vt obsides,& fideiussores acciperet, quatenus securitate omni adhibita,Curiam Comitis ad iustitiam faciendam veniret.Quid multa? neque obsides voluit,nec Curiam Comitis adiuit.Comes igitur protinus omnia Pontifici Honorio patefecit, deinde pręfatus Princeps,& Comes,sicut polliciti sunt,militum copiosam manum, & peditum innumeram multitudinem arripiens super Castellum ipsius Vgonis Infantis,nomine Lapillosa commeauit. Audiens Guillelmus tunc Rector Beneuentanus castellum illud sic obsessum fuisse,Ciuitatis totius partes voce pręconis intonuit,quatenus armis eductis ad expeditionē illam properarent. Populus itaque paratus ad necessaria expeditionis citissimè festinauit. Triduo autem post præfatus Rector sumptis secum fere duobus millibus hominum super Castellum illud tetendit. Cumque sic acriter castrum illud obsessum fuisset,

ſet, ſylua, quæ ob ipſius Caſtri tuitionem longo ex tempore ſurrexerat, celeriter inciſa, & in ignem eſt conuerſa. Deinde Beneuentanus populus vnanimiter aggregatus caſtri illius aggreditur munitionem, & eo aggreſſo, viriliter expugnatum eſt, capi quidem, & comburi potuiſſet, dummodo Comitis Rainulphi auxilium ſubueniret; ſed quia Comes ille, prout poterat, auxiliari noluit, Beneuentanus populus ad ſua caſtra fatigatus reuertitur. Altera autem die adueniente Beneuētanus aſpiciens populus Comitis auxilium, & Principis non ita viriliter adeſſe, prout polliciti ſunt Apoſtolico, pauore, tædioque correpti ſuper talibus dilationibus mirabantur. Mane autem facto prędictus Princeps tentorium ſuum, & apparatū eius amoueri præcepit. Deinde Comes Rainulphus pro tempore niuali, & periculoſo inſtāti, manere excuſabat in tanta expeditione, ſicque vnà cum Principe diſceſſit. Rector igitur illorum deprehendens excuſationes, vt populus omnis ad Ciuitatem reuerteretur, præcepit. Nec mora, iuſſa ſumentes, curſu rapido repedauerunt; obſidio autē illa IV. Kalend. Februarij facta eſt. Præfatus itaque Pontifex, qui apud Montemſarculum morabatur, caſtrum illud ſic dimiſſum fuiſſe deprehendens, & pollicitationes Principis, & Comitis non circa eum proſperè commorari, dolore inaudito turbatus vltra quàm credi poteſt condoluit infremendo. Continuò iter arripiens Romanos fines adiuit. Princeps itaque, & Comes doloſas ſuas machinationes circa Pontificem excuſabant Honorium. Apoſtolicus autem vniuerſa, quæ facta fuerant, & audita, cordis ſecreto conſeruans, toruo, vt ita dicam lumine eos aſpe-

àſpectans,ſicut mente cóceperat,feſtinauit. Quibus ita peractis Gualterio Tarentino præcepit Archiepiſcopo,vt Beneuentum veniens Ciuitatis negotia ſtudiosè curaret, & eius conſilio Ciuitatem tueretur. Inſuper etiam Rectori præfato mandauit, vt ſolidos de regalibus acceptos Archiepiſcopo illi committeret,de quibus milites Ciuitatis armarentur, & auxilium ſecundùm vires prȩberetur. Rector itaque ſolidos illos militibus largiri diſtulit, dum vſque literis proprijs mandatum accepiſſet, & imperio accepto equitibus ſolidos illos largitus eſt.

Anno 1128. Dominicæ Incarnationis,& IV. anno Pontificatus Domini Honorij Papæ menſe Martio VI. Indictionis. Hoc anno Papa Honorius venit Beneuentum cum ducentis militibus Romanorum, & inuenit Robertum Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum cum exercitu magno, & Ciuiũ Beneuentanorum multitudine ſuper Caſtellum turris Palatij, & illud valde expugnantes, & obſidentes,quod Caſtellum erat Vgonis Infantis. Vgo enim ipſe contra prædictum Principem, & Comitem Rainulphum inſtabat,& caſtro illo ſic obſeſſo, & mirabiliter expugnato, Dominus, qui illud obſeruabat, quia illud defendere non valebat,in poteſtate Principis,& Comitis tradidit. Quibus ita peractis, prædictus Apoſtolicus Honorius audiens Comitem Rogeriam Siculorum contra eius voluntatem quotidie inſiſtere,& Apuliæ partes detinere,Robertum Principem nomine, & Comitem ſubmouit, vt exercitu congregato ſuper Comitem illum Rogerium feſtinent: Quid multa? ſimul cum Principe, & Comite illo Apuliam deſcendit prædictus Apoſtolicus, &

Gri-

Grimoaldum Barenſem,& Tancredum vocari præcepit, vt omnes vnanimiter aduerſus Comitem Siculorum inſiſtant,quod & factum eſt.Comes itaque Rogerius ſentiens Apoſtolicum cum exercitu valido militum,& peditum, & Baronibus illis aduerſus ſe venientem in montana ſeceſſit,deuitans Apoſtolici virtutem,ne aliquo modo aliquid ei ſiniſtrum contingeret,& ſic per quadraginta dies Apoſtolicus ille ardenti Sole menſis Iulij fatigatus Comitem illum obſedit. Interea prædictus Princeps,quia delicati corporis erat,& laborem ſuſtinere non poterat, cæpit à fidelitate Apoſtolici declinare, excogitans qualiter caſtra eius dimitteret,& ad propria repedaret,& tentoria ſua amoueri fecit, & iter arripere conabatur. Apoſtolicus itaque Principis fraudem, & aliorum Baronum deprehendens,pactis interuenientibus,Ducatum prædicto Comiti Rogerio per Cancellarium Americum, & Cencium Fraiapanem ſedaturum promiſit,& vt Comes ille circa Beneuentum veniret,ibique Ducatus honorem ei firmaret. Et his actis, Beneuētum Apoſtolicus ille reuertitur, & Comes ille exercitu ſuo aggregato Beneuentum venit,& in Monte Sancti Felicis caſtrametatus eſt. Inde pactis inter ſe compoſitis, & promiſſionibus adimplendis,prædictus Apoſtolicus in octauo die Aſſumptionis Sāctæ Mariæ Ducatus honorem Comiti illi in conſpectu fere viginti millium hominum largitus eſt, ad Pontem ſcilicet Maiorem iuxta fluminis ripam poſt Solis occaſum; multis enim negotijs interuenientibus dies ille totus diſputando inter ſe conſumptus eſt. Et quia Comes ille Ciuitatē Beneuenti introire dubitabat, ideo prædictus Apoſtoli-

ſtolicus foris,vt dictum eſt, ad prædictum Pontem exiuit,& Ducatus ei tribuit honorem,& Ducatu accepto Dux ille ſacramento iurauit nõ eſſe in facto, vel conſenſu,vt B.Petrus, & Dominus Papa Honorius,eiuſque ſucceſſores Catholici Ciuitatem Beneuentanam perdant,& Principatum Capuanum non capiat,vel permittat ad capiendum.Et his omnibus actis Salernũ reuertitur,& Siciliam repedauit. Diebus autem non multis elapſis prædictus Pontifex Honorius cõſilio accepto Romam reuerſus eſt. Sed priuſquam Vrbem Romam ingrederetur, pars quædam Beneuentanorum ſecundo die ſtante menſis Septembris, Guilſelmum tunc Beneuentanum Rectorem in ſacro Palatio Beneuentano gladijs eductis occidit.Videlicet miſer ille Rector furorem partis illius fugere tentans poſt Altare S.Ioannis de Capella Palatij fugit, & ibi ſe occultans infra pedes Ioannis Presbyteri,qui ibi Miſſam tunc celebrabat, ſe abſcondit,ſed euadere non potuit. Ibi verò cultris percuſſus eſt,& foris eductus de Palatio illo proijcitur,& pedibus eius funem ligauerunt, ſicque per Ciuitatis plateam vſque ad Carnariam Sancti Laurentij, heu miſer, lapidibus obrutus productus eſt. Et eo defuncto, populus Ciuitatis furore arreptus, domum Potonis Spitametæ,& Ioannis, & Guislitij Iudicum,& Tranſonis,& Laurentij, & Lodoici Medici deſtruxerunt.Ipſi verò,& Dauferius Iudex, populi cauentes ſuperbiam ad Montemfuſcum fugiunt. Continuò communitate intra ſe ordinata, populus fere totus iurauit, vt ex tunc, & ſeptem annis completis, & quadraginta diebus non eſſet habitator Ciuitatis prædictus Poto Spitameta

cum

cum alijs supradictis, qui Ciuitatem exierunt.

Eodem anno Ioannes Abbas S. Sophiæ octauo die stante mensis Nouembris mortuus est, & Franco, qui tunc erat Mansionarius electus est. Audiens autem prædictus Pontifex mortem Rectoris illius sic contigisse, dolore turbatus valde Ciuitati Beneuentanæ minatur vltionem pro tali facinore insectari. Continuò consilio accepto miserunt ad prædictum Pôtificem Legatos, qui dicerent mortem Rectoris per stultos, & viros iniquos aduenisse, rogantes, vt Rectorem idoneum mitteret, & pacem donaret Beneuentanis. Pontifex autem consilio accepto Dominum Girardum Cardinalem Rectorem nobis mandauit.

Anno 1129. Dominicæ Incarnationis. Hoc anno prædictus Papa Honorius Beneuentũ venit, & mense Augusto prædictum Franconem Abbatem Monasterij Sanctæ Sophiæ consecrauit, & precatur Beneuentanos, qui communitatem fecerant, vt prædictũ Potonem Spitametã cum iam dictis Ciuibus, quos de Ciuitate eiecerant, in Ciuitatem reuocarent Beneuentum, quod obtinere non potuit. Vnde Apostolicus valde iratus de Beneuento exiuit, & ad Vicum quendam, qui dicitur Leocabante, secessit, & rogauit prædictum Ducem Rogerium, qui ibi morabatur, vt in mense Maio venturo cum exercitu veniret, & de Ciuibus Beneuentanis vltionem acciperet, quod Dux ille sacramento iurauit taliter factutum. Inde Apostolicus ille ad Castrum Ceppaluni adiuit, & Ciuitatem prædari fecit, & sic valde iratus Romam repedauit. Et hoc anno corpora Sanctorũ Ianuarij, Festi, & Desiderij Roffridus tũc Archipręsul

foras produxit de Altari, in quo antiquo tempore iacuerant,& reuera non honeſtè,ſicut decebat loco illo manebant. Vnde in Baſilicam, quam Gualterius Tarentinus Archiepiſcopus, pro Sanctorum illorum dilectione conſtrui fecerat, magno cum honore, & lætitia, prædictorum Sanctorum oſſa collocata ſunt,nobis videntibus, & de illorum oſſibus oſculantibus.

Eodem anno Dominus Papa Honorius medio menſe Februario viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt ad Dominum: Et Dominus Innocentius electus eſt, poſt quem Innocentium die ipſo ad horam tertiam Petrus Portuenſis Epiſcopus Petrum filium Petri Leonis elegit pro Anacleto. Deinde Innocentij illius electionem damnantes Anacleti Pontificis electionem confirmabant: cumque Leo Frangenspanem,qui partem Innocentij ſequebatur,electionem Anacleti audiuiſſet, cępit Romanos Ciues fideles ſuos, & amicos exhortari, vt eius fauerent auxilio. Inde Leo germanus præfati Anacleti Aerario aperto,tòtum fere populum Romanum rogauit, vt iuxta vires fratris electionem tueretur,quod & factum eſt. Sicque ab vtraque parte grauiter ciuile bellum ſæuiſſimum incęptum eſt.

Anno Dominicæ Incarnationis 1130. menſe Martio VIII. Indictionis. Cùm prædictus Anacletus electus fuiſſet,Beneuentanis mandauit,qualiter ipſe electus fuiſſet,& vt Beneuentani ſibi facerent fidelitatem. Præfatus igitur Innocentius conſecratus Pontifex videns Populi Romani diuiſiones, & ciuilia bella quotidie oriri, conſilio habito, vltra montes perrexit ad Regem quidem Françorum, & ad alios

Ro-

Romanæ Sedis fideles,qui honeftè,& diligenti cura ab eis fufceptus eft. Continuò apud Rhemenfem Ciuitatem Synodum celebrauit; ad cuius conuentus præfentiam Archiepifcopi,& Epifcopi fere centum (ficut accepimus) & quinquaginta,conuenere. Ibi Anacletum illum, & eius fautores vinculis excommunicarionis alligauit.

Eodem anno prædictus Roffridus Beneuentanus Archiepifcopus mortuus eft, & Landulphus filius Roffridi de Garderifio electus eft in Archiepifcopum.

Eodem anno prædictus Anacletus venit Beneuentum;deinde Abellinum Ciuitatem iuit, & cum prædicto Duce Rogerio ftabiliuit, vt eum Regem coronaret Siciliæ.Et his ftatutis, Anacletus ille Beneuentum reuertitur,& Dux ipfe Salernum, deinde Siciliam remeauit.Anno igitur ipfo prædictus Anacletus Cardinalem fuum,Comitem nomine,ad Ducem illum direxit,quem die Natiuitatis Domini in Ciuitate Palermitana in Regē coronauit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite eius pofuit,cui non dignam retributionem impendit. Et eodem anno ipfe Anacletus confecrauit Romæ prędictum Landulphum Archiepifcopum.Et his omnibus actis,idem Rex Rogerius, exercitu congregato, comprehendit Amalphiam;cumque prædictus Anacletus,vt fupra cum Duce Rogerio apud Ciuitatem locutus effet Abellinum,Beneuentum reuertitur,& confilio accepto vocari fecit prædictum Ioannem, & Dauferium,& Benedictum Iudices, & Lodoicum Medicum,& Potonem Spitametam, & accipiens ab eis ducentos folidos reduxit illos in Ciuitatem, &

omnes illorum possessiones concessit eis, deinde cum illis,& alijs suis fautoribus tractauit,quomodo commitatem frangeret,quæ infra Ciuitatem coniurauerat à tempore mortis prænominati Guillelmi Rectoris.Sæpissimè etenim relatum fuerat, quòd ob eius infestationem, & Ciuitatis detrimentum Communitas illa fuisset ordinata, maximè à tempore prædicti Papæ Honorij,quatenus idem Papa eis,qui Rectorem illum interfecerant, nocere non posset. Item sibi narratum fuerat,quomodo idem Pontifex Honorius Beneuentum venisset post mortem prędicti Rectoris, & cum Ciuibus satis, satisque fuisset locutus,vt Iudices illos,qui ab illius morte Rectoris exulauerant,in Ciuitatem permitterent introire, & ad domos eorum,quamuis destructas,remeare, quod obtinere non potuit. Vnde, vt prædiximus, idem Pontifex Honorius valde iratus de Beneuentana Ciuitate exiuit,& cum Duce Rogerio de Ciuitatis tractauit desolatione.His,& aliis multis prædicto Anacleto de Communitate illa sic ordinata relatis, continuò consilio prædictorum Iudicum, & aliorum eius fautorum cōmunicato, Anacletus ipse Robertum Capuanum Principem, qui tunc sibi fauebat,vocari præcepit,vt virtute militum copiosa stipatus ad eum festinaret,qui nunciis acceptis,sicut mandauerat,accelerauit.Confestim fractionem Cōmunitatis faciendam cum eo disponens, precatur eum,vt super hoc viriliter auxilietur. Quid multis? die constituto in octauis quidem Epiphaniæ, & pręfato Principe cum suis insistente, vocatur Rolpoto de Sancto Eustasio,qui præcipuus super illa videbatur communitate feruentior,& Beneuentus de Ioāne

ne de Rocca,& Roffridus de Anselmo,& Dauferius Barbę maioris, alijque eiusdem Rolpotonis sequaces, qui acciti in Palatio Dacomarij, vbi tunc Anacletus ipse consilio celebrato morabatur, conueniunt,vt,quid Anacletus peteret, audirent. Ex aduerso denique Crescentius tūc Rector fere quadringentos suos vocauerat fautores armatos, vt eos vocatos sine audientia caperet. Continuò Anacleti fautores sic armati,& Principis vigorem habentes insurgunt, armisque eductis Rolpotonem illum,& cunctos, qui cum illo venerant,turpiter comprehendentes in Palatio illo Dacomarij vinctos tenuerunt, deinde per plateas eorum amicos inuentos comprehenderunt.Ioannem verò quendam, vt ita dicā, Iocularium,vltra quam credi potest, lapidibus, gladiisque diuersis trucidant, qui sic trucidatus, & vulneribus multis afflictus de eorum manibus semiuiuus euasit,qui plures postea aduixit annos. Cumque præfatus Rolpoto cum sequacibus suis taliter captus fuisset,statuit prædictus Anacletus, vt Persicū, & Roffridum Iudices caperet, qui actibus illorum consenserant,& quorum consilio longo sic tempore Communitas illa regnauerat. Prædictus autem Persicus, & Roffridus Iudices huiusmodi consilia per amicos sentientes, Ciuitatem silentio exeuntes manus Anacleti,& inimicorum euaserunt; sicque per dimidium fere annum exulauerunt. Audiens itaque prædictus Anacletus sic Persicum,& Roffridum diffugientes mirabiliter contristatus est, & mirabatur,quomodo eius consilium esset patefactum. Excogitauerat enim, vt si Iudices illi capti fuissent, in Siciliam illos captiuos, Beneuentum nunquam

reuer-

reuersuros transmitterrt. Et his actis à compluribus prædicti Rolpotonis amicis Anacletus ille rogatur, vt Rolpotonem illum à vinculis soluat, qui orationibus eorum fauens à vinculis eum absoluit, qui sacramento firmauit iam amplius Communitatem illam, vel aliam nunquam tenendam. Alios verò eius sequaces sacramentis ligatos de Ciuitate proiecit, vt sine ipsius Anacleti voluntate, vel sui Rectoris non ingrediantur Ciuitatem. Quibus omnibus ita peractis, prædictus Anacletus die Kalendarum Martiarum Salernum iuit, deinde consilio accepto Romam redeundi dispofuit. Cumque de captione prædicti Anacleti Rolpoto ille euaderet, cępit mirabiliter, mirabiliusque multas, variasque in pectore moliri machinationes, qualiter contra Anacletũ, & eius fautores, qui se turpiter comprehenderant, & quorum institutione hortum suum vendiderat sexaginta Romanatos, quos prædicto dederat Anacleto; aiebat quidẽ Rolpoto ille, morti se prius velle succumbere, quàm captiuitatem suam, & amicorum suorum impunitam dimittere. Cępit itaque noua quotidie experiri consilia, & contra suos aduersarios toruo semper vultu, & animo excogitare.

Anno 1131. Dominicæ Incarnationis mense Martio: Diebus non multis euolutis prædictus Beneuentus cum sequacibus suis, octauo die intrante mensis Maij, armis acceptis, Beneuentum ingrediuntur, & domum ipsius Dauferij Basaforte ascendunt, ibique audaci animo permanserunt. Miserunt itaq; amicis suis, vt ipsis in plateam propalatis vnanimiter subueniant, & de aduersarijs suis accipiant vltionem, quorum consilio de Ciuitate expulsi fuerant:

nec

nec mora,prædictus Beneuentus, & eius sequaces cęperunt viriliter gladijs, lapidibusque debellare. Audiens igitur prædictus Crescentius Rector sic eos audacter Ciuitatē fuisse ingressos,turbatus animo, & valde admirans campanam Palatij pulsari præcepit, quatenus omnes sui fautores cursu rapido ad eos eijciendos festinent. Quid plura? armis eductis ad domum Dauferij Basaforte descendunt, & viriliter defendere conantur, ne sic Ciuitas ab eorum inuasione turbetur. Beneuentus autem, & socij eius amicorum suorum auxilium nō adesse aspiciens domum illam Dauferij ascendunt, & per domos alias diffugientes, & plateas, de Ciuitate exeunt, & de manibus persequentium incolumes euaserunt, & eis sic fugientibus domum prædicti Dauferij,& aliorū, qui eis consenserant, prostrauerunt. Ab illo autem die discordia multa,& inaudita inter Conciues orta est. Persicus interea, & Roffridus Iudices, timore inimicorum coacti Ciuitatem Beneuentanā ingredi non audebant, tandem cognoscentes prædictum Anacletum Capuanam Ciuitatem applicuisse, vt Romam reuerteretur, habito consilio Ciuitatem ipsam Capuanam audacter ingrediuntur. Inde Robertum Principem tunc Anacleti fidelem suppliciter precantur, vt eius intercessione amorē Anacleti inuenire mereantur, & licentiā ad possessiones suas remeandi. Robertus itaque Princeps absque mora, Anacletum adijt,& eum præ dilectione eorum inuenienda pulsauit. Quid multis? petitionibus Principis Anacletus fauens,literis datis, licētiam redeundi,& securè habitandi in Ciuitate eis largitur; Ii verò redeuntes ad Portam Sancti Laurentij peruene-

runt

runt,disponentes ad propria,fronte libera, sicut ab Anacleto acceperant, reuerti. Sed turba inimicorũ copiosa simul cum prædicto Crescentio insurgens, crudeliter,ne introirent,minatur. Ipsi verò proteruiam eorum,& minarum copiam sentientes, salutis consilium arripiunt, & ad prædictum sunt reuersi Anacletum,qui adhuc Capuæ morabatur. Continuò pedibus eius prostrati, omnia, quæ dicta,quæq; facta super se fuerant,è vestigio retulerunt. Anacletus igitur super hoc iratus,cępit contra Beneuentanos mirabiliter minari.Tandem ex consulto Principis eos ad Ciuitatem remisit, dans eis Cardinalem suum, vt eo viso, & audito fidem darent, eosque pacificè ad propria eorum reuerti permitterent.Venerunt itaque cùm prædicto Cardinali,quo audito, omnique deposito furore cum Ciuibus Ciues ipsi permanserunt.Interea præfatus Rolpoto amicorum suorum fretus auxilio die,noctuq; noua semper consilia, & conuenticula super præfato Crescentio, & eius conspiratoribus palam quandoque, priuatim aliquando adinueniebat. Tractabat quidem Rolpoto de Crescentio,& eius consentaneis vltionis pęnã accipere,reminiscens doloris,& captiuitatis,simulq; horti sui venditionis,& qualiter sexaginta Romanatos per eos perdidisset. Prædictus autem Crescẽtius Rolpotonis illius,& eius amicorum murmur, & minarum terrores deprehendens de Palatio Curiæ descendit, & apud Monasterium Sanctæ Sophiæ permansit: relatum siquidem ei fuerat,quòd sicut prędictus Guillelmus Rector,ita & ipse in Palatio trucidari disponebatur, qui quidem ferociam talem, & mortis asperitatem deuitans, quasi securus infra ipsius

ſius Monaſterij clauſtra manebat. Amici igitur ipſius Creſcentij, & præfati Iudices ad eum animosè conueniunt, & eum hortantur, & Curiæ ſtatum ſimul cum eis obtineat. Ipſe verò Creſcentius hortationibus eorum, & monitis nullo voluit modo fauere. Nam per amicos reuera ſuos ſæpe ei referebatur, quòd ſi Palatium reuerteretur, membratim eum diuiderent morte inopinata; vnde, vt prædiximus, Creſcentius ipſe minas illorum, & terrores deuitãs, infra idem Monaſterium vſque ad feſtiuitatem Sancti Angeli, quæ III. Kalend. Octobr. colitur, moratus eſt. Cernens præterea prædictus Creſcentius Rector Rolpotonem illum, & eius auxiliarios die, noctuque minarum terrores, & conuicia ſuper ſe exercere, & euidenter ſuper eum velle inſurgere, cœpit cum fautoribus ſuis ſtudiosè tractare, qualiter tanti veneni mortiferi flammas poſſet extinguere. Prædictus interea Rolpoto horis omnibus minabatur, quòd ſi Creſcentius ipſe ſexaginta Romanatos, quos Anacletus ei abſtulerat, ei non reddidiſſet, remota omni caligine, de corpore eius inauditã ſumeret vltionem. Aduocans igitur prædictus Creſcentius ſuos omnes fautores, cœpit cum eis agere, quid ſuper hoc eſſet faciendum. Pars quippe eius amicorum diligenter, & dolo remoto, Creſcentiũ illũ hortatur, & monet, vt illos ſexaginta Romanatos de Curiæ regalibus prædicto redderet Rolpotoni, quatenus vel ſic à tãta ruina, & timoris tempeſtate ſecurè poſſent permanere. Ad hæc Creſcentius ipſe coram eis aiebat ſe Romanatos ipſos ei reddere dubitare, præcipuè cum Anacletus ille in ſcrinijs ſuis pecuniam illam detuliſſet. Vnde timens aſſerebat, quòd ſi pecuniam

illam sine Anacleti consilio redderet, proculdubio eius incurreret furorem. Dum hęc, & alia Beneuenti geruntur, Crescentius ipse legatum suum ad Anacletum direxit, notificans omnia, quæ ei acciderant, & qualiter pro pecunia Rolpotoni ablata, ipse cum amicis suis mortem quotidie expectaret. Insuper, quod pro ipsius Rolpotonis timore de palatio descendisset, & infra Sanctæ Sophiæ Cęnobium permansisset: nunc verò & de pecuniæ illius redditione, & de cæteris, quæ ad vos misimus, quid sit agendum, nobis remittatis. Prædictus itaque Anacletus huiusmodi sinistrum accipiens legatum, dolore cordis turbatus, vocari fecit quosdam suorum amicorũ, & cum eis, quid facto opus esset, tractauit. Quædam verò pars eius amicorum, vt redderetur pecunia, pro qua Rector eius, & Ciuitas turbata trepidabat, confirmauit. Sed Anacletus, vt erat viperei cordis, deiecit consilium, & Crescentio delegauit, pecuniã illam non reddere. Vita enim Comite, ipse Beneuẽtum veniret, & tempestatis huius turbinem ad portum perduceret salutis. Reuersus igitur ab Anacleto Legatus literas hæc omnia continenres pręfato dedit Crescentio, qui magis, magisque confisus literarum continentias adimpleuit. Audiens autem præfatus Rolpoto Anacletum sic præcipientem, & Crescentium reddere dubitantem, cæpit feruentius inflammari, & cum Roberto Principe Capuanorum, & Rainulpho Comite meditari, qualiter de Crescẽtio Rectore, & eius amicis, qui causa perditionis eius fuerant, vlciscatur, quod postea rei probauit euentus. His, & alijs conflictationibus inter se habitis, & pro multis antiquis inimicitiarum generibus, quæ

ad

ad memoriam ducebantur concordia illa ad fructũ tranquillitatis perduci non potuit. Prefatus igitur Princeps, & Comes Rainulphus Rolpotonis illius dulcia audientes colloquia, & aureas, argenteasque pollicitationes, sacramentis communibus iurauerũt, cum res, & tempus expostularet, sibi adinuicem subuenirent. Sed ne tempus tarditatis me apprehendat describendi, ad ea, quæ necessaria imminent, & opportuna videntur, succinctè festinemus. In subsequẽti igitur tractatu, vita comite, describemus, qualiter prædictus Crescentius cũ prædictis Iudicibus, alijsq; eorum amicis, & alij fere quadringenti tali inuenta occasione de Ciuitate fuerunt exulati. Plura etenim veritate munita, & quæ ipse viderim omni remota dubietate si singillatim describere vellem, & tempus deficeret, & ego, licet incultus, sub tanti laboris sudore defessus succumberem. Nihil etenim lectoribus, & audientibus proderit mendacia proferre, & vanitate repleta, cum tot, vt prædixi, vera habeantur, quæ, Domino fauente, ad posteritatis memoriam ducere curamus.

Anno igitur 1132. Dominicæ Incarnationis, mẽse Martio VIIII Indictionis, Luna splendorem ortus sui derelinquens in sanguinis colorem conuersa est, quam nos aspicientes prodigium fore credidimus. Hoc anno prædictus Anacletus venit Salernum. Eodem anno præfatus Rex Rogerius videns Tancredũ de Conuersano virum vtique prudentem, & animosum, rebellem sibi, & resistentem, consilio habito exercitum congregauit, & super Castrum Brindisij eiusdem Tancredi festinauit, & illud terra, marique obsedit, sicque mirabiliter expugnatum suæ illud

obtinuit potestati, & his actis super Ciuitatem Barensem exercitu conuocato festinauit. Nec mora; Ciuitatem illam diuersis cæpit expugnare machinationibus, per quindecim verò dies Ciuitas illa obsessa,& expugnata est. Tandem Ciuium Barensium traditione manifestata Ciuitas ipsa ad Regis potestatem tradita est, & Ciuitate ipsa sic comprehensa,Grimoaldus Princeps vir valde mirabilis, & bellicosi spiritus à quibusdam conciuibus captus est,& ad Regis potestatem perductus,quem Rex ipse confestim captiuum cum vxore sua, & filijs ad Siciliam mandauit,sicque totam Apuliam suæ subegit potestati. His ita peractis minabatur Rex ipse Principem Robertum, & Rainulphum Comitem exhæredare. Eodem anno Rex præfatus deprehendens Comitem ipsum Rainulphum conuicia multa,& afflictiones Mathildi vxori suæ inferre eiusdem Regis sorori, quam vltra, quàm credi potest, diligebat, consilio habito,ipsam suam sororem vocari mandauit,quam honestè accipiens eã dulcibus colloquijs consolatur,& eam in Siciliam mandauit. Hoc anno Rex ipse prædictum Principem,& Comitem Rainulphum cum ducentis militibus ad auxilium prædicti Anacleti Romã delegauit,& eis euntibus, sicut prædixi,vxorem iam dicti Comitis,& filium,& Ciuitatẽ Abellinũ ei abstulit;cum autem Princeps,& Comes Roma reuerterentur, turbati animo, & dolore immenso percussi mirabantur, qualiter Rex ipse eius vxorem abstulisset,præcipuè tamen Comes Rainulphus,cuius vxor charissima, & filius sic ablata fuisset,palam quandoque,aliquando priuatim lacrymis conquerebatur manantibus, iniustè coniugem, &

filium perdidiffe.Inde per fe ipfos, & amicos eorum prædictum Anacletum rogauerunt, vt à Rege Rogerio impetraret reddi filium,& vxorem. Anacletus igitur Regem per nuncios precatur, vt vxorem Comiti redderet, & filium, quod obtinere non potuit. Vnde Comes ille dolore accenfus, vltionis tempora rogabat. Quid multa? cum prædicto Principe, & Magiftro militum Neapolitanorum, & alijs amicis alligatus, cum duobus millibus Equitum, & pedeftriũ multitudine propalatus exiuit. Exiuit quidem lætanti animo, & intrepidus, & morti primum fuccumbere defiderabat, quàm exhæredatus ab illo aliena peteret,& incognitas partes adiret.Famam verò Barenfis Ciuitatis, & Grimoaldi Principis, & Tancredi,quos olim dilexerat,ante oculos ferens;& qualiter eos afflixerat malis, mori gladio orabat, & enfe deficere,quàm tali,tantaque Regis poteftate colla ligare.Nec mora;Princeps ille, & Comes, vt fati fumus cum duobus millibus Equitum, & peditũ armatorum magnitudine innumera pugnaturus, & defenfurus à Regis propofito in planitiem Montis fardi caftrametati funt. Cœlorum quidem Regem fuppliciter precantur, vt cęlefti accincti auxilio minas Regis,& timorem euadere poffint. Quotidie Comes ille fuos lacrymando orat, & monet, quatenus folius Dei fiduciam habentes, timorem abijciant,& terrorem deponãt; gloriofius quidem toto mundo narrabitur nos in iuftitia cõfidentes, & propria tueri & mori primũ in ore gladij, quã pati alienas manus nobis viuentibus noftra inuadere, & de ciuibus delicatis peregrinos efficere. Vox itaque omnium vna efficitur, & ad illorum petitiones ver-

tuntur;

tuntur;sicque die,noctuque inuigilantes cęlestem victoriam inuocabant. Cumque vt supra diximus, Rex Rogerius Ciuitatem Barensem suæ subiugasset potestati, & Tancredum de Conuersaño à totius Apuliæ finibus expulisset,exercitu viriliter,acriusq; congregato,circa Beneuentanos fines aduenit. Cõtinuò in planitiem Pontis Sancti Valentini Ciuitati proximam, Rex ipse tertiodecimo die mensis Iulij intrante castrametatus est. Deinde consilio accepto Legatos Roberto Principi Capuano,& Comiti Rainulpho mandauit,vt iustitiam sibi ex multis,varijsq; querimonijs consequatur. Princeps autem nuncijs auditis in conspectu omnium suorum taliter respondit. Sciat reuera Rex vester, quem dicitis,quoniam nullo modo ei iustitiam faciemus, donec Comiti Rainulpho vxorem, & filium restaurabit; super etiã Ciuitatem Abellinum,& Castrum, quod sibi abstulit,in eius potestate largietur. Et legatis illis reuertentibus Princeps ille vniuersos suos milites tria millia fere numero,& quadraginta millia peditum armatorum,quos rogauerat congregari, mandauit, quatenus ad tale,tantumque negotium viribus totis parati inuigilarent, & taliter oratio incæpta discreta,& diligenti cura alloquitur. Certissimum Domini,& fratres agnouimus vos pro libertate vestra augenda,domos,vxores,filiosque vestros,& vniuersa bona dimisisse,& armis solummodò vestris acceptis,solam Dei Saluatoris misericordiam inuocantes in mediũ conuenisse. Audistis etenim,& nos veritate perfecta accepimus, qualiter erga Ciuitatem Barensem gesserit,& quomodo talem,tantumque Grimoaldum Principem ab honoris gloria turpiter afli-

afflictum exulauerit catenatum. Tancredum verò, & eius probitatem quid memorem? vos ipsi audiſtis, qualiter ei Ciuitates omnes, & oppida dolo inuento eripuit, & transmarinas partes eum destinauit. Giffredum quoque Comitem ad qualem afflictionem Ciuitatum suarum perduxerit, credimus vestram non latere probitatem: omnes namque potentes viros, & illorum diuitias gutture aperto desiderat, & ne ei resistant, terratenus sternit, & in pulverem gloriã illorum sine aliqua manu pietatis inducit. Heu nefas, & morte dignissimum, sic omnium nostrum gloriam sitibundo pectore velle consumerẽ, & gladio euaginato sine misericordiæ fonte nos omnes ad mortis periculum destinare. Succurrite itaque viri fortissimi, & vobis, inquam, ipsis subuenite, vt dum tempus auxilij, & cõsilij nobis superest à tanti viri faucibus, & potestate effrẹnata liberari valeamus. Sola namque Salutaris Dei fiducia in omni nostra manet dspositione, & in vestris armis, quæ accepistis, omniumque bonorum amissione vestrorum consolatio vestra inflammetur. Consolandũ quippe est, vt spes in victoria habeatur. Nos pro augenda libertate sanguinẽ volumus fundere, & in alienas manus nullo modo peruenire. Timorẽ itaq; mortis abijciamus huiusmodi, & iustitiã defendẽtes vnanimiter moriamur, vt toto orbe terrarum fama nostræ virtutis inueniatur. Rex cẹlorum Dominus, fratres, iustitiam nostram inspiciat, & qui Machabẹorum orationes clamantium exaudiuit, nostras dignetur accipere afflictiones. Quid enim prodest, dilectissimi, turpiter in mundo isto manere, & afflictionibus subiacere, cum post multas miserias, & pe-

ricula,

ricula, quæ nobis ſuccedũt mors ex improuiſo horribilis accidit,& calamitatibus noſtris,diuitijsque finem,terminumque imponit. Glorioſus igitur erit pro iuſtitia, quam ſperamus deficere, quàm gentis noſtræ mala videre, & periculosè exulati diẽ claudere extremum. Notum præterea veſtræ ſignificamus fraternitati,vt pro ſecuritate nobis adinuicem data obſides filiorum noſtrorum, & conſanguineorum ponamus,ponendum quippe eſt,& lætanti animo faciendum,vt vnuſquiſque noſtrum ſecurus, & timore depoſito alter alteri fidem attribuat,& vigoris alacritatem. Hæc,& his ſimilia Principe illo orãte,vnuſquiſque militum,& peditum, diuina inſtigãte clementia, petitionibus Principis conſentaneam dedere concordiam, & ſic ſingillatim filios ſuos vnuſquiſque Baronum in Principis poteſtate obſidis loco largitus eſt. Legati itaque Regis à Principe reuerſi, è veſtigio cuncta eis iniuncta narrauerunt. Quibus auditis Rex, conſilio iterato accepto,nuncios alios eidem Principi legauit, ita continentes: Miramur valde ſuper his, quæ Princeps nobis deſtinauit;præcipuè cum eius ſuaſionibus,& legatis ego in partibus iſtis modò aduenerim, pollicens ſe nobis iuſtitiam de querimonijs noſtris facturum. Præſtolamur itaque eius promiſſiones, & die conſtituto in craſtinum monemus illum ad iuſtitiam nobis ſequendam, deinde, vita comite, quid ſuper his opus ſit,faciendum tractabimus. Princeps verò eadem Regi remiſit,quæ,& primum mandauerat. Rex autem Rogerius dicta Principis, & Comitis audiens dolore multo accenſus, & quia quod mente conceperat, aliter fieri cognoſcit,ſatis, ſatiſque turbatus

eſt.

est. At Princeps continuò Crescētium Cardinalem, Beneuentanum Rectorem, & Lādulphum Beneuentanum Archiepiscopum vocari mandauit, quatenus cum quibusdam sapientibus Ciuibus Beneuentanis ad Regem ipsum festinarent, & nuncio accepto, assumptis secum Beneuentanis Iudicibus, & triginta alijs probis viris, ad Regem festinauerunt. Rex itaq; diligenter eos, & honestè accepit, deinde cunctis longè, latèque consabulatus est, vt eius amore, & Anacleti fidelitate secum alligati, & sacramenti cōfęderati guerram aduersus Principem Capuanum, & Comitem Rainulphum facerent. Promittebat ideo pacem Ciuitati Beneuentanæ daturum, & Beneuentanorum hæreditates a Normandorum seruitute, & tributis liberare. Quid multa? Cardinalis exaudiens simul cum Archiepiscopo, & Ciuibus Beneuentum reuersi sunt. Nec mora; Beneuentanorū non modicam partem congregari præcepit, quatenus super his, quæ à Rege acceperant, consiliarentur; pars autem populi præcepto Cardinalis fauens Curiam Sacri Palatij ascendit, deinde ordinem rei exponens, & quid Ciuitati pollicetur nominatus Rex, è vestigio aperiens, consilium ab eis perscrutatus est. Exposuit etiam, quoniam sine sacramentorū firmatione istud negotium agere noluisset. Quid lōgius moror? petitio Regis audita cursu rapido quibusdam complacuit Beneuentanorum. Continuò in ipso sacro Palatio Ciues illi, qui conuenerant, Iudices primùm Ioannes, Persicus, Dauferius, Benedictus, Roffridus iurauerunt, non esse in facto, consilio, vel consensu, vt Rex ille vitam, vel corporis membra perdat, aut capiatur, & viuam, & continuam

Kk guer-

guerram Principi nominato, & Comiti faciant, & alia quæ in Capitulari facto legebantur, salua tamē fidelitate Petri Apostoli. Quibus ita peractis Cardinalis de Palatio descendit, & per Ciuitatem, quot inueniri studuit, sacramento eodē alligauit. Cumq; taliter à Beneuentanis iuratum esset, fama terribilis Ciuitatem Beneuentanam perculsit, & linguis solutis vociferabantur alij, quibus sacramentum illud displicebat, quod Cardinalis, Crescentius simul cū Archiepiscopo Landulpho, & Iudicibus nominatis, & Beneuentanis quibusdam Ciuitatem Beneuentanam Regi Rogerio dare voluisset, & in eius potestate largiri. Affirmabant quoque vncias auri à Rege innumeras accepisse. Factum est autem, cum taliter fama huiusmodi per Ciuitatem vētilaretur, en subitò armis acceptis maxima Ciuitatis turba in plateas exiuit, & furore arrepto super Cardinalem Crescentium, insurgens in fugam illum perduxit. Cardinalis autem timore coactus Ciuitatem fugiendo deseruit, & ad Regem festinanter accelerauit. Nunciauit itaque omnia, quæ Beneuenti acciderant, & qualiter in eum lapidibus, armisque acceptis insurrexisset turba Ciuitatis, Landulphus autem Archiepiscopus sic Cardinalem fugientem aspiciens Palatium Episcopij ascendit, & ibi timore coactus morabatur. Quibus ita peractis populus in vnum càteruatus, armis eductis, palam vociferabatur, quòd sacramenta Regi Rogerio nouiter facta non obseruentur. Nolumus quidem sic Regi alligari, & sacràmentis astricti in expeditionibus suis cum Siculis, & Calabridibus, Apulisq; Sole ardenti, & sudore fatigati anhelare. In delitiis quidem positi, & periculis exercitalibus

bus nunquam aſſueti cum tali,tantoque Rege conſortia minimè habemus. His ita præmiſſis memoratus Princeps, & Comes Rainulphus, nuncijs acceptis,Beneuentanis miſerunt pacis verba, & ſecuritatis dilectionem. Notum ſit vobis,quoniam Princeps, & Comes, & Rao de Fraineta, & Vgo Infans ſacramentis interuenientibus dimittet in perpetuũ Beneuentanis omnes fidantias,& tributa,quæ nobis ſoluere ſolebatis; dum tamen neque Regi Rogerio, neque nobis auxiliamen tribuatis. Reuera veſtrum auxilium tempore iſto accipere nolumus Ciuitati prouidentes, ne tali occaſione Ciuitas Beneuentana contrarietatem incurrat; volumus tamen ſecuri trãſire,& timore depoſito ſecuriores manere. Quid multa? licet Cardinali Creſcentio,Beneuentano Rectori, pactum illud diſplicuiſſet, tamen Beneuentanis animo libenti ſatis,ſatiſq; complacuit. Princeps itaque, & Comes Rainulphus militibus accitis ad Pontem maiorem venerunt, & coram Landulpho Beneuentano Antiſtite, & turba multa Beneuentanorum, ſicut in ſuperiori tractauimus, ſimul & Rao de Fraineta, & Vgo Infans iurauerunt. Iurauerunt quoque B.Petro fidelitatem, & in ſcripto ſigillato ordinem conuenientiæ, & ſacramentorum firmitatem adnotari iuſſerunt, per omnes Ciuitatis portas ſcriptum ſignatum de conuenientia illa ad poſteritatis memoriam diligenti cura poſitum eſt. Cumque talium ſacramentorum,& conuenientiæ cum Principe firmiter factæ Rogerij Regis aures fama tetigiſſet,vltra quam credi poteſt, admirans obſtupuit, & dolore cordis perculſus aiebat; quomodo Ciuitas Beneuentana,cuius auxilium habere putabat,erga

Principis, & Comitis Rainulphi dilectionem adhæsisset, reuera, sicut à multis comperimus, non alia de causa Regem illum circa Beneuentanos fines venisse, nisi vt Beneuentanorum auxilio, & virtute Principem inuaderet, & eum in fugam duceret desolatũ. Vnde à mentis proposito decidens, cogitationibus varijs frangebatur assiduè, & quod mente conceperat, ad effectum non posse perducere, oculata fide cernebat. Quid igitur dicebat, ab exteris, Siculisque partibus huc adueni, cum in his, quæ excogitauerim fortuna volatili, animo defeci? Et tali fractus angustia exercitũ suum in partes diuisit, & quasi ad bellandum ducturus acies diuersas exercitus, & manus armatorum instruxit. Ipse verò Rex, vt erat prouidi animi, & cordis meticulosi, & ne ab inimicorum cognosceretur instantia, quasi bellandi, & resistendi adinuenit securitatem. Nocte etenim insecuta cubicularijs suis, & sapientioribus consilij eius patefecit excessum, & qualiter inde amouere desiderat, significauit. Continuò clamari voce præconis iussit, vt vexillo eius viso vniuersus exercitus, qua parte duceretur, consequatur. Præconis itaque voce audita, timorem Regis sentientes, prout poterant, parantur ad proficiscendum. Nec mora, cohortibus militaribus, & peditum turmis diuisis fugiendo potius, quàm resistendo, castra inde amouere. Deum quidem testor æternum, qui cordium occulta cognoscit; remotio illa Regis in fugam nocturnã, timoremque ascribi poterit, & memorari. Et Regem illum, cuius potentia cęlum hactenus verberabat, nocturnis vmbris insilire per deuia, & cursu celeri festinare. Mane autem facto circa Salernitanos fines applicuit, ibique

fati-

fatigatus,& aliquantisper deposito cordis timore circa fluenta Montis Atrupaldi quieuit. Octo verò dies in planitiem Pontis Sancti Valentini Rex ille moratus est,& illo taliter ibi morante multa frumētorum confusio, & ruina mobilium à suis peracta est. Cumque taliter Rex locum illum fugiendo dimisisset, ad exercitum Principis auditum est. Confestim Rao de Fraineta caterua militum accita post eū viriliter,& animosè insequitur: insequitur eum dentibus frendens,& vltionem de eo sitibundo pectore anhelabat: Nouissimè quosdam Sarracenorum Regis, qui eum sequebantur Rao ipse aggreditur,& eos capiens captiuos secum perduxit; vni verò eorum caput abscidi præcepit, quod nomine gloriæ ad Principem delegauit. Princeps autem caput illud Capuam, vt fama laudis eius attolleretur, mandauit. Rex autem Sarracenorum suorū stragem, & captiuitatem audiens, satis, abundèque condoluit: minabatur insuper dolore commotus, vt tempore vltionis accepto, vicem redderet pro acceptis. Inde castra amouens ad Castrum Nuceriā valde munitum, quod præfati Roberti Principis erat, exercitu congregato festinauit. Continuò tubis sonantibus, & tentorijs paratis Castellum illud Nuceriam prope muros,& turres obsedit, & eo acriter circumquaque vallato Rex ipse Rogerius præcepit pontem ligneū frangi, qui super Flumen Sarnum positus antiquitus erat, vbi Scafati cognominatur, & fractum illum omnino de loco illo tolli,& amoueri. Dubitabat reuera ne Princeps, & Comes Rainulphus hostium multimoda manu audita obsidionis fama super eū irruentes se se affligerent. Securus itaque Rex ipse

Ca-

Castellum illud Nucerium obsidebat, & ex omni parte expugnatum credebat suæ obtinere volũtati. Princeps igitur Robertus, & Comes Nuceriam taliter obsessam sentientes mente confusi mirabiliter dolent,& suos omnes conuocantes cursu rapido ad liberandum concurrunt, Nucerium Castrum, quod obsessum audierant,festinant; cito citissimè victorẽ Dominum inuocantes, & gladio mori desiderant priusquàm à tanto capiantur inuasore; & eis sic sitienter currentibus ad præfati Fluminis Sarni oram castrametati sunt.Continuò legatos explorandi destinant inquirentes,vtrum obsidio Castelli,sicut audierant,vera haberetur,& veritate inuenta, tractare inter se cœperunt, quomodo obsidionem Castri illius virili animo liberarent.Nouissimè inuento consilio,pontem ordinari,& firmari fecerunt super prædictum fluuium Sarnum,& vigore accepto contra Regis acies ad liberandam obsidionem expediti accelerarent.Deinde,ponte illo superposito, Princeps ille,& Comes, milites cunctos armatos, & peditum suorum copiosam multitudinem transire die Dominico,qui aderat, mandauit, quinto videlicet die, postquam Castrum illud obsessum fuerat, & eis trãs flumen euntibus absque mora, Princeps ipse salutifero vsus consilio milites suos mille rogatos in duas diuisit cohortes. At Comes Rainulphus,vt erat sapientis animi, & ad quem doloris magnitudo, & vxoris amissa dulcedo spectabat, similiter equites suos mille numero, & quingentos in quinque diuisit caterуas;ducentos vero,& quinquaginta milites ad defendendum Nuceriam transmiserant, qui viriliter contra Regem pugnabant. Cumque,vt dictum

est,

eſt,ad prældandum taliter Princeps, & Comes parati inſtarent,ſubitò ad Regis aures fama eorum peruenit.Quid multa? Præconis voce pulſatur, quatenus omnis exercitus ad prælium armaretur. Confeſtim armis acceptis armati coram Rege apparuere; illicò Rex ipſe,vt audiuimus, octo acies militum ſuorum, & peditum pugnaturus diuiſit: quibus ita diuiſis ad inuicem applicuerunt. Quãtas lacrymas ab vtraque parte armatorum, Lector, ſi adeſſes, aſpiceres, victorem Deum inuocantes, vt iuſtitiam ex alto inſpiciat,& ſanguinem innocentem liberaret.En ſubitò prima Regis acies contra Principis cohortem inſiliuit,qui iuxta eorum potentiam defendendo pugnauerunt, & ſic adinuicem aliquantulum dimicatum eſt. Quibus ita prælantibus, timor terribilis pedites Principis,& Comitis ex improuiſo inuadit, & vſque ad flumen nominatum terga vertentes fugierunt:multi verò per pontem tranſeuntes euaſere; alij namque mille,ſicut nobis nunciatum eſt, pontẽ illum deſiderantes in aquam fluuij ingrediuntur, euadere cogitantes animas ſuas in gurgite illo amiſerunt,armis eorum bibulis aquis immerſis. Qualis igitur ſtridor,luctuſque morientium accidit? quem ſi ex toto ſcribere voluiſſem, prius me tempus deſereret,quàm copia recitandi. Sed redeamus ad cauſam. Secunda itaque Principis manus ſtragem tantam militum,peditumque perſentiens,viribus, animiſque acceptis ad Principis intrauit auxilium. Regis quoque acies ad Regis iuuamen ex aduerſo poſitæ incurrerunt; ſicque ſpatio interpoſito acriter, duriterque decretauerunt. Reuerà,ſicut ex ore narrantium, qui interfuerunt, audiuimus, ſic inſtanti

ani-

animo pars Regis præliabatur, quòd Principis acies, fuga iam inchoata, deficiebat ab armis; sed diuina prouidentia gubernante, in cuius dispositione non fallitur, iustitiæ partem, sicut nostræ fragilitati apparuit, ex alto prospexit. Comes enim Rainulphus, qui ex aduerso positus erat, euentum pugnæ iam fallentis aspiciens, equis concitatis quingentorum militũ caterua stipatus, Regem animosè inuadit, vigorem illico, & constantiam Principi pugnanti attribuit, & clamoribus ad astra leuatis expugnabant. Deinde secunda Comitis acies accurrit, & Regem atrociter pugnantem aliquantisper impulit. Quid longius morer? tertia eiusdem Comitis manus ardenti animo agitata, fatigatos suos agnoscens, ex aduerso exiens, sicut Leonis triduana fames dẽtibus exasperata peruolat, & in medio præliantium intrauit, & sic, Domino auxiliante, in fugam, & stragem Rex ille conuersus est. En clamor populi pugnantis ad sidera tollitur, Regem fugientem significans, suosque adhortans, vt sequantur, quatenus victoria cælitus concessa de tali, tantoquè viro vlciscatur. Rex autẽ volens militibus suis animositatem, constantiamq; reparare, ne tali infortunio campum dimittãt, cæpit hasta accepta obsistere, & suis fugientibus nomen suum manifestare: nihil tamen manifestatio nominis profuit, nihilque fugientibus auxilij accidit, cũ iam talis, tantaque victoria ab excelso Saluatoris solio Principi, & Comiti orta est. Rex igitur sic suos, vltra quàm credi potest, fugientes aspiciens, hastam proijcit; de sola fuga, & vita custodienda cogitabat, & equo mirabili, quem supersedebat, concitato, vt auditum est, quatuor secum militibus adiunctis fugien-

giendo,& mirabiliter lugendo euasit. Sicque tanta districtus angustia, & mentis calamitate circumquaque satiatus, Salernitanam Ciuitatem ad Solis occasum introiuit. Ciues autem Salernitani sic eum fugientem sentientes, Regem illum suscepere. At Comes Rainulphus milites armatos accipiens prope Ciuitatem ipsam Regem illum fugientem insequitur. Reuertitur Comes intrepidus; audierat enim Regem Salernum intrauisse, & eo reuertente simul cum Principe, Barones Regis viginti fere numero, & septingentos milites præter multos alios, quos nominare silentio dedimus, comprehendit: alios verò in fugam conuersos occisioni expositos crudeliter fore audiuimus. Quid plura? totus Regis exercitus militum, peditumque in fugam, occisionem, captiuitatem perductus est; auri verò copiam, & argenti ineffabilem multitudinem, & vasorum aureorum abundantiam, & vestimentorum infinitas varietates, & equorum congregationes, & Loricarum densitatem, cunctorumque mobilium, quæ in victoria illa capta sunt, Regem regum testamur æternum, si vniuersa, & singillatim describere vellem, prius in scribēdo deficerem, quàm vniuersa exararem. Quid plura? vniuersa illa mobilium gloriosa magnitudo ad potestatem Principis, & Comitis peruenit. Lætatur itaque Princeps, & Comes de tali triumpho cælitus concesso. Quibus omnibus ita peractis, fragor victoriæ, & Regis fugientis calamitas Apuliæ partes, & Siciliæ, & totius Italiæ intonuit, & super inauditis occisionibus, & Regis terroribus valdè mirabatur. Nemo quidem tempore isto viuentium, recordatur talem tantamque præliorum stragem in-

ſra Chriſtianos accidiſſe. Cum autem victoriæ fama Beneuentanam Ciuitatem tetigiſſet, en ſubitò Ciuitatis populus gaudio magno repletus ad Epiſcopium, & Monaſterium S. Sophiæ iubilando conuenit; ibique gratias Deo, & Petro Apoſtolo, lacrymis manantibus, egit; deinde cereorum magnorum frequentia, & luminarium lignorum accepta cum clericis, & Presbyteris cateruatim ad B. Bartholomæi Apoſtoli Baſilicam, & Monaſterium Sanctæ Sophiæ vigilias, & laudes perſoluentes lætabantur. Lętabatur quidem gaudio ineffabili totius Ciuitatis populus, ac ſic omnis illa victoria à Beneuentanis facta fuiſſet. Dies verò, quo bellum illud factum eſt, in vigilijs B. Iacobi Apoſtoli habebatur, octauo videlicet Kalend. Auguſti.

Hoc anno duodecimo die intrante menſis Auguſti obijt Landulphus Beneuentanus Archiepiſcopus. His ita geſtis prædictus Rex Rogerius conſilio communicato in Apuliam deſcendit, & apud Ciuitatem Melphitanam diebus non multis moratus eſt. Continuò quoſdā ex Baronibus ſuis vocari mādauit, quos valde præcipiendo admonuit, quatenus in eius permanerent fidelitate, & dilectione. Mandauit etiam, vt iuxta eorum vires à Tancredi de Conuerſano conſortio caueant; oderat enim eum Rex ipſe Rogerius odio mortifero, & ſicut præmiſimus, à totius Apuliæ finibus eum depellere conatus eſt. Quibus peractis Salernum repedauit, ibiq; Procerum ſuorum frequentia magnificatus de inimicitijs Principis Capuani, & Comitis Rainulphi ſatis, abundèque tractabat. Conſiliabatur quotidie, qualiter eos vincere poſſet; quoniam quidem, ſicut præ-

prædiximus,ab eis victū,& in fugā conuersum eorū virtute longè,latèque audiuimus. Diebus præterea non multis euolutis, Rex præfatus Rogerius consilio Cardinalis Crescentij tunc Beneuentani Rectoris, & aliorum Beneuentanorum, sicut audiuimus, Ciuitatem Beneuentanā depredatus est; viros quidem, & mulieres, & animalium multitudinem captiuos apud Montemfuscum perduxit. O qualem, Lector, si adesses, luctum Beneuentanorum audires, & miratus lugeres; quoniam quidem Ciuitas securitate à Rege accepta, iugiter ad possessiones eorū, & vineas, quia vindemiarum tempus inerat sine timoris aliqua dubietate exibat. Die itaque ipso, cum talis deprædationis crudelitas acta est, Ciuitatis fere totus populus armis eductis apud Monasterium Sāctæ Sophiæ, vbi prædictus Cardinalis morabatur, furore accepto properauit. Confestim eum ad præfatum Regem licet inuitum transmittunt, quatenus Ciues à vinculis Regis absoluat, & prædam Beneuentanorum innumeram reducat: aiebat siquidem, quoniam eius consilio,& fautorum suorum talis, tātaque depredatio facta est. Cardinalis igitur absque mora, ad Regem festinauit. Iurabat Cardinalis ille sacramentorum verbis coram omnibus consilio suo prædam ipsam factam non fuisse. Cardinalis itaque ad Regem veniens nullo modo impetrare potuit, vt multitudo illa deprędationis, & Ciuium captiuorū redderetur. His ita decursis iussit præfatus Rex, vt horis omnibus circa Beneuentanam Ciuitatem milites sui insilirent, & quos Ciues inuenire possent, captiuos ligarent. Ipse autem Rex, nauigio parato, octauo die mensis Decembris intrante, mare ingre-

diens ad Siciliæ partes transfretauit, ſed antequam Rex ipſe ad nauigandum pararetur, Bernardum de Fraineta, qui Dominus erat de Caſtello Balba, ſuaſit nuncijs interiectis, vt caſtrum illud eius traderet poteſtati, quod & factum eſt. Accepit itaque ab eo, ſicut audiuimus, centum vncias auri: ipſe vero Bernardus ad Salernitanam Ciuitatem ſeceſſit. Mandauit continuò Rex ille centum fere viros armatos ad caſtellum illud muniendum. Rao igitur de Fraineta, qui erat Dominus præfati Bernardi, à quo Caſtrum illud tenuerat dolore cordis perculſus, Caſtelli illius perditionem deprehendens, Beneuentum venit, & diligenter eos precatur, quatenus ei ſubueniant, & celeri curſu feſtinent. Deinde Principem Robertum Capuanum, & Comitem Rainulphum adiuit, eoſque hortatur, vt ad eius auxilium veniāt. Princeps illicò, & Comes præfati ſimul cum Beneuentanis ad obſidendum Caſtrum illud totis viribus feſtinauerunt, ibique lignorum machinis ad turrem illam deſtruendam citiſſimè vtuntur, cuſtodes autem, qui turrem illam obſeruabant, nihil omnino eorum, quæ inferebantur, metuebant: milites verò Regis, & pedites in conſpectu Principis, & Beneuentanorum Caſtrū illud ſecuri intrabant, arma quoq; & cuncta eis neceſſaria coram omnibus deferebant. Princeps itaque talem, tantamque eorum conſtantiam, & animorum alacritatem aſpiciens caſtra ſua inde amouit, & Ciuitatem Capuanam ingreſſus eſt: Comes autem Rainulphus, & Rao de Fraineta dolore cordis turbati ſimiliter cum Beneuentanorum cœtu, qui aderat, ad propria reuerſi ſunt: machinas quidem lignorum, quas Rao de Fraineta ad obſidio-

nem

nem illam duci fecerat, timore interueniente, dimisere. Confestim viri de turre illa exeuntes machinas illas coram omnibus capiunt, & lætanti animo eas introducunt: sicque Castellum illud dimissum est, & sub Regis potestate magis, magisque alligatur.

Per idem tempus pars quædã Beneuentanæ Ciuitatis, consilio habito, Dominum Girardum Cardinalem Presbyterum, qui cum Domino Papa Innocentio aderat, in Ciuitatem Beneuenti introduxerunt; firmabat enim pars ipsa Ciuitatis partem Innocentij Papæ tenendam fore, Anacleti verò electionem contra Canones fore, & iniquam. Statuit itaque præfatum Cardinalem Rectorem Beneuentanorum ad Romanæ Ecclesiæ, & eiusdem Domini Papæ fidelitatem mense Nouembri mediante. Alio autem die post eius aduentum in sacro Beneuentano Palatio coram Beneuentanorum cœtu, qui conuenerat, tradidit Comestabiliæ honorem, & potestatem Rolpotoni de Sancto Eustasio, qui verò taliter ordinatus cępit simul cum Cardinali illo curiæ statum regere, & iustitiæ vigorem vnicuique dispartiri. Milites denique, & seruientes rogauit, vt Ciuitati subueniant, & contra Regis milites Ciuitatis inimicos insurgant, sicque de guerra Ciuitatis studiosus apparuit. Comestabulus autem Montisfusci à Rege ibi ordinatus, vt Beneuentanæ Ciuitati timorem induceret, præcepit vineas omnes, & possessiones Beneuentanorum igne, ferroque deuastari, quod & factum est. Præfatus igitur Rolpoto Beneuentanus Comestabulus, tantam aspiciens contra Ciuitatem aduersitatem, assiduè insurgere, vicem reddens pro acceptis absque mora, Ciuitatis partes pręconis vo-

ce commouit,vt armis eductis', vnusquisque ad Ecclesiam Sancti Martiani conueniat. Qui verò præceptis eius fauentes,simul cum Rainulpho Comite, qui cum trecētis aduenerat militibus, super Castellum Farnitum,quod erat Raonis Pinellæ, vltimo die stante mensis Ianuarij adiuit. Quid multa? tota rusticorum habitatio igne,ferroque consumitur,deinde tota eadem manus habitantium vtriusque sexus, & ætatis in timorem, fugamque conuersa bona sua dimisit,sicque à Ciuibus viri multi,& mulieres,paruulique dispoliati sunt,& deprędati;mobilia verò illorum innumera,& animalia in oppido illo inuenta sunt.Dominus autem Castri illius captiuus perducitur: & his actis ad propria Beneuentani ipso die vertuntur. Alia autem die insurgente,simul cum præfato Comite Ciuium multitudo ad Castellum, quod Plescum nominatur, properauit. Robertus itaque de la Marra,cuius Castellum illud erat, viros armatos centum ferè intromisit. Præfatus autem Rolpoto Comestabulus constantiam illorum aspiciens ad Ciuitatem Beneuentanam repedauit,& sic Castellum illud à Beneuentanis dimittitur, deinde securiter,& illęsum permansit.His ita peractis Rogerius Comes Iordani Comitis filius, qui in captione Comitis Rainulphi tenebatur,ex quo prædictus Rex Rogerius sicut in superiori tractatu dictum est, in fugam conuersus fuit,consilio amicorum suorum accepto,sacramento firmauit,vt Principis Capuani,& ipsius Comitis Rainulphi, & Ciuitatis Beneuentanæ fidelitatē teneat, & contra iā dictū Regē iugiter aduersetur: idipsum Robertus de la Marra,& Bartholomęus de Petrapolicina, alijq; militęs iurauerunt.

Anno

Anno 1133. Dominicæ Incarnationis, his ita peractis Tancredus de Conuersano, vir valde bellicosus, & prudentis animi simul cum Comite Rainulpho, & aliis Baronibus Apuliæ cõsilio salutis accepto, mille ferè milites, & peditum multitudinem copiosam rogauit, & Ciuitatem Venusiam supersedit. Populus itaque Ciuitatis libertatem optatam expectans gratuita voluntate sub Tancredi de Conuersano fidelitate colla submisit, deinde alias Ciuitates Apuliæ suæ obtinuit potestati.

Dum hæc, & alia in Apuliæ finibus geruntur, Innocentius Papa simul cum Lothario Imperatore Romam peruenerunt. Audiuimus reuerà duo millia militum secum duxisse. Apostolicus itaque honestè susceptus, Palatium Lateranense ingreditur, ibique gaudio magno, & honoris copia supersedit. Imperator autem circa Monasterium S. Pauli cum exercitu suo viriliter castrametatur. Misit namque, sicut audiuimus ad Anacletum, vt Consilio Religiosorum virorum communicato adesset, & Spiritu sãcto mediante tãti erroris, & homicidij magnitudini finem poneret, quod Anacletus ille, sicut accepimus, facere contempsit. Audiens itaque Robertus Princeps Capuanus, & Rainulphus Comes Apostolici Innocentij, & Imperatoris Lotharij aduentum longè, latèque optatum, trecentum ferè militum caterua stipati, simul cum Domino Gerardo Cardinale, qui tunc Beneuentanus Rector præfuerat, & Ciuibus quibusdam sapientibus Beneuentanis, Romam festinarunt. Qui verò euntes, ordinem omnem afflictionis, quam Ciuitas Beneuentana dudum perpessa est, è vestigio intimauere, lacrymis orantes, vt Ciuita-

uitatem Beneuentanam à Comite Rogerio Siculorum iugiter oppressam liberarent, & eam libertati redderent longè, latèque desideratæ. Cumque prædictus Girardus Cardinalis Rector præesset Ciuitati, consilio cum prædicto Rolpotone Comestabulo accepto, & alijs Ciuitatis sapientibus, Falconem Notarium, scribam sacri Palatij, istius opusculi factorē, sicut in principio legitur, Iudicem Ciuitatis ordinauit, & eo ordinato, sicut prædiximus, Romam repedauit. Continuò Cardinalis ille simul cum Ciuibus Beneuentanis, qui cum ipso inerant, Ciuitatis negotia, & pericula multa, quæ patiebamur, intimauit prędicto Domino Papæ. Inter cætera verò annuntiant ei qualiter consilio Comestabuli, & Ciuium, Cardinalis ille Falconem Scribam sacri Palatij Iudicem statuisset. Quid multa? Apostolicus ille petitionibus eorum fauens confirmauit, & priuilegio signatato misit Ciuitati Beneuentanæ per Gregorium Beneuentanum electum, qui Romam ierat, se Falconem præfatum Iudicem confirmasse Beneuentanum.

Eodem anno, triginta & duo Beneuentani Ciues, qui apud Ciuitatem Salernum captiui tenebantur, Domino auxiliante de vinculis liberati sunt: dies vero eorum liberationis Sācti Eustasij Martyris colebatur. Princeps itaque, & Comes Romam euntes, non sicut voluerunt ab Imperatore consecuti sunt. Et eis illic morantibus, en ex improuiso prædictus Rex Rogerius Siculorum, exercitu Sarracenorum congregato Pharum transiuit; deinde in Apuliam cursu rapido accelerauit, & continuò Ciuitatem Venusiam, quam Tancredus comprehenderat, & alias

Ciui-

Ciuitates virtute comprehendens, igne, ferroque consumauit: viros quoque & mulieres, paruulosq; earum varijs mortis generibus necauit, quosdã verò eorum comburi fecit. Regem testamur æternum, tanta crudelitate in Christianos illos exarsit, quod vix aut nunquam à sæculo est auditum. Continuò Principi, & Comiti Romæ morantibus est nuntiatum, & citissimè redeant, & tanto Tyranno resistentes, Apuliam totam, & eorum bona à gutture tanti Prædonis defendant. Itaque nuntio accepto celeriter redeunt, & præconis voce tonante, Principatum totum Capuanum, & Ciuitatem Beneuentanam exagitant, vt armis eductis contra perfidiam illius, & tyrannidem viriliter resistant; quod factum est, & præparatum. Comes itaque Rainulphus mille fere milites accipiens circa Troianos fines accelereuit; misit continuò legatos suos ad Troianam Ciuitatem, vt sacramenta, quæ Comiti, & Principi Ciues Troiani promiserant, adimplerent. Troianus verò populus timore prædicti Regis coactus, & verbis Regis dolosè pacificis fidem attribuens, Comitis volũtati fauere penitus recusauit. Insuper etiam Episcopus Ciuitatis populum omnem suaserat, vt Regis fidelitatem non dimitteret. Comes autem hæc audiens quadraginta dierum spatio illic commorans apud Beneuentum repedauit. Dum hæc, & alia geruntur, Rex præfatus Ciuitatem nomine Materam obsedit, quam acriter expugnans proditione populi comprehendit; ibique Giffredum filium Giffredi Comitis Dominum Ciuitatis alligauit. Quibus ita peractis Ciuitatem aliam nomine Ansam suæ obtinuit potestati. Reuerà thesaurum auri, & argenti Alexan-

dri Comitis inuenit. Quid multa? omnes Ciuitates eiusdem Alexandri Comitis, & oppida suæ submisit ditioni. Alexander itaque Comes, sicut naufragus, apud prædictum Comitem Rainulphum, heu miser, mortuus est. Deinde Ciuitatem Tranum, & totam Apuliam igne, ferroque Rex ipse trucidauit. Quid dicam? quod nunquam à sęculo est auditum, Rex ipse in Christianos operatus est. Deinde amoto exercitu, Rex ipse Rogerius humano nondum sanguine satiatus, Montem Pilosum, vbi Tancredus de Conuersano, & Rogerius de Pleuto viri bellicosi, & strenui aderant, obsedit; quindecim verò dies ibi moratus est. Tancredus itaque, & prædictus Rogerius viriliter, & animosè Regi Rogerio, & eius exercitui obsistebant. Rex autem Rogerius constantiam eorũ aspiciens, machinas lignorum, & belli apparatus super Montem Pilosum fieri mandauit. Rusticorum itaque manus Montis Pilosi, ferocitatem Regis, & præliorum terrores persentiens, pugnare contra eum nolebant: clamabant etiam se minime defendere posse. Quid longius? tubis sonantibus, & prælij apparatu circa muros inchoato, Montem Pilosum circumquaque vocibus ad astra leuatis expugnat. Tancredus autem de Conuersano, & prædictus Rogerius aggressionem ipsam aspiciens equos ascendunt, & cum militibus eorum secundum vires obsistunt. Nouissimè autem iudicio diuino superueniente, & eorum infortunio horribili, Ciuitas ipsa Montis Pilosi capta est. Tancredus quidem, & miser ipse Rogerius armis proiectis, per latebras, & loca Ciuitatis abscondita latuerunt. Inueniuntur tamen à persequentibus, & coram Rege Rogerio perducun-

tur.

tur. O quantus dolor, & lacrimarum horror insolitus! quod si lector adesses, dolore turbatus expauesceres. Continuò Rogerium ipsum laqueo suspendi præcepit. Præcepit etiam vt Tancredus ipse, manu sua funem laquei traheret: heu nefas, & dictu terribile. Tancredus ipse inuitus Regis voluntati obtemperauit. Mirabatur omnis exercitus, & facta Regis horrebat, cęlorum Regem deposcens, vt tanto Tyranno, & crudeli viro resistere dignaretur. Quo facto, Tancredum de Conuersano virum mirabilem custodiri mandauit. Et sicut audiuimus apud Siciliã captiuus perducitur. Nec mora, Ciuitatem ipsam Montis Pilosi, & Monasteria, viros, & mulieres, omnes habitatores cum paruulis eorum in ore ignis, & gladij trucidauit. Inde exercitu amoto, cursu rapido super Troianã Ciuitatem aduenit. Ciues autem, quia verbis eius indolo pacificis crediderant securiter eum expectauere. Episcopus itaque Guillelmus nomine, Ciuitatis Clerum omnem Ciuitatis, & Monachos, & Ciues conuocans, in albis vestitus, cum laudibus, & processionibus coram Rege obuiauit, cogitans animi ferocitatem sedare, corpora, vt audiuimus, Sanctorum ad eius gloriam ante eum perduxit. Rex autem ipse furibundus Ciuitatem ingressus, & securitatis datæ oblitus processionem ipsam, & gloriam aspiciens, catholicæ fidei immemor, & Christianæ Religionis expugnator, oculis ardentibus processionem illam destruxit: Nolo, inquit, nolo huiusmodi gloriã, sed vita Comite, omnes destruã, & omnes exulabo. Clerus autem, & populus, qui obuiam exiuerant, in fugam conuertuntur, &, sicut potuit, quisque absconditur. Continuò Ciues mul-

tos Troianorum comprehendit, & mulieres, & eorum infantes vinculis destinauit. Iudicem quoque Robertum nomine, & quatuor alios viros sapientes laqueo suspendi præcepit. Multi verò Troianorum cum vxoribus, & filijs substantiam omnem relinquentes, ad Beneuentum fugierunt. Domos insuper Troianorum, & eorum bona igne, ferroque consummari præcepit. O quantus luctus mulierum, & Infantum per totam Ciuitatem Troianam surrexit, quòd si centenas voces lingua exprimeret, prius deficerem scribendo, quàm omnia singillatim enarrarem. Diebus autem non multis euolutis, exercitu congregato Rex præfatus apud Melphitanam Ciuitatem festinauit, quam, sicut audiuimus viriliter cōprehendens suæ submisit potestati. Hoc anno præfatus Robertus Princeps videns ferocitatem Rogerij Regis, & Apuliam totam in cōfusionem, & mortis periculum peruenire, timens etiam, ne Rex ipse Principatū suum inuaderet, consilio accepto, apud Pisanam Ciuitatem, nauigijs paratis festinauit, qui quidem honorificè susceptus interrogatur, qua de causa tanti laboris sudorem subiret. Princeps itaq; Regis Rogerij ferocitatem, & minas eius, & terrores illatos è vestigio exponens precatur suppliciter, vt Ciuitas Pisana auxilij manum, & consilij ei largiretur, pactis eorum interuenientibus, sicut in inferiori tractatu continebitur. Octauo quidem Kalend. Iulij Princeps ipse mare ingressus est, & Pisas transfretauit; qualiter autem cum Pisanis egerit, nondum plenissimè ad nostram peruentum est notitiam. Sed redeamus ad causam.

Cùm præfatus Rex Rogerius Troianam, & Melphi-

phitanam Ciuitatem depopulatus est,sicut accepimus,exercitus sui magnitudinem per partes diuidēs apud Barensem Ciuitatem repedauit.Hæc inter pręfatus Comes Rainulphus Principatum totum Capuanum submouit, & totius terræ suæ auxilium, & Rolpotonem Beneuentanum Comestabulum, & Beneuentanæ Ciuitatis partes,partiumque angulos,vt omnes armis eductis Regi tyranno resistāt, qui vnanimiter,& mente deuota Comitis Rainulphi voluntati famulantur. Clamabant quidem prius morti velle succumbere, quàm sub nefandi Regis imperio colla submittere. Quid longius moror? mille numeratos equites, & viriliter armatos, & peditum fere viginti millia Comes ipse congregauit. Comestabulus autem Rolpoto præconis voce Ciuitatem Beneuentanam exagitans innumerabilem Ciuium multitudinem secum gaudens eduxit,& eis in vnum conuenientibus,dum Rex ipsę taliter Apuliam consummaret,consilio virtutis arrepto,super Castrum, quod la Pelosa vocatur,festinauere. Castrum illud Vgonis Infantis fuerat, qui periurio facto Comitem Rainulphum dimiserat,& Regi Rogerio adhæsit. At Castrum illud obsessum per quatriduum acriter expugnatum est; machinas continuò lignorum ad muros destruendos Comes ipse ordinari præcepit,aquā verò fluminis,quod prope aderat, & fontes ibi contiguos die, noctuque custodiri, ne à rusticis hauriretur,viriliter præfatus Comes,& Comestabulus mādauere. Milites itaque Castellum illud seruātes terrorem machinarum, & domos rusticorum à lapidibus dirutas aspicientes, & sitis periculum imminentis sentientes,ne igne,ferroque caperentur, exterriti Ca-

ti Castrum illud reddiderunt ad prȩfati Comitis potestatem. Deinde sacramentis interuenientibus, sub fidelitate Comitis alligantur. Inde consilio accepto, prædictus Comestabulus cum Beneuentanis Ciuitatem Beneuentanam gaudens ingreditur. At Comes, suis omnibus congregatis, licentiam redeundi ad propria largitur, sacramento firmantes, vt, cum necessitas incumberet, omnes armis eductis conuenirent; & sic ad propria vnusquisque repedauit.

Eodem anno Crescentius Cardinalis, de quo superius mentionem fecimus, cum præfato Rege Rogerio consiliatur, vt vineæ omnes Beneuētanorum, & possessiones incenderentur, excogitans terrorem Beneuentanæ Ciuitati inducere, & sic Ciuitatem sub nefandi Regis imperio subiugare. Rex itaque huiusmodi nefando consilio communicato præcepit, vt vineæ omnes Beneuentanorum, & hæreditates igne, ferroque consummarentur. Nec mora; pars quædam vinearum, & possessionum inciditur, pars quædam combusta est. Lector quidem, si adesses, turbatus expauesceres de tanta vinearum incisione, & cōbustione possessionum: Vindemias dimisimus, famis quidem penuriam, & sitis, mortisque genera sustinentes ore vociferabamur aperto, prius pelago, & morti terribili colla submittere, quam eius imperio famulari. Quis vnquam mortalium tāti Regis nefandi furorem audiens, eius dominium subire non pertimescat? Regem verò testamur æternum, Iudicemque communem, Neronem crudelissimum Imperatorem Paganorum in Christianos stragem talem non legimus exercuisse. Cumque sicut prædiximus, præfatus Rex Rogerius Ciuitates Apuliæ, & oppi-

oppida, viros, & mulieres eorum crudeli manu depopulatus est, consilio accepto, Salernũ venit, ibiq; congregari mandauit Proceres quosdam iuxta Salernitanam Ciuitatem commorantes, & eis accitis tractauit cum eis, qualiter Ciues Salernitanos, & Amalphitanos, sicut Apuliæ, feroci manu perderet. Sed quia congruum sibi tempus non videbatur, quod corde conceperat, imperfectum dimisit, excogitans tempore opportuno adimplere. Deinde nauigio parato, mare ingrediens Siciliam transfretauit XII. Kalend. Nouembris. Audiuimus prӕterea viginti, & tria nauigia auro, & argento onerata, & mobilium, quæ de Ciuitatibus Apuliæ expoliauerat, in profundo maris se submersisse, in quibus nauigijs multi viri, & mulieres ex omnibus Ciuitatibus Apuliæ, & infantes ligati exules ducebantur, patriam, parentesque suos nunquam visuri; qui in eodem naufragio suffocati sunt? O quantus luctus, & dolor horribilis vniuersos fines Apuliæ inuasit, cęlorum tamen Regem collaudantes, quòd de varijs mortis generibus, & exilij periculo, eos liberauit, & momento vno de mundi huius voragine eos eduxit.

Dum hæc, & alia, quæ scripta sunt, iuxta Apuliam geruntur, prænominatus Pontifex Innocentius, & Robertus Capuanus Princeps, salutis accepto consilio, mense Septembri mediante, nauem ingrediuntur, & ventis secundis Pisas transfretauere; nã sicut accepimus exercitus nauium, & armatorum virorũ, & Imperatoris Lotharij virtutem quærentes cordi proposuere, vt Domino fauente Ciuitatem Beneuẽtanam multis, varijsque calamitatibus oppressam à gutture nefandi Regis Rogerij eripiant. Iuerat enim

præ-

præfatus Princeps Robertus ad Ciuitatem Pisanam, & cum Consulibus,& sapientibus viris Ciuitatis satis, abundèque tractauit, vt auxilium naualis exercitus ei largirentur. Qui tamen sine populo Ianuẽsi hoc promittere noluerunt. Tandem definito consilio, sacramentis interueniẽtibus, pactum stabiliuere, vt circa mensem Martium futurum cum centum nauigijs paratis armatorum super nefandum Regem Rogerium festinent. Audiuimus quoque Ducem Venetiarum ad eius auxilium manum dedisse: ideoque Princeps ipse Romam reuertitur,& omnia quęcumque cum Pisano, & Ianuensi populo tractauit, Domino Papæ Innocentio è vestigio patefecit, sicque cum eodem Pontifice ad pactum illud firmandum Pisas festinauere. Cumque sicut prælatum est, Rex Rogerius Siciliam peteret, pręfatus Crescentius nomine tantùm Cardinalis, aspiciens, quòd sub ipsius Regis potestate, sicut tractauerat, Beneuentanã Ciuitatem non posset submittere, valde cæpit ipse cũ alijs Beneuentanis de Ciuitate proiectis contristari. Deinde multis, varijsque insidijs, & conspirationibus cæpit quosdam eorum muneribus, quosdam pollicitationibus, sacramentis interuenientibus, alligare. Alligauit reuerà, vt Comestabulum Rolpotonem occiderent, & eius sequaces, quot inuenire possent, & sic armis eductis Ciuitatis plateas inuaderent, pacem nomine doloso clamitando. Quibus sacramento taliter alligatis, alios Beneuentanos sanioris sensus,& prudentiores præfatus Crescentius decipiendo, mandauit, vt præfatis fautoribus suis manum consilij,& auxilij largirentur, quibusdam verò pecuniam transmisit, quibusdam honoris digni-

gni-

gnitatem pollicebatur. Nam ſicut accepimus, præfatum Comeſtabulum die ſolemnitatis omnium Sanctorum trucidare diſpoſuere. Sed humani generis Saluator, qui reprobat conſilia gentiũ, cuius conſilium manet in æternum, diſpoſitiones eorum ſubuertit. Deinde præfatus Creſcentius per totum mēſem Nouembris cum prædictis fautoribus ſuis de inuaſione Ciuitatis, & deſtructione ſubtiliter, & ſtudioſiſſimè tractare non deſinit. Quid multa? peſtifero inuento conſilio die feſtiuitatis Sancti Andreæ Apoſtoli ſtatuerunt, vt ipſe Creſcentius, congregatis fere ducentis militibus, & peditum multitudine copioſa, ad incidendas vineas Beneuentanorum, quæ ſunt in loco, vbi dicitur Roſetum, venirent. Inciſionem illam cum Ciues Beneuentani vidiſſent, ad defendendas vineas ſuas exire pugnaturi deberent, cum quibus exeuntibus prædictum Comeſtabulum Rolpotonem aggredi, & in fugam conuertere diſpoſuerunt, ita quidem, vt ſimulata fide, & fraude mortifera, primùm ipſi terga vertentes quoſdam ſuorum militum, & peditum captiuos in manus dimitterent Beneuentanorum. Qua de re præfatus Comeſtabulus cũ Ciuibus eos proſequi, & inuadere protinus deberet, & eis ita perſequentibus, quidã Beneuentanorum præfati Creſcētij fautores, & homicidio Ciuitatis alligati, portam Sancti Laurentij clauderent, & porta illa viriliter clauſa nominatus Comeſtabulus cum Beneuentanis, qui ſecum exierant, Ciuitatem ingredi non poſſent, & ſic præfatus Creſcentius cum militibus Regis Beneuentanos inſequerentur vſque ad prædictam portam S. Laurentij, ad quam eum capere deſtinauerunt, & quot Ci-

uium inuenire potuissent; sicque omnes particulatim trucidarent. Disposuerunt etiam, vt centum milites ad Ecclesiam S. Angeli ad Crucem, quæ est infra confinia portæ Summæ, latitarent, qui stragem illam, & captiuitatem sentientes, Portam Summam virtute intrarent, deinde viros, & mulieres, & paruulos, & omnia Ciuitatis bona in ore ignis, & gladij confunderent, & ita Ciuitatem in potestate Regis, & dominio submitterent. Sed Saluator Omnipotēs, qui castigat, & saluat, qui ducit ad inferos, & reducit, & post lacrimationem, & fletum exultationem inducit, mortifera eorum consilia, & nefandas dispositiones reprobauit. Ipse, inquam, qui reprobat consilia gentium, cuius consilium manet in æternum, reprobauit reuerà, & subuertit malignorum machinationes, & longè aliter, quàm ipse Crescentius cū hostibus tractauerat, peractum est. O dolor, & dictu terribile, sub colorato nomine Romanæ Sedis Beneuentanam Ciuitatem, quæ in vigore libertatis, & in B. Petri fidelitate longè, latèque permanserat, sub prædicti Regis Rogerij crudelitate, execrandæ, vt ita dicam, memoriæ submittere disponebant. Regem quidem testamur æternum, quoniam per Ciuitatis Beneuentanæ libertatem viriliter custoditam, & merita Apostolorum Petri, & Pauli, & Bartholomæi, & aliorum Sanctorum, miseram Apuliam à nefando illo Rege captiuatam, & vsque in Romanos fines Prouincias de manu eiusdem Regis, & desiderio ereptā fore, & ad gloriam perductam sine dubio sperabamus. Sperandum quippe erat, & ante oculos iugiter habendum, quoniam quidem Innocentius Pontifex cum Roberto Capuano Principe sudore multo, & peri-

periculo arrepto, pro nobis omnibus redimẽdis laborabant,ficut in fuperiori tract. præmifimus;modò vero apud hoftes Ciuitatis difponebatur, nos omnes in mortem, & depredationem, & difperfionem fubijcere.Sed redeamus ad caufam.

Præfati igitur Crefcentij fautores, velocitate accepta,Beneuentanorum fanguinem fitientes aduentum inimicorum Ciuitatis,qui fecum coniurauerãt, ficut fuperius dictum eft,non expectauere. Continuò in prædicta feftiuitate S. Andreæ Apoftoli, armis acceptis,in plateas exierunt.Quid dicam? mente confufi,fideles B. Petri percutientes,pacem fe velle clamabãt.Roffridum quidem Iudicem, & Abbatem Paroaldum gladijs percufferunt. Mira res; Quid defuncto, vel ad mortem percuffis pax talis proficeret? pacem verò firmari,& confolidari,armis depofitis, vidimus, & audiuimus,& eis in plateas exeuntibus exiftimabant, vt tota ferè Ciuitas dictis eorum,& factis obtemperarent. Comeftabulus autem Rolpoto tunc in Ciuitate non aderat; iuerat enim Comitem Raïnulphum alloquuturus. Confeftim, fpiritu fidelitatis accepto, populus omnis Beneuentanus infurgens,armis celeriter affumptis,Ciuitatem Baneuentanam animosè, & ftudiosè obtinuimus.Quid plura? nefandos illos viros Crefcentij fautores comprehendimus. Comeftabulus autem prope Ciuitatem Beneuentanam aduenìens,& eam turbatam,& in tali ruina pofitam audiens, confifus in Beati Petri fidelitate,Ciuitatem ingreditur, mori prius velle defiderans,quàm fic inopinatè Ciuitatẽ deftructam videret. Armis itaque acceptis viriliter, & animosè cum quibufdam militibus Beneuentanis

ſecum venientibus per plateam Ciuitatis aſcendit; & ad Portam Summam accelerauit, inuenit reuerà Portam ipſam firmiter clauſam, & à fidelibus honeſtè cuſtoditam. Milites interea Montisfuſci cum Beneuentanis, qui proiecti de Ciuitate fuerant, foris Portam Summam venerũt, vt Ciuitatem intrarent, & deſideria cordis perficerent, ſicut inter ſe tractauerãt. At vbi portam ipſam clauſam aſpiciunt, paulisper ibi morati ſunt, fideles autem B. Petri turrim Portæ Summæ aſcendentes milites illos lapidibus proiectis eijciunt, & eam fideliter defendunt. Nec mora, milites illi terga vertentes curſu præcipiti ad ſuos reuertuntur. Confeſtim Comeſtabulus ipſe Portam Summam aperiri præcipiens cum militibus armatis eos mirabiliter inſequitur, qui ſanè timore coacti ad Montemfuſcum repedauerunt: in quorum perſecutione Vir quidam, nomine Ioannes Benedicti, qui Beneuentanus erat, quique cũ præfato Creſcentio exierat, captus eſt. Præfatus autem Comeſtabulus ad Ciuitatem reuerſus cum B. Petri fidelibus Curiam animoſè gubernauit. Quid multa? prædictum Ioannem Benedicti laqueo ſuſpendi præcepit; deinde cęteros alios proditores, quos comprehenderamus, ſuſpendi iuſſit. Ioannem quidem de Lepore, virum nefandæ memoriæ, præfati Creſcentij fautorem capite verſo in foueam mergi pręcepit, & pedibus in altum leuatis; heu miſer, vitam inaudita morte finiuit. His, & alijs ita decurſis, Beneuentana Ciuitas à turbine tanto, & tempeſtate quieuit. Quoſdam præterea Beneuentanos, qui in ſuſpitione illa tenebantur, pręfatus comprehendit Comeſtabulus, & vinculis alligari mandauit per Comi-

tis Rainulphi municipia.

C. Anno Dominicæ Incarnationis 1134. mense Martio XII. Indictionis. Hoc anno præfatus Princeps Robertus cum duobus Consulibus Pisanorum, Alzopardo videlicet, & Cane, Viris sapientibus, & cum alijs ferè mille Pisanis ad Principatum suum, Capuanum reuertitur IV. Kalend. Martij. Qui diligenter à Magistro militum Neapolis, & Rainulpho Comite susceptus, omnia, quæ cum Pisanis, & Ianuensibus firmauerat coram Papa Innocentio prædicto, patefecit, & qualiter tria millia librarum argenti Pisanis in auxilium suum venientibus, sacramento mediante, dare deberet: Prædictus autem Magister militū, & Comes Rainulphus hæc audientes, gaudio magno gauisi sunt, factisque omnibus à Principe recitatis fidem attribuerunt. Nec mora, per Ecclesias Neapolitanæ Ciuitatis, & Capuanæ discursum est, & pecuniam illam argenti cursu celeri congregauere. Quid plura? thesaurum ipsum argenti ad Pisanos transmiserunt, rogantes, vt cum festinatione ad eorum auxilium subuenirent. In quorum Comitatu Gregorium Beneuentanum electum cum quibusdam Sacerdotibus suis mandauerunt, quatenus afflictionem Beneuentanæ Ciuitatis Domino Papæ, qui illic aderat, & Pisanis intimaret. Quibus ita peractis, Rex Rogerius memoratus, nauigijs galearum fere sexaginta paratis Salernum peruenit. Continuò galeas illas ad Ciuitatem Neapolim debellandam mandauit, & eis applicātibus vsq; ad portum Neapolis, expugnatum est. Ciues Neapolitani, armis acceptis, viriliter galeas illas pepulerunt, deinde Castella Neapolitanorum ibi contigua depre-

depredati sunt, sicque ad Regem remeauerunt. His, & alijs ita decursis, præfatus Rex Rogerius, congregato exercitu Siculorum, & Apulorum, Abellinum Ciuitatem aduenit. Inde amoto exercitu, aurora surgente, Castellum quoddam nomine Prata, quod erat Guillelmi de Abinalia, insiliuit. Castrum quidē ipsum putans fore securum, & à tanto exercitu imparatum fuerat. Quid dicam? momento vno captū est, & in ore ignis, & gladij consummatum: Ibi milites mortuos, vulneratos, & captiuos audiuimus. Eadem die Castrum illud Alta cauda, & Gructa, & Submonte ad Ranem de Fraineta pertinentia, comprehendit. Dum hæc, & alia crudeli manu agerentur, Beneuentanā Ciuitatem, totumque Capuanum Principatum timor inuasit. Rogabamus itaque Saluatorem omnium, vt nobis omnibus solita pietate subueniret. Quantas autem lacrymas, & voces in altum leuatas Beneuentanorum, Neapolitanorum, & Capuanorum, omniumque circumquaque habitantium, Lector si adesses, mirareris, & crinibus solutis misericordem Dominum inuocabamus, & Castris illis ita comprehensis Rex ipse Rogerius reuertens Castra Roberti Principis comprehendit, Palmam quidem & Sarnum. Audiens autem talem, tā tamque stragem, & inuasionem Comes prædictus Rainulphus, & Robertus Princeps, & Magister militum, mirabiliter, mirabiliusque insiliunt, & præconis voce, tubisque sonantibus Ciuitates suas, & oppida, & vicos submouetunt, vt vnusquisque armipotens omnibus eorum armis eductis insurgeret, & tali, tātoque Tyranno obuiaret; Quid longius morer? Cęlorum Regem testamur, milites omnes, Proceres,

Sa-

Sacerdotes,Clerici,iuuenes,& fenes occurrerunt,& mirabili,& potẽtiſſimo exercitu congregato,gaudio magno feſtinant vocibus apertis dicentes. Melius eſt mori in bello,quàm videre mala gentis noſtræ, & Sanctorum: & eis ita congregatis apud Caſtellũ Marilianum, exercitus ipſe caſtrametatus eſt. Ad auxilium verò eorum Rolpoto Beneuentanorum Comeſtabulus quadraginta equites,& mille fere Beneuentanos tranſmiſit.Cumque præfatus Rex taliter Comitem Rainulphum, & Principem paratos perſenſiſſet,ſuper Caſtrum Nucerium feſtinauit,putans illud momento, ſicut & cætera comprehendi, & circa flumen nomine Sarnum milites, & ſagittarios poſuit, ne Comes cum ſuis ad eum tranſiret. Interea Caſtrum illud Nucerium acerrimè ab exercitu Regis expugnatum eſt.Rogerius autem de Surrento à Principe ibi ordinatus, cum centum quinquaginta militibus, & ſagittarijs multis, & armatis viris fidelibus,nihil eorum,quæ inferebantur, trepidabat,& quotidiè, & animosè caſtrum illud tuebatur. Quid multis? proditione quorumdam Regis amicorum, Caſtrum illud Nucerium in poteſtate ipſius Regis datum eſt; deinde Caſtrum Sarni, & Lauri, & vniuerſa oppida Rex ipſe ſuæ obtinuit poteſtati.Cumque Caſtrum illud Lauri ſic comprehẽſum eſſet,prędictus Princeps,& Comes Rainulphus, & Magiſter militum mirabiliter turbati ſunt. Congregant itaque mille ferè equites,& multitudinem peditum copioſam,vt Caſtrum illud Lauri de Regis poteſtate euellant,ſed Proceres Principis, & Comitis Rainulphi, pecunia Regis accepta, auxilium eis, ſicut iurauerant,inferre diſtulerunt. Vnde Princeps ipſe

ipſe dolore commotus, Neapolim properans Piſas transfretauit. Præfatus autem Comes Rainulphus Baronum ſuorum nequitiam comprehendens, & quia tanto Regi obſiſtere non poterat, Sacramento interueniente ſub Regis poteſtate colla ſubmiſit. Audiens autem Rolpoto Beneuentanus Comeſtabulus Comitem illum Rainulphum ad Regis imperium perueniſſe, animo conſternatus die Kalendarũ Iulij de Ciuitate Beneuentana exiens Neapolim ingreſſus eſt, quem Comeſtabulum mille, & eo amplius Beneuentanorum ſecuti ſunt. Triduò autem poſt Comeſtabulus ipſe Rolpoto timore perculſus nauigio parato, ne in manus Regis traderetur, cum quibuſdam fidelibus ſuis, & duobus filijs Piſas feſtinauit, & eis nauigantibus, iudicio Dei ſuperueniente, nauis illa confringitur, & ſic ipſe cum vno filio ſuo, & duobus fidelibus ſuis, inter procellas maris mortui ſunt. Alter verò filius euaſit. Rex autem Comite illo accepto, Capuam, & Auerſam, & totum Principatum comprehendens Salernum adiuit, & ibi non multis diebus commorans, victorque effectus Siciliam repedauit. Pontifex autem ſub Anacleti nomine coloratus, curſu rapido Beneuentum venit, & Ciuitatem illam ipſius Regis virtute ſuæ obtinuit voluntati, & domos quorumdam Beneuentanorum deſtrui præcepit. Princeps præterea Capuæ à Papa Innocentio, qui Piſis aderat, honorificè ſuſcipitur, & ibi vſque ad menſem Martium permanſit.

Anno 1135. Dominicæ Incarnationis, & ſexto anno Pontificatus Domini Innocentij menſe Martio Indictionis XIII Hoc anno Princeps ipſe ſeptimo die

die stante mensis Aprilis cum viginti nauigijs Neapolim venit, & comprehendit Auersam, & Cucculum, quibus comprehensis Neapolim Princeps ipse reuertitur, & ibi immoratus est cum Pisanis ipsis. Eodem anno præfatus Comes Rainulphus venit Neapolim cum quadringentis militibus, & Ciuitates suas, & oppida dimisit. His ita peractis præfatus Rex medio mense Iunio venit Salernum, & exercitum congregauit, & super Auersam perrexit, & eã igne, ferroque est depopulatus, & bona eorum diripuit. Cumque Rex ipse stragem illam fecisset, super Neapolim venit, & diebus nouem eam obsedit, sed populus Ciuitatis, & Princeps nihil ex hoc trepidabãt. Rex autem Ciuitatem illam capere non posse aspiciens, eam dimisit, & Auersam perrexit, & eam reædificari præcepit. His ita decursis præfatus populus Pisanorum cum aliis viginti nauigijs, quæ superuenerunt, Ciuitatem Amalphitanam pergunt, & eam comprehendunt, & eius vniuersa bona diripiunt, sicq; diuitijs multis locupletati Pisas redeunt simul cum Principe. Rex autem, Pisanorum exercitum reuerti comprehendens, iterum Neapolim obsedit, cumque die quodam in festiuitate Natiuitatis Sanctæ Mariæ, Rex ipse nauale bellum cum Neapolitanis incipere vellet, en subitò tempestas affuit, & omnes naues illas diuisit; ita quod in profundum mergi putarent, & sic ad portum Puteolanum reuertũtur. Tunc Rex videns neque mari, neque terra, contra Ciuitatem agere, nauigia illa reuerti præcepit, & ipse Salernum repedauit, deinde Siciliam ingressus est. Cumque Robertus Princeps Pisas reuerteretur, consilio Domini Papæ Innocentij, simul cum Do-

uide S. Bernardi epistam 140 ad Lotharium Imp.

mino Girardo Cardinali,& Riccardo Comitis Rainulphi germano ad gloriosum Lotharium Imperatorem festinauit,qui honorificè ab ipso Imperatore suscipiuntur, & ei qualiter Principatum suum perdidisset, lacrymis multis intimauit. Precatur etiam, vt pro amore Domini Papæ sibi succurreret,& quòd iniustè perdiderat,redintegraret. Imperator itaque muneribus multis ei datis,promisit se ipso anno venturum ad Romanæ Sedis libertatem, & eiusdem Principis restitutionem, & sic Princeps ipse reuersus Domino Papæ Innocentio cuncta narrauit.Ipso anno Magister militum Pisas perrexit, vt auxilium ab Apostolico Innocentio,& Pisanis inueniret, qui à Pisanis diligenter susceptus est, & promiserunt libentissimè ei auxilium inferre, sed quorumdam inimicorum consilio auxilium illud promissum destructum est. Vnde Magister ipse militum vehementer turbatus Neapolim reuertitur, & Ciuitatem suam viriliter tenuit.

indic. 14 C Anno 1136. Dominicæ Incarnationis, & septimo anno Papæ Innocentij, dum hæc, & multa alia agerentur, præfatus Imperator Apostolico Innocentio mandauit,vt eum pręstolaretur,quia,Domino fauēte, sicut promiserat, in festiuitate S.Iacobi venire despondebat. Pontifex autem spirituali gaudio gauisus Magistro militum destinauit omnia, quæ Imperator ei mandauerat,deinde Princeps ipse audiēs Ciuitatem Neapolim famis periculo vrgeri cum quinque nauigijs ad eandem Ciuitatem venit, & Imperatoris aduentum firmiter propalauit,& cursu celeri Pisas reuertitur. Continuò ad Imperatorem festinans inuenit eum montes descendisse, & super

Ciui-

Ciuitatem Cremonam castra sua posuisse. Illicò pedibus eius aduoluitur lacrymis rogans, vt sibi exhęredato subueniret. Intereà ad tantam famis asperitatem Ciuitas peruenit Neapolitana, quod infantes multi, pueri, adolescentes, iuuenes, senes etiam vtriusque sexus per Ciuitatis plateas, & domos spiritũ exhalabant. Sed Magister militum, & eius fideles, qui libertati inuigilabãt Ciuitatis, quique antiquorum suorum sequebantur honestatem, mori prius famis morte malebant, quam sub nefandi Regis potestate colla submittere. Hæc inter præfatus Imperator literas suas signatas proprijs legatis suis Magistro militum, & Ciuibus suis destinauit consolationis verba describens, vt fidelitatis propositum teneat, quia, fauente Domino, in proximo ad eius liberationem festinaret. Legati verò illi coram omnibus iurauerunt Imperatorem illum ad Ciuitatem Spoletnm dimisisse. Diebus autem non multis excursis, en adest Legatus alius ipsius Imperatoris literas ferens, consolationis similiter verba continentes, qui eum dimisisse apud fluuium Piscariam affirmauit. Item in subsequentibus diebus alias transmisit Imperator literas continentes se in proximo vẽturum in Apuliam, & Italiam à tanta perditione redempturum. Archiepiscopus præterea Marinus Ciuitatis Neapolitanæ, & Philippus de Acerra Ciuis Neapolitanus vir prudentis ingenij, & Rainulphus Comes, qui obuiam Imperatori dudum exierant, similiter literas suas consolationis Magistro militum delegauit. Literis itaque talibus acceptis, & tali suspensi Neapolitani promissione, licet fame coacti, Imperatoris tamẽ illius expectabãt aduentũ.

Anno 1137.& anno octauo Pontificatus Domini Innocentij mense Martio XV. Indictionis præfatus Apostolicus Innocentius, qui tunc Pisis morabatur, consilio communicato de Ciuitate Pisana exiuit,& apud Ciuitatem Biteruum aduenit, præfatum Imperatorem alloquuturus. Imperator igitur Henricum generum suum cũ tribus millibus equitum ad Pontificem destinauit Innocentium, addens se facturum, vt Romanos fines teneat, & Principi Roberto Principatum suum restituat. Ipse verò Marcas adire disposuit. Apostolicus autem cõtinuò Romanos fines aduenit,& Ciuitatem Albanum,& Prouinciam totam Campaniæ suæ obtinuit fidelitati. Romam quidem ingredi noluit, ne in Romanorum negotijs impediretur. Præfatus autem Imperator flumen Piscariæ adueniens, Pascha Domini ibi celebrauit. Inde flumen illud transiens, Ciuitatem Termulensem,& illius Prouinciæ Comites obtinuit, & inde amoto exercitu, Apuliam ingreditur, & Ciuitatem Sipontum, & Montem Sancti Angeli octauo die intrante mensis Maij comprehendit. Tantus itaque timor totam inuasit Apuliam, quòd vniuersus populus vsque ad Ciuitatem Barum, ad eius Imperium alligatus est. Et his actis Apostolicus ipse ad Ciuitatem Sancti Germani peruenit, quam suæ submisit ditioni. Inde Capuam veniens Roberto Principi eam restituit,& his actis Beneuentum venit prędictus Apostolicus decimo Kalend. Iunij, & retro montem Sãcti Felicis propè Beneuentum cum Henrico Duce prædicti Imperatoris genero castrametatus est. Continuò Dominum Girardum Cardinalem virum prudentem, & discretum propè Ciuitatem

misit

misit Beneuentanam, vt cum Beneuentanis loqueretur, vtrum cum eo pacis firmamentum ponere, vellent. Venerunt itaque ad eum quidam de Ciuibus Beneuentanis, & cum illis satis, abundèque de Ciuitatis concordia tractauerunt, & his actis ad Dominum Apostolicum omnia, quę dicta sunt, exposuit prædictus Girardus Cardinalis. Alio autem die adueniente prædictus Apostolicus, consilio arrepto, castra inde amouit die videlicet Sabbati, & ex hac parte prædicti Montis Sācti Felicis transiuit cum exercitu prædicti Ducis Henrici, & in planitie Sancti Petri Apostoli iuxta flumen Sabbati, viriliter, & animosè castra apponi præcepit. Beneuentanus autem populus horum, quæ fiebant, nihil agnoscere poterat. Cumque taliter in prædicta planitie Sancti Petri castra Apostolici, & Ducis illius ponerent, fama talis, tantique facti Ciuitatem percussit Beneuentanam; & Rossemannus, qui tunc præerat Romanæ Sedis aduersarius. Ciues ferè vniuersos submouit, vt contra Apostolicum venientem insurgerent, & ad eorum posse resisterent. Nec mora, prædictus Girardus Cardinalis vocari fecit Landulphum Iudicem Beneuentanum, & Lodoicum Medicum, & Malfridū de Grimaldo Abbate, vt de pacis fœdere loquerentur, & Ciuitatem Domino Papæ Innocentio redderent, Exierunt itaque viri illi vocati, & petitionibus Apostolici fauentes Ciuitatem reuertuntur. Præterea ad horam ferè nonam quidam Beneuentanorū exeuntes cum Teutonicis pugnare cæperunt, putātes eis timorem inducere, vt eos in fugam sectari. Dux verò illorum nominatus Henricus, audiens Beneuentanos ita super se insilire, armari suos omnes occul-

occultè præcepit,& cateruatim eos à castris exire disponens præcepit, vt Beneuentanos sic stultè, & furiosè exeuntes, insidijs positis, præoccuparent. Quid multis? en ex improuiso Leonum more frendentes Teutonici insiliunt, & Beneuentanos illos, qui contra eos pugnabant, vsque ad Pontem maiorem in fugam conuertunt. In fuga verò illorum quadraginta fermè capti sunt, & quidam illorum trucidati, inter quos Petrus de Populo vocatus, capite abscisso, heu miser, exhalauit. Alter verò, Priscianus nomine, Ciuitatis Notarius, ibi mòrtuus est vulneribus multis afflictus. Decem verò vulneratorum, qui de captione euaserunt post dies quadraginta mortui sunt intra Ciuitatem. Cùmque taliter Ciues Beneuentani capti, trucidati, & morti dediti essent, timor continuò Ciuitatem inuadit Beneuenti, & luctus, quòd, si lector adesses, mori cum eis putares, & afflictione multa deficere. Nocte itaque insecuta, Ciues, qui capti fuerãt, vinculis districti sunt, & alligati. Mane autem facto, die quidem Dominico, ad Dominum Papam veniunt quidam de Ciuibus Beneuentanis viri sapientes, & discreti, qui omnia, quæ Apostolicus exquisierat, assecuti sunt, continuò captiuos Ciues Beneuentanos, quos Teutonici comprehenderant Dominus Apostolicus absolui iussit, & ad propria reuerti. Et sic sacramentis firmatis, fidelitatem Domino Papæ complures Ciuium, qui ad ipsũ Pontificem exierant, iurauerunt. Cùmq; taliter sacramenta illa perficerentur, vir quidam Taquintus nomine, Ciuis Beneuentanus, quique per triennium exulauerat, vltionem reddere de acceptis excogitans, Teutonicos omnes submouit, vt Ciuitatem

tem

tem ingredientes,quot possent, caperent, & bona eorum auferrent; qui cursu rapido armis acceptis insiliunt,& vsque Portam Ruffini festinauerunt, sed quia Portam illam hi,qui intrinsecus erant, firmiter clauserunt,Ciuitatem ingredi non potuere. Fama itaque tantæ inuasionis cum ad aures Pontificis Innocentij peruenit, prædictum Ducem Henricum vocari mandauit, vt exercitum illum compesceret, & à tali mortifero aggressione illum prohibeat.Confestim Dux ille peruolat,& totum illum exercitum ad Castra reuerti mandauit; sicque Ciuitas ab eorum inuasione euasit. Iaquintus verò ille per clauicam, quæ Sancti Renati vocatur, ingrediens, cum quibusdam consocijs suis ad sacrum Palatium Curiæ festinans perrexit, & Crescentium Cardinalem Pontificis Innocentij aduersarium, qui tunc ibi occultabatur comprehendit. Nec mora,per plateam illum ducentes ad Dominum Papã captiuum illum transmiserunt; deinde in eadem platea,Bernardum, qui Comes Palatij vocabatur, eiusdem Pontificis contrarium Iaquintus ille inuenit, quem audacia assumpta capere conatus est, quatenus eum in captionem prædicto Apostolico delegaret; qui Bernardus videns se sic turpiter capi,quibusdam socijs suis secum equitantibus exclamauit,vt quantocyus succurrant, & eum à tanta captione eripiant, qui statim ensibus euaginatis Iaquintum illum feriunt, & plagis crudeli manu impositis terratenus illum de equo prosternunt,& sic Bernardus ille à captione illa liberatur.Inuadit igitur Ciuitatem illam timor mirabilis,& bonis suis oblitis, Ciues attoniti ruinã inauditam,& deprędationem metuebant. Præfatus

autem

autem Iaquintus ita crudeliter vulneratus ad manus quorumdam ad sororis domum perducitur, & sic nouem dies sine sensu, & memoria aduiuēs mortuus est. Dominus autem Apostolicus sic illum vulneratum, & mortuum, suaque sponte taliter fuisse perductum audiens, vt erat sapientis animi, & pacifici cordis, nullam cum Beneuentanis, qui eum interfecerāt, excitauit quæstionem. Rossemannus autem, qui tunc contra voluntatem ipsius Apostolici Episcopus fuerat, & qui Ciuitatem violento nomine tenuerat, noctis silentio timore coactus fugijt. Quibus omnibus ita peractis, ita prædictus Falco Iudex, & Roffridus Iudex, & Falco Abbatis Falconis, & Saductus, & Pando, & Potofridus, & Adonibezet, qui per triennium exules fueramus, cum alijs Beneuentanis similiter exulibus, licentia prædicti Pontificis ad propria reuersi sumus. Cęlestis quidem Regis magnalia laudantes, qui post tribulationem, & fletum exultationem inducit. Præfatus autem Apostolicus supranominatum Girardum Cardinalem ad Ciuitatem mandauit, vt à Ciuibus vniuersis fidelitatem acciperet, quod & factum est.

His omnibus ita euolutis, Pontifex Innocentius sacramentis fidelitatis acceptis, consilio habito, iter arripuit VIII. Kalend. Iunij, vt ad Imperatorem nominatum festinaret; veniens autem ante Portam Summam, populum Ciuitatis, qui eum ibi præstolabatur, Pontifex ipse taliter allocutus est: Gratias vobis agimus, fratres, & Domini, quia corde hilari, & voluntate sincera fidelitatem nobis peregistis; rogo itaque fraternitatem vestram, & probitatem, vt pacem teneatis, & constantiam iustitiæ inter vos; Ciuita-

uitatem verò intrare modò nō possumus pro multis,varijsque negotijs,quæ cum Domino Imperatore definiēnda decreui. Sed his,diuina clementia definitis,ad vos reuerteremur , & de Ciuitatis vtilitate tractabimus;nunc verò prædictum fratrem nostrum Cardinalem Girardum vobiscum morari permittimus,qui erga vestras vtilitates assiduè inuigilabit,& pacem inter vos continebit.Hæc,& his similia Pontifex ipse vbi allocutus esset,iter cæptum arripiens, ad prædictum Imperatorem tetendit Lotharium, quem super Ciuitatem Barensem eam acriter obsidentem inuenit. Cardinalis igitur nominatus Girardus iussu prædicti Apostolici in Beneuentana Ciuitate moratus est,& confestim sacrum Beneuentanū Palatium ascendens , Ciuitatis vtilitates, data pace circumquaque,operabatur.Inter cæteras eius dispositiones præcipuè pacem tenendam viribus totis, ore,& corde prædicabat. Prius verò quàm Apostolicus de Ciuitate discederet, Octauianum Subdiaconum,virum prudentem , & sapiētis animi,Rectorem Beneuenti ordinauit,qui simul cum Domino Girardo statum Ciuitatis,& pacis firmamentum studiosè regebat. Cumque Pontifex ipse apud Imperatorem peruenisset cum præfato Duce Henrico, honore mirabili,& gaudio ab Imperatore suscipitur. Deinde Barensis populus Castellum Ciuitatis,quod pro eorum afflictione Rex Rogerius fabricari iusserat, valde terribile,& munitum expugnauerunt, sicque per quadraginta dies illud obsidentes cum Teutonicorum auxilio,virtute multa Castellum illud comprehenderunt,& terratenus prostrauerunt. Custodes autem Castelli,quia iam amplius illud defendere

non poterant, capti, & trucidati, & in mare præcipitati sunt. Sicque de tali, tantaque victoria tota Italia, & Calabria, Siciliaque intonuit, & Regi cęlorum gratias agens de tanti Tyranni gutture eripi gaudebat. Inde maritima omnis vsque ad Tarentum, & Calabriam ad Imperatoris fidelitatem alligari satagebat. Cumque Castellum illud Barense taliter cōprehensum est, super Ciuitatem Melfium Apostolicus, & Imperator venerunt, & eam viriliter obsidentes, diebus non multis elapsis, comprehenderunt, & suæ obtinuerunt fidelitati. Hæc inter Pisanorum exercitus, sicut iurauerat, centum nauigijs armatis ad Ciuitatem peruenit Neapolitanam. Nec mora; iussu prædicti Imperatoris super Ciuitatem Amalphitanam festinat, excogitans igne, ferroque eam depopulari. Ciues autem Amalphitani, consilio salutis inuento, pecunia multa data, ad Imperatoris, & Pisanorum permansit fidelitatem; Inde super Rebellum, & Scalam properantes eas inuadunt, & vniuersa eorum bona diripientes, in ore ignis, & gladij eas consumunt. Viros quoque, & mulieres cum eorum paruulis captiuos perducunt, sicque super tali vindicta gauisi, vltra quàm credi potest, insultant. Interim præfatus Imperator, & Apostolicus Ciuitatem dimisit Melfium, & Ciuitatis Potētiæ fines descendit: ibique iuxta fluenta de lacu Pesele per dies fere triginta moratur. Inde vniuersa Apuliæ oppida, & Ciuitates ad suum Imperium alligauit. Et his actis mandauit Imperator, vt Pisanorum exercitus Salernum obsideat; pręcepit quoque Roberto Principi, & Magistro militum Neapolitanorum, vt viribus totis, & armis simul cum Pisanis, eandem Salernita-

nita-

nitanam obſiderent Ciuitatem; quod & factum eſt XV. Kalend. Auguſti. Quinetiam Rainulphum Comitem, quem affectione multa ſecum detinebat, mille Teutonicorum viris ei datis, ſuper Ciuitatem ipſam Salernum deſtinauit: quibus ita conuenientibus prope muros obſederunt. In Ciuitate illa reuerà quadringenti milites aderant, qui Ciuitati inuigilantes, Piſanos, & Principem, ſuoſque omnes quotidie expugnabant. Quadam itaque die, ſicut accepimus, certatum ad inuicem validiſſimè eſt inter eos, & de militibus illis Rogerij Siculorum captiui ducti ſunt, & alligati. Conſules prætereà Piſanorum, Ciuitatis conſtantiam aſpicientes, quia talis, tantaque caterua militum intererat, conſilio communicato, lignorum machinā mirabiliter, mirabiliuſq; excelſam, & vltra quàm credi poteſt, terribilem conſtrui, ſummaque cum feſtinatione leuari mandauerunt. Vnde factum eſt, quòd populus Ciuitatis mortis periculo oppreſſus mortem expectabat. Audiens autem Imperator Ciuitatis Salernitanæ conſtantiā, & quia igne, ferroque Piſani eam obſidebant, conſilio inuento, ſimul cum Domino Apoſtolico ad eandem Ciuitatem celeriter feſtinauit. Sequenti igitur die ſapientes Ciuitatis ad ipſum Imperatorem venere, & pactis interuenientibus, Ciuitatem ipſam ſuo Imperio ſubmiſerunt. Quidam verò militum illorum, ſecuritate accepta, licentiam exeundi impetrarunt, quidam vero & prædicti Rogerij Proceres ad turrem maiorem, quæ ſuper Ciuitatem erat, confugerunt. Sicque Ciuitas ipſa in gaudium conuerſa, ſub tali, tantoque Imperio exultabat. Audiens autē populus Piſanorum Ciuitatem Salerni ſine eorum

consilio, & voluntate ab Imperatore captam fuisse mirabiliter contristati sunt, & furore arrepto machinam lignorum factam combusserunt, & paratis nauigijs Pisas regredi disponebant, sed Apostolici Innocentij precibus, & promissionibus coacti ad Imperatoris voluntatem reuersi sunt. Sicque Castrum illud Turris maioris pro eorum discordia dimissum est. His ita peractis præfatus Imperator, & Apostolicus Castra inde amouentes, Abellinum venerunt; deinde Beneuẽtum, & iuxta fluuium Caloris ex hac parte Vbiani, ad Ecclesiam Sancti Stephani castrametati sunt, secundo die stante mensis Augusti. Cũ autem Abellinum venisset Apostolicus ipse Innocẽtius Ducem ad defensionem Apuliæ ordinare nomine suo satagebat. Imperator verò nomine suo, contra voluntatem Apostolici ordinare volebat. Vnde factum est, vt per triginta fere dies ad inuicẽ discordatum sit, sed sapientum consilio communicato, discordia talis destructa est. Quid multa? diuina fauente clementia, & ipso Imperatore fauente, omnibusque suis, Apostolicus nomine suo ad B. Petri fidelitatem Comitem Rainulphum virum vtiq; prudentem, & discretum in Ducem elegit, & eo electo vexillum ad honorem Ducatus Apostolicus, & Imperator in conspectu omnium ei tradiderunt, & confirmauerunt. Vnde nemo tempore isto viuentium recordari poterit, tali lætitia, & honore Ducẽ aliquem fuisse electum. Cumque taliter in prædicto loco castrametati sunt, triduò post, die videlicet Kalendarum Septembris Imperatrix nomine Florida, militibus ferè centum assumptis ad Ecclesiam Beati Bartholomæi Apostoli venit Portam auream ingrediens,

diens, & Missarum solemnia ibi audiens, pallium quoddam super Altare Beati Bartholomęi,& libram vnam argenti obtulit. Præ gaudio verò Beneuentanus populus vtriusque sexus, quia per innumera annorum curricula Imperatricem, siue Imperatorē non vidimus,cursu præcipiti ad ipsam intuendam Imperatricem ex omni parte Ciuitatis festinauimus,& gratias Deo agētes exultauimus, quia, quod Patres, Aui, Proaui videre non potuerunt, temporibus nostris vidimus. Ea autem Basilicam ipsam B. Bartholomæi egrediens per mediam plateam Ciuitatis ascendit, & per Portam Summam exiens ad exercitum suum remeauit. Triduò autem post Imperatricis aduentum præfatus Apostolicus Beneuētanā Ciuitatem intrauit,& à Clero, & populo vniuerso honorificè susceptus est. Altera autem die adueniente in sacro Beneuentano Palatio sedens in conspectu Cleri,& populi Beneuentani clamauit,vt si quis contra personam, siue electionem Gregorij Beneuentani electi canonicè,& rationabiliter opponere vellet,libera fronte opponeret: sed clementia diuina opitulante,& quia electus ipse vitam suam religiosè custodierat, nemo Ciuium cōtra eius electionem obiecit. Apostolicus itaque hoc aspiciens gratias Deo egit,& ipse de persona, & vita electi testificatus est honestè, & religiosè, & eidem electo præcepit,vt de peccatis suis confiteatur, & die Dominico adueniente,Spiritu sancto cooperante consecrationem acciperet. Quid multis? die adueniente Dominico Apostolicus ipse Ecclesiam Episcopij descendit,quinto die videlicet intrante mensis Septembris Electum ipsum consecrauit,ad cuius consecratio-

cratio-

crationem Patriarcha interfuit Aquileiæ,& complu res alij Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Teutonicorum viri Religioſi. Lector ſi intereſſes, reuerà miratus diceres Achiepiſcopum quemlibet Beneuentanum tāto honore, & reuerentia conſecratum nunquam fuiſſe, & eo conſecrato Apoſtolicus ipſe Palatiū reuertitur. His ita peractis Iudices,& ſapientes Ciuitatis eundem Dominum Papam precantur, quatenus apud Imperatorem intercederet, vt de antiqua afflictione, quam Ciuitas longè, latèque perpeſſa eſt, Imperator ipſe Beneuentanos liberaret; videlicet de vinearum fidantijs, & angarijs, terratico, & de omnibus redditionibus, quas Normandis reddere ſoliti ſunt, quoniam quidem nos, & Patres noſtri, Aui, & Proaui Deum orauimus, vt Imperatoris aduentum partibus iſtis largiri dignaretur, per cuius aduentum libertatis vigorem, & ſecuritatis conſequeremur. Nunc verò Pater ſanctiſſime, & quia voluntas, & poteſtas conceſſa eſt bene nobis faciendi, lacrymis omnium oramus, vt de tanto periculo tributorum Ciuitatem B. Petri eripias. Apoſtolicus itaque pietate diuina correptus ſuper Ciuitatis longa afflictione condolens Patriarcham Aquileiæ, alioſque Cardinales, & Girardnm ſpecialiter Cardinalem ſuum Presbyterum, virum valdè venerabilem, & diſcretum ad Imperatorem direxit, qui foras in pręfato loco caſtrametatus erat, expoſtulās, vt Comiti Rogerio de Ariano præciperet, eiuſque Baronibus, vt fidantias,& omnes redditus, quos de hęreditatibus Beneuentanorum habere ſolitus erat, quietus dimitteret. Imperator itaque precibus Apoſtolici acceptis, abſq; mora, vocari fecit prafatum Comi-

Comitem, vt cum Baronibus suis veniret, & sacramento interueniente, petitionibus Apostolici obtẽperaret. Comes itaque adueniens coram Imperatore confessus est, se hoc iurauisse, & confirmauisse tempore Comestabuli Rolpotonis, qui pro Ciuitate hoc petierat. Denique Barones, quos secum duxit, iurare coegit, sicut Apostolicus exigebat. In primis Alferius Draco, & Robertus de la Marra, & Bartholomæus de Petrapulcina, & Tadeus de la Greca, & Girardus de Lanzulinu, & Sarolus de lo Tufo, & sic iurauerunt. Iuro, & promitto, quod ab hac hora in antea non quæram, nec quęri permittam de cunctis hæreditatibus Beneuentanorum fidantias, angarias terraticum, oliuas, vinum, salutes, nec vlla dationem, scilicet de vineis, terris asperis, syluis, castaneetis, & Ecclesijs, & liberam facultatem tribuo in hæreditatibus Beneuentanorum venandi, aucupãdi, & in eis, & de eis quodcumque voluerint faciẽdi, & per hoc mercatum Ciuitati non disturbabo, nec disturbari consentiam. Hæc omnia attendam bona fide sine fraude. Taliter eis iurantibus, præcepit Imperator, vt alios suos Barones Montisfusculi vocaret ad idẽ sacramentum faciendum. Quibus actis, præfatus Girardus Cardinalis cum sapientibus Ciuitatis omnia hæc Domino Papæ retulerunt. Hoc sacramentum factum est sexto die intrãte mensis Septembris. Altera autem die idem Girardus Cardinalis cum Iudicibus ad Imperatorem tetendit, vt ab ipso Comite, & suis Baronibus sacramentum huiusmodi acciperet. Comes verò Rogerius sacramentum illud facere noluit, confitens se tempore præterito illud fecisse, suos verò Barones de Montefusco iurare præcepit,

pit,

pit, videlicet Raonem de lo Tufo, Accardum, Gemundum, Eternum, Onfridum, cæterosque, qui circa Beneuentum fidantias accipiebãt, & his taliter actis Saluatori Deo, & Innocentio Papæ gratias egimus, cuius virtute, & gratia tantam consecuti sumus libertatem. Quibus ita peractis præfatus Imperator de prædicto loco castra amouens, viam Romam redeundi arripuit, qui ante Portam Summam cum toto suo exercitu transiuit, & prædictus Apostolicus cum illo festinauit nono die intrante mensis Septembris. Tunc ipse Imperator castrametatus est, vbi tres Sancti nominatur; deinde Capuam petens, Romam transierunt. Quid multa? Imperij sui altitudinem, & Palatia Imperator ille repedauit. Apostolicus autem Innocentius Palatium Lateranense audiuit. Audiens itaque nominatus Rex Rogerius Imperatorem illum viam redeundi arripuisse, exercitu conuocato Salernum venit; continuò super Nuceriam veniens, illud suæ obtinuit potestati, deinde castra amouens totam Terram Rainulphi Comitis obtinuit; inde procedens Capuam furore multo, & tempestate comprehendit, & eam igne, ferroque depopulatur; vniuersa siquidem Ciuitatis illius spolia, & diuitias partim igne, partimque virtute consumi præcepit; Ecclesias quidem, & earum ornamenta diripuit, mulieres quoque, & sanctimoniales in opprobrium cõuersæ sunt, & his taliter euolutis Abellinum, & vsque ad confinia Beneuenti obtinuit. Cõfestim Magister militum Sergius Ciuitatis Neapolitanæ ad suam conuertitur fidelitatem; deinde Iudices Beneuentanæ Ciuitatis cum alijs Ciuibus Regem ipsum adeuntes ad Anacleti fidelitatem, &

ipſius Regis amorem Ciuitatem ſubmittunt Beneuentanam, Innocentij Papæ fidelitatem paruipendentes,& his actis conuocato exercitu Ciuitatem Beneuentanam applicuit, & ante Portam Summã medio menſe Octobris tranſiens ad Montem Sarchum feſtinauit,quod ſuæ obtinuit poteſtati. Et inde procedens ſuper Ciuitatem Comitis Riccardi curſu volucri properauit, quam Comes ille dimittẽs ad Ducem confugit Rainulphum; ſicque Ciuitatẽ illam ſuæ voluntati alligauit. Inde Montem Coruinum capiens in ore ignis, & gladij illud conſumi præcepit, & ſpolia eius diripuit. Dux igitur Rainulphus memoratus audiens Regem illum ob eius cõfuſionem Apuliam fuiſſe ingreſſum, & eius deſolationem quotidie tractare, Barenſem populum, & Tranenſem,Troianum, & Melphienſem, & mille quingentos milites congregauit,affirmãs prius morti velle ſuccumbere, quàm vitam ducere infelicem, & taliter Dux ille paratus prope Regis exercitum adiuit. Interea Abbas de Claraualle vir valde mirabilis, & diſcretus, qui ad Regem illum venerat pro tãti diſſidij infeſtatione ſedanda, inter Regem illum, & Ducem pacis fœdera alligare conatur: ſed pro multis,varijſque negotijs, quæ inter eos quærebantur,apud Saluatoris Dei potentiam nondum complacuit concordia alligari. Quid plura? Rex ipſe exercitum ſuum diuiſit, & ad bellandum illum viriliter ſtabiliuit, ſimiliter & Dux ille ſuos omnes ſapienter ordinauit. Primùm quidem Regis acies ordinata aggreditur, & inter Ducis armatos intrauit. Illicò acies illa Regis proſternitur. Rex autem,qui cum aliis aciebus ſuis armatis inerat,Dei aduenien-

te iudicio, timore perculsus ipse primum terga vertens in fugam conuersus est; sicque vniuersa Regis congregatio cursu præcipiti confugit, dimissis omnibus diuitiarum suarum apparatibus, & tentorijs, auri, argentique magnitudine infinita, quorum numerare copia non est humanæ scientiæ. Quid multa? Dux ille victor effectus de Regis exercitu comprehendit, & occidit, omnemque illam magnitudinem, diuitiasque tam ipse, quàm populus Barensis, & Tranensis, cæterique quos rogauerat ad propria locupletati detulerunt. Tria millia, sicut audiuimus, hominum in bello mortua sunt. Ibi Sergius Magister militum Neapolitanæ Ciuitatis mortuus est; ibi Eternus de Montefusco, & Girardus de Luzulino, & Sarolus de lo Tufo, & complures, quorum nomina pro difficultate numerandi silentio tegimus. Secundo verò die stante mensis Octobris bellum hoc actum est. Rex itaque nominatus taliter cum sequacibus suis aufugiens noctis tempore, altera quidem die ad Castrum Paludis peruenit, deinde Salernum festinauit, diebus autem non multis euolutis, Rossemannus Beneuentanus Antistes, consilio accepto cum Iudicibus Ciuitatis, & sapientibus quibusdam ad Regem ipsum consolandum, & seruitia Ciuitatis offerenda festinauit. Præcatur insuper, vt libertatem possessionum Beneuentanorum, quam supradictus Imperator concesserat, populo Beneuentano ipse largiretur. Rex igitur, precibus eorum acceptis, pro totius Ciuitatis amore inueniendo, priuilegio facto, & signato, omnes fidantias, & exactiones, quas soliti fuimus persoluere, condonauit, & priuilegijs pagina accepta gaudio ineffabili Ciuitatem sunt regressi

Bene-

Beneuentanam; priuilegij pagina ita est continens.

In nomine Domini Dei Saluatoris æterni Iesu Christi; Dominicæ Incarnationis anno 1137. mense Nouembri primæ Indictionis: Ego Rogerius Dei gratia Siciliæ Italiæ Rex, Christianorum adiutor, & clypeus, Rogerij primi Comitis filius: Regalis Excellentiæ nostræ prouocamur liberalitate fidelibus nostris tãquam de nobis bene promeritis beneficia ampliori manu debere impendere, vt non solùm fideliores inueniantur, sed vt cæteri spe retributionis adiuti in nostro seruitio promptiores habeantur. Eapropter Venerabilis Beneuentane Rossemanne Archiepiscope, qui semper in omnibus fidelis extitisti, petitionibus tuis, & Bernardi Beneuentani Comestabuli, & Beneuentanorum Iudicum, aliorumque plurimorum Ciuium clementius annuentes, quia vos semper nostros fideles experti sumus, pro amore Summi Regis, per quem subsistimus, & regnamus, & amore, & fidelitate vestra, quam in nobis habetis, & in antea habituri estis, dimittimus, & condonamus vobis ea omnia, quæ nos, & prædecessores nostri Normandi circa Beneuentanam Ciuitatem habuerunt, fidantias subscriptas, videlicet denariorum, redditus, salutes, angarias, terraticum, herbaticum, carnaticum, Kalendaticum, vinum, oliuas, releuum, postremò omnes alias exactiones tam Ecclesiarum, quã Ciuium, & omnia prædicta, & possessiones liberas facimus, & quietas vndecumque aliquid accipere soliti sumus; vt quamdiu in nostra permanseritis fidelitate, & nostrorum hæredum, liberi, & quieti vos, & vestri hæredes ab omnibus supradictis maneatis, & in vestris prædijs venandi, piscandi, aucupandi liberam facultatem habeatis, & vt firmiter hoc tenere valeatis

priuilegium istud sigillo aureo nostro signari fecimus: Siqua verò persona, quod absit, magna, humilisue huius nostræ concessionis paginam in aliquo violare præsumpserit, viginti libras auri purissimi in misericordia nostra Palatio nostro componat, præsensque priuilegiũ robur pristinum obtineat. † At huius concessionis iudicium per manus Henrici nostri Notarij scribi præcepimus, & bulla aurea insigniri. Anno Regni nostri septimo.

Cumque priuilegium hoc coram Beneuentanorum cœtu lectum esset, Deo Saluatori omniũ, prefatoq; Regi, & iam dicto Antistiti gratias egimus, quia quod Aui, & Patres nostri videre nõ potuerũt, libertatis, & securitatis donũ nobis dignatus est misericordia sua Iesus Christus largiri, & meritis nõ nostris offerre. Quid multa? ex tanto nobis concesso beneficio, & firmato, ciues vniuersi, seruitia, & honores præfato Regi polliciti sunt, & sine offensione ad eius præceptum famulari. Dux præterea Rainulphus supra memoratus audiens Regem illum sic deuictum, & animo consternatum cum paucis Salernitanam Ciuitatem fuisse ingressum, consilio habito, mille fere equites, & Apulorum peditum multitudinem congregauit; nec mora, Troiam dimittens captiuatam totam suæ alligauit potestati, & inde procedens super Comitis Rogerij de Ariano Comitatum aduenit, qui continuò Alferium Draco, & Robertum de la Marra, & Robertum de Petramaiori, & Robertum de Potofranco, aliosque Barones ipsius Comitis suæ subiugauit ditioni. Postremò eundem Comitem Rogerium ad suam coegit voluntatem. Quibus ita peractis Dux ipse prope Castellum Paludis suorum

vir-

virtute ſtipatus caſtrametatur, die quidem Kalendarum Decembris. Mirabatur interea populus Beneuentanus de Ducis illius Rainulphi continentia, & in prædicti Regis amore, & fidelitate, & Anacleti ſeruitio die, noctuq; ſimul cum Domino Roſſemanno Antiſtite inuigilabat.

Aliud quoque non tegendum ſilentio fraternitati veſtræ explicabo. Cum præfatus Abbas de Claraualle vir valde mirabilis,& diſcretus de fœdere pacis,& Eccleſiæ vnitate cum nominato Rege confabularetur,aſſiduè Rex ipſe cum Abbate illo ſtabiliuit, vt tres Cardinales ex parte Innocentij Papæ, qui eius interfuiſſent electioni ad Regem ipſum venirent,& tres ex parte Anacleti,& ordinem electionis vtriuſque Regi ipſi inſinuarent, deinde Rex ipſe ordine audito vtriuſque partis ſanctiorem,& iuſtiorem eligeret electionem,& ſic Spiritu ſancto fauente,ad pacis perueniret cum totius ſui Regni magnitudine firmamentum, quantum in ſui arbitrio, & ſcientia contineret. Cognouerat enim,firmiterque crediderat, totius mundi Chriſticolas parti fauere Innocentij,& eius Pontificatum venerari; ipſe verò ſolus cum Regni ſui latitudine diſcordabat. Continuò ad Innocentium Papam,& Anacletum delegatum eſt,& curſu rapido Regis poſitio deſtinatur. Placuit itaque eis,& conſilio eorum firmato ex parte Innocētij Aimericus Cancellarius,& Girardus Cardinalis vir valdè venerabilis ſimul cū prædicto Abbate de Claraualle Salernum ſuper huiuſmodi electione ventilanda aduenerunt. Ex parte verò Anacleti Matthæus Cancellarius,& Petrus Piſanus Cardinalis, & Cardinalis alius nomine Gregorius ſimiliter

liter accelerauere. Quibus ita congregatis Rex ille, vt erat sagacis animi, prouidique consilij prius partem Innocentij quatriduò vsque ad occasum mirabiliter, & vltra quàm credi potest, examinauit; sequenter autem Anacleti partem quatriduo similiter perscrutatus est. Studiosè igitur,& diligẽter partibus vtriusque electionis auditis, Rex ipse Clerum omnem,& populum Ciuitatis Salernitanæ congregari mandauit, & Episcopos, & Abbates Monasteriorum,qui conuenerant, & coram eis taliter exorsus est:Domini,& fratres credimus vestram non latere prudentiam, qua de re Cardinales istos partes vtriusque fecerim conuocari; putaui etenim, quantum nostræ attinet virtuti, tali, & tanto negotio finem imponere, & iustitiæ semitam euidenter sectari,sed quia multis quæstionibus, varijsque responsionibus animus noster impeditur, solus ego super hoc tanto negotio finem impendere nequeo: vnde si Dominis istis Cardinalibus videtur, ordinem vtriusq;scribant electionis,& ab vtraque parte vnus mecum in Siciliam descendat Cardinalis, vbi, fauente Domino Natiuitatis Iesu Christi Saluatoris festiuitatem celebraturi sumus,ibique sapientes Archiepiscopos, Episcopos, aliosque inueniemus prudentis animi viros,quorum consilio Anacleti partẽ vsque modo sectatus sum: tunc enim ipsorum, aliorumque sapientum consilio super hoc negotio, diuina inspirante clementia,certissimum finem, quantum meæ attinet potestati,imponemus. Cardinalis ad hæc Girardus respondit: Sciatis reuerà,quoniam ex parte nostra ordinem partis nostræ nos omnes scribemus: audistis enim ex ore nostro seriem electio-

ctionis, audiſtis omnia, quæcumque circa nos geſta ſunt: Cardinalem quidem mittemus Guidonem de Caſtello ſapientem vtique virum, & diſcretum, qui vobiſcum, ſicut petitis ad Siciliam veniat, deinde ſicut ſapientiæ veſtræ placuerit, perficiatis, Spiritus ſanctus paraclitus cor veſtrum illuminet, & corde recto ad Eccleſiam, & veritatis lumen perducat. Et his actis vnuſquiſque ad propria remeauit. Altera die adueniente prædictus Girardus Cardinalis cum ſuis reuerſus eſt: ſolus autem Guido præfatus Cardinalis remanſit cum Rege profecturus, ſicut ſtatutum eſt. Ex parte verò Anacleti ſimiliter Cardinalis alius deſtinatur. Quibus patratis nauigio parato Rex ipſe ad Siciliam transfretauit. Dux præterea Rainulphus iam nominatus præfatum Caſtellum Paludis viriliter obſedit, quod prælijs multis, & machinationibus quotidie expugnabat. Videns autem Dux ipſe Caſtellum illud capere non poſſe, conſilio habito, Caſtellum illud dimiſit, & in finibus Alifanis ſeceſſit; qui continuò Ciuitatem illam, & munitionem Caſtelli comprehendit, & ſuæ obtinuit poteſtati.

Hoc anno Anacletus, qui ſub nomine Pontificatus aduixit, ſeptimo die ſtante menſis Ianuarij mortuus eſt, qui ſedit annis ſeptem, & menſibus vndecim, & diebus vigintiduobus. Innocentius Itaque Pontifex continuò viribus ſumptis, & amicorum virtute accepta contra inimicos viriliter inſiliuit. Roſſemannus igitur Epiſcopus totius Ciuitatis tintinnabula Beneuentanæ pulſare præcepit, mortem ipſius Anacleti ſignificando.

Hoc anno prędictus Imperator cum ad Imperium ſuum

suum reuertebatur, mortuus est in partibus Tusciæ, & eo defuncto Corradus ad Imperium vnanimi voto sublimatus est.

Anno 1138. & nouo anno Pontificatus Domini Innocentij Secundi Summi Pontificis mense Martio primæ Indictionis. Cum prædictus Anacletus mortuus esset, Cardinales sui, consilio accepto à fratribus ipsius Anacleti, ad Regem miserunt Rogerium ipsius Anacleti mortem significantes, vt si ei placeret, Papam constituerent. Rex itaque vt Domini Papæ Innocentij partem impediret, voluntati eorum assensit, & Papam eligendi potestatem dedit; qui Romam reuersi fautoribus eorum congregatis, medio mense Martio, Gregorium Cardinalem Papam sibi, & inuasorem constituerunt, Victoremque eum vocauerunt. Sed Dei misericordia auxiliante, hæresis illa, & inuasio pauco tempore regnauit. Diebus autem nõ multis euolutis, fratres prædicti Anacleti, tantam cognoscentes turbationem, in se reuersi, Domino fauente, cum prædicto Domino Innocentio Papa pacis firmamentum composuerunt, & ipsi, & omnes eius aduersarij ad eius fidelitatem conuersi sunt, & sceleratus ille, qui sub Victoris nomine apparuit, vestem, & Mitram deposuit, & ad voluntatem Pontificis Innocentij peruenit. Sicq; gaudio magno, & gloria exultationis tota Romana Ciuitas exultauit, & Pontifex ipse Innocentius ad vnitatem Ecclesiæ, & concordiam, auxiliante Domino, perducitur. Diebus autem non multis euolutis prędictus Apostolicus consilio accepto Albanum venit disponens, exercitu congregato ad Ducem Rainulphum venire, sed infirmitate percussus venire nõ potuit.

potuit. Interea Rex Rogerius congregato exercitu in finibus venit Apuliæ, cogitans Ciuitates ſibi ab Imperatore ablatas ſuæ ſubmittere poteſtati. Dux igitur Rainulphus Regis illius ſentiens aduentum, totius Apuliæ partes ſubmouit, vt contra eius rabiem vnanimiter inſiſtant. Nec mora, curſu rapido ad Ducem feſtinant nominatum, & ſic contra Regis illius ferociam menſibus fere duobus reſiſtunt. Hæc inter, ſicut nobis eſt relatum, prædictus Rex Dominum Papam Innocentium in Patrem, & Dominum accepit, & Ciuitati Beneuentanæ, & per totius Regni ſui partes mandauit eum Patrem, & Dominum accepiſſe. Nos autem literis eius acceptis Dominũ illum, & Patrem vocauimus; quibus peractis Rao de Fraineta Beneuentanæ Ciuitati, & Regi Rogerio rebellis apparuit, & vineas Beneuentanorum incidi mandauit. Ciues itaque conſilio accepto Raonis illius infeſtationes Regi nominato mandauerunt, vt citiſſimè eos ab illius aduerſitatibus eripiat. Rex illicò, congregato exercitu, iter arripuit, & in ipſius ſui aduentus virtute Montemmaranum, & Caſtella alia comprehendit, & igne comburit. Inde ſuper Ceppalunum adueniens ſimul cum Beneuentanis illud obſedit, & die ipſa villam ruſticorum comprehendit, & eorum bona deprędata ſunt, & domos omnes eorum deſtructæ. Sequenti verò die turres, & munitiones Caſtelli in poteſtate Regis datæ ſunt. Rao etenim de Fraineta timore Regis coactus Caſtellum illud triduò ante exierat cum vxore, & ad Ducem feſtinauit Rainulphum ſimul cum Raone de lo Tufo, & Orrico de Sarno, qui ſimiliter faciem Regis fugientes Caſtella ſua dimiſerunt. Ciues con-

tinuò Beneuentani Regem precantur ſuppliciter, vt Caſtellum illud Ceppaluni Ciuitati contrarium, ad deſtruendum largiatur. Quid multa? Rex ipſe petitionibus populi fauens permiſit ad diruendum. Nec mora, cateruatim Beneuentanus populus feſtinat ad deſtruendum, & ſic radicitus vniuerſa ædificia Caſtelli euulſa ſunt, & Ciuitas tota ſuper illius gaudebat deſtructione. Nam ſi vniuerſas crudelitates, & pericula, quæ ab illius Caſtelli Dominis paſſi ſumus, deſcribere vellem, nec lingua dicere, neque ſtylo pronunciare poſſem. Vnde Deum laudantes Regi gratias egimus, qui nobis illud ad deſtruendũ conceſſit. Et his actis præfatus Rex Capuanos fines adiuit, & Caſtellum, quod Caluum dicitur, comprehendit. Dux præterea Rainulphus exercitu congregato horis omnibus inuigilabat, vt Regem illum virtute inſiliat, & accipiat vltionem. Rex vero, vt erat ſapientis conſilij per montana quæque, & loca ardua caſtrametatur, & ſic Ducis vitabat prudentiã, & virtutem, vnde Dux ille vehementer condolens mente, & corpore fremebat, quia cordis dolorem oſtendere non poterat. Nouiſſimè apud Alifas moratur, èxiſtimans Regem illum Alifis venire. Rex verò, vt diximus, Ducis conſtantiam fugiens à Caſtello Caluo reuertitur, & in finibus Sanctæ Agathes tentoria ſua poni præcepit, Beneuentum venire diſponens; & inde amoto exercitu caſtrametatus eſt prope Beneuentum, vbi dicitur Plancella, & ibi manſit duobus diebus. Tunc accepto conſilio inde receſſit, & diſtricto exercitu flumen tranſiuit Caloris, & Caſtra poſuit ſuper Pontem Valentinum, manſitque ibi duobus diebus. Dux autem nominatus Rainulphus,

phus,vt erat prudentis animi, in finibus morabatur Petræmaioris,pertractās,vt Castellum Apicis, quod Rex minabatur obsidere,virtute,& animosè illud liberaret.Rex itaque nominatus Beneuentanos precatur,vt in eius auxilio vnanimiter festinarent,Rossemannus igitur,qui tunc Præsul aderat, amore Regis coactus Ciues vniuersos rogauit,& in eius mandauit auxilio. Audiens autem Rex ipse Castellum Apicis à militibus,& viris prudentibus armatum fore,consilio accepto,castra amouit, & Petræpolicinæ Castellum aggredi præcepit, & igne, ferroque illud depopulatur; & inde procedens Castella alia comprehendit, & comburi mandauit. Pontem Landulphi,Farnitum,Campugattari,& Guardiam, & Ciuitatem comprehendit Alliphami,& igne consumpsit, vniuersam quidem substantiam Ciuium, & Ecclesiarum ornatus,galiotæ Regis, & turba innumera prædonum,quæ eum sequebatur, comprehendit,rapuit,dispoliauit,& vnusquisque,prout potuit,dispartitur. Lector itaque,si adesses,super tali,tantaque Ciuitatis strage,& confusione turbatus deficeres,& firmares à Græcorum tempore, & Paganorum tantam in Christianos ruinam, & combustionem non accidisse. Cumque taliter Ciuitatem illam Aliphā consumasset,exercitu inde amoto,in finibus festinauit Benafri, Ciuitates illas suæ submittere potestati. Continuò iussu crudelitatis à Rege illo iniuncto,Ciuitatem illam Benafrum aggredi, & expugnari mādauit.Ciues autem,prout poterant, & se, & Ciuitatem defendebant. Rex itaque eorum constantiam aspiciens,crudeli manu iussionis minatur, vt Ciuitatem illam insiliant. Continuò peccatis imminenti-

bus Ciuitas illa valde munita,& diuitijs plena capitur,& Ciuium omnium bona, & diuitiarum magnitudines ab hostibus capiuntur, & diuisæ per partes ad nihilum sunt conuersæ. Viri itaque,& mulieres, paruulique eorum per montana fugiunt, omnibus eorum bonis in manibus rapientium, & prædonum dimissis,sicque Ciuitas illa,& turrium eius munitiones in potestate Regis subacta est. Et tali crudelitate audita Præsentianum Castellum,& Roccaromana ad Regis voluntatem conuertitur, & alia Castella circumquaque contigua. Quibus actis Rex inde reuertens Beneuentum venit,& ad Paludis Castellum castrametatur duodecimo die mensis Septembris intrante. Dux interea Rainulphus, qui tanto Regi resistere non poterat, dolore cordis concussus circa Aliphanos fines morabatur. Inde procedens Rex ipse ad Ciuitatem Melphium iuit, putans eam suæ submittere potestati, quod obtinere non potuit, & inde reuersus super Castellum Toccum adiuit. Continuò machinas lignorum fieri mandauit, virtute quarũ turres Castelli illius, & munitiones destruerentur;sicque pars quædam turrium diruta est. Dux interea Rainulphus circa eum quotidie inuigilabat, ne Rex ille terras Rogerij Comitis de Ariano inuaderet. Populus autem Castelli, virtutem Regis, & furorem aspiciens sub eius potestate, & ditione colla submisit, & Castellum illud in eius dominatione subactum est tertio Kalend. Octobris, octo quidem dies Castellum illud Toccum obsedit. Quibus ita peractis, Rex ipse castra inde amouit,& tempore valde pluuiali Beneuentum venit, & ipse intra Ecclesiam S.Petri Apostoli prope Ciuitatem sitam

ca-

castrametatur. Totus quidem eius exercitus infra Ciuitatem hospitatus est Beneuenti, ibique mansit diebus tribus: tempus enim terribile pluuiarum, & valde periculosum inerat, & pro inueniēdis ad exercitum necessarijs, nullo modo adire valebant; vnde, sicut diximus infra Ciuitatem Beneuenti ad refocillandum exercitum commorati sunt. Rex interea nominatus Ciuitatem intrauit Beneuētanam quarto die intrante mensis Octobris, & Ecclesias, & Ciuitatis Palatia, & Curiam Apostolici studiosè perquisiuit, & exercitu refocillato Castra à Ciuitate amouit, & prope Castellum S. Seueri castrametatus est. Inde procedens Castellum Morcone suæ obtinuit potestati, & his actis Castellum Sancti Georgij, & Petræmaioris comprehendit. Comes igitur Rogerius de Ariano hæc audiens Apicis Castellum dimisit, & villanis omnibus, vt Regi obedirent, licentiam largitur, & ipse Ciuitatem intrauit Arianum; ibique confidens Ducis Rainulphi auxilium adinuenit; qua de re nullo modo ad Regis voluntatem peruenire voluit. Continuò Rex ipse Castellum Apicis suæ alligauit fidelitati, & Rex ipse ad Castellum Tamarū diebus quatuor moratus est. Præfatus autem Dux exercitu congregato prope Ciuitatem Arianum venit custodiens, ne Rex ipse quoquo modo eam inuaderet, & sic Rex ipse, & Dux adinuicem laborabant. Et his decursis prædictus Rex à Tamaro illo Castello discedens circa Melphitanos fines festinauit; & inde procedens Castellum S. Agathes valde munitum suæ obtinuit potestati, & alia Castella ibi contigua. Dux interea nominatus Ciuitatem regebat Melphium, ne Rex ille quoquo modo ingenio

eam

eam inuaderet: præfatus autem Rex cognoſcens Ducem Rainulphum iugiter contra ſe,& ſuos obſiſtere,& Apuliæ Ciuitates tueri, conſilio communicato,Caſtella,quæ comprehenderat,militibus,& viris armatis muniri, & obſeruari mandauit,& ipſe Rex Salernum adiuit, diſponens ad Siciliam reuerti,quam longo tempore dimiſerat. At Dux nominatus Barum deſcendit,& marinos fines viſitauit, populum omnem hortando, vt tempore opportuno, viribus ſumptis, & armis, contra Regem obſiſtant, qui vnanimiter, & corde deuoto paratos fore clamitabant.

Anno 1139. Dominicæ Incarnationis,& decimo anno Pontificatus Domini Innocentij Secundi Sũmi Pontificis,& vniuerſalis Papæ menſe Martio ſecundæ Indictionis, hoc anno præfatus Apoſtolicus Innocentius,octauo die intrante menſis Aprilis,Romæ Synodum celebrauit. Ad cuius ſacri Conuentus præſentiam Archiepiſcopi,Epiſcopi, & Abbates innumeri conuenerunt: ibique inter cætera,quæ,Spiritu ſancto mediãte,ſtatuta ſunt, vinculis excommunicationis alligauit Regem Rogeriũ prædictus Apoſtolicus Innocentius in præſentia omnium Catholicorum virorum,qui conuenerant, & eius omnes ſequaces. Hoc anno Rainulphus Dux,de quo in ſuperiori tractatu mentionem fecimus, ardentiſſimo febris Sinoche,calore correptus, vltimo die ſtante menſis Aprilis ex hoc mundo deceſſit apud Ciuitatem Troianam,quem Ducem Guillelmus venerabilis ipſius Ciuitatis Epiſcopus cum vniuerſo Clero, & populo diligenter,& honeſtè,lacrymiſque manãtibus ſepulturæ infra Epiſcopium tradiderunt. O

quan-

quantus luctus omnium, & virginum, & viduarum, puerorum, & ſenum vtriuſque ſexus, & militum, Ciuitatem illam inuaſit, quem ſi radicitus deſcribere tentarem, nec dies ſufficerent, nec copia deſcribendi. Barenſis itaque populus, & Tranenſis, Melphienſis, Canuſinus, & omnes, qui ſub eius dominio, & protectione confidebant, conſolatione oblita, crinibus euulſis, pectoribus laniatis, & genis, vltra humanum modum lugebant. Lugebant enim Ducem pijſſimum, & Patrem vniuerſorum, qui totius ſui Ducatus habenas dulcedine, & humanitatis ſuauitate, furore omni depoſito diſponebat. Quid multa? de mortis illius compaſſione inimicorum etiam acerbitas, & de eius prudentia condolens, lacrymanſque compatiebatur: ſicque tota ferè Italia de eius probitate, & prælijs, horis omnibus recitabat. Audiens autem prenominatus Rex Rogerius Ducem Rainulphum, virum bellicoſum, & magnanimum ex hoc mundo obijſſe, vanitatis, & elationis ſpiritu accenſus vltra humanum modum gauiſus eſt. Gauiſus vtique, & morte communi oblitus exęſtuat, animoq; concipiens, vt exercitu congregato Apuliæ fines inſiliat, eamque ſuæ ſubmittat ditioni, & fidelitati. Quid multa? ſeptem nauigijs armatorum paratis, & auri, argentique magnitudine ditatis, die ſeptimo ſtante menſis Maij, Salernum transfretauit. Continuò Clerus omnis, & populus Salernitanus Laudibus multis, Hymniſque ſonantibus Regem illum ſuſcepit. Nec mora, Rex ipſe literas omnibus ſuis circumquaque manentibus direxit, vt armis eductis ad eum conueniant. Literis itaque eius acceptis ad imperium eius obtemperauerunt; deinde Rex ipſe

exer-

exercitu congregato Beneuentum venit, & sic contra inimicos expugnandos festinauit.

Hoc anno IV. Kalend. Iunij, mons ille, qui prope Ciuitatem Neapolim esse videbatur, ignem validũ, & flammas visibiles proiecit, per dies octo, ita vt Ciuitates ei contiguæ, & Castra mortem expectabant, ex cuius incendio puluis niger, & horribilis exiuit, & vsque Salernum, & Beneuentum, & Capuã, & Neapolim puluis ille à facie venti peruolauit; ignis verò ille per dies octo visus est, de quo puluere Ciues multi Beneuentanorum, & ego istius operis descriptor collegimus, per dies verò triginta puluis ille super terram visus est. Cumque, vt supra dictum est, Rex Rogerius exercitũ congregasset, super Comitis Ciuitatem festinus adiuit, & Ciuitatem illam acerrimè expugnans suæ eam alligauit ditioni. Comes autem fugam petens Troiam ingressus est. Deinde Rex ille Ciuitates, & Castra Capitanatæ suæ obtinuit potestati. Dux præterea filius præfati Regis Ciuitates cunctas Apuliæ, & maritimas ad suum cõuertit Imperium, pacem omnibus, & securitatem affirmans. Barum quidem Ciuitatem valdè munitam obtinere non potuit; quadringentos enim milites Princeps Ciuitatis secum detinebat, præter Ciues quinquaginta millia habitantium. Dux itaque nominatus Ciuitatem illam Barum cognoscens, capere non posse, exercitu suo conuocato ad Patrem Regem Rogerium, qui in Troianis morabatur confinibus peruenit, & eis in vnum conuenientibus, studiosè tractare cœperunt, qualiter Ciuitatem Troianam suæ submittant potestati. Quatuor quidem millibus interiectis à Ciuitate Troiana Comes Rogerius

Ariani

Ariani cum ſeptingentis militibus de morte deſperatis morabantur. Ciues reuerà Troiani cum extraneis, qui ad eos confugerant præ timore nominati Regis Ciuitatem illam tuebantur. Rex itaque Ciuitatem illam ſic à tantorum virorum virtute munitã perſentiens ad Caſtellum Bacharezza ibi vicinum ducentos milites dimiſit pro Ciuitatis illius infeſtatione, & ipſe cum Duce nominato filio ſuo, ſimulq; eorum exercitu aduocato ſuper Ciuitatem Arianũ Comitis Rogerij venit. Continuò Rex ipſe Ciuitatem illam obſedit, & lignorum machinas ad expugnandum eam fieri mandauit. Ciues autem, & milites, qui cum eis erant, nihil ex his, quæ ingerebantur, metuebant; ducentos enim milites, & viginti fere millia armatorum in Ciuitatem introduxerunt. Rex itaque ſic eam paratam, & munitam aſpiciens caſtra amoueri præcepit, & furore cõmotus vineas, oliuas, & arbores, & ſata eorum, quæ inueniri poterant, incidi mandauit, & deuaſtari, & ſic Ciuitatem illam dimittens biduò per confinia illius moratus eſt.

Eodem tempore præfatus Apoſtolicus Innocentius prędictum Ducem Rainulphum obijſſe audiens, ſatis, ſatiſque condoluit, & conſilio communicato Vrbem Romam exiuit, mille Equitum caterua ſtipatus, & peditum multitudine copioſa, deinde ad Ciuitatem Sancti Germani peruenit. Cumque præfatus Rex Apoſtolicum illum Vrbe egreſſum perſenſit, Legatos ſuos prædicto Apoſtolico de pace mandauit, & voluntatem Apoſtolici, & petitionem pollicetur perficere. Apoſtolicus autem Legatos Regis honeſtè accipiens, Cardinales duos ad Regem

ipſum tranſmiſit, pacis, & dilectionis firmamentum deſcribens, & vt ad Ciuitatem Sancti Germani Rex ipſe feſtinaret. Quid multa? Cardinales illos Rex ille diligenter, & honeſtè accipiens, Ciuitatem Troianam, quam obſidebat dimiſit, & curſu rapido ad prædictum Apoſtolicum cum Duce filio ſuo, & exercitibus ſuis feſtinat; continuò per Legatos ſuos ab vtraque parte de pacis fędere interlocuti ſunt. Apoſtolicus itaque Principatum Capuanum à Rege petebat, quem iniuſtè Principi Roberto abſtulerat. Rex verò nullo modo Principatum illum reddere voluit, & ſic per dies octo diſceptatio talis inter eos habita eſt; & his actis præfatus Rex ſuo omni exercitu coaceruato ad terras, quæ filiorum Burelli vocantur, accelerauit, de quibus terris partem quandã caſtrorum ſuæ ſubmiſit poteſtati. Apoſtolicus autem, & qui cum eo erant, Regem illum in partes illas receſſiſſe cognoſcentes, Caſtrum quoddam nomine Galluzzum aggredi pręcepit, & deuaſtari. Nec mora, præfato Regi nunciatum eſt, qualiter iam dictus Apoſtolicus Caſtellum illud eſſet aggreſſus. Quid multa? curſu rapidiſſimo Rex ille ad terram Sancti Germani, vbi Apoſtolicus ipſe morabatur, peruenit. En ſubitò de Regis aduentu fama terribilis peruolat, & continuò caſtra Regis confixa ſunt. Apoſtolicus itaque, & Princeps Robertus Capuanus, & Romanorum militia Regis aduentum ſentiẽs caſtra eorum omnia amoueri iubent, vt in ſecuriori parte manerent. Dux autem Regis filius, mille fere equites accipiens ſic Apoſtolicum diſcedentẽ deprehendens inſidijs conſtitutis ſuper Apoſtolici milites inſiliuit, qui potentiam, & inſidias ſentientes

terga

terga vertentes fugam petunt, & secundùm vires per loca illa diuersa aufugiunt. Præfatus verò Princeps, & Riccardus de Sapacanina, & Romanorum multitudo euasit, multi verò militum, & peditum in flumine mortui sunt, multos in captione Regis fore audiuimus. Apostolicus autem Innocentius post suos omnes quasi securus incedebat. En ex improuiso militum caterua eum aggreditur: heu dolor, & illum comprehendunt, omnique suo thesauro, & ornatu diuiso, ducunt illum ante Regis aspectum, & sic contumelijs ditatum, captiuum illum in tentorio, quod Rex illi transmisit, intromittunt: & consequenter Apostolici Cancellarium Aimericum, & Cardinales captiuos perducunt. Decimo autem die stante mensis Iulij, Pōtifex ipse Innocentius captus est. O quantus luctus, & mœroris abundantia mentes fidelium, & Ciuitates Apostolici inuasit, quæ si radicitus describere vellem, nec dies, nec tempus sufficerent. Quid multa? Continuò Rex ille per legatos suos Pontifici Innocentio, quem captiuum tenebat, suppliciter, & vltra quàm credi potest, mandauit humiliter, vt pacis, & concordiæ manum componat. Apostolicus itaque se destitutum virtute, & armis, & desolatum aspiciens, precibus Regis, & petitionibus assensit, & capitularibus, & priuilegijs ab vtraque parte firmatis. Rex ipse, & Dux filius eius, & Princeps septimodecimo die stante mensis Iulij ante ipsius Apostolici præsentiam veniunt, & pedibus eius aduoluti misericordiam petunt, & ad Pontificis imperium vsquequaque flectuntur. Continuò per Euangelia firmauerunt B. Petro, & Innocentio Papæ, eiusque successoribus canonicè intran-

tibus fidelitatem deferre, cæteraque, quæ conscripta sunt. Regi verò Rogerio statim Siciliæ Regnum per vexillum donauit eius, Duci filio Ducatũ Apuliæ, Principi alteri filio eius Principatum Capuanũ largitus est. Die verò illa, in qua prædictus Apostolicus pacem cum Rege firmauit, B. Iacobi Apostoli festiuitas celebratur; VII. Kalendas Augusti. Et his actis, Missæ solemnia celebrauit Apostolicus ipse, vbi satis, abundèque de pacis continentia tractauit. Lætitia igitur, & gaudij abundantia vniuersos inhausit, & cęlorum Regem magnificãtes super pacis firmatæ, & concordiæ dextra lætati sunt. Beneuentanus itaque populus pacem audiens firmatam, & Regem voluntati Apostolici alligatum, tanto gaudio, & exultatione triumphat, quòd si ex toto describerem, deficerem in tempore, & locutione. Apostolicus igitur, pace firmata cum nominato Rege, Beneuentum ingressus est die Kalendarum Augusti, quem Beneuentanus populus honore multo, & deuotione cordis suscipiens, quasi B. Petrum in carne aspiciens, lætatus valde gaudebat. Rex autem foris Ciuitatem Beneuenti castrametatus est, quia Rex vsque ad Portam Sancti Laurentij cum Domino Apostolico comitatur. Die verò ipsa ad Vesperam Rex ipse Ciuitatem ingreditur, & Curiam Domini Papæ ascendens, cum eo aliquantum moratur, deinde ad Episcopium pergit, & B. Mariæ Basilicam & Bartholomæi Apostoli ingrediens pro salute sua orauit. Intrauit quoque Monasterium S. Sophiæ, & ante Altare S. Mercurij se prostrauit. Inde procedens claustra Monasterij, & Dormitorium, & Refectorium perambulauit, & Monachorum orationibus

se

ſe commendans, Ciuitatem exiuit per Portā Summam,& ad caſtra gaudens remeauit. Roſſemannus autem,qui contra voluntatem Apoſtolici quotidie pugnabat,Archiepiſcopus à Petro Leonis conſecratus,de Beneuento expulſus eſt,& miſer ipſe cum Domino Rege feſtinauit.Et his actis Caſtellum, quod Roſſemānus ille ad Portam Summam fabricari iuſſit,Dominus Papa deſtruxit: & in his diebus Ciues Neapolitani venerunt Beneuentum,& Ciuitatem Neapolim ad fidelitatem Domini Regis tradentes Ducem filium eius duxerunt, & eius fidelitati colla ſubmittunt.Præfatus prçterea Rex,exercitu amoto, Troiam adiuit,& Ciuitatem ipſam ſuç ſubmiſit poteſtati; Epiſcopus autem Troianæ Ciuitatis Guillelmus nominè, & populus Ciuitatis Legatos præfato delegauerunt Regi,vt Ciuitatem ingrediatur, & inter ſuos fideles,& amicos honeſtè maneat, & securè.Rex verò, Legatis acceptis,Non Ciuitatem, inquit,ingrediar,donec traditor ille, Raynulphus ſcilicet,inter vos manſerit. Continuò,qui miſſi fuerāt, Ciuitatem regreſſi Regis intentionem omnibus patefaciunt,& licet dolore commoti Ciues ex tanta Regis reſponſione, quatuor tamen militibus præceperunt, vt ſepulchro fracto cadauer Ducis Rainulphi extraheretur, & extra Ciuitatem educerent, vt furore Regis ſedato, ad eos pacificè ingrediatur. Iuſſerunt etiam inimici Ducis præfati cuidam militi nomine Gallicano, qui Ducis illius fideliſſimus fuerat,vt ipſe Gallicanus ob iniuriam Ducis defuncti,& eiuſdem Gallicani dolorem,tumulum frangeret, & Ducis oſſa pelli, & fœtori adhuc circumplexa manu ſua extraheret;qui Gallicanus timore coa-

ctus,

ctus,& ne tanti Regis furorem incurrat,(heu dolor) quasi mente hilari cum alijs, Ducis ossa inuoluta, vt diximus,eduxit. Continuò in collo Ducis defuncti funem ligari fecerunt,qui eius inimici extiterāt, & vsque ad Castellum Ciuitatis per plateas traxerunt, deinde reuersi vsque ad Carbonarium foris Ciuitatem, vbi stagnum luteum, putridumque inerat,Ducis ipsius suffocauerunt cadauer;heu nefas,& dictu mirabile,totam protinus Ciuitatem,timor, & luctus inuadit,quòd vnusquisque mortem optabat, & amicorum Ducis ipsius,& inimicorum (Regem quidem testor æternum, Iudicemque sæculorum) tale,tantumque factum horribile in generationibus præteritis, & inter Paganorum sectam nunquam legimus accidisse.Hæc siquidem crudelitatis potentia quid Regi illi profuit? quæ victoria, vel maiestatis gloria ei successit? sed vt mentis suæ furorem pacare desiderans,quod non potuit exercere in viuentem, operatus est in defunctum. Reuerà dum Dux prædictus vixerat, licet cum paucis adesset, ipse tamen Rex nullo modo circa Ducis ipsius aciem, & si cum decem millibus armatorum instaret, propinquare audebat. Vnde ei visum fuit,mentis suæ rabiem aliquantisper fore mitigatam. Sed redeamus ad causam.Dux itaque Regis illius filius factum huiusmodi audiens ad Patrem accessit audacter,& facti illius ordinem redarguit, & precatur Patrem, vt sepulturæ Dux ille dehonestatus traderetur. Rex igitur Ducis filij fauens orationi sepulturæ illum tradi mandauit;& his actis Ciuitatis populus,vt ingrederetur ad eos,expectabat,sicut promiserat. Qui nec sic voluit Ciuitatem Troiam introire, sed castra

inde

inde amouens Ciuitatem Barensem adiuit, quam terra, marique obsedit. Cumque prædictus Apostolicus Ciuitatem introisset Beneuentanam omnem ordinationem à Petro Leonis factam deposuit, & à Rossemanno: die verò Assumptionis S. Mariæ, & in passione B. Bartholomæi Episcopium descendit, & Missarum solemnia honestè celebrauit; & his actis, prædictus Apostolicus à Romanis sæpe vocatus, secundo die stante mensis Septembris, iter arripuit, &, Domino fauente, Romam repedauit.

Hoc anno Gregorius Beneuentanus Antistes à Domino Papa Innocentio consecratus Beneuētum intrauit secundo die intrante mensis Septembris, & Dominus Papa Guidonem Diaconum Cardinalem Rectorem Beneuenti ordinauit. Audiens autem Populus Romanus Domini Papæ Innocentij aduentum cateruatim obuiam exiuit, & illum gaudio magno, & honore suscepit, deinde eum hortabatur, vt pacem, quam cum Rege Rogerio posuerat, consilio eorum confringeret. Apostolicus autem nullo modo petitionibus eorum consentire voluit; dicebat quidem sic Domino placuisse, quòd per eius captionem pax huiusmodi facta fuisset. Cumque vt supra dictum est, præfatus Rex Ciuitatem obsedisset Barēsem, Innocentius Papa, cum intra Ciuitatem esset Beneuentanam, Episcopum Ostiensem virum valde venerabilem ad Ciuitatem Barensem delegauit, populum Ciuitatis monendo, vt ad Regis fidelitatem colla submittant, & eius voluntati famulentur. Populus autem Barensis, vt erat superbi animi, & elationi suppositus, Episcopum illum, vt Ciuitatem ingrederetur nullatenus est passus, dictis quoque eius

nullo

nullo modo credere pertentauit . Quid multa? Episcopus ille reuertens,Barensis populi ferociam, & elationem Domino intimabat Apostolico; inde, vt dictum est , Dominus Papa Romam reuersus est. Rex igitur Rogerius populi illius Barensis aspiciens superbiam, consilio habito, machinas lignorum , & turres triginta fere ordinari præcepit , vt Ciuitatis muros , & munitiones prosternat; quibus peractis prope Ciuitatis murum machinas illas appropinquari virtute multa mandauit,& continuò turres,& muri Ciuitatis prostrati frangebantur;palatia etiam Ciuitatis , quæ prope Ciuitatis murum intrinsecus erant fracta,ruebant ; sicque duorum mensium spatio Augusti videlicet, & Septembris ruinam illam, & timorem passi sunt, famis etiam asperitatem , & sitis sustinentes,panem vnum sex romesinis emebāt, carnem,vt audiuimus,equorum comedebant . Nouissimè autem tum pro fame, tum pro populi seditione, quæ inter eos orta erat,quosdam ciuium cum Rogerio de Surrento, Princeps Ciuitatis, Iaquinus nomine,ad præfatum Regem mandauit,addens in mandatis,quia Ciuitatem animo libēti ei redderet, dummodò securi circa eum, pace accepta,consistāt; & Rex captiuos Ciuitatis,quos habebat, eis reddat, similiter homines Regis, quos Ciuitas habebat , dimittat. Nec mora,pactio talis, & ordinatio & Regi placuit,& Ciuitati,sicque Ciuitatis populus, pace accepta,acquieuit,&,sacramentis datis, pax constituta apparuit.His ita peractis , en adest miles quidā, cui præfatus Ciuitatis Princeps oculum euelli præcepit,pedibus Regis prostratus orauit,vt iustitiam sibi de Principe Barensi faciat,qui lumen oculorum

sibi

ſibi euulſit. Rex itaque continuò furore accenſus, & vltra quàm credi poteſt, admirans curſu rapido vocari fecit Iudices Troianorum, Tranenſium, & Barenſium, vt de pacto iudicarent, quod Rex cum Ciuitate Barenſi poſuerat, videlicet, vt ex vtraque captiui, ſani, & incolumes redderentur. Quid plura? à Iudicibus Barenſibus iudicatum eſt, vt Princeps ille Iaquintus Ciuitatis, qui ei oculum iuſſit euelli, & eius Conſiliarij in poteſtate eſſent Regis. Cōfeſtim Princeps ille, & Conſiliarij eius Guaiferius quidam, & Abiut, cæterique eorum conſocij ante Regem cōfeſſi ſunt, iuſſu, & conſilio eorum lumen oculorum militi prædicto euelli feciſſe. Nec mora; Principem illum, & prędictos viros, alioſque decem laqueo fecit ſuſpendi præfatus Rex, & decē alios oculis, & membris truncari, ciueſque alios prudentes ligari, & vinculis teneri, eorumque bona auferri, ſicque de Ciuitate illa Barenſi inauditam fecit vltionem. Timor itaque, & tremor tantus Ciuitatem illam inuaſit, quod nemo virorum, & mulierum per plateas, & vicos incedere palam audebat. Lacrymis quidem, & & ſuſpirijs Saluatoris miſericordiam inuocabant, vt eorum afflictioni ſubuenire dignaretur. His ita geſtis, conſilio accepto, Rex ipſe exercitum diuidens Salernum adiuit quinto die ſtante menſis Octobris, ibique de negotiis ſuis, & actibus tractauit. Octo retrò diebus intrantibus, menſis Octobris Ciuitas illa Barenſis ſic afflicta, & exagitata eſt. Cumque Salernum Rex ipſe aduenifſet, inimicis ſuis terras omnes eorum abſtulit, & ſacramento eos perſtrinxit, vt vltra montes feſtinarent: quod & factum eſt. Comitem verò Rogerium de Ariano eius aduerſarium

simul cum vxore sua nauigio parato in partes Siciliæ captiuum mandauit, sicque vindictam perficiens super inimicis, quinto die intrante mensis Nouembris nauigio armato Panormum transfretauit.

Hoc anno XI. Kalend. Februarij primo pullorum cantu terremotus magnus factus est, ita quòd domos corruere putabamus: cumque, vt prædiximus Papa Innocentius Ciuitatem Beneuentanam recuperaret, Guidonem Diaconum Romanæ Sedis virum valde discretum, & moribus ornatum Rectorem Ciuitatis Beneuētanæ ordinauit. Qui Rector vsque ad Kalendas Martij in Ciuitate permansit. Deinde Apostolicus alium misit Rectorem Ioannem nomine, consanguineum suum, Subdiaconum, & Guido ille Romam repedauit.

Anno 1140. & vndecimo anno Pontificatus prędicti Domini Innocentij mense Martio tertiæ Indictionis. Hoc anno prædictus Rex Rogerius Amphusum filium suum Principem Capuanorum magno cum exercitu militum, & peditum trans Ciuitatem Piscariam misit, vt Prouinciam illam suæ subiugaret potestati; qui verò Princeps exercitu illo accepto sicut Rex pater eius iusserat, labore multo peregit, & Piscariam transiens castella copiosa ibi contigua, & vicos comprehendit, & spolia illorum prædatus est, & quædam eorum igne consumpsit. Diebus autem non multis interiectis præfatus Rex Rogerium Ducem filium suum mille cum militibus, & peditum manu copiosa in auxilium præfati Principis delegauit. Dux itaq; cum Principe fratre suo simul alligati Prouinciam illam prope Romanos fines adiacentem timore multo ad eorum Imperium sub-

misse-

miſerunt, vnde prædictus Apoſtolicus Innocentius turbatus, conſilio accepto Romanorum, ad eos per Cardinales direxit, ne aliena inuaderent, & Romanis fines non vſurparent, qui Apoſtolico reſcribentes reſponderunt, non aliena petere, ſed ſolùmmodò terras ad Principatum pertinentes velle redintegrare.

Dum hæc, & alia geruntur, nominatus Rex medio menſe Iulio, nauigiis paratis Salernum venit, vt filiorum Ducis, & Principis facta, quos, vt ſupra dixi, cum exercitibus miſerat, agnoſceret; inſuper cum Domino Apoſtolico Innocentio alloqui, & ſimul eſſe excogitabat. Continuò Rex ille, conſilio habito, Salernum exiuit, & ducētis militibus aggregatis prope Ciuitatem venit Beneuentanam, & cum Ioanne Subdiacono Romanæ Sedis tunc Beneuentano Rectore, & alijs Beneuentanis de pace, & Ciuitatis vtilitatibus, & Domini Apoſtolici fidelitate tenenda ſatis, abundeque locutus eſt, & inde procedens Capuam ingreſſus eſt, ibique diebus non multis commorans de quibuſdam ſuis negotijs tractauit, deinde apud Sanctum Germanum feſtinauit. Illicò habito conſilio Legatos Duci, & Principi filijs ſuis mandauit, vt ad eum reuerterentur; audierat enim Rex ipſe, Apoſtolicum Innocentium de Prouinciæ illius inuaſione valdè turbatum eſſe, & contriſtatum. Dux autem, & Princeps nuncijs acceptis ad Patrem eorum reuerſi ſunt, vniuerſa verò Oppida, quæ comprehenderant, neceſſarijs omnibus muniuerunt. Et his actis Nuncios Rex ipſe præfato Apoſtolico delegauit, ſuppliciter impetrando, vt ſi fieri poſſet cum illo alloqui, & de multis, varijſque

negotijs terminare desideraret. Apostolicus autem consilio habito, tum pro temporis tempestate, tum pro alijs negotijs instantibus eum alloqui non posse rescripsit. Rex igitur aggregato exercitu Capuam repedauit, & ibi aliquantisper castrametatus exercitum omnem dimisit, licentiam ad propria remeandi vnicuique præbens. Ipse verò Rex quingentis acceptis militibus Piscariam tetendit, quam supra diximus filios suos comprehendisse. Inde procedens totam illam regionem à prædictis filijs eius obtentam circuiuit, & eis omnibus studiosè perscrutatis, Arianum Ciuitatem aduenit, ibique de innumeris suis actibus Curia Procerum, & Episcoporum ordinata tractauit. Inter cætera etenim suarum dispositionum, edictum terribile induxit, totius Italiæ partibus abhorrendum, & morte proximum, & egestati, scilicet, vt nemo in toto eius Regno viuentium Romesinas accipiat, vel in mercatibus distribuat, & mortali consilio accepto monetam suam introduxit, vnam verò, cui ducatus nomen imposuit, octo Romesinas valentem, quæ magis, magisque ærea, quàm argentea probata tenebatur. Induxit etiam tres follares æreos Romesinam vnam appretiatos, de quibus horribilibus monetis totus Italicus populus paupertati, & miseriæ positus est, & oppressus, & de Regis illius actibus mortiferis, mortem eius, & depositionem Regni optabat. Quibus ita mortalibus edictis, & monetis inductis, Rex ipse militibus suis congregatis Neapolim tetendit. Archiepiscopus itaque Neapolitanus, Marinus nomine, Clerum omnem Ciuitatis congregari præcepit; simul & Ciues, & aduentum Regis eis annuncians

hor-

hortatur, vt honestè, & lætitia multa eum suscipiãt. Ciues igitur simul cum militibus Ciuitatis foris Portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt, & Regem ipsum honore, & diligentia multa, vltra quàm credi potest, amplexati sunt, & sic vsque ad prædictam Portam Capuanam perductus est. Continuò Presbyteri, & Ciuitatis Clerus ad eandem Portam obuiam exiuit, & cum Hymnis, & Laudibus ad astra leuatis Ciuitatem introduxerunt. Quatuor illicò viri nobiles habenas equi, & pedes Regis ipsius tenẽtes, alij quatuor vsq; ad Episcopium Ciuitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, & mulieres viduas, coniugatas, & virgines per fenestras existentes, Lector, si aspiceres, miratus affirmares, Imperatorem, aut Regem alium, siue Principem tali sub honore, & gaudio nunquam Ciuitatẽ Neapolim ingressum fuisse. Quid multa? Rex ipse tali, & tanto honore ditatus ad Episcopium descendit, & in Camera Archiepiscopi hospitatur, die verò altera adueniente, totam intrinsecus Ciuitatem, & foris Rex ipse equitauit, & palatia, & ædificia circumspexit. Inde nauigio parato ad Castellum Sancti Saluatoris Ciuitati proximum ascendit, & Ciuibus Neapolitanis ibi vocatis, negotia quædam cum illis de libertate Ciuitatis, & vtilitate tractauit. Donauit insuper vnicuique militi quinque modia terræ, & quinque villanos, & promisit eis, vita comite, munera multa, & possessiones largiturum. Interea noctis silentio præfatus Rex totam Ciuitatem Neapolim extrinsecus metiri fecit, cognoscere volens, quantæ esset circumquaque latitudinis; inuenit

itaque

itaque studiosè metiendo in gyrum passus duo millia tercentum,& sexaginta tres. Et passibus illis ita inuentis,dum populus Ciuitatis aggregatus esset,in eius conspectu quasi dilectionis affectu, eos interrogare cæpit,vtrum scirent,quot passus Ciuitas illorũ per circuitum habuisset , qui, vltra quàm credi potest admirantes,se nescire profitentur. Rex autem sicut studiosè inuenerat , mensuram pasuum, quos Ciuitas eorum tenebat, patefecit . Vnde populus omnis Regem ipsum sapientiorem alijs antecessoribus , & studiosiorem prædicabat,& quod nunquam factum fuerat, super Ciuitatis mensura mirabantur, quomodo Rex ille fieri contractasset . Et his omnibus ita peractis ipse Salernum properauit,& ibi diebus non multis moratus , quarto die intrante mensis Octobris nauigio parato mare ingressus est,deinde Panormum festinauit . Dux verò filius eius in Apuliæ partibus remansit , & Princeps alter eius filius apud Ciuitatem Capuam mansitauit. Cumque vt prædiximus,prædictus Rex Rogerius monetas illas superius dictas introduceret , Domino Ioanni Subdiacono Sanctæ Romanæ Sedis Beneuentano Rectori,& Ciuibus Beneuentanis delegauit,vt monetas illas infra Ciuitatem suscipiat,quod prędictus Rector audiens mirabiliter contristatur. Aiebat quidem Rector ipse,quoniam sine Domini Papæ licentia monetas illas recipere non posset,præcipuè cum ad totius Italiæ mortem monetarum illarum introductio spectaret . Tandem communicato consilio Rector præfatus prædicto Pontifici Regis edicta mandauit , vt quid super his negotijs esset agendum mittere dignaretur . Pontifex itaque Innocentius

his

his auditis, vltra quàm credi poteſt, condoluit, & ſuper Regis Rogerij execrandis actibus mirabatur. Confeſtim Beneuentanis mandauit literas ſuas ita continentes: *Facta Regis, & monetarum ſuarum inuentiones, & à vobis accepimus, & ab alijs nobis in veritate referentibus; vnde mandamus, vt non terreamini; neque iam mentes veſtras moueatis, quoniã tranſitura ſunt, & citò poſſunt emendari. Nos autem circa vtilitatès veſtras quotidie inuigilamus.* Literis talibus acceptis, & lectis, gratiarum egimus actiones, & aliquantulum roborati reſpirauimus; & his actis præfatus Pontifex Innocentius ad Regem tranſmiſit Rogerium ſignificando, qualiter totus populus Italiæ, & extra de introductione monetarum iſtarũ doluiſſet, & quomodo ad famis afflictionem deueniſſet. . . . .

(Hactenus Codex Beneuent. papyraceus.)

FINIS.

Grauiora errata sic corrigito.

Pag. 33.	*lin.* 32.	*traderet.*	lege	*traberet*
35.	30.	*Aquis.*		*Aquim*
35.	31.	*Boiarium*		*Boiariam*
38.	21.	*Sicopoliam*		*Sicopolim*
48.	26.	*Sedoan*		*Seodam*
56.	10.	*Sedoam*		*Seodam*
56.	11.	*Adelchi*		*Adelchim*
56.	21.	*Apocrisanos*		*Apocrysarios*
57.	6. *in marg.*	*Athanasij*		*S. Athanasij*
57.	32.	*Berrealis.*		*Berelasis*
82.		*Finis Chron.*		*Finis Epitom. Chron.*
86.	26.	*Easque*		*Eaque*
154.	14.	*Et filius*		dele, &,
157.	21.	*Roberto*		*Richardo.*
157.	28.	*à Castello*		*in Castello*
181.	28.	*quod*		*quid*
196.	25.	*vocatus*		*vocatum*
203.	27.	*mentis*		*ventis*
205.	4.	*Insulam*		*Infulam*
264.	3.	*gloriosus*		*gloriosius*
280.	25.	*Eustasij.*		*Eustachij.*

nell'Anno 1628. fu la pascua alli 23 d'Aprile.
alli 19. ... della montagna de Somma ... vicino al mare. ... tempo di ...